

కమ్యూనిజానికి అవతల

మూలం :

ఎం. ఎన్. రాయ్

అనువాదం :

ఎం. వి. రామమూర్తి

ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణలు (ప్రై) లిమిటెడ్

బి, ఎం. ఐ. జి. హెచ్. కాలనీ, మెహదీ పట్నం,

హైదరాబాద్-500 028

ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణలు నెం. 18

కమ్యూనిజానికి అవతల

మూలం : ఎం. ఎన్. రాయ్

అనువాదం : ఎం. వి. రామమూర్తి

ప్రథమ ముద్రణ : 1983

ప్రతులు : 1000

వెల : రూ. 10-00

పబ్లిషర్స్ :

ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణలు.

9, ఎం. ఐ. జి. హెచ్. కాలనీ.

మెహిదీపట్నం, హైదరాబాదు - 500 028

ఫోన్ : 31423

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ :

వికాసం

9, ఎం. ఐ. జి. హెచ్. కాలనీ,

మెహిదీపట్నం, హైదరాబాదు-500 028

ఫోన్ నెం. 31423

ముద్రణ :

లిబర్టీ ప్రింటర్స్

చీరాల-523 155

స్వ విషయం

“ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణలు” ఒక వినూత్న ప్రయత్నం. ఇతర సంస్థలతో రూపసామ్యం వున్న ఆదర్శాలలో, అక్షయసాధనా విధానాలలో, కార్యాచరణ రీతులలో భిన్నమైనది.

వ్యక్తి జీవితంలో, సమాజ జీవితంలో అన్ని రంగాలలో ప్రజాస్వామ్యం వెల్లివిరిసి మూడు పూవులు, ఆరు కాయలుగా వర్ధిల్లాలని ఈ సంస్థ అభిమతం, ఆశయం కూడాను.

ఇలాంటి ప్రయత్నాలు పూర్వం జరిగినవి. ప్రస్తుతం జరుగుచున్నవి. కాని, వానికి-ఈ ప్రయత్నానికి తారతమ్య మున్నది. ఉదాత్త మయిన ఆశయాలతో, ఉత్తేజంపొందిన మేధావుల సమిష్టి సహకార కృషి ఫలితంగా ఈ సంస్థ ఉద్భవించింది.

విశ్వ జననతే దీని విశిష్టత. మొత్తం మానవ ప్రపంచ సంస్కృతీ సాహిత్యాలు దీని వారసత్వం. ముఖ్యంగా భారతదేశ సంస్కృతిలో ఇంత వరకు మరుగున పడిన మాణిక్యాలు—చార్యాక, కవీల, కథామల మతాలు, సిద్ధాంతాలు దీని సొమ్ము. తెలుగుదేశమే కాదు, తెలుగు భాష విస్తరించిన ప్రాంతమంతా దీని కార్యక్షేత్రము.

ప్రపంచంలో విప్లవాలు ఎక్కడ వచ్చినా, ఏ కాలమందు జరిగినా, అవన్నీ దీనికి అధ్యయన యోగ్యాలే. ఇంగ్లండులో 1688లో బ్రిటిషు రాచరికానికి పరిమితులు, హద్దులు విధించిన విప్లవం; అమెరికాలో 1776లో ప్రాంతీనిధ్యాధికారమున్నవారే పన్నులు విధించగల హక్కుదారులనే ‘ప్రజాస్వామ్యం’ సూత్రాన్ని ఎలుగెత్తిచాటిన విప్లవం; 1789లో స్వేచ్ఛ, సమానత్వము, సాభాగ్యతృప్త్యము ఆదర్శాలుగా విజయవంతమయిన ఫ్రెంచి విప్లవం; 1917లో ‘ఘామి, తిండి, శాంతి’ నినాదాలతో కార్మికవర్గం, మధ్య తరగతి రష్యాలో సాధించిన విప్లవం; 1947లో భారతదేశం పొందిన స్వాతంత్ర్యం; 1949లో కర్షకబలం చైనాలో జరిగిన విప్లవం మొదలయిన చారిత్రాత్మక సంఘటనలను లోతుగా, సునిశితంగా, సమ్యక్ దృష్టితో పరిశీలించి తదనుగుణమైన ప్రచురణలు చేయాలని ఈ సంస్థ ఆదర్శం.

సామాజిక పరివర్తనకూ, భావగమనానికీ అవినాభావ సంబంధమున్నదనే విషయం జగద్విదితం. అయితే భావాలు ప్రాతిభాసికాలేనా

లేక మానవ మస్తిష్కములో ఉదయించిన తరుణం నుంచీ ప్రత్యేక గమన సూత్రాలతో స్వతంత్ర లక్షణాలు కలిగి పెంపొందుచున్నవా? రెండవ స్వరూపం అవశ్య పరిగ్రహణయోగ్యం. ఈ సూత్రాన్ని విశ్వవిఖ్యాత పిన్లవవాది, మేథావి అయిన యమ్. ఎన్. రాయ్ 1948 లో ప్రవచించాడు. ఈ భావన యీ సుస్థకు జీవగర్భి.

వ్యక్తివాదం, హేతువాదం, మానవవాదం ఈ సంస్థను శాసించే త్రికము (త్రిగుణాత్మ). మానవులంతా ఒకటే; మానవ సమాజానికి మూలం మానవుడే; మానవుని అభ్యున్నతియే మానవ సమాజ ఆభ్యుదయానికి, శ్రేయస్సుకు కొలమానం లేక వరుమానం; ప్రకృతి నియమద్దమైనది కనుక ప్రకృతినుంచే ఉచ్ఛించిన మానవుడుకూడా వస్తుతః నియమబద్ధుడు అంటే హేతువాది. కనుక అతడు నీతివంతుడుగా మనగలడని ప్రకటించిన రాడికల్ హ్యూమనిజం యొక్క తాత్విక సిద్ధాంతం ఈ సంస్థకు వెలుగు బాటగా అడుగుడుగునా ప్రభావితం చేస్తుంది.

మానవవాదం యీనాటిది కాదు. మానవజాతి సహజంగా మనుగడ సాగించినప్పటినుంచీ యీ తాత్విక చింతన జరుగుతూనే వచ్చినది. కాని ఆధునిక యుగంలో మానవ విజ్ఞానం ఎంతో అభివృద్ధి చెందటంతో ప్రస్తుతం నూతన భాష్యాలతో, వినూత్న విషయ పరిజ్ఞానంతో ఆ పాత కాలపు మానవవాదాన్ని పరిశీలించి, సవరించి, పునరుద్ధరించవలసిన అవసరమేర్పడినది. ఆకృషి ఫలితమే యమ్.ఎన్.రాయ్ నవ్యమానవవాదం.

స్వేచ్ఛాపిపాస, సత్యాన్వేషణ మానవ మనుగడ ప్రేరకాలని పేర్కొనటం ఈ నవ్యమానవవాద విశిష్టత. (1) అంతరాత్మ ప్రేరిత నీతి లేక దైవ నిర్దేశిత నీతి: (2) ప్రయోజనాత్మక నీతి; అనే రెండికీ ప్రత్యామ్నాయంగా హేతుబద్ధమయిన నీతిని చాటిచెప్పినది. రాజకీయరంగంలో పార్టీ రహిత ప్రజాస్వామ్యాన్ని ప్రతిపాదించినది. ఆర్థిక రంగంలో సహకార సంబంధమయిన ప్రణాళికా రచనలను రూపొందించినది. సాంస్కృతిక రంగంలో భావ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తిని గుర్తించినది. సాంఘికంగా కుల, మత, వర్గ, లింగ, ప్రాంతీయ, భాష, జాతి, దేశ విభేదాలను నిరసించినది; విశ్వజనియ సంస్కృతికి విలువనిచ్చినది. ఏకత్వంలో భిన్నత్వాన్ని, భిన్నత్వంలో ఏకత్వాన్ని చూడగల్గినది. అంధ విశ్వాసాలకు గొడ్డలి పెట్టు. ప్రబోధ కార్యక్రమాలను బలపరుస్తుంది. అందులో ఒక భాగమే ఈ సంస్థ ప్రచురణ యత్నం.

ఈ ప్రకృతికి అతీతమయిన మరే యితర శక్తి లేదని తెలుసుకొనటం తన మనుగడకు, భవిష్యత్తుకు తానే బాధ్యుడనని గుర్తెరగటం, తన క్షేమానికి, అభ్యున్నతికి, తోటి మానవుల శ్రేయస్సుకూ వైరుధ్యంలేదనే విషయాన్ని గ్రహించి సమాజ స్థితిగతులను మెరుగు పరచబానికి ఉద్యుక్తుడు కావడం ఉత్తమ మానవలక్షణం.

ఈ మానవవాద లక్ష్యాలనే 1952 లో నెలకొల్పబడిన అంతర్జాతీయ హ్యూమనిస్టు నైతిక సంఘం మరోరూపంలో ప్రకటించినది. భారత రాడికల్ హ్యూమనిస్టు సంఘాన్ని ఆ ప్రపంచ సంస్థ గుర్తించి పూర్తి సభ్యత్వాన్నిచ్చినది. ఆ అంతర్జాతీయ సంఘం ఐదు ఖండాలలోని అనేక దేశాలలో అనుబంధ సంస్థలు కలిగి అసమానమైన కృషి సాగిస్తున్నది.

ప్రస్తుతం ప్రపంచ మానవాళి సాంస్కృతికంగా విషమస్థితిలో చిక్కుకొని యున్నది. ఒకవైపు మత ప్రాబల్యాలు, మరోవైపు ఫాసిజం, కమ్యూనిజంలాంటి నియంతృత్వ విధానాలు చలామణి అవుతూ ప్రజల సంక్షేమం కొరకు ప్రజల ఆశయాలను నెరవేర్చకపోగా హింసాత్మక దిగజార్పు చున్నవి. దీని ఫలితంగా తృతీయ మార్గాన్వేషణ ప్రారంభమయినది. విజ్ఞానం పెరుగుదల, మానవ మేధస్సు-సృజనాశక్తి అభివృద్ధి చెందడంతో నూతన తాత్విక చింతనలకు ప్రాతిపదిక ఏర్పడినది.

దీనినే నైతిక హ్యూమనిజం అని పిలవటం కూడా కద్దు. ఇది ప్రజాస్వామ్య సూత్రానికి కట్టుబడి వున్నది. ప్రతివ్యక్తి సాధ్యమైనంతగా వికాసం పొందటానికి హక్కు కలిగి యున్నాడు. కేవలం ప్రభుత్వ వరిధిలోనేగాక జీవిత సంబంధాలన్నింటిలోనూ, ఈ ప్రజాస్వామ్య సూత్రం వర్తిస్తుంది. విజ్ఞానాన్ని మానవ వినాశనానికి కాక క్షేమానికి, శ్రేయస్సుకు, నిర్మాణయుతంగా వినియోగించటం ఈ సిద్ధాంతపు ఆదర్శ ముఖ్య లక్షణాలలో ఒకటి. విజ్ఞానము లక్ష్యాలను నిర్దేశించదు. మానవ శ్రేయస్సును సాధించటానికి అనువైన మార్గాలను సూచిస్తుంది.

హ్యూమనిజం నైతిక దృక్పథం కలది. మానవుని హుందాతనాన్ని, సాధ్యమైనంతలో ప్రతివ్యక్తి ఇతోధికంగా ఇతరుల హక్కులకు భంగం కలుగని రీతిగా స్వయంగా వికాసాన్ని పొందగల హక్కును గుర్తిస్తుంది. సామర్థ్యం, క్రమశిక్షణ పేరుతో మానవ జీవితాన్ని యాంత్రికం చేసే వ్యవస్థను వ్యతిరేకిస్తుంది. యాంత్రీకరణ మానవ విలువలను వమ్ము చేస్తుంది. కనుక, తాత్కాలిక లక్ష్యాలను సాధించే ప్రయత్నంలో సమగ్ర

నియంతృత్వ సిద్ధాంతాలు అమలుపరచ జూచే సమగ్ర యాంత్రీకరణను త్రోసి రాజంటుంది. సమాజం యెడ బాధ్యతతో సమ్మిళితమైన వ్యక్తి స్వేచ్ఛను లక్ష్యంగా స్వీకరిస్తుంది. భౌతిక అవసరాలను తీర్చటం, భౌతిక పరిస్థితులను మెరుగుపరచటం అనే పేరుతో పైన పేర్కొనబడిన వ్యక్తి స్వేచ్ఛను త్యజించ నిచ్చగించదు. మానసిక స్వేచ్ఛ, మౌలిక చింతన లేనప్పుడు అభ్యుదయం అసాధ్యం.

పిడివాదాన్ని, పిడివాదపు సిద్ధాంతాన్ని త్రోసిరాజని హ్యూమనిజం స్వేచ్ఛను ప్రోత్సహిస్తుంది. నైతిక విలువలను, సృజనాశక్తులతో సమ్మిళితమైన జీవిత విధానాన్ని, వ్యక్తి వికాసాన్ని లక్ష్యంగా అంగీకరిస్తుంది. మారుచున్న సమాజానికి అనుగుణంగా అభ్యుదయ పథంలో అనుసరించ దగిన మౌలిక జీవిత సూత్రం ఇది.

విజ్ఞానాన్ని ప్రపంచ శాంతి కొరకు వినియోగించ గలిగితే ప్రస్తుత విషమ స్థితినుంచి మానవాళి విముక్తి చెందగలదు. భయవిముక్తుడైన మానవునిపరిపూర్ణ వికాసానికి పరిమితులుండకూడదు. ఈ తాత్విక ఆలోచనా రీతిని మానవ ప్రపంచం ప్రస్తుతం ఎదుర్కొనే సవాలుకు సరియైన జవాబుగా భావించవచ్చును.

ఇలాంటి తాత్విక ధోరణి స్వేచ్ఛా భావుకతను పోషిస్తుంది. కనుక అన్ని సామాజిక రంగాలలోను వినూత్నమయిన రీతిలో స్వేచ్ఛను పెంపొందించి అభ్యుదయ మార్గాన అడుగుల వేయించగల సూతన భావాన్వేషణయే 'ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణల సంస్థ' ధ్యేయం.

అట్టి భావాలను ప్రజాబాహుళ్యానికి ఎరుకపరచటం ఈసంస్థ ప్రధమ కర్తవ్యంగా భావిస్తుంది. ఇది సాహసమే కావచ్చు. ప్రమాదభరితం కూడా కావచ్చు. కాని లక్ష్యసాధన కొరకు చేసే ఇట్టి కృషిని విస్మరించ జాలము. ఈ ప్రయత్నానికి, వ్యాపారానికి స్వేచ్ఛాపిపాసకల వ్యక్తులందరి సానుభూతి సహకారాలను అర్థిస్తున్నాము.

సభ్యులు : శ్రీ ఎం. వి. రామమూర్తి
శ్రీ కోగండి రాధాకృష్ణమూర్తి
శ్రీ గుంటుపల్లి గోపాలరావు
శ్రీమతి మల్లాది సుబ్బమ్మ
శ్రీ గురిజాల సీతారామయ్య
శ్రీ కొల్లా సుబ్బారావు

ఎం.వి. రామమూర్తి

అధ్యక్షుడు
బోర్డు ఆఫ్ డైరెక్టర్స్

విషయసూచిక

ముందుమాట

— ఎం.వి. రామమూర్తి

ఉపోద్ఘాతం

— వి.ఎం. తార్కండే

ఈనాటి విషమ పరిస్థితి

— ఫిలిప్ క్రాఫ్ట్

గాంధీజం - రాడికలిజం

— ఫిలిప్ క్రాఫ్ట్

నూతన తాత్విక సిద్ధాంతం

— ఎం.ఎన్. రాయ్

భౌతికవాదం - సంప్రదాయ మార్క్సిజం

— ఎం.ఎన్. రాయ్

మార్క్సిజం - రాడికలిజం

— ఎం.ఎన్. రాయ్

కమ్యూనిజాన్ని అధిగమించి

నవ్యమానవ వాదం వైపు

— ఎం.ఎన్. రాయ్

ముందు మాట

ఈ గ్రంథంలోని భావాలను సరిగా అవగాహన చేసుకోవాలంటే ఎం.ఎన్.రాయ్, అతని సహచరులు, అనుచరులు 1946 వరకు అనుసరించిన పంథాను గమనించవలసి వుంటుంది. రాయ్ రాజకీయజీవిత ప్రయాణంలో పూర్వాపరాలను పరిశీలించడం అవసరం. అలాకాక వాటిని ఈకాలానికి సంపూర్ణంగా ఉపకరించే భావాలుగా స్వీకరిస్తే, రాయ్కి అపచారం చేసినట్లు వుతుంది; అంతేగాక మనకు మనమే ఆత్మవంచన చేసుకున్న స్థితి కలుగు తుంది. కనుక ఈ గ్రంథానికి రెండురకాల విలువ ఉందని గ్రహించవచ్చు: పుస్తకంలోని భావాల మౌలిక సత్యం ఒకటి; ఎం.ఎన్.రాయ్ పయనంలో ఒకమజిలీని సూచించేది రెండవది.

ఎం.ఎన్.రాయ్ స్వాతంత్ర్యపిపాసిగా భారతదేశానికి స్వరాజ్యం కావాలని అభిలషించాడు. జతీందా లాంటి అగ్రిక్రేటి హింసావాదుల నాయకత్వాన కృషిచేశాడు. అనేక దాడులలో, దోపిడీలలో, కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నాడు. సంఘటిత ప్రయత్నం ద్వారా, జర్మన్ సామ్రాజ్య వాదుల మద్దతుతో యుద్ధసామగ్రిని సేకరించి భారతదేశం నుండి బ్రిటిషు వారిని వెళ్ళగొట్టాలని సంకల్పించాడు. వ రి స్థితులు అనుకూలించలేదు. తుపాకులు, మందుగుండు సామగ్రి అనుకున్న సమయానికి అందలేదు. వాటి సేకరణ నిమిత్తం దేశ పొలిమేరలను వదిలాడు. బ్రిటిషు వారిని చీకాకు వ ర చ డ మే జర్మను సామ్రాజ్యవాదుల ధ్యేయం కాని, భారత స్వాతంత్ర్య విషయంలో వారికి మరే విధమైన ఆసక్తిలేదని రాయ్ అచిర కాలంలోనే గ్రహించాడు.

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రాలలో జాతీయోద్యమ నాయకులు లాలా లజపతిరాయ్ ప్రభృతులతో ఎం.ఎన్. రాయ్కి పరిచయం కలిగింది. స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో ప్రజా నీ కం జోక్యం, చారవల అవసరాన్ని గుర్తించాడు. సరిగ్గా ఇలాంటి సమయంలో రాయ్కి ఎవిలిన్ టెర్నెట్ అనే ప్రతిభావంతురాలయిన అమెరికను యువతితో సన్నిహితత్వం కలిగింది. న్యూయార్కు గ్రంథాలయంలో అధ్యయనం సాగించాడు. మార్క్స్ ఆధ్యయనానికి బ్రిటిషు మ్యూజియం గ్రంథాలయం ఎలా ఉపకరించిందో అలాగే రాయ్ విషయంలో న్యూయార్కు లైబ్రరీ పనిచేసింది. ఆ గ్రంథ

పదనంవల్ల అతనికి సామాజిక దృక్పథం కలిగింది. కారల్ మార్క్సు రచనలపై పు ఆకర్షితుడయ్యాడు. తరువాత ఘజిలీలో మెక్సికోలో సోషలిస్టు పార్టీ అగ్రనాయకులలో ఒకడయి కమ్యూనిస్టు పార్టీ స్థాపకుడయ్యాడు. 1919 లో లెనిన్ ఆహ్వానం పై అంతర్జాతీయ కమ్యూనిస్టు మహాసభకు మాస్కో వెళ్ళాడు. 1920లో రెండవ ప్రపంచ మహాసభలో పాల్గొన్నాడు. ఆ తదాది అంతర్జాతీయ కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం అతనిని దూరం చేసుకునేవరకు, 1928 దాకా, అంతర్జాతీయ కమ్యూనిస్టు నాయకశ్రేణిలో ప్రముఖస్థానం అలంకరించాడు. ఇండియాలో కమ్యూనిస్టు పార్టీ నిర్మాణానికి అహరహమూ కృషి చేసాడు. భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీని 1920 లో రష్యాలోనిర్మించాడు. ఆగాధ “భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ చరిత్ర”లో మొదటి మూడు భాగాలలో వివరంగా వర్ణితం.

1928 నుండి 1946 వరకు ఎం.ఎన్. రాయ్ తనను మార్క్సిస్టు గానే అభివర్ణించుకున్నాడు. మార్క్సు సిద్ధాంతాన్ని తన జీవిత వాకకు చుక్కానిలా భావించాడు. ఈ విషయాలను గురించి వివరంగా గ్రహించగోరు వారు “ఎం.ఎన్. రాయ్ : భారత కమ్యూనిజం” (రావిపూడి వెంకటాద్రి), “స్వీయ గాధలు” (ఎం.ఎన్. రాయ్), “ఎం.ఎన్. రాయ్ : జీవితము, సిద్ధాంతము (కోగంటి రాధాకృష్ణమూర్తి) అనే పుస్తకాలను చదవడం అత్యవసరం.

ఎం.ఎన్. రాయ్ మార్క్సిస్టు; కాని పేడివాదపు మార్క్సిస్టు కాదు. మార్క్సిజం అతని దృష్టిలో దిక్పాళి; అది మార్గాన్ని నిర్దేశిస్తుంది; అతని సత్యాన్వేషణకు పదును పెట్టింది. సనాతన సంప్రదాయ కమ్యూనిస్టుల లాగా రాయ్ అంధవిశ్వాసికాడు. మార్క్సు చూపించిన త్రోవనే భారతీయ భౌతిక పరిస్థితుల పరిశీలనకు పూనుకున్నాడు. విప్లవ ప-ధాను నిర్ణయించుకున్నాడు. ప్రజాస్వామ్య విప్లవాన్ని భారతదేశంలో పెట్టుబడిదారులు తీసుకొనిరారని, దానికి నాయకత్వం వహించే శక్తి, ఇచ్చ వారికిలేవని, వారు ఎప్పటికయినా బ్రిటిషు సామ్రాజ్య వాదంతో రాజీవడతారని రాయ్ పరిశీలన ఫలితాంశాలు. వీటిని 1920లో అంతర్జాతీయ కమ్యూనిస్టు రెండవ మహాసభలో ప్రకటించాడు. ప్రఖ్యాత కమ్యూనిస్టు మహా నాయకుడు లెనిన్ తో విభేదించడానికి వెను ద్రియలేదు. వలసదేశాలలోని జాతీయ విముక్తి పోరాటాలలో పెట్టుబడి దారుల నాయకత్వాన్ని బలపరచాలని లెనిన్ సిద్ధాంతం. తరువాత రాయ్

సూత్రీకరణ బలాన్ని గమనించి లెనిన్ తన థీసిస్‌ను కొంత మార్చాడు. పెట్టుబడిదారుల ఊగిసలాటను గమనించిన ఎం. ఎన్. రాయ్ కార్మిక-కర్షక నాయకత్వాన్ని ప్రతిపాదించాడు. విప్లవత్వంలో రాయ్ మేధాశక్తికి ఆచ్చెరువు పోయిన లెనిన్ రెండు 'థీసిస్' లను మహాసభ చేత అంగీకరింప చేసాడు. లెనిన్, రాయ్‌ల ఆనాటి విభేదాలే ఈనాటి భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ, మార్క్సిస్టు కమ్యూనిస్టు పార్టీల విభేదాలకు మౌలిక కారణాలు. చరిత్ర చాలావరకు రాయ్‌ని సమర్థించిందని గ్రహించటం అవసరం. దున్నే వానికి భూమి, పారిశ్రామికీకరణ, పార్లమెంటరీ వ్యవస్థ ఉపాంగాలుగా ఉన్న ప్రజాస్వామిక విప్లవం ఇంతవరకు భారతదేశంలో రాలేదని అందరు కమ్యూనిస్టులూ, అన్ని కమ్యూనిస్టు గ్రూపులూ అంగీకరిస్తున్నాయి. కాగా పెట్టుబడి దారులకు అండగా నిలచిన జాతీయ కాంగ్రెసు బ్రిటిషు వారితో రాజీపడి రాజకీయాధికారాన్ని కైవసం చేసుకున్న విషయం సర్వజన విదితం. 1928లో కాంగ్రెసు పీడిత ప్రజల సంస్థ అని గుర్తించాలని, దాని నాయకత్వం ప్రోత్సాహకరమని గమనించాలని, ఎం.ఎన్. రాయ్ విప్లవ కారులకు హెచ్చరిక చేశాడు. కాంగ్రెసులోని తీవ్రవాద వర్గాలకు మద్దత్తు ఇవ్వాలని కోరాడు. అలాగే ఫాసిజం తలఎత్తుతున్న పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో సోషలిస్టులూ, కమ్యూనిస్టులూ కలసికట్టుగా కృషిచేయాలన్నాడు. కాని సంప్రదాయ కమ్యూనిస్టులకు ఈ మాటలు వినపడలేదు. డిమిట్రోవ్ నాయకత్వాన మూడు సూత్రీకరణలను చేశారు. అవి రెండు యూనియన్ల పద్ధతి, సోషల్ ఫాసిజం, దిగువనుంచి ఐక్య సంఘటన అనేవి. ఫలితంగా కార్మికోద్యమంలో చీలిక తెచ్చారు. కమ్యూనిస్టు యూనియన్లను వేరుగా స్థాపించారు. హిట్లరు కన్నా ఎక్కువ మోతాదు ఫాసిస్టులని బ్రిటిషు, ఫ్రెంచి తదితర దేశాల సోషలిస్టులను తెగనాడారు. సోషలిస్టు నాయకులను తిడుతూనే వారి నాయకత్వాన ఉన్న కార్యకర్తలతో ఐక్యసంఘటన కావాలని ఎలుగెత్తి అరిచారు. ఏం జరిగింది? ప్రజాస్వామ్య శక్తులు బలహీన పడ్డాయి. హిట్లరు జర్మనీలో అధికారానికి వచ్చాడు. సోషలిస్టులను, కమ్యూనిస్టులను జైళ్ళలో కుక్కాడు. వాళ్ళ కార్మిక సంఘాలను బదాబదులు చేశాడు.

ఇండియాలో కమ్యూనిస్టుల అవ్యక్త ప్రవర్తన ఏ పరిణామాలకు దారి తీసిందో చూడాలి. 1928లో కార్మికోద్యమాన్ని కమ్యూనిస్టులు చీల్చారు.

అఖిల భారత స్థాయిలో ఏర్పర కార్మిక ఫెడరేషను ఏర్పడినారు. గాంధీజీ బొమ్మను బొంబాయిలో జూహు సముద్రతీరాన తగలెసారు. తీవ్రవాదులయిన జవహర్ లాల్, సుభాష్ చంద్రబోసులను సోషల్ ఫాసిస్టులని తిట్టి పోశారు. దీంతో భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమంలోని ప్రజానికానికి, కార్యకర్తలకు కమ్యూనిస్టులు దూరమయ్యారు.

ఈ 'సెక్టేరియను' వర్గసంకుచిత దృక్పథాన్ని నిరసిస్తూ జర్మను కమ్యూనిస్టు పత్రికలో (అధికార గ్రూపుకు వ్యతిరేకులది) వ్యాసం రాయ్ రావ్ రావ్ ని జహిష్కరించింది కమ్యూనిస్టు నాయకత్వం. అలా రావ్ ని సెట్టివేసింది గుడ్డినాయకత్వం, ఎం.ఎస్. రాయ్ భారతదేశ పరిస్థితులను సాకల్యంగా పరిశీలించాడు. దేశాన్ని పరిపాలించడం కన్న, దేశీయ పెట్టుబడి దారులకు రాజకీయాధికారాన్ని కట్టబెట్టి వారితో బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదం లాలూచీగా రాజీవడటం లాభకరమని ఒకదశలో సామ్రాజ్యవాదం గ్రహిస్తుందని, ఇరువర్గాలు భారత ప్రజలను కూరంగా దోచుకుంటాయని ఎం.ఎస్. రాయ్ సూత్రీకరిస్తే దానిని అపహాస్యం చేసాడు ఆనాటి స్టాలిను బంటు కూసినీస్. "బ్రిటిషు వారు భారత ప్రజలకు స్వరాజ్యమిస్తారట; ఎం.ఎస్. రాయ్ చెపుతున్నాడు" అని వక్రభాష్యం చెప్పాడు కూసినీస్. భారత ప్రజలకు బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదం స్వరాజ్యం ప్రసాదిస్తుందని రాయ్ ఏనాడూ చెప్పలేదు. కాగా పెట్టుబడి దారులకు రాజకీయాధికారం కట్టబెడుతుందని చెప్పాడు. అక్షరాలా అదే జరిగింది 1947లో.

1936 లో మళ్ళీ ప్లేటు ఫిరాయించారు కమ్యూనిస్టులు. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఫాసిస్టు వ్యతిరేక ప్రజా సంఘటనలు (Popular fronts) నిర్మాణానికి పూనుకున్నారు. భారతదేశంలో కాంగ్రెసులో చేరాడు. ఐక్య సంఘటన కావాలని ఘోషించారు. కాకపోతే పూర్వం హిమవత్స వర్గ సంకుచిత వైఖరి అవలంబిస్తే ఈసారి దక్షిణ వక్షంవైపు పూర్తిగా మొగ్గారు. గాంధీజీ నాయకత్వాన ప్రజాసమీకరణ జరగాలన్నారు. మితవాద నాయకత్వాన్ని త్రోసిరాజని సుభాష్ చంద్రబోస్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడయినాడు. అతనిని సంపూర్ణంగా బలపరచమని ఎం.ఎస్. రాయ్ సూచించాడు. (మొదటి నుంచీ కాంగ్రెసులో గాంధీ నాయకత్వానికి మాదుగా మరో

నాయకత్వం కావాలని చెబుతూదానికి కృషిచేస్తున్నాడు రాయ్. కాని, కమ్యూనిస్టులు రాయ్ మాటలు పెడచెవిని పెట్టారు. గాంధీ నాయకత్వాన సుభాష్ బోసును నడవమన్నారు. మితవాదులు కోరింది అదే. కాని గాంధీ అందుకు సమ్మతించలేదు. ద్వంద్వ నాయకత్వం వనికిరావన్నాడు. 'సీత్రోవన నీవు పో కావాలంటే' అన్నాడు బోసుతో. "ఇదే అవకాశం. సీవర్గతిలో కాంగ్రెసును నడిపించుకో" అని సలహా చెప్పాడు రాయ్. గాంధీజీ నాయకత్వం బోసుకు ఆవశ్యకర్తవ్యమన్నారు కమ్యూనిస్టులు. ఇలా లొంగుబాటు వదర్శించారు. బోసు రాజీనామా పెట్టాడు. కాంగ్రెసులో ప్రత్యామ్నాయ నాయకత్వం వచ్చే అవకాశాలు చేయి జారి పోయాయి.

బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదం కాలగతిలో ఒక దశలో దేశీయ పెట్టుబడి దారులతో లాలూచీవడి వారికి అధికారం కట్టపెడుతుందని రాయ్ ప్రకటిస్తే అతనిని బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదుల ఏజంట్ అని తిట్టి పోశారు. కాంగ్రెసులో చేరి, దాంట్లో మరో నాయకత్వాన్ని నిర్మించి, పరిజలను విప్లవ చైతన్య పూరితులనుగా చేయాలని రాయ్ అంటే, ఆనోటితోనే అతనిని "పెట్టుబడిదారుల బంటు" అని తూలనాడారు. రష్యా కమ్యూనిస్టు నాయకులకు తలతాకట్టు పెట్టి, డూడూ బసవన్నల లాగా తలలూ పేభారత కమ్యూనిస్టులు స్వతంత్రాలోచన కల ఎం. ఎన్. రాయ్ అలా దూషించడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. దాస్యంలో ఉన్నవాడు అందరినీ బానిసలంటాడు. స్థానికుల ఎడమ వైపుకు మొగ్గితే ఎడమ వైపుకు వంగి, కుడి వైపుకు మెడసారిస్తే కుడి వైపుకు వయనించే అనాటి భారత కమ్యూనిస్టులకు రష్యా విదేశాంగ విధాన ఏజంట్ గిరి తప్ప ఏం మిగిలింది? వారికి భారతదేశ పరిస్థితుల పరిశీలన, ఆధ్యయనం అవసరం లేదు. అసన్నీ రష్యా నాయకులు వీరి కోసం ఏనాడో చేసి పెడతారు! ఇవన్నీ మేము అనే మాటలు కావు. "విమర్శ: ఆత్మ విమర్శ" పేరుతో వారి అగ్రనాయకులు తరువాత సెలవిచ్చిన అమూల్యమైన అభిప్రాయాలే.

ఇదంతా రాయ్ రావడం భారత కమ్యూనిస్టులను నిందించడానికి కాదు. ఎం.ఎన్. రాయ్ రాజకీయ జీవితంలో ఒక దశలో వచ్చిన మార్పుకు పూర్వరంగాన్ని సమకూర్చబానికే. ఎం.ఎన్. రాయ్ తానే సినలయిన కమ్యూని

నిస్తుననీ, సనాతన సంప్రదాయ అధికార కమ్యూనిస్టులకు భారతదేశ పరిస్థితి అర్థం కాలేదనీ, ఈదేశంలో కావలసింది మున్నుండుగా ప్రజాస్వామిక విప్లవమనీ, దానికి ముఖ్యంగా మధ్యతరగతి నాయకత్వం కావాలనీ (అంటే ఫ్రెంచి విప్లవంలో జాకొబిను నాయకత్వం లాంటిది), కార్మికులూ, కర్షకులూ, చిన్న దుకాణదారులూ, మధ్యతరగతి వారూ సమిష్టి నాయకత్వాన్ని సమకూరుస్తారనీ, కాగా మార్క్సిస్టు తాత్విక అవగాహన ఈ విప్లవ కార్యక్రమ నిర్వహణకు తోడ్పడుతుందనీ స్పష్టీకరించాడు. దేశప్రజల శ్రేయస్సుకు భంగకరంగా కాంగ్రెసు ప్రవర్తిస్తున్నపుడు, రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంలో తన వైఖరి వల్ల కాంగ్రెసు వరోక్షంగా ఫాసిస్టు శక్తులకు బలం చేకూరుస్తున్నపుడు, 1940లో ప్రజల పార్టీగా రాడికల్ పార్టీని రూపొందించాడు రాయ్. యుద్ధంలో ఫాసిజం గెలిస్తే ప్రపంచం దాస్యంలోకి పోతుందని గ్రహించి, ఫాసిస్టు వ్యతిరేక పోరాటంలో భారత ప్రజలు పాల్గొనాలని చెప్పి, యుద్ధయత్నాలకు సహాయం చేసాడు. ఫాసిజాన్ని ఎదిరించే క్రమంలో సామ్రాజ్యవాదం ఒలహాస పడుతుందనీ, దేశీయ పెట్టుబడిదారులకు రాజ్యాధికారాన్ని లాలూచీగా కట్టపెడుతుందనీ, అసమయంలో ప్రజలు తామే అధికారం చేపట్టటానికి సమాయత్తం కావాలనీ ఎలుగెత్తించాడు. 1941 జూన్లో రష్యాపైకి హిట్లరు సైన్యాలను తరలించినా, 6 నెలల పాటు యుద్ధవ్యతిరేక నినాదాలనే ఇచ్చిన భారత కమ్యూనిస్టులు, తరువాత 21-6-41 తేదీ నుండి ప్రజా యుద్ధమని తారీకులు వెనుకకు వేసి చరిత్ర వ్రాయు పూనుకున్న కమ్యూనిస్టులు, కాంగ్రెసు-లీగు ఐక్యత పేరుతో భారత ప్రజలను మభ్యపెట్టిన కమ్యూనిస్టులు, చరిత్ర గతిని అర్థం చేసుకోలేక పోయారు. పాపం! రైలుతప్పిన ప్రయాణీకులు వారు! ఏనాడూ (వారు అంగీకరించిన మాటే) వారు సరియైన పంథాను అనుసరించ లేదు. అటు గాంధీ నెహ్రూలతోకగానో, మరి స్టాలిను బంటుగానో పనిచేశారే తప్ప స్వతంత్ర అధ్యయనం, పరిశీలన ఏనాడూ వారి సొత్తు కాదు.

చరిత్రను గమనించిన ఎం.ఎన్. రాయ్ ఈ భారత కమ్యూనిస్టుల అవకతవక ప్రవర్తన వారి అవగాహనా లోప ఫలితమనుకున్నాడు. అంత రాజీయ నాయకుల దృష్టి దోషమనుకున్నాడు. మార్క్సిజం లోపం లేదనుకున్నాడు. రష్యాలో 1937-39 లో జరిగిన మాస్కో విచారణలను

(ప్రముఖ కమ్యూనిస్టు నాయకులను, సిద్ధాంత కర్తలను కుట్రదారులని అసత్యారోపణలు చేసి కాల్చించాడు స్టాలిను), రష్యా పోలెండు ఆక్రమణను, ఫిన్లెండుపై దండయాత్రను అన్ని సమర్థిస్తూ వచ్చాడు ఎం.ఎన్. రాయ్. కాగా పాశ్చాత్య దేశాల సంపర్కం వల్ల (యుద్ధక్రమంలోనూ, తరువాత రష్యాసైన్యాలు బెర్లినువైపు పయనించి జర్మనీని ఆక్రమించడం వల్లనూ) కమ్యూనిస్టు ఉద్యమానికి లిబరలు ఉద్యమంలోని ఫ్రయోజనకర విలువలు, సంస్కృతి రూపాలు పరిచయమై ఒక నూతనమైన మేలుకలయిక (New Synthesis) వస్తుందని రాయ్ ఆశించాడు. స్టాలిను కమ్యూనిస్టు పరిపంచం చుట్టూ అడ్డుగోడ కట్టటంతో ఆ ఆశ అడియోసఅయింది. 'నెనే స్టాలిన్ని అయితే' అని ఆరు వ్యాసాలు వ్రాసాడు. మార్క్సిజంలోనే కొన్ని లోపాలున్నాయని అతనికి అవగతమయింది. మార్క్సిజంలో నమ్మకమున్న వారికి కమ్యూనిజం ఇంచుమించుగా చివరి మజిలీ. తరువాత ఏం జరుగుతుంటే, ఎలాంటి సమాజం ఉద్భవిస్తుందో సనాతన కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతకర్తలు ఊహించరు; ఆలోచించరు: చెప్పరు. కనుక మార్క్సిజాన్ని అధిగమించి నూతన సిద్ధాంతాన్ని అన్వేషిస్తున్న ఎం.ఎన్. రాయ్ "కమ్యూనిజానికి అవతల" అనే గ్రంథం రాయడంలో ఆశ్చర్యం లేదు.

ఒక గంటలో జీవనోపాధి కోసం పనిచేసి, తరువాత తన ఇచ్చవచ్చినట్లు ఒక గంట గుర్తం పై స్వారీ చేయడమూ, మరోగంట చిత్రాలు గీయడం, ఇంకోగంట వీణ వాయింపు కోవడం-ఇలా సుఖమయ జీవితాన్ని పృథి మానవుడు గడిపే సమాజం కోసం మార్క్సు కలలు కన్నాడు; అర్చులు చాచాడు. ఈఊహ సహజంగా ఎం.ఎన్. రాయ్ ని కూడా ముగ్ధుణ్ణి చేసి ఉంటుంది. అంతేగాక మానవుని ఆర్థిక జీవితం ఎంత ప్రాముఖ్యత కలదో వివరించిన మార్క్సు, అతనిని ఆకర్షించి ఉంటాడు. విప్లవం తేవడానికి మానవ ప్రయత్నప్రాముఖ్యాన్ని నొక్కిచెప్పిన మార్క్సు అతనికి ఆదర్శప్రాయునిగా కనుపించి ఉంటాడు. కనుక మార్క్సిస్టుగా పయనం సాగించాడు రాయ్.

ఆలోచించిన కొలదీ, చరిత్రగతిని పరిశీలించిన కొలదీ రాయ్ కి మార్క్సిజంపై నమ్మకం నడలింది మానవుడు ఆర్థిక జీవి మాత్రమే కాదనీ,

తాత్కాలికదశగా పేర్కొన్న కార్మిక నియంతృత్వం శాశ్వతమై ప్రజానీకాన్ని జానిసత్వంలో ఘోషించి వేస్తుందని, రాజ్యం (State) వాడిపోతుందని మార్క్స్ కన్న కల అనుభవంలోనికి వీనాడూరాదని, మార్క్స్ సూచించిన విప్లవ విధానం ఈ రోజుల్లో - రాజ్యం బలపడి ప్రభుత్వానికి ఇతోధిక యాంత్రిక సైనిక సంపత్తి ఉన్న కాలంలో - పనికిరాదని, నూతన విప్లవపథా అవసరమవుతుందని రాయ్ తెలుసుకున్నాడు. చరిత్ర గతిని అవగాహన చేసుకోవడానికి మార్క్సిస్టు తాత్విక దృక్పథం చాలదని రాయ్ అవగతం చేసుకున్నాడు. రాడికల్ హ్యూమనిజాన్ని రూపొందించుకున్నాడు. మానవ వాదం (HUMANISM) పురాతనమైనదే. కాగా దానిని 20వ శతాబ్దపు అవసరాలకు మలిస్తే అది రాడికల్ హ్యూమనిజంగా తయారయింది.

వ్యక్తి సంక్షేమం కోసం తపించి వ్యక్తి స్వేచ్ఛ కోసం ఆరాటపడిన మార్క్స్ నిస్సందేహంగా మానవవాదియే. కాగా తన కలకు రూపకల్పన చేసే ప్రయత్నంలో విప్లవ విధానాన్ని నిర్ణయించాడు మార్క్స్. ఆవిధానం ఆయన ఆశించిన ఫలితాన్ని ఇవ్వలేదు; ఇవ్వదు. అందువల్ల మార్క్స్ లక్ష్యం అనుసరణీయమైనా మార్గం నిరాదరణకు గురికావలసి వస్తున్నది.

కమ్యూనిజంలో వర్గం పేరుతో వ్యక్తి సంక్షేమం అణగదొక్కబడుతుంది. రాడికల్ హ్యూమనిజంలో వ్యక్తి స్వేచ్ఛకు ప్రాముఖ్యత ఉంటుంది. కాగా రాడికల్ ప్రజాస్వామ్య సమాజంలోని వ్యక్తి ఒంటెత్తు పోకడ పోయే మానిసి కాదు; సహకారజీవి. సమాజ మనుగడ లోనే తన స్వేచ్ఛకు అవకాశం ఉందని గ్రహించిన మనిషి అతడు.

కమ్యూనిజంలో అధికారం కేంద్రీకృతమవుతుంది; రాడికల్ ప్రజాస్వామ్యంలో అధికార వికేంద్రీకరణ ముఖ్య సూత్రం. ప్రజల పేరుతో ప్రజలపైన కమ్యూనిస్టు పార్టీ పెత్తనం చేస్తుంది కమ్యూనిస్టు సమాజంలో. రాడికల్ సమాజంలో ప్రజలే అధికారాన్ని చలాయిస్తారు. పరిపాలనలో ప్రజలకు భాగస్వామ్యం ఉంటుంది.

కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతంలో వర్గనీతి ప్రతిపాదించబడింది. శాశ్వత విలువలకు స్థానం లేదు. అందుచేత కమ్యూనిస్టులకు ద్వంద్వనీతి అనుసరణీయమయింది. రాడికల్ ప్రజాస్వామ్యంలో అలాకాక నీతికి మానవుని

ప్రకృతి ధర్మమైన హేతుత్వం ప్రాతిపదిక అవుతుంది. వినియోగ వాద నీతి (Utilitarian Morality) కి ఉద్వాసన జరుగుతుంది.

కమ్యూనిస్టు సమాజంలో ఉత్పత్తి సాధనాలూ, మారకపు సాధనాలూ, పంపిణీ సాధనాలూ అన్నీ రాజ్యవరం అవుతాయి. అంటే రాజ్యాన్ని పరి పాలించే ప్రభుత్వ పరంగా ఉంటాయి. దేశంలో ఒకే పార్టీ - అంటే కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఉంటుంది కనుక అవన్నీ కమ్యూనిస్టు పార్టీ చెప్పు చేతల్లో ఉండటం జరుగుతుంది. వాటిని పార్టీ ప్రయోజనాలకు అను గుణంగా వాడతారు. ఉద్యోగావకాశాలన్నీ ప్రభుత్వరంగంలోనే ఉంటాయి కనుక రాజ్యం ప్రజల జీవితాన్ని క్రూరంగా నియంత్రించడం చేసే అవకాశం ఉన్నది. ఉత్పత్తి సాధనాలు పన్నెండు సమాజవరం కావడం వేరు, ప్రభుత్వవరం కావడం వేరు. ప్రభుత్వం ప్రజల చేతిలో లేనప్పుడు అవి సమాజవరం కానేరవు.

ప్రజల పేరుతో పెత్తనం సాగించే నూతన అధికార వర్గం (New Beauracatic Elite) ఏర్పడుతుంది. ఆ వర్గీయులకు ప్రజలకన్నా ఎక్కువగా సౌకర్యాలు అందుతాయి. వర్గ నిర్మూలన లక్ష్యమైనా, ఆచరణలో అది వమ్మ అవుతుంది.

ఇలా ఆలోచించిన రాయ్ కమ్యూనిజాన్ని అధిగమించి ఉపహించాడు. కాని, అతనిలో 1946 నాటికి మార్క్సిస్టు వాసన పూర్తిగా నశింపు కాలేదు. కనుక నూతన రాడికల్ ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థను నెలకొల్పటానికి రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ అవసరమన్నాడు. కాగా తన పార్టీ - అంటే రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ - అన్నీ రాజకీయ పార్టీల వంటిది కాదన్నాడు. అది విలక్షణమైనదట. దానికి చరిత్రలో ప్రత్యేక పాత్ర ఉంటుందట. అచిర కాలంలో ఆ పార్టీ సమాజంతో సరిసమానమయి (Conterminous), సమాన వ్యాప్తి కలిగినదై వాడి పోతుందట. ఇది కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంత అవశేషం. మార్క్సిజంలో రాజ్యం వాడి పోయినట్లే (State withers away), ఇచ్చట పార్టీ వాడి పోతుంది (Party withers away). ఇలా ఆలోచించిన రోజుల్లో ఎం.ఎన్. రాయ్ ఈ గ్రంథంలోని ఉపన్యాసాలను ఇవ్వడం జరిగింది.

రెండేళ్ళ తరువాత రాజకీయ పార్టీని గురించిన తన అవగాహన పొరపాటని రాయ్ తెలుసు కున్నాడు. ప్రజలకు, రాజ్యానికి మధ్య రాజకీయ పార్టీ దళారిగా తయారవుతుందని అతనికి బోధపడింది. అధికారాన్ని చవిచూచిన రాజకీయ పార్టీ వాడిపోవటం అసంభవమని గ్రహించాడు. తనూ, తన సహచరులూ రూపొందించిన 22 సిద్ధాంత సూత్రాల (Theses)లో కొన్నింటిని నూతనభావాలకు అనుగుణంగా సవరించాడు. 1948లో రాడికల్ లో డెమోక్రాటిక్ పార్టీని రద్దు చేయడం జరిగింది. ఈభావ పరిణామం నవ్య మానవ వాదం (NEW HUMANISM) అనే గ్రంథపు రెండవ కూర్పులో విశదీకరింపబడింది. ఇంకా విపులంగా “రాజకీయం, అధికారం, పార్టీలు”; Reason, Romanticism and Revolution అనే గ్రంథాలలో రాయడం జరిగింది. ఈ రెండు పుస్తకాలు 1984 నాటికి తెలుగు చదువరులకు అందుతాయి.

ఎం.ఎన్ రాయ్ 1954లో చనిపోతే, ఘమారు 1964 నుండి అతని భావాలపై సిద్ధాంతగ్రంథాలు (THESES) రావడం మొదలయింది. జిజ్ఞాసువులను, స్వేచ్ఛా ప్రియులను ఎం.ఎన్. రాయ్ ఇటీవల ఎంతగానో ఆకర్షిస్తున్నాడు. ఆసందర్భంలో అతని భావనాసరళిని సంపూర్ణంగా అవగతం చేసుకునే నిమిత్తం అతని 1945 సంవత్సరపు ప్రసంగాలు ఉన్న ఈ గ్రంథాన్ని తెలుగు పాఠక లోకానికి అందించటం జరుగుతున్నది. రాయ్ గ్రంథాల అనువాదం ఒక రకంగా కష్ట సాధ్యం. అనువాదంలోని లోపాలను మన్నించ పొగ్గడం.

ఈ గ్రంథ ప్రచురణకు ఇతోధికంగా తోడ్పడిన నా సతి మల్లాది సుబ్బమ్మ, మిత్రుడు రావిపూడి వెంకటాద్రి గార్లకు, ముద్రాపకులు లిబర్టీ ప్రెస్, చీరాల వారికి, ప్రచురణకర్తలకు నా ధన్యవాదాలు ....

— అనువాదకుడు.

ప్రథమ ముద్రాణకు ఉపోద్ఘాతం

భారత దేశం తన చరిత్రలో విషమ స్థితి యందు ఉన్నది. ఒక వైపు బ్రిటిషు ప్రభుత్వం ఇండియా నుండి వైదొలగు తున్నది. రెండవ వైపున విదేశీ పరిపాలన అంతమవుతున్నా దాని స్థానంలో ఆరోగ్య కరమైన ప్రజాస్వామ్య విధానం దాని స్థానాన్ని ఆక్రమించడం లేదు. స్వాతంత్ర్య సంపాదన సమయంలో మనసమస్యలు, ఇబ్బందులు మరింతగా పెరుగుతూ సంక్లిష్ట మవుతున్నాయి. మత వైరుధ్యం పెచ్చు పెరుగు తున్నది. దేశం లోని రెండు పెద్ద పార్టీలు రాష్ట్రాలలో - కేంద్రంలో ప్రభుత్వంలో ఉంటూ పరిపాలనను నడిపేతీరు ప్రజాస్వామ్యానికి, స్వాతంత్ర్యానికి దారితీయ కుండా పెత్తందారీ తనానికి, సమగ్ర నియంతృత్వానికి దారితీసేలా గున్నది. 1948 జూన్ నాటికి అధికారాన్ని బదిలీ చేస్తామని బ్రిటిషు ప్రధాని నిర్ణయం ద్వారా ప్రకటించినా భవిష్యత్తు ఆలోచనా పరులకు ఆశాజనకంగా కనబడలేదు.

ఇట్టి పరిస్థితులలో వచ్చే నెలలలో మనం ఏంచేసేది చాలా వరకు మన భవిష్యత్తును నిర్ణయిస్తుంది. కనుక భారత రాజకీయాలను విమర్శ నాయుతం-భాధ్యతాయుతం అయిన వైఖరితోనూ, పిడివాదం-అసహనం లేని భావంతోనూ పరిశీలించడం అవశ్య కర్తవ్యం. త్వర త్వరగా మారుతూ ఉన్న ఈనాటి పరిస్థితిలో పాత ఆలోచనా రీతులు, కార్యాచరణ నిస్సందేహంగా వనికీరావు. కొలదికాలం క్రిందట ఏదియుక్తంగానూ, తగినదిగానూ ఉన్నదో అది ఇప్పటికీ కాలం చెల్లినది అయిపోయింది. గ్రుడ్డి అను సరణకు వ్యతిరేకమైనది, నిశితతర్కానికి ఆలవాలమైనది అయిన హేతువాద ధృక్పథం ఈ నాటికి అవసరం అవుతున్నది.

రాజకీయ సిద్ధాంతము, రాజకీయ కార్యాచరణల విషయంగా నూతన మార్గాలను అన్వేషించ దలచిన వారు రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ యొక్క భావాలను, కార్యక్రమాన్ని పరిశీలించడం ఉపయోగకరం. అవి ఈ పుస్తకంలో హిందు వరచ బడ్డాయి. ఇటీవలి రాజకీయ పరిస్థితి ఎంత క్లిష్టంగానూ, గందరగోళ పరిచేదిగానూ ఉన్నా రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ స్పష్టంగా ఈ పరిస్థితిని ఊహించి ఇలా జరుగు తుందని ప్రకటించిందనేది రూఢి అయిన విషయం. భారత దేశంలోని మరి ఏ ఇతర రాజకీయ దృష్టి

గల గూపుగాని, పార్థికాని ఇలాంటి విశిష్టతను పొందలేక పోయింది. ఇలాంటి పరిణామం సంభవిస్తుందని ముందుగా తెలిసిన రాడికల్ పార్టీ పరిస్థితికి తగినట్లుగా నడుచు కోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నది. ఈ ప్రయత్నంలో, లక్ష్యాలకు, సాధనాలకు సంబంధించిన రాజకీయ సిద్ధాంతాన్ని అది రూపొందించింది. సంప్రదాయ రాజకీయాల వైఫల్యాన్ని గుర్తెరిగిన వారికి మార్గదర్శకత్వాన్ని, ఉత్తేజాన్ని ఆ సిద్ధాంతం ఇవ్వగలదు.

భారత దేశంలో వివిధ రాజకీయ గూపులు, పార్టీలు ఉన్నాయి. వారి విధానాలను ధృక్పథాలను ఉద్రేక రహితంగా పరిశీలించాలంటే ఒక చిక్కు వస్తున్నది. భారత దేశంలోని భారీ పత్రికల యొక్క ఉదారవాద వ్యతిరేకమూ, ప్రజాస్వామ్య విరుద్ధము అయిన వైఖరి వల్లనే ఆ చిక్కు కలుగు తున్నది. భారత దేశంలోని పత్రికలు ఎక్కువగా ధనాధ్యులకు చెందినవని, వారి చెప్పు చేతలలో ఉన్నవని, ఎవరైనా వ్యక్తిగతంగా ఆలోచించి వివేక వంతమైన నిర్ణయం తీసుకోవడానికి తగిన మార్గ దర్శకత్వం ఇవ్వకుండా దోహదం చేస్తున్నాయని భారతదేశ ప్రజలు అత్యధిక సంఖ్యలో గుర్తించాలి. రాడికల్ పార్టీ కార్యకర్తల వార్తలను పత్రికలు ప్రకటించడం లేదు. ఎప్పుడైనా ప్రకటించినా వాటి రూపుమార్చి దురభిప్రాయం కలిగిలా ప్రకటిస్తున్నాయి. ఇటీవల జరిగిన యుద్ధంలో ఫాసిస్టు శక్తులు పొందిన పరాజయం నుండి ఉత్పన్నమైన విమోచన ఫలితాలను భారతదేశం అనుభవిస్తున్నా రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ యొక్క యుద్ధ కాలపు వైఖరిని గురించి ఇంకా దురవగాహన ఉండడం విచిత్రంగా ఉంది. యుద్ధంలో బ్రిటను గెలిస్తే బ్రిటిషు సామ్రాజ్య వాదం బలపడుతుందని, భారతదేశ బానిస సంకెళ్ళు మరింత గట్టి పడతాయని భావించి భారత దేశంలోని ఇంచు మించుగా అన్ని పార్టీలు - దక్షిణ వక్షపువి. వామవక్షపువి కూడా - యుద్ధారంభంలో యుద్ధ యత్నాలను వ్యతిరేకించాయి. ఇందుకు భిన్నంగా రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీవారు మరో రకపు వాదన చేశారు. అదేమంటే ఫాసిజంతో బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదం బలహీనపడి అంతరించి పోతుందని, యుద్ధయత్నాలను వ్యతిరేకించి ఫాసిజాన్ని సమర్థించే బదులు యుద్ధ యత్నాలకు సహాయం చేసి సామ్రాజ్యవాదం అంతరించే ఈ ప్రక్రియకు నిజాయితీగల ప్రజాస్వామ్య వాదులందరూ దోహదంచేయాలని, ఈ సందర్భంగా రాడికల్ వాదులు తీసుకొన్న వైఖరిని చరిత్ర సమర్థించిందని తేలిగ్గా గ్రహించవచ్చు. 1939 లో కన్నా 1947 లో బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదం బలంగా లేదు. అది అంతరించి పోతున్నది. లాంఛన

యుతమైన పరిపాలన మాత్రం మిగిలి ఉంది. అదీ కొద్ది రోజులలో మటు మాయం అవుతుంది పరిపాలన మార్గాన వస్తునించిన భారత జాతీయ చాదుల ప్రయుక్తాల వల్ల శాక ఫాసిస్టు వ్యతిరేక యుద్ధ ఫలితంగానే ఈ వాంఛనీయ పరిస్థితి కలిగింది. యుద్ధ కాలంలో స్వాతంత్ర్య యోధులూ, ప్రజాస్వామ్య పరిరక్షకులు ప్రవర్తించ వలసిన తీరుననే రాడికల్ చాదులు కార్యదీక్షాపరులైనారు.

విదేశీ ప్రభుత్వ పాలన సమసి పోతుందని రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ మున్నుండుగా ఉహించినా, ఆ పరిణామ ఫలితంగా ప్రజాస్వామ్యం విధిగా నెలకొల్పబడుతుందనే భ్రమ ఆ పార్టీకి ఎన్నడూ లేదు. రాజకీయాధికారం బ్రిటిషువారి నుండి భారత ప్రజలకు సంక్రమించదని, అధికారాన్ని ఉన్నత వర్గాల పార్టీలు కైవసం చేసుకుంటాయని, లాంఛనాయుత పరిపాలనా ముసుగులో అవి సమగ్ర నియంతృత్వ పరిపాలనను ప్రవేశ పెట్టి నూచనలున్నాయని ఆ పార్టీ మున్నుండుగా ఉహించ గలిగింది. వాస్తవమైన ప్రజాస్వామ్య ఉద్యమాన్ని పెంపొందించ చేసి, సంఘటిత పరచి తద్వారా ఈ ప్రమాదాన్ని ఎదుర్కొనాలని 1942 డిసెంబరులో జరిగిన లక్నో మహాసభ నిర్ణయించింది. భారత రాజకీయాలలో ప్రాధాన్యత వహిస్తూ అధికారం కోసం అగ్రులు చాచే శక్తుల యొక్క నియంతృత్వ, ప్రజాస్వామ్య వ్యతిరేక, వాగాడంబర స్వభావాన్ని మనం అనుభవ పూర్వకంగా తెలుసుకుంటున్నాం. హేతుబద్ధమైన సామాజిక రాజకీయానికి తక్కువగా విలువ కడుతున్నారు; ప్రజల యొక్క సాంస్కృతిక వెనుకబడిన తనాన్ని వాడుకొనేవారు అగ్రశ్రేణికి వచ్చారు. స్వాతంత్ర్య సముపార్జన సమయంలో తమ సంకుచిత ఆశయ సిద్ధికోసం పరస్పర అసూయా ద్వేషాలతో దేశాన్ని ప్రమాదస్థితికి ఉన్నత వర్గాల పార్టీలవారు తెస్తున్నారు.

రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ యొక్క రాజకీయ ఆలోచనా సరళిని, కార్యాచరణను చరిత్ర సమర్థించింది; మనదేశంలోని పెద్ద రాజకీయ పార్టీలు అనుసరిస్తున్న అధికార రాజకీయాలను ఆమోదించని వారిని తమ శ్రద్ధా సక్తులను రాడికల్ పార్టీయెడ చూపమని ఆ పార్టీ అభ్యర్థిస్తున్నది. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ యొక్క లక్ష్యాలను-ఆదర్శాలను, ఈనాటి రాజకీయ పరిస్థితిని గురించిన పరిశీలనను, మన సమస్యల పరిష్కారానికి ఆ పార్టీ సూచించే మార్గాలను, సాధనాలను ఈ పుస్తకంలో వివరించడం జరిగింది.

వర్తమాన రాజకీయ సమస్యలపై అభిప్రాయ ప్రకటన మాత్రమే కాక, సామాజిక ఆదర్శాలను నిర్ణయించే మౌలిక తాత్విక సూత్రాలను ఆవిష్కరిస్తూ 1946 డిశంబరులో 28 నుండి 29వతేదీ వరకు బొంబాయిలో జరిగిన అఖిల భారత రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ మహాసభను విశేష ప్రాధాన్యత కలదిగా ఎంచవచ్చు. రాజకీయాలంటే అధికారం కోసం అసహ్యకరమైన కుమ్ములాట కాదని భావించి రాజకీయాలను గంభీర విషయంగా ఊహించే వారందరికీ ఈ సూత్రీకరణ అవసర మవుతుంది. సామాజిక జీవితంలో రాజకీయం ఒక భాగం; అందుకని రాజకీయ ఆదర్శాలు రాజకీయ ఆచరణ పరస్పర సంబంధమూ-పొందిక కలిగివుండటమే కాక సమగ్ర జీవిత దృక్పథంతో ముడిబడి ఉండాలి. మానవుని యొక్క ప్రాథమిక వాసనలను, వ్యక్తికి సమాజానికి ఉన్న సంబంధాన్ని, పరిణామం - చరిత్రల గమగాన్ని, వీటన్నిటిని గురించి స్పష్టమైన అవగాహన, జీవిత దృక్పథం ఏర్పడాలి. మౌలిక తాత్విక సూత్రీకరణతో, ఆదర్శం యొక్క వివరాలను- అక్ష్య సిద్ధి సాధనాలను అవగతం చేసుకొని రాజకీయ సంస్థ ఆత్మ విశ్వాసంతో, నమ్మకంతో తన విధ్యుక్త ధర్మాన్ని కొనసాగించ గలదు. అలాంటి నూతన ఆదర్శం వర్తమాన ప్రపంచానికి యావత్తుకూ అవసరం అవుతున్నది. ఎందుకంటే, లాంఛనాయుత ప్రజాస్వామ్యం, ఫాసిజం, నియంతృత్వ కమ్యూనిజం మొదలైన ప్రత్యామ్నాయ రాజకీయ సిద్ధాంతాలు పనికి రాకుండా పోయాయని మన అనుభవం ఋజువు చేస్తున్నది. ఈ కాలపు అవసరాలకు, వర్తమాన అనుభవానికి అనుగుణమైన నూతన రాజకీయ ఆదర్శం రూపొందించే ప్రయత్నాలు జరుగకపోతే పై చెప్పబడిన రాజకీయ సిద్ధాంతాల వైఫల్యం వల్ల ఏర్పడిన ఖాళీలో నిస్పృహ, నిరాశ, అయోమయం, అవకాశవాదం చోటు చేసుకుంటాయి. “రాడికల్ డెమోక్రాసీ యొక్క మౌలిక సూత్రాలు” అనే రూపంలో రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ ఈ మహా సభలో తన మౌలిక తాత్విక సిద్ధాంతాన్ని సూత్రీకరించింది.

ఆలోచనను ప్రేరేపించి ఉత్తేజ పరచే విషయాలు ఈ గ్రంథంలో చదువరికి దొరకగలవని ఆశిస్తున్నాను.

98, ఫెయిజ్ బజార్,

ఢిల్లీ.

1 మే 1947

వి. ఎం. తార్కుండే

కన్యూనిజానికి అవతల

మెదటి అధ్యాయము

ఈనాటి విషమ పరిస్థితి

(బొంబాయిలో 1946 డిసెంబరు 26 నుండి 30 వరకు జరిగిన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ 2 వ అఖిల భారత మహాసభలో ఫిలిప్ స్పాట్ అధ్యక్షోపన్యాసము.)

ఇవి చాలా భయంకరమైన రోజులు. నేను ఈ మాటలను నింపాదిగా చెప్తున్నా. మీలో చాలా మందికి ఈ మాట స్పష్టంగా అర్థమవుతుంది; గత కొలది నెలలలో మీలో చాలా మంది వీధులలో రక్త ప్రవాహాన్ని చూచి ఉంటారు. ప్రజలు కత్తిపోట్లకు గురికావడం, కొల్చబడటం మీరు చూచారు. భయోత్పాతం అంటే ఏమిటో మీరు చవి చూచారు. సమాజం అనే యంత్రం ఆగిపోతే, దై నందిన జీవితం స్థంభించి పోతే ఎలా ఉంటుందో మీకు తెలుసు. ఒక సామాజిక వ్యవస్థ శిథిలమై పోవడాన్ని మనం గమనిస్తున్నాం. విప్లవ కారులంగా మనం ఈ శిథిలవస్థను ఆశించాలనీ, ఆహ్వానించాలనీ అనుకోవచ్చును. మామూలుగా విప్లవాలు విధ్వంసన దశలో ప్రారంభ మవుతాయి. కాని విప్లవాలను గురించి మనం అలా ఊహించం. జర్మనీలో నాజీ విప్లవం వచ్చినపుడు ఆ దేశపు వామపక్షాలు ఎలా ఆలోచించాయో, స్పందించాయో మనమూ అలాగే చేస్తున్నాం. మత తత్వమనేది పెద్ద అసందర్భమైన విషయం. ప్రాధాన్యత గలవిగా మనం భావిస్తున్న విషయాలకూ-మత తత్వానికి సంబంధం లేదు. విప్లవం విధిగా విధ్వంసనరూపం తాల్చునలసిన పనిలేదు. ఈ మతవరమైన హింసపూర్వ వేగిరంగా తీవ్ర ప్రత్యాఘాతక (రియాక్షనరీ) పరిపాలన రావచ్చు.

భారత జాతీయవాదం ఫాసిజంగా రూపొంది స్వభావం కల్గిఉన్నదని, అది అధికారంలోకి వస్తే ఇంచుమించుగా తొందరలోనే సంపూర్ణ ఫాసిజంగా మారుతుందని ఇంతవరకు జరిగిపోయిన సంవత్సరాలలో మనం వాదించాం. జాతీయవాదులు అధికారంలో ఉన్న ఈ కొద్ది నెలల అనుభవం మనదృష్టిని బలపరుస్తున్నది. మనకు వాగ్దానం చేయబడిన సహకార శ్రేయోరాజ్యం (Co-operative Commonwealth) వైపు ఏ మాత్రం పురోగమనం కనిపించడం లేదు. ఆర్థిక విధానంలో జాతీయ పెట్టుబడిదారీ తత్వంవైపు దృష్టి మళ్ళింపు, ప్రమాదకరమైన పారిశ్రామిక తగాదాల శాసనం, భూస్వామ్య విధానాన్ని తొలగిస్తామనే వాగ్దానాన్ని అమలు పరచడంలో తటపటాయింపు మనం గమనిస్తున్నాం. నేను దక్షిణాది నుండి ఈ మహాసభకు వచ్చాను. అక్కడ మద్యపాన నిషేధం, హిందీ, ఖద్దరు వీటిపై పాలకులు శ్రద్ధచూపు తున్నారు. మన విక్లేషణను మనం మార్పుకో నవసరం లేదు. భారత జాతీయ వాదం తన పురాతన భావాల వల్లనూ, ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తున్న ఆర్థిక ప్రయోజనాల వల్లనూ తనకు తెలియ కుండానే ఫాసిజం వైపు నెట్టబడుతున్నది. మత రీత్యా వచ్చిన ఈ దేశ విభజన ఈ పరిశీలనను వమ్ము చేయదు; కాని మత తగాదాల పెరుగుదల రాబోయే సంఘటనల రూపాన్ని, వేగాన్ని ప్రభావితం చేయవచ్చు.

ఇప్పుడు జరుగుతున్న హింసాయుత తగాదా విధిగా జరగాల్సింది కాదు. ఇరు పార్టీలు వివిధ సమయాలలో, వివిధ మార్పు అలతోంగీకరించిన 'కేబినెట్ మిషన్'వారి గూఢింగు పద్ధతి' ఆధారంగా శాంతియుత పరిష్కారం సాధ్యమయ్యేది. ఇప్పటికీ వారు నిజంగా శాంతిని కోరుతుంటే ఆ ప్రాతిపదిక మీద సమస్యలను పరిష్కరించుకోవచ్చు. ఇలా రాజీ కుదిరి నట్లయితే ఈ పరిస్థితులలో బాగా స్థిరమైన పెట్టుబడిదారీ ప్రభుత్వం రావడానికి అవకాశం ఉన్నది. మూడవరకమైన పరిణామంకూడా సాధ్యమే. ముస్లిం లీగ్ రాజ్యాంగ పరమైన ప్రతిపక్షంగా ఉండి ఇతర అల్పసంఖ్యాక వర్గాలను తనకు మద్దతుగా కూడా తీసుకోవచ్చు. ఇప్పటి వరకు, అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల శ్రేయస్సునే ప్రజాస్వామ్య ఆదర్శంగా ఎంచుకోవచ్చు; ప్రజాస్వామ్య శక్తులలో ముస్లిం లీగ్ కూడా చేరితే అది అనుకూలమైన పరిణామమే అవుతుంది. ఏమయినప్పటికీ, ప్రజాస్వామ్య ఆశయంలో అల్ప సంఖ్యాకుల అభివృద్ధి ఉద్యమం ఒక భాగం మాత్రమే. ముస్లిం లీగ్.

నాయకత్వం ఒక వైపుకు మాత్రమే మొగ్గిఉండి, ఇతరత్ర పద్ధతీపాలను ప్రబర్చించ వచ్చు.

ముస్లింల వైఖరి తదితర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల వైఖరికి భిన్నంగా ఉండడం వలన అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల సంయుక్త సంఘటనకుగాని, భారతదేశ ప్రజాస్వామ్య శక్తులకుగాని ముస్లిం లీగ్ నాయకత్వం పహించ జాలదు. 'మేము అల్ప సంఖ్యాకులము కాము' అని ముస్లింలు అంటారు; వారొక జాతిఅట. మెజారిటీ పరిపాలన ఎడల భయం కన్నా మరేదో వారి ఉద్యమం వెనుక ప్రేరణ శక్తిగా ఉందనేది సత్యం. ఆ ఉద్యమంలో ఒక అత్యాశ కూడా ఉన్నది; అది జాతీయ వాదపు అత్యాశ. మెజారిటీ యెడల భయ భావం, మెజారిటీ యొక్క సంఖ్య, సంపద, పోటీ శక్తి వీటిని గురించి ఫికరు, మెజారిటీ వర్గంచేత అణచివేయ బడతామనేభయం, ఇవన్నీ సహేతుకాలే. సామాన్య ముస్లిం ప్రజానీకం యొక్క ప్రయోజనాలను ఈ రూపంగా వ్యక్తీకరించడం జరుగు తున్నది. దీనికి సానుభూతి చూపడం సమంజసమే కాని, ఈ ఉద్యమం వెనుక ఉన్న అత్యాశ వేరు విషయంగా పరిగణించాలి. ప్రత్యేక రాజ్యం వస్తే ముస్లింలలో ఉన్నత వర్గాలవారు బాగా లాభిస్తారు కనుక, ఈ ఉద్యమం వారి ప్రయోజనాలకు ఉపకరిస్తుంది. దేశవిభజన జరిగితే సామాన్య ప్రజలు, అందులో ముఖ్యంగా ముస్లిం ప్రజానీకం మరింత బీదవారవుతారు. జాతి సిద్ధాంతపు మోజులో మత మోసంలో కొట్టుకుపోతూ దేశ విభజన కాలాని హెచ్చించే సామాన్య ముస్లిం ప్రజలు తప్పక నష్ట పడతారు. తదితర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు కోరే రక్షణ చర్యలకు ముస్లిం మత తత్వం, లేక జాతీయ తత్వం ప్రవర్తించే తీరుకూ మధ్య పెద్ద తేడావుంది. అందువల్ల ముస్లింలు తదితర అల్ప సంఖ్యాకులు ఒక కూటమిగా తయారవడానికి అవకాశం లేదు. హిందూ ఉద్యమంలో ఎంతజాతీయవాదం ఉందో, అంత జాతీయవాదం ముసల్మాన్ ఉద్యమంలో ఉంది; కాగా ముస్లిం పెట్టుబడిదారీ వర్గం హిందూ పెట్టుబడి దారీ వర్గంకన్నా తక్కువ అభివృద్ధిచెందింది గనుక, ముసల్మాన్ ఉద్యమం తక్కువ ఫాసిస్టు స్వభావంకల్గి ఉన్నది. ముసల్మాన్ సమాజం యొక్క నిర్మాణం, వారి భావాలు హిందూ సమాజంకన్నా మోతాదులో కాస్త ప్రజాస్వామ్యంగా ఉన్నది.

ముస్లిం మత తత్త్వం అత్యాశగల జాతీయ వాద ఉద్యమం కనుక హిందూ ముస్లిం ఉద్యమాల మధ్య సఖ్యత రావడానికి అవకాశం లేదు. ఒక వేళ ఆ రెంటిమధ్య సయోధ్య కుదరడం సంభవమయితే అది 'కాబినెట్ మిషన్ వారి గూరింగ్ వద్దతి' వల్లనే సాధ్యమవుతుంది. మన కమ్యూనిస్టు మిత్రులు చెబుతూ ఉన్నట్లు రెండు మతాలవారి మధ్య పోరాటాన్ని పెంచడానికి ఆ వద్దతి ఉద్దేశించ బడలేదు. ప్రస్తుతం అత్యాశగల ఉన్నత వర్గాల నాయకత్వంలో వున్న ఈ రెండు మత వర్గాలమధ్య సఖ్యత చేకూర్చాలంటే ఆ 'స్కీము' లేక అలాంటిది ఆధారభూతం కావాలి. ఆ స్కీమును అమలు జరిపితే చాలా తక్కువ అధికారాలు కల్గిన కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పడుతుంది; లోప భూయిష్టమయిన రాజ్యానిర్మాణం జరుగుతుంది. ఇలాంటి రాజ్యం పెట్టుబడిదారీ వద్దతిని దేశాన్ని అభివృద్ధి చేయలేదు; అందుచేత ఫాసిస్టు రాజ్య నిర్మాణాన్ని సాధించలేదు.

భారత దేశంలో పెట్టుబడిదారీ వర్గం అధికారంలోకి వస్తే ఫాసిస్టు రాజ్యాన్ని, ఆర్థికవిధానాన్ని ఏర్పరుస్తుందని, కాగా మతపరమైన విభజనవల్ల అలాచేసే శక్తి చాలావరకు తగ్గుతుందని మనం అంతకుముందు చెసుకొన్న విశ్లేషణకు భాష్యం చెప్పుకోవాలి. పాలక వర్గం మధ్య చీలిక విధిగా ఆ వర్గాన్ని బలహీనపరుస్తుందని స్పష్టంగా తెలుస్తున్నది. గతంలో ఈ చీలిక అధికారం కోసం జరిగే పోరాటాన్ని బలహీన పరచింది. వర్గాల మధ్య రాజీ కుదిరి ప్రభుత్వం ఏర్పడినా అది బలహీనంగానే ఉంటుంది. కాని, రాజీ ఎలా ఉండాలి అనే విషయంపై పోరాడుతున్నప్పుడు రెండువర్గాలు బలపడతాయి. ఇరువర్గాలలోని అనుచరులు సాయకుల ఎడ అసహ్యభావం పెంపొందించుకొంటున్నారని మన సభ్యులలో కొంతమంది అంటున్నారు. అలాగైతే బాగుండునని నాకూ తోస్తుంది. కాని అలాంటి లక్షణాలు నాకు కనపట్టం లేదు. ఇటీవలి మతకొట్లాటలలోజులలో ఉన్నంతగా ప్రత్యాఘాతక శక్తి మరెప్పుడూ ఇంతబలంగా లేదు. అలా జరుగుతుందని మనం ఊహించాలి. ఇతర జాతీయ యుద్ధాలలో కూడా ఇలాగే జరిగింది. "మతయుద్ధాన్ని వర్గ యుద్ధంగా మార్చండి" అనే నినాదం అచరణలో పెట్టడానికి వీలులేనిది. 1914 లో లేనిన్ ఇలాంటి నినాదాన్నే ఇచ్చాడు. పోరాటం భయంకరమవుతున్నకొద్దీ ప్రజలు తమ వర్గాలపై ప్రేమాభిమానాలు పెంచుకొంటారు. ఎదిరి పక్షంకన్నా ఒక రోజుయినా నిలతొక్కుకో గలిగితే తమ వర్గం

జయిస్తుందని వారికి తెలుసు. హిందూ ప్రత్యాఘాతక శక్తుల విజయం వల్ల నష్టపోయే ముస్లిం ప్రజానీకం తన ఉద్యమాన్ని విరమించదు. ఒక తరం నుండి సిద్ధాంత ప్రభాధానికి లోబడిన సామాన్య హిందూ ప్రజానీకం - నిజానికి పోరాటంతో వారికి ఆసక్తి లేకపోయినా - తమపట్టు విడువరు. దౌర్జన్యం హద్దుమీరనంత కాలం, సామాజిక నిర్మాణం కూలిపోనంత కాలం ఈ పరిస్థితి ఇలాగే ఉంటుంది. ప్రజలు భారీ ఎత్తున చంపబడు తున్నప్పుడు, అదుపు పోతుంది; వ్యాపారం స్తంభించి పోతుంది, ఆకలి చావులు మొదలవుతాయి. అప్పుటికీ ఇంకా ప్రజానీకం మిగిలివుంటే, వారు త్వర త్వరగా భృమల నుండి మెలుకొంటారు. మత నాయకులు అనుభవం వల్ల నేర్చుకోవడం సాధ్యమే. ఇక్కడ ఒక అత్యాచారం, అక్కడ మరి ఒకటి జరిపేస్తూ ఉదిగ్గతను తీవ్రతరం చేస్తారు. కాని, సమాజం కుప్పకూలిపోయే పరిస్థితిని రానీయరు. అప్పుడే వారికి ప్రజలమీద పట్టు ఉంటుంది. మత సమన్వయ గురించి వెన్నెంటునే అవలంబించ వలసిన విధానం విషయంలో సోషలిస్టు ఉద్యమ సంప్రదాయాలను మనం పాటిస్తాం. ఇది వారి తగాదా కాదని ప్రజలతో చెబుతాం. ఇరుపక్షాలలోని అమాయకుల రక్తం అనవసరంగా ఇతరుల కొరకు చిందింపబడు తున్నదని చెబుతాం. తగాదాలో పాల్గొంటున్న అల్ప సంఖ్యాకులైన రౌడీలను అదుపు ఆజ్ఞలలో పెట్టి నిమిత్తం అన్ని మతాల ప్రజలు సంఘటితం కావాలి. గూండాలను ఉత్తేజపరచే అంధ విశ్వాసంగల మతానుయాయులతోను, గూండాలకు డబ్బులిచ్చి కొట్లాటలు చేయించే ధనికుల విషయంలోనూ ప్రజలు ఇలాగే చేయాలి. శాంతియుతంగా జీవించే మెజారిటీ ఒకసారి సంఘటితమైన తరువాత తమకు సంబంధించిన ఇతర విషయాలకు తమ కార్యక్రమాలను విస్తరించ వచ్చును. ఇరుమతాల ప్రజలకు ఒకటిగా ఉండే ప్రయోజనాలను, వాటికి సంబంధించిన కార్యక్రమాలను ముందుకు తేవడం ముఖ్యమైన పని. అప్పుడు ఇరు వర్గాలను విడదీసే ఉద్యమ పూరిత భావాలు వెనక అడుగు వేస్తాయి. మత కొట్లాటలలో ధనవంతులు వెన్నెనుక ఉంటారని, పైకమిచ్చి గూండాలచేత తప్పుడు పనులు చేయిస్తారనే విషయం అందరికీ తెలిసినదే. సామాన్య ప్రజానీకం యొక్క సామాన్య ప్రయోజనాలను గురించి వారికి విజ్ఞప్తి చేయాలి. ఇంతకు ముందు చెప్పినట్లు అది వెంటనే ఫలించదు. కాని, చిట్టచివరకు అది ఫల ప్రదంకాక తప్పదు. పై చెప్పిన విధానానికి భిన్నంగా శాంతిని సాధించే ప్రయత్నంలో భాగంగా కాంగ్రెసు, లీగు పార్టీలు జాతీయ భావాలకు,

మత భావాలకు విజ్ఞప్తి చేస్తాయి. వీటివల్ల స్థిరమైన శాంతి ఏర్పడదు. కమ్యూనిస్టు పార్టీ వైఖరి ఇంతకన్నా మెరుగైన దేమీకాదు. పోరాడుతున్న రెండు జాతీయపార్టీల నాయకులను, అత్యంత ప్రవర్తిస్తున్న ఆస్తివంతుల వర్గాలను వదలి బిగ్గిరి వారితో కలసి పోరాడమని రెండు జాతీయ పార్టీల వారికి కమ్యూనిస్టుపార్టీ విజ్ఞప్తి చేస్తున్నది. మనపార్టీ సూచించే తాత్కాలిక విజ్ఞప్తిగాని, అంతిమ పరిష్కార మార్గంగాని ఇతర పార్టీల వాటికన్నా వివేకవంతంగా ఉన్నాయి.

కాంగ్రెసు, లీగుల రాజ్యాంగ ప్రతిపాదనలు పరస్పర విరుద్ధంగా ఉన్నాయి. అందులో ఏదీ కోరదగింది కాదు. దేశ విభజన జరిగితే ఆర్థికంగా పాకిస్తాన్ ప్రాంతానికి చాలా నష్టదాయకం. కాకపోతే హిందూ స్థాన్ యొక్క అవిచ్ఛిన్నమైన సన్నిహిత సహకారం ఉంటే ఆ ప్రమాదం తప్పుతుంది. అదీ కాక దేశ విభజన ప్రతిపాదన పట్ల చాలా వ్యతిరేకత వస్తుంది. పాకిస్తాన్ ను ఎలా నిర్వహిస్తారో లీగ్ ప్రజలకు చెప్పడం లేదు. హిందూస్థాన్ యొక్క ఆర్థిక రాజకీయ వ్యవస్థకన్నా మొదట్లో పాకిస్తాన్ భిన్నంగా ఉంటుందని విశ్వసించడానికి వీలులేదు. అది సంప్రదాయ పెట్టుబడిదారీ ప్రజాస్వామ్యం అవుతుంది; పైగా గట్టి పునాదులు లేనిది. అందువల్ల నిస్తర్జు ప్రత్యాఘాతంగానో, లేక చైతన్యయుత ఫాసిజంగానో త్వరిత గతిన పరిమాణం చెందవచ్చు. కాకపోతే ప్రజాస్వామ్య భావనలు, సోషలిస్టు భావాలు కూడా వేగంగా పెరగవచ్చు. కాంగ్రెసు పార్టీ హిందూ స్థాన్ భవిష్యత్తును ఎలా రూపొందించ తలచిందో స్పష్టంగా చెప్పడం లేదు; దానిరూపం కూడా ఇంచుమించుగా అలాగే నిరాశా జనకంగా ఉండవచ్చు. రాజ్యాంగ నిర్ణయ సభద్వారా కాంగ్రెసు ప్రజాస్వామ్యం పూర్తిగా మారి మరోరూపం ధరిస్తుందని ఊహించటానికి వీలులేదు. ఇప్పుడు అది పనిచేసే తీరును చూస్తున్నాం; మున్నందు పనిచేసే తీరును ఊహించగలం. ఇవి ఉత్తేజకరమైన దృశ్యాలు కావు. మనదేశానికి రానున్న ప్రమాదం నుంచి తప్పించే విధంగా నూతన జాతి పునర్ నిర్మాణం జరుగుతుందని ఆశించలేం. ఒకవేళ మత సభ్యత ఏర్పడినా ఈ రెండు పరిష్కారాలు- అంటే పాకిస్తాన్, హిందూస్థాన్లు ఏర్పడవు; అలాంటి రాజీ దేశ విభజనకన్నా చెడుగా పరిణమిస్తుంది. అలాంటి ఐక్యరాజ్యం పెట్టుబడిదారీ రాజ్యమవుతుంది. పెట్టుబడిదారీ విధానం ఏ మాత్రమైనా ప్రయోజనకరం కావాలంటే

కేంద్రీకృత రాజ్యం అవసరం; కనీసం విజయవంతమైన ఫాసిజం కావాలన్నా కేంద్రీకృత రాజ్యం కావాలి. ఒప్పందం వల్ల ఏర్పడే రాజ్యంలో కేంద్రం బలంగా ఉండదు. కనుక అది మంచి చేయలేదు. పూర్తిగా చెడు చేయలేదు. ఏదయినా ఫలితం సంతోషకరంగా ఉంటుందని, చాలా కాలం మన గలిగేదిగా వుంటుందని నేను అంగీకరించ లేను.

అనిర్దిష్టమయినట్టి, లేదా నిర్దిష్ట మయినప్పటికీ ప్రత్యాఘాతమైనట్టి ఖతర పార్టీల ప్రతిపాదనలకు భిన్నంగా మనకు అధికారం ఉంటే మనం అనుసరించే విధానాలను గురించిన సమగ్ర రూపాన్ని మన పార్టీ ప్రచురించింది. అందువల్ల మాత్రమే మనకేదో ప్రత్యేకంగా మెప్పుకుల కావాలని నేను అనడంలేదు. ప్రజలకు తెలియ చెప్పడం అనేది రాజకీయాలను సరిగా నడిపే పద్ధతి. అధికారంతో ఏమిచేస్తారో చెప్పకుండా అధికారాన్ని కావాలనే పార్టీలను సంశయించాల్సి వస్తుంది. ఈ సూత్రం పై సహదహరింప బడిన అన్ని పార్టీలకూ వర్తిస్తుంది; రాజ్యాంగ నిర్ణయ సభలో జరుగుతున్న కర్మ కాండకూ వర్తిస్తుంది. ప్రజాభిప్రాయాన్ని తెలుసుకోకుండా రాజ్యాంగ నిర్ణయ సభ తన కార్యకలాపాలను సాగించడం విడ్డూరం; అసహ్యకరం పాకిస్తాన్ సమస్య తప్ప మరే సమస్యను గురించి సరియైన చర్చ ప్రజానీకంలో జరుగలేదు; ఇంతకూ పాకిస్తాన్ సమస్య ప్రధానసమస్య కాదు. మత కొట్లాటలవలన రాజకీయ పార్టీలలోనూ, ప్రభుత్వంలోనూ ప్రత్యాఘాతక శక్తులు అధికారంలోకి వచ్చాయి; అలాగే ముఖ్యమైన రాజ్యాంగ విషయమైన ప్రశ్నలను మత వివాదం మరుగు పరుస్తుంది: అంతటితో ఆగక దేశానికి పనికిరాని పాతకాలపు రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించడానికి స్వప్రయోజన పరులకు, అలాంటి శక్తులకు అవకాశం ఇస్తున్నది.

రాజ్యాంగపు ముసాయిదాలను ముఖ్య రాజకీయ పార్టీలు తయారు చేయాలని, వాటిని ప్రభుత్వం చర్చకోసం ప్రజలముందు ఉంచాలని, వాటికి తగిన ప్రచారం లభించాలని, చివరకు వాటిపై ప్రజాభిప్రాయాన్ని తెలుసుకోవాలని ఇదే సరియైన మార్గమని మనపార్టీ సూచించింది. ఇలాంటి కార్యాచరణ పద్ధతి మునుపెన్నడూ అనుసరించబడి ఉండక పోవచ్చు; రాజకీయ శాస్త్రగ్రంథాలలో ఇలాంటి విధానం పేర్కొనబడివుండక పోవచ్చు. మనము జీవిస్తున్న కాలం 18 వ శతాబ్దపుది కాదని, 20 వ శతాబ్దంలో

మనం ఉన్నామని మనం గుర్తుంచుకోవాలి. ఫ్రాన్సులో కొద్ది నెలల క్రింద ఇలాంటిది జరిగింది. (అంటే రిఫరెండం ద్వారా ఎలాంటి రాజ్యాంగం కావాలో తేల్చుకొన్నా రన్నమాట) మరి ఈ దేశంలో అలా ఎందుకు జరగకూడదు? రాజ్యాంగ సమస్యను ఇలా రహస్యంగా పరిష్కరించ పూనడాన్ని మనం వ్యతిరేకించాలి; మన అసమ్మతి తెలియపర్చాలి.

రాజ్యాంగ నిర్ణయ సభ రూపొందించే రాజ్యాంగం తప్పనిసరిగా ప్రత్యాఘాతంగా ఉంటుందని నేను జోస్యం చెప్పడంలేదు. ప్రాచీన భారత తాత్విక సిద్ధాంతాన్ని, 'మాయావాదాన్ని' మీకు గుర్తు చేస్తున్నాను. ఆ సిద్ధాంతమే ఇప్పుడు మనదేశ వ్యవహారాల్లో చోటు చేసుకొంది. ఇటీవల జరిగిన కాంగ్రెసు మహాసభ దీన్ని ఋజువు చేస్తున్నది. అధ్యక్షోపన్యాసం గాంధీయ పద్ధతిలో నడిచింది; తీర్మానాలు "రాజనీతిజ్ఞత"ను ప్రదర్శించాయి. రెచ్చిపోవలసి ఉన్నా బాధ్యతతోనూ, సంయమనంతోనూ కాంగ్రెసు పార్టీ ప్రవర్తించిందని బయటి ప్రపంచం భావించింది. నిజానికి మహాసభ యుద్ధానికి పిలుపునిచ్చింది; అది ముస్లింలపై యుద్ధానికి పిలుపు. అదే రాజకీయమాయ అంటే. రాజ్యాంగ నిర్ణయసభ తయారుచేసే రాజ్యాంగానికి ఆచరణలో అది పొందే రూపానికి మధ్య ఇలాంటి తేడాయే నిస్సందేహంగా ఉంటుంది; జర్మనీలో 1919 లో రూపొందించ బడిన వీమర్ రాజ్యాంగం లాగా ఉదారవాద గుణాలు గలిగిన రాజ్యాంగం మనకు ఏర్పడవచ్చు. దాని ఫలితం జర్మనీలో జరిగినట్లే జరగవచ్చు. మనదేశ ప్రాచీన ఆదర్శాలయిన అవగాహన, కరుణలను గుర్తుకుతెస్తూ మనజాతీయ తత్త్వవేత్త సభాప్రారంభం చేసారు; ప్రాచీన సామాజిక వ్యవస్థను ఆధునికీకరణ చేయడాన్ని వారు సహజంగా వ్యతిరేకిస్తారు. ఆధునిక రాజ్యాంగం, లేక మరి పూతనం కాని ఉదారవాద రాజ్యాంగ చట్రంలో మధ్య యుగపు సామాజిక వ్యవస్థను ఇరికించాలని ప్రయత్నిస్తే జర్మనీలో జరిగిన ప్రయోగానికి పట్టినగతే ఇక్కడా పడుతుంది.

మనకు అధికారం ఉంటే ఏమిచేయ దలచామో ప్రజలకు తెలియ చెప్పాం. సమాజాన్ని ఆధునికీకరణ చేసే మహోద్యమ ఫలితంగా మత తత్త్వపు వేళ్ళను మన విధానం ఖండిస్తుంది. ఆర్థిక రంగంలో పెట్టుబడిదారీ విధానం స్థానంలో సోషలిజాన్ని నెలకొల్పుతాం. దురాక్రమణ పూరిత మత తత్త్వాలను ప్రేరేపించే ప్రత్యర్థి వర్గాల దురాశలకు పెట్టుబడిదారీ తత్త్వమే.

కాకపోతే అశేష సామాన్య ప్రజానీకపు మధ్య యుగపు మనస్తత్వం వల్ల పుంజుకుంటున్నాయి. వివరీతమైన పోటీతో సాగుతున్న అసమర్థమైన ఈ ఆర్థిక వ్యవస్థలో మధ్యతరగతి వర్గానికి జీవనభద్రతలేకుండా పోయింది; అందువల్ల వారిలో భయకోపాలు గూడుకట్టు కొన్నాయి. దాంతో వారు మత పార్టీలకు మద్దతులస్తున్నారు. ప్రతి వ్యక్తికి ఉద్యోగం ఉండి, సమర్థుడైన వ్యక్తి సమాజంలో పైకి పోవడానికి అవకాశం ఉంటే మత రాజకీయానికి ఐలం తగ్గిపోతుంది. ఇలాంటి సూత్రాలు రాజకీయంగా ఆచరణలోనికి వచ్చే విధంగా తగు వ్యవస్థను మనం సూచిస్తున్నాం.

ఇప్పుడున్నట్లుగా, కుస్తీ పోటీలను చూస్తూ ఎదుటి వస్త్రాదుపై దాడి చేసే వస్త్రాదును జేజీ ద్వారాలతో గారవిస్తూ ఉన్నా, కేవలం ప్రేక్షకులలాగి ఓటర్లు ఉండరాదు; మనం ప్రతిపాదించే రాజ్యాంగంలో వారు అలా ప్రేక్షకులుగా మిగిలిపోరు. తమ ప్రాంతపు రాజకీయ ఆర్థిక పరిపాలనతో నన్నిహిత సంబంధాన్ని వయోజనులైన ఓటర్లు కలిగి ఉంటారు. మనం ప్రతిపాదించే రాజ్యాంగంలో అనేక మతాల వారి మధ్య అచరణలో ఏక ప్రయోజనాలు ఉంటాయనే విషయాన్ని వారు తెలుసుకుంటారు. ఆధునిక భావాలకు, సాంకేతిక పద్ధతులకు వారు సన్నిహిత మవుతారు. మధ్య యుగపు గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థతో ఎలాగోలాగ సరిపెట్టుకో వలసిన అవసరం వారికి లేదు. వారి ఆర్థిక వ్యవస్థను ఆధునికీకరణ చేసుకుంటారు. గాంధీగారూపించిన గ్రామీణ రాజ్యాంగంలో లాగా వేతనాలు లేకుండా పనిచేయు కలిగినవారే ప్రభుత్వంలోని ఉన్నత స్థాయి సంస్థలలో ప్రజా ప్రతినిధులుగా వ్యవహరించ వలసిన అవసరం ఉండదు. అది మధ్య యుగపు రాజకీయ పద్ధతి. జమీందారులు, మత గురువులు మాత్రమే ఆ కాలపు రాజకీయాన్ని నడిపించారు. ఈ విషయంలో కూడా మనం ఆధునికులంగా ఉంటాం.

మైనారిటీ వర్గాల వారికి రాజ్యాంగ వరంగా సంప్రదాయ రక్షణలను ఇస్తాం. సాంస్కృతిక ఐక్యత ప్రాతిపదికగా ఏర్పడిన ప్రాంతాలలో మైనారిటీ నిర్ణయం ప్రకారం ఆ ప్రాంతాలు విడిపోయే హక్కును మనం గుర్తిస్తున్నాం. ఎవరెన్ని అభ్యంతరాలు చెప్పినా ఆ సూత్రాన్ని మనం

బలపరుస్తున్నాం. పెట్టుబడిదారీ సామ్రాజ్య వాదపు అవసరాల కోసంగానీ, లేక కేవలం ఉద్రేక పూరిత భావం వల్ల నైతేనేమీ మెజారిటీ మతవర్గం దేశ విభజన లేక ఐక్యత అనే సమస్యకు ప్రాధాన్యత ఇస్తున్నది; నిజానికి అది అంత ప్రధానమైన సమస్యకాదు. దేశ విభజనవల్ల మత వర్గాల మధ్య శాంతి నెలకొల్పు బడుతుందనుకొంటే - అలా అనుకొంటున్నాం - దేశ విభజనకు మనం సిద్ధమే. వివేకవంతుడైన ప్రతి మానవుడు దానికి ఇష్టపడతాడు. ఎన్నికలచేత నెలకొల్పుబడి అన్ని పంథలలోనూ మైనారిటీలకు ప్రత్యేక నియోజక వర్గాలు ఉండే వద్దని మనం బలపరుస్తాం. కాకపోతే వారి సంఖ్యను బట్టి వారి ప్రాతినిధ్యం ఉంటుంది. విద్యాలయాలలో సీట్ల విషయంలో ఉద్యోగాలలోనూ మైనారిటీలకు రిజర్వేషన్లు ఉండాలంటాం. వారి వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛకు భద్రత కావాలంటాం; వివక్ష ఉండరాదంటాం.

మత సమస్య అప్రధానమైనదని మన మౌలిక విశ్వాసం. ప్రస్తుత సమయంలో అది అన్ని సమస్యలను వెనుకకు నెట్టింది. ఒక వేళ హృదయ పరివర్తనకల్గి ఆ సమస్య పరిష్కారమైనా, సామాజిక పరివర్తన సమస్యగానే మిగిలిపోతుంది. సామాజిక పరివర్తన జరిగితే మత సమస్య ఇబ్బంది లేకుండా పరిష్కార మవుతుంది. సమాజంలో మార్పు తీసుకొని రావడమే మన ముఖ్య కర్తవ్యం,

గత కొన్ని సంవత్సరాలుగా మన పార్టీలో అగ్రగణ్యతలో ఉన్న కామ్రేడ్స్ ఈ కర్తవ్యాన్ని గురించి తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నారు; కొన్ని ప్రాధాన్యతగల నిర్ణయాలకు వచ్చారు. ఈ నిర్ణయాలను దరహం మీద ఆహ్వానించినా, ఇవి కొంతమంది సభ్యులకు ఆశ్చర్యాన్ని కల్గించాయి; వాటి యెడల వ్యతిరేక భావాన్ని కూడా వారు ప్రదర్శిస్తున్నారు. మన సమస్యలకు ఈ నూతన వైఖరిని ఆలోచించడంలో నా పాత్ర ఉందని నామటుకు నేను చెప్పలేను. సోషలిస్టు విధానంలో కొత్త పుంతలు తొక్కాల్సిన అవసరం ఉందని నేను ఇన్నాళ్ళుగా సుస్పష్టంగా అనుకొంటున్నాను. సోషలిజానికి ప్రజాస్వామ్యానికి మధ్య సయోధ్య కల్గించే నూతన మార్గం కోసం రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ కృషి చేస్తున్నదని గుర్తించి పండువల్లనే నేను పార్టీలో చేరాను. రెండు సంవత్సరాల క్రిందట కామ్రేడ్ రాయ్ ప్రజురించిన “భారత రాజ్యాంగపు ముసాయిదా” నా ఊహను గట్టి పరచింది. ఆ ముసాయిదాలో సోవియట్ సూత్రం, తిబరత్ ప్రజాస్వామ్యం రెండు

మిశ్రితమైనవి కనుక, ప్రత్యేకంగా వ్యక్తి స్వేచ్ఛ మీద నొక్కు ఉన్నది. కనుక దానికి నేను స్వాగతం పలికాను. నియంతృత్వ పద్ధతులు మంచి లక్ష్యాలను సాధించినా, కొంత చెడును కల్గిస్తాయని రాయ్ అనుభవంవల్ల గ్రహించి ఉంటాడు; ఆ మాటే నేను చెప్పాను. నేను ఉహించినది ఋజువైంది.

నా అభిప్రాయాల తీరు ప్రాధాన్యత కలదనే ఉద్దేశ్యంతో నేను ఇలా చెప్పడం లేదు; అనేక మంది ఈ పద్ధతిలో ఆలోచిస్తున్నందు వల్లనే ఈ విషయం ఇలా చెప్పవలసి వచ్చింది. గత కొద్ది సంవత్సరాలుగా ఇలా చాలామంది ఆలోచన చేస్తున్నారు. సోషలిజం వస్తుందని చాలామంది ధృఢ నిశ్చయంతో ఉన్నారు; బహుశః ఆంతరంగిక శాంతిని, వ్యాపార వాసనలేని సంస్కృతిని కలిగివున్న సమసమాజం కోసమే వారు సోషలిజాన్ని అభిలషిస్తున్నారు. కాని, వారి జీవితాలను వారే సరిదిద్దుకోవాలని అంటే, వారి మానాన వారు బతక గల్గాలని వారు ఆశిస్తున్నారు. మత స్వేచ్ఛను వాక్ స్వాతంత్ర్యాన్ని, సమాచార స్వాతంత్ర్యాన్ని వారు కోరుతున్నారు. ఒక ఉద్యోగాన్ని వదలి మరో ఉద్యోగాన్ని చేపట్టటానికి స్వేచ్ఛ ఉండాలని ఆరాటపడు తున్నారు. ఖర్చు భరించగలిగితే విదేశాలకు పోగల్గాలని వారు కాంక్షిస్తున్నారు. వాస్తవానికి ప్రభుత్వంపై తాము పెత్తనం చలాయించక పోయినా, ప్రభుత్వం తమర్ని కంట్రోలు చేయడం లేదని తామే ప్రభుత్వాన్ని కంట్రోలు చేస్తున్నామని తాము భావించగల్గాలని వారు ఆశిస్తున్నారు; అలాంటి రాజకీయ స్వేచ్ఛ కోసం వారు అర్హులు చాస్తున్నారు. ఏ సంస్థా శాసనానికి కట్టుబడ కుండా ఉండరాదని, ఏ ముఖ్య విషయంలోనూ రహస్యం ఉండరాదని, వారిపై ఎట్టి గూఢచారి దృష్టి ఉండరాదని, అదుపు-హద్దులేని అధికారాన్ని ఏ సంస్థా చెలాయించరాదని వారు ఇచ్చగిస్తున్నారు.

ఈ స్వాతంత్ర్యాలనే సోషలిజం హరిస్తుందని సోషలిస్టు వ్యతిరేకులు చెప్తారు. సోషలిజాన్ని మొట్టమొదటి సారిగా ఆచరణలోనికి తెచ్చినపుడు సోషలిస్టు వ్యతిరేకుల జోస్యాలు దురదృష్టవశాత్తు ఋజువైనాయి. ఇలాంటి సందేహాలకు అవకాశంలేని సోషలిస్టు ఉద్యమాన్ని నిర్మించాలని మన కామ్రేడ్స్ ఆలోచిస్తున్నారు. సోషలిజాన్ని అపఖ్యాతి పాలుచేసిన ఈ

లోపాలను లేకుండా ఆచరణాత్మక సోషలిస్టు విధానం రూపొందించడం సాధ్యమవునా, కాదా, అని వారు అన్వేషణ చేస్తున్నారు. లిబరలిజంయొక్క విలువలను సోషలిజం పోగొట్టుకోరాదని చెప్పడం తేలికైన పని. ప్రతి వ్యక్తి అలాగే చెప్తాడు. జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ కూడా అమాటే అంటున్నాడు. లిబరల్ ప్రజాస్వామ్య విలువలను సోషలిజం తనలో ఇముడ్చుకో గలదా, అలా ఇమిడ్చుకో గలిగితే ఏ పద్ధతిలో అలా చేయగలదు. అనేక ప్రశ్నలు. అలా జరుగవచ్చునని మన కామ్రేడ్స్ భావించి దానికి వాస్తవ రూపం ఇవ్వడానికి అవసరమైన మార్గాలను సాధనాలను రూపొందిస్తున్నారు. తాను తయారుచేసిన “భారత రాజ్యాంగ ముసాయిదా” రాజ్య నిర్మాణ రూపాన్ని చిత్రిస్తున్నదని, అది స్థిరంగానూ పనిచేసేదిగానూ ఉండి, సోషలిజాన్ని లిబరల్ ప్రజాస్వామ్యాన్ని కలగలుపు చేస్తుందని కామ్రేడ్‌రాయ్ విశ్వసిస్తున్నాడు. ఈ సమస్యయొక్క మరికొన్ని రీతులను గురించి మన కామ్రేడ్స్ ఆలోచిస్తున్నారు. ఈకొత్త పోకడగాకనబడే ఆలోచనాసరళి ఇంతవరకు మనం ఆమోదిస్తున్న సూత్రాలకు అనుగుణంగానే ఉన్నదని మన కామ్రేడ్స్ రుజువు చేయాలనికోరుకుంటున్నారు. నిజమే, మనతాత్విక సిద్ధాంతానుసారంగానే ఇది ఉన్నది. కాని సోషలిస్టు మూల సూత్రాలని సోషలిస్టు వుద్యమంలో అనేకమంది తలచేవాటికి ఇది భిన్నంగావుంది. నా దృష్టిలో ఈ పోకడమంచిదే; విషయాన్ని తరచి చూస్తున్నవారికి ఇది అపరిచితమైన పోకడ కాదు. కమ్యూనిస్టులు సంప్రదాయకంగా విశ్వసిస్తున్న మార్క్సిస్టు సిద్ధాంత పిడివాద రూపాన్ని యథాతథంగా ఎవరూ అంగీకరించడం లేదు. భావ స్వాతంత్ర్యాన్ని పార్టీ సభ్యులకు ఇస్తే పార్టీలో రాజకీయ క్రమశిక్షణ కుప్పకూలి పోతుందనే పిడివాదపు సూక్ష్మీకరణను తాను చేయవలసి వచ్చిందని లెనిన్ ఇంచుమించుగా అంగీకరించాడని చెప్పవచ్చు. మనమూ అలాంటి ప్రమాదానికి లోనుకావచ్చని కొందరు భయపడు తున్నారు. కాని మన పరిస్థితులు వేరుగా వున్నాయి; బహుశః లెనిన్ పొరపడి ఉండవచ్చు. ఏదైనా ఇదంతా వాస్తవ విషయాలకు సంబంధించిన ప్రశ్న. అవి సంక్లిష్టమైతే సిద్ధాంతం తేలికగా ఉండజాలదు. ఇప్పుడు వాస్తవ విషయాలు చిక్కుగా ఉన్నాయి; కనుక వాటిని గమనించి, వాటి గర్భిత విషయాలను ఆకళింపు చేసుకొని నిజాయితీతో వ్యవహరించడం ద్వారా మనలో మనం భావై కృతను పొందగలం.

“రాడికల్ డెమోక్రసీ సూత్రాలు” అనే పుస్తకంతో మొదటి పేరాలో వ్యక్తి మీద నొక్కు పెట్టడాన్ని కొంతమంది పశ్చిస్తున్నారు. ఇది విశదీకరణ మాత్రమే. పూర్వపు మార్క్సిస్టు చరయితలు దాని విషయం పట్టించుకోలేదు. సమాజం యొక్క స్థానాన్ని, మానవుని సామాజిక స్వభావాన్ని, సామాజిక శ్రేయస్సు యొక్క ఉనికిని ఈ పుస్తకం నిరాకరించలేదు. మానవ వ్యక్తికి వేరుగా స్వతంత్రమైన, స్వయంస్థితమయిన సామాజిక శ్రేయస్సుగాని, సామాజిక సంక్షేమంగాని లేదని మాత్రమే ఈ పుస్తకం చెబుతున్నది. వ్యక్తిగత శ్రేయస్సులు కలిస్తేనే సామాజిక శ్రేయస్సు ఏర్పడుతుంది; కాకపోతే అది వాటి మొత్తం మాత్రమే కాదు. అనేకమంది వ్యక్తుల శ్రేయస్సులు సంక్లిష్టంగాకలిస్తే అది సామాజిక శ్రేయస్సువుతుంది. యోగ్యతను బట్టి ఏ వ్యక్తికి ఎంత శ్రేయస్సు ఒనగూడుతుందనే విషయంపై అది ఆధారపడుతుంది.

సంప్రదాయం నుండి- అంటే లెనిన్ అందించిన సంప్రదాయం నుండి ఇక్కడ వేరుబాటు ప్రారంభమయింది. అదే స్వేచ్ఛపై నొక్కు. లెనిన్ కు పూర్వపు రోజులలో, కనీసం సిద్ధాంత రూపంగా నైనా, స్వేచ్ఛను ప్రధానమైన విలువగా అంగీకరించడం జరిగింది. మార్క్స్ అలాగే చేసాడు. అవసరాల రాజ్యం నుండి స్వేచ్ఛ రాజ్యంలోకి వేసే అడుగు విప్లవం. స్వేచ్ఛకు వ్యక్తివరంగా కాక సామాజిక వరంగా అర్థం చెప్పాడు మార్క్స్; ఈ సందర్భంగా అతడు హెగెల్ ను అనుసరించాడు. ఇక్కడే మనం కొత్త బాటన పోతున్నాం. సంప్రదాయం తప్పని, మనమే సరియైన పంథాను పోతున్నామని మనం చెప్పగలం. వ్యక్తుల అనుభవాలకు మించి మరి ఏ అనుభవం ఉండజాలదు. స్వేచ్ఛ అనేది ప్రత్యక్షానుభవ విషయం. దేనినయినా ఎన్నుకోవడంలో-అంటే మానసిక చర్యలలో స్వేచ్ఛ అనుభవంలోకి వస్తుంది. కనుక వ్యక్తిగతమైన చర్యలలోనే స్వేచ్ఛరూపం తాలుస్తుంది. ఒక సామాజిక ముఠాయొక్క స్వేచ్ఛను గురించి ఏదైనా ప్రకటన వస్తే, వ్యక్తుల స్వేచ్ఛలుగా దానిని విశ్లేషణచేసి విడమరచి మాత్రమే అర్థంచేసుకోగలము. సమాజమనేది వస్తుతః దేనిని ఎంపిక చేసుకోలేదు. వ్యక్తులు మాత్రమే ఎంపిక చేయగలరు; కనుక వ్యక్తులు మాత్రమే స్వేచ్ఛను పొందగలరు.

స్వేచ్ఛ చాలా విలువైనదనే వియషం ఎవరూ కాదనరు. స్వేచ్ఛను తీసివేస్తే బాధ కలుగుతుందని, శీలం దెబ్బ తింటుందని అందరూ అంగీకరిస్తారు. స్వేచ్ఛను శ్రేయస్సుగా భావించి అనుభవించడం జరుగుతున్నది. ఉన్నతమైన శీలాభివృద్ధికి స్వేచ్ఛ అవసరం. ఏదైనా మంచిని సాధించాలంటే స్వేచ్ఛ తగిన సాధనం. ప్రకటనలో చెప్పబడిన అంశం యుక్తమైనది. ఒకవేళ సంప్రదాయ పద్ధతిలో ఆలోచించ వలసి వచ్చినా ఆధునిక సాంకేతికత అనే భౌతిక విషయంవల్ల స్వేచ్ఛపై నాక్కు అవసరమవుతుంది. బ్రహ్మాండమైన సాంకేతికాభివృద్ధివలన మానవాళి బానిసత్వంలోకి పోతుందనే భయం విస్తృతంగా ఉంది. ఒకే ప్రపంచాన్ని నిర్మించి, దానిలో నియంతృత్వాన్ని సెలకొల్పాలని హిట్లర్ యొక్క నాజీ పార్టీ ప్రయత్నించింది. కాకపోతే కాలం కలిసిరాకముందే ప్రయత్నించింది. అలాంటి నిరంకుశత్వం స్థాపించబడితే, దానిని కూలద్రోయడం ఇంచుమించుగా అసాధ్యమవుతుంది. అందువల్ల సాంకేతికాభివృద్ధి మన ముందు సమస్యలను ఉంచి ఏదో ఒక దానిని ఎంపిక చేసుకోమంటున్నది; 'అది ప్రపంచ బానిసత్వమా? లేక ప్రపంచ స్వేచ్ఛా?' కనుక స్వేచ్ఛను గురించి మనం ఆలోచించ వలసి ఉంటుంది.

స్వేచ్ఛ యొక్క ఆచరణను గురించి అనేక తీవ్రప్రశ్నలు ఉత్పన్నమవుతున్నాయి. సిద్ధాంతాన్ని గురించి మనం ఎందుకు తల వగలకొట్టుకొంటున్నాం? తమాషా కోసం ఈ ప్రకటన చేయలేదు. ఆచరణకు సిద్ధాంతం అవసరం. తప్పటడుగులు వేస్తున్న సదుద్దేశ్యాలకు, వాస్తవ దృష్టిగల రాజకీయ నాయకత్వానికి తేడా సిద్ధాంతంలోనే ఉంటుంది. ఏ పార్టీలో కూడా సదుద్దేశ్యాలకు కొరవలేదు; కాగా వారేమి చేస్తున్నది వారికే తెలియదు. తతిమ్మా పార్టీల కన్నా ఈ విషయంలో మన పార్టీ శ్రేష్టంగా ఉందని నేను విశ్వసిస్తున్నాను. మన రాజకీయ భావాలను సమర్థించడానికి కాక సత్య నిరతితో మన సిద్ధాంతానికి రూపురేఖలు దిద్దాం. అదే లక్షణం మన ఈ నూతన సిద్ధాంతాభివృద్ధికి కూడా వర్తిస్తుంది. ఒక తత్వం, లేక ఒక సిద్ధాంతం వుంటే దానివలన అనేక లాభాలు వస్తాయి. ఆ తత్వాన్ని అనుసరించి ఆచరించే విధానాన్ని అలాంటి తాత్విక భావాలు కలవారు మెచ్చుకో గలరు. మన విధానం ఒక ప్రాతిపదిక మీద ఉన్నదని తెలిస్తే, మన ఉత్సాహం పెరుగుతుంది; ఆ విధానాన్ని విజయవంతం

చేయాలనే మన పట్టుదల అధికమవుతుంది. మనుషులను చైతన్యపఠం చేయగల సత్తా సిద్ధాంతానికి ఎక్కువగా ఉంటుంది. సిద్ధాంతం ఎంతగంభీరమైతే దాని ప్రభావం అంత విస్తృతంగా ఉంటుంది. వాస్తవ విషయాలను క్రమబద్ధం చేసేపద్ధతి ఎంత విశ్వాస ప్రేరితంగా ఉంటుందో, అంతమేరకు ప్రజల అవగాహనపైనా, ఉద్వేగాలపైనా సిద్ధాంత ప్రభావం ఉంటుంది.

సిద్ధాంతాలు మనుషుల్ని ఆకర్షిస్తాయి, ఐక్యపరుస్తాయి; కాని వాటిని ప్రజలు నిరాకరించ వచ్చు. అంతేగాదు అవి ప్రజలతో భేద భావాలను సృష్టించి వారిని విడతీయవచ్చు. మన తాత్త్విక భావాలకు భిన్నమైన ఆలోచనలను కలిగి ఉన్నవారు, మన సిద్ధాంతాలను ఏవగించు కొనేవారు అనేకమంది ఉన్నారు. వారిని మనకు అనుకూలంగా మార్చగల్గడం అసాధ్యం. కాని వారు చాలా యోగ్యులు; వారిని శత్రువులుగా పరిగణించడానికి వీలులేదు. వారిలో చాలామంది వాస్తవ రూపంగల మన లక్ష్యాలను, విధానాలను అంగీకరిస్తారు. కాబట్టి మన భావాలను రెండు విభిన్న స్థాయిలలో విశదీకరించవలసి ఉంటుంది. కొన్ని సూత్రాలతో, లక్ష్యాలతో కూడిన కనీస కార్యక్రమానికి కట్టుబడిన ప్రజల ఉద్యమంగా ఉండాలని మనం ఆశిస్తున్నాం. సమగ్రమైన తత్త్వంతోనూ, పూర్తిగా వివరించబడిన రాజకీయ కార్యక్రమంతోనూ కూటమిగా తయారైన చిక్కని రాజకీయ పార్టీగా ఉండాలి కోరుకుంటున్నాం.

ఇది మనకు బాగా పరిచితమైన దృశ్యం. కమ్యూనిస్టు పార్టీలు చేసే పనే ఇది. ఈ రెండుస్థాయిల రాజకీయం యొక్క ఫలితం ఎలా ఉంటుందో మనందరికీ తెలుసు. మోసంతో, కుట్రతో, చాణక్య రాజనీతితో చిట్టచివరకు సర్వే సర్వత్ర అప్రతిష్టతో కూడుకొని ఉంది ఆ గాథ. సోవియట్ రష్యాలో జరిగిన పరిణామాల ఫలితంగా మాత్రమే కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం వైఫల్యం పొందలేదు. ఏ నీతి సూత్రానికి కట్టుబడని మార్గావలంబనవల్ల కూడా అది వైఫల్యం చెందింది. కట్టుదిట్టమైన, సుశిక్షితమైన సిద్ధాంత పారిశుధ్యం కల రాజకీయ పార్టీ ఒకవైపునా, విశాలమైన ప్రజా ఉద్యమం మరొక వైపునా ఉండి ప్రజా ఉద్యమాన్ని పార్టీ కంఠోలు చేయడమనే విధానం అన్ని తప్పుడు పద్ధతులకు మూలకారణం.

ఇలాంటి బోనులో పడటం మనకు ఇష్టంలేదు. కాని మన వైఖరికీ, వారి వైఖరికీ స్థూలంగా పోలిక కన్పడవచ్చును. ప్రజలకు నాయకత్వం వహించాలనే తాపత్రయం వదులుకొని బ్రిటిషు ఫేబ్రియన్ల వలె భావ విస్తరణకు మనం అంకితమైతే మనకా ప్రమాదం ఉండదు. అంత అత్తు పరిత్యాగం చేయడలచుకోకపోతే నిజాయితీగా ఉండటంద్వారా ఈ ప్రమాదాన్ని తప్పించుకోవచ్చు. ఈ సంఘర్షణలోనే మన భావాలకు క్రొత్త రూపు ఇచ్చే ప్రసక్తి వస్తుంది. మనతో విభేదించే ప్రజలతో మనః పూర్వక సహకారాన్ని నాయకత్వంతో జోడించడం సాధ్యమవుతుంది; మన విధాన స్వభావం వల్ల అది సమకూరుతుంది. మనం దాచిపెట్టాల్సిందేదీ లేదు. చివరకు నియంతృత్వాన్ని స్థాపించే ఉద్యమానికి ప్రజాస్వామ్య వాదుల మద్దతును మనం కోరడం లేదుకదా! మనం స్వేచ్ఛకోసం పోరాడుతున్నాం కనుక, విశాల పౌరజీవదీక మీద సహకారం సాధ్యమవుతుంది.

ఈ భేదానికి అనుగుణంగానే, సంప్రదాయపు పార్టీతో మనపార్టీ తేడాకల్గి ఉంటుంది. మనం నియంతృత్వాన్ని కోరడం లేదు; కనుక మనం నియంతృత్వ ఫక్కిలో ఉండనవసరంలేదు. దీని విషయమై కొంత తగాదా ఉన్నట్లు కన్పడుతున్నది మన నాయకులు అవాస్తవిక దృష్టితో సంఘర్షిస్తున్నారని మనసభ్యులు పిర్యాదు చేస్తున్నారు. పార్టీని సమర్థవంతంగా పనిచేయించడం, తగినట్లుగా పెంచడం అనే సమస్యను మానసిక శాస్త్ర సంబంధమైన సమస్యగా నాయకులు పరిగణిస్తున్నారని మరో ఆరోపణ వచ్చింది. కావలసింది కొరడా యుళిపింపుకాని, మరొకటి కాదని కొంత మంది సభ్యుల అభిప్రాయం.

ఇదంతా వక్కాణింపుతో నొక్కుకు సంబంధించిన సమస్య. నిర్మాణం, కృమిశిక్షణ అసలే లేకుండా చేయడం కలలు కనడంతో సమానం. నిర్మాణ రాహిత్యాన్ని, కృమిశిక్షణ లేమిని ఎవరూ కోరడం లేదు. కృమిశిక్షణ ఎలాంటి స్వభావం కలిగి ఉండాలి, ఏ మోతాదులో ఉండాలి, అనేది అనుభవం వల్ల గ్రహిస్తాం. కృమిశిక్షణ కావాలనే వారు మానసిక సమస్య మౌలిమైంది కాదని అనరని అనుకుంటాం. ఈ విధానం ఎడల ఉత్తేజ కరమైన ఉత్సాహం చూపేవారు తగినంత మంది లేకుంటే పార్టీయే ఉండదు; అట్టిస్థితిలో ఎంత కృమిశిక్షణ వున్నా అది పార్టీని సృష్టించలేదు.

ఇంచు మించుగా అన్ని దేశాలలోనూ రాజకీయ చైతన్యానికి కమ్యూనిస్టు పార్టీలు ఒక ఉదాహరణ అవి ఎలా పనిచేస్తున్నవో పరిశీలిద్దాం. ఈ ఉత్సాహం ఎక్కడ నుండి వస్తున్నది? తను చేసే ప్రతి పనిని సమర్థించేదిగా అంతిమ విజయంలో విశ్వాసం కలిగించేదిగా వున్న సమగ్రమైన సిద్ధాంతంలో కమ్యూనిస్టుపార్టీ సభ్యుడు నమ్మకం కల్గివుండటం వల్ల అతనికి ఉత్సాహం వస్తుంది. తదితర సిద్ధాంతాలకన్నా తన సిద్ధాంతం గొప్పదని అతన్ని నమ్మించడం జరిగింది. అందువల్లనే ఇతరుల కన్నా తానధికుడనని అతడు భావిస్తాడు. ఈవైఖరి అతని ప్రచారంలో ప్రస్ఫుటంగా కన్పడుతుంది; ఇతర సోషలిస్టులతో అతనిని సంఘర్షణకు దింపుతుంది. మూడవది ఏమంటే అతడు సందేహాలకు లోనుకొవలసిన అవసరం లేదు కనీసం మౌలికాలకు సంబంధించినంత వరకు అతని కోసం ఇతరులు; ఆలోచిస్తారు; అతడు ఆలోచించ నక్కరలేదు. విప్లవం కోసం కృషిచేసే ఒక పెద్ద ప్రపంచ వ్యాప్తమైన కుటుంబంలో తాను సభ్యుడనని, తాను గౌరవించ దగిన రక్షకుడు మాస్కోలో ఉన్నాడని అతడు భావిస్తాడు; దానివల్ల గాఢమైన అభిమానం తోటి సభ్యులవడ పెంచుకొని స్నేహ భావంలో మునిగి పోతాడు; ఇది నాగ్గవ కారణం. చివరలో ప్రళయం వస్తుందని తరువాత 'ఉహరాజ్యం' నెలకొల్పి బడుతుందని అతడు ఆశిస్తాడు; ఇది బడవ కారణం. కథ సుఖాంతమైతే వచ్చే తృప్తి దీనివల్ల కలుగుతుంది. క్రైస్తవ సిద్ధాంతంలోని పునరుద్ధానంవలె పునర్జన్మను గురించిన ఉహాచిత్రాలు అస్పష్టంగా నైనా అతని మనసులో మెదుల్తాయి. జన్మ మొదలైన వంశాభివృద్ధికి సంబంధించిన శబ్ద చిత్రాలను మార్క్స్ వాడాడు. అతని గతితర్కంలో అది ముఖ్యమైనది. అతనిలో ఉన్న దోషభావ నివృత్తి ఈ అంతిమ పరిణామం వల్లనే సంభవిస్తుందనేది ఆరవ కారణం. అది ఒక శిక్ష, ఒక ప్రాయశ్చిత్తం; అన్ని పాపాలను కడిగివేసింది. క్రైస్తవులు రోమని గురించి భావించినట్లుగా, పెట్టుబడిదారీ ప్రపంచాన్ని పాపాల పుట్టగా పరిగణిస్తున్నారు కమ్యూనిస్టులు. పార్టీ సభ్యుని దుందుడుకు స్వభావాన్ని, దురాక్రమణ తత్వాన్ని ఒక పద్ధతి ప్రకారం పెంచడం జరుగుతోంది; ఇది ఏడవది. కుటీల ప్రవృత్తిగల శత్రువుతో అతడు పోరాడుతున్నట్లు సర్వదా అతడు తలపోస్తాడు. తగాదాతోనూ, నిందతోనూ కూడిన పదజాలాన్ని కమ్యూనిస్టు పత్రికలు వాడతై. గాంధీజీ పద్ధతిలో ప్రభుత్వ అణచివేత చర్యలను వారు ఆహ్వానిస్తారు; అపుడు ద్వేషపూరిత వాతావరణాన్ని సృష్టించడం వారికి

తేలికవుతుంది. చివరకు తాత్త్విక శాస్త్రం కూడా తగాదా స్వభావం కలిగి ఉంటుంది; వారి తత్త్వాన్ని “పీ” భౌతిక వాదంగా పేర్కొంటారు.

ఇలాంటి మూఢభక్తిని ఉత్తేజింపచేసే వైచెప్పిన ప్రేరక కారణాలను మనం ఆశించడం లేదు. ఒక విషయంలో మనం వారికన్నా మెరుగుగా ఉన్నామని నొక్కి చెప్పవచ్చు. ప్రపంచం మొత్తాన్ని లెక్కలోకి తీసుకొంటే వారి ఉద్యమం క్షీణదశలో ఉన్నట్లు కనబడుతుంది; మనది పెరిగే అవకాశాలు కలిగివుంది. ప్రపంచ వ్యాప్తమైన భావోద్యమంలో మనమూ భాగస్వాములమే; కాగా అది ఇంకా సంఘటితం కాలేదు. అయినా పురోగమిస్తున్నది భవిష్యత్తుమనదిగా కన్పడుతున్నది. హేతుబద్ధమైన ఉత్తేజంతో పరిపక్వ మానసిక వైఖరితో మనం సరిపెట్టుకోవాలి. మన ప్రయత్నాలలో మనం సఫలీకృతులం అవుతామనే నమ్మకం లేదు; అందువల్లనే మన ప్రయత్నం ఆవశ్యకమవుతున్నది. మన భావాలను మించినవాటిని వివేకవంతుడైన మానవుడు పూహించలేడని మనం అనలేం; కాని అవి మేధస్సు దృష్ట్యా గౌరవింప బడవగినవి; వాటిని గురించి ఎవరూ సిగ్గుపడ నవసరం లేదు. మనం సిగ్గుపడడం లేదు. మన అలోచన మనమే చేస్తున్నాం; అదే మనకు గర్వకారణం. మన నాయకుడిని మానవాళిని అధిగమించిన స్థానంలో వుంచం; ఎప్పుడూ పొరపాటుచేయని వాడని చెప్పం. కాని అతడు సాధించిన దానికి మనం న్యాయంగా గర్వపడుతున్నాం. మనం జాతీయవాదాన్ని నిరసిస్తున్నాం. ఈ భావాలు మొట్టమొదటి సారిగా భారతీయ మేధావిచే రూపొందింప బడటం న్యాయంగా మీకు గర్వకారణం కావచ్చు. ఇది కొంచెం విడ్డూరంగానే కన్పడవచ్చు; కాని ఇది ఒక నగ్నసత్యం. దురాక్రమణ మనస్తత్వాన్ని మనం పెంపొందించం. ఒక శత్రువుపై మనం దాడి చేస్తున్నామంటే అతడు వాస్తవమైన శత్రువువై తేనే అలా ప్రవర్తిస్తాం. మన భావాలు, మన వుద్యమం- వీటి మంచి లక్షణాల నుండి మనం బలాన్ని పుంజుకొంటాం. మన మానసిక తృప్తికోసం ఇతర విషయాలను ప్రత్యామ్నాయం ఉత్తేజ కారణాలుగా ఉపయోగించం. ఎందుకంటే మనది ఉద్యమం కనుక. పత్రికా ప్రపంచంలో మనకు చోటులేదు; కాని మన వుద్యమం మన గల్గుతున్నది. మన వుద్యమం వున్నదని ఇతరులు గ్రహించ గల్గుతున్నారు. బీహార్ లో ఇప్పుడు ఏం జరుగుతున్నదో గుర్తుకు తెచ్చుకోండి. హేతుత్వం, నిజాయితీ, భావాల అవగాహన, మనది కుహనా ఆదర్శం కాదనే నమ్మకం, ఇవి మన ఆదర్శాలు; లక్ష్యాలు. వీటికోసం మనం కృషి చేస్తున్నాం; అందువల్ల గర్వపడుతున్నాం.

రెండవ అధ్యాయం

గాంధీయజం : రాడికలిజం

(దాండానిలో 1946 సంవత్సరం డిసెంబరు 26 నుండి 30 వరకు జరిగిన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ మూడవ అధివ భారత మహాసభలో శ్రీ పిరిస్ స్పాట్ ముగింపు ఉపన్యాసం.)

మహాసభ కార్యకలాపాలు చర్చలు పరిశీలించిన తరువాత, మహాసభ ప్రధాన కార్యక్రమమైన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ సూత్రాలను ప్రకటించటం గమనించిన తదుపరి, మన పార్టీ ఒక విశిష్టమైన రాజకీయ వ్యవస్థగా రూపొందించు ఈ మహాసభయొక్క ప్రాముఖ్యతగా నేను పరిగణిస్తున్నాను. భారత ప్రజల విశ్వాసాన్ని ఛారగొనటానికి పోటీపడుతున్న అనేక సిద్ధాంతాలకు భిన్నంగా ఒక స్పష్టమైన సిద్ధాంతపు రూపురేఖలు మనం వివరించాం.

రాజకీయ గమన సూచికలుగా కాక, రాజకీయ విధానాలను నిర్దేశించే సిద్ధాంతాలుగా మన సిద్ధాంతంతో పాటు పోటీపడేవి ముఖ్యమైనవి మూడు ఉన్నాయి. మొదటిది లిబరల్ పెట్టుబడిదారీ విధానం. సిద్ధాంత రీత్యా దానిని బలపరిచేవారు చాలా కొద్దిమంది; ఇతర కారణాలవల్ల దాన్ని బలపరచినవారు ఇప్పుడు దానిని వదిలి ఫాసిజం వైపు మొగ్గుచూపు తున్నారు.

రెండవది కమ్యూనిజం. కమ్యూనిజానికి మన సిద్ధాంతానికి వున్న తేడాలు విశదమయ్యేటట్లుగా మన సూత్రాలను వ్యాపారం జరిగింది. ఆ విషయమై చాలా ప్రసంగం జరిగింది. కనుక ఆ విషయం నేనిచ్చట ముచ్చటించను.

మూడవది, అధిక సంఖ్యాకుల మన్ననలను పొందేది గాంధీయజం. రెండు మూడు సంవత్సరాల నుండి మనం “పునరాలోచన” (New Gried a'ion) మొదలు పెట్టిన తరువాత మనం గాంధీవాదం వైపుకు చదునిస్తున్నామని కొందరు వ్యాఖ్యానించారు. మన సిద్ధాంతానికి, గాంధీ వాదానికి కొన్ని పోలికలున్నమాట వాస్తవమే; కాని కొన్ని ముఖ్యమైన తేడాలుకూడా ఉన్నాయి.

కొలది వారాల క్రిందట మీరట్‌లో ఒరిగిన కాంగ్రెసు మహాసభలో ఆచార్య కృపలానీ అధ్యక్షోపన్యాసం చేసారు; అందులో గాంధీ వాదాన్ని పునరుద్ధాదించారు. కొంత ఆధునిక పారిశ్రామిక సాంకేతిక విధానాన్ని వాడవలసిన అవసరం ఉందని అంగీకరిస్తూ పెట్టుబడిదారీ విధానం ఎడ శతృత్వాన్ని ప్రదర్శించారు; వ్యక్తి స్వేచ్ఛ, ప్రజాస్వామ్య, వయోజను లకు ఓటింగ్ హక్కు, వికేంద్రీకరణ వీటిని వారు డిమాండు చేసారు, దానికి మనకు అభ్యంతరంలేదు; అదే గనుక గాంధీ వాదమైతే మనకు తగాదాలేదు. కాని, నిజానికి ఆచరణలో గాంధీవాదం మరోలా ఉంది అందువల్ల పై జెప్పిన విధంగా అది రూపొందడానికి అవకాశంలేదు.

ఆధునిక ప్రపంచం పట్ల, పారిశ్రామికీకరణ ఎడల విరోధ భావమే గాంధీవాదం యొక్క మౌలిక ప్రేరకం; ఆ సిద్ధాంతం యొక్క మూల కందం. ఏబడేశ్ క్రిందట గాంధీ ఐరోపా, దక్షిణాఫ్రికాలకు వెళ్ళినపుడు అచ్చటి పారిశ్రామిక విధానాన్ని చూచాడు; దానికి ఎదురు తిరిగాడు. దానిని సహించడానికి వీలయ్యేదిగాను, ఉపయోగకరంగానూ మార్చడానికి ఆయన పూనుకోలేదు; దానిని సంపూర్ణమైన, ఘోరమైన దుష్ట విధానంగా ఆయన పరిగణించాడు. ఆ భావన ఆయనపట్ల భూతమై కూర్చుంది; ఏ పరిస్థితులలోనూ దాంతో సమాధాన పడడానికి అతడు సమ్మతించలేక పోయాడు. ఆ వైఖరి అతని శీలానికి అనువైనది. దానిని గురించి మానసిక శాస్త్రజ్ఞులు అనేక రకాలుగా వ్యాఖ్యానించారు. గాంధీకి స్వేచ్ఛ అంటే భయ మన్నారు కొందరు. 'మాతృమూర్తి ఎడ గాఢాభిమానం' అని కొందరు నిర్వచించారు. ఏదైనా, పూర్వ సంప్రదాయానికి, సనాతన సమాజానికి అతడు బద్ధ అనురక్తుడు; కనుక ఆ సమాజపు ఐక్యతను భంగపరిచే లేక ఆ సమాజం నుండి తనను వేరుచేసే ఏ ప్రయత్నాన్నయినా విరోధ భావంతో ఆయన చూస్తాడు. ఈ కార్యాలను తలపెట్టే బ్రహ్మరాక్షసుల పారి శ్రామిక విధానం అతనికి కన్నెండి. అదంటే అతనికి భయం; అతడికి ద్వేషం: దాంతో ఏ మాత్రం సంబంధం పెట్టుకున్నా అతని దృష్టిలో అది దోషం.

అందువల్ల పారిశ్రామిక విధానాన్నీ, దానికి సంబంధించిన ప్రతి దాన్నీ, ఆధునిక ప్రపంచాన్ని నిరసించే సామాజిక కార్యక్రమాన్నీ గాంధీ రూపొందించాడు. అచ్చంగా పారిశ్రామిక విధానాన్నే ఆయన కాదనలేదు.

సామాన్య మానవుడు ఇష్టపడే ప్రతిదాన్ని ఆయన నిరాకరించాడు; ఆయన లోని అంతర్గత దోషభావనే అతని చేత అపని చేయించింది. మహాత్మాగాంధీ కార్యదర్శి మహదేవ దేశాయ్ ఒక పర్యాయం ఫ్రెంచిభాష నేర్చుకుందామను కొన్నాడు. అతడు అనేక భాషలు తెలిసినవాడు; సాహిత్య ప్రవేశంకల మనిషి; కొలది కాలంలోనే ఫ్రెంచిభాషను తగినంత బాగా బహుళః నేర్చుకో గలిగేవాడు. ఫ్రెంచి భాష చాలా అందమైన భాష; దానిలో అద్భుతమైన సాహిత్యం ఉంది. ఆ సాహిత్య రసాన్ని అతడు గోలగలిగేవాడు. గాంధీ వాదనలోని లోపాలను అతడు గమనించే స్థితికూడా కల్గి ఉండేవాడు. కాని, ఆ భాషను చదవరాదని గాంధీ అతనికి అంక్షను పెట్టాడు. ఫ్రెంచి భాషను నేర్చుకోవడం పాపంతో కూడిన ఆడంబరంగానూ, వృధా కాలవ్యయంగానూ గాంధీ భావించాడు. ఈ చిన్ని కోరికను తీర్చుకొని, నిరపాయకరమైన సంతోషాన్ని పొందే భాగ్యం మహదేవ దేశాయ్ కి లేక పోయింది. గాంధీగారి ఉత్తరాలు వ్రాస్తూ అతడు కాలం వెళ్ళ బుచ్చాడు.

ఫ్రెంచి భాషదాక ఎందుకు? మనం ఇంగ్లీషు తెలిసికోవడం కూడా ఆయనకు ఇష్టంలేదు. మనం హిందీ వాడాలని ఆయన అభిప్రాయం. ఆయన దృష్టిలో పాండిత్యమూ, కళ పాపభూయిష్టాలు. ఎందుకంటే పాండిత్యం ఆధునికం, కళ సంతోష దాయకం కనుక. ప్రతివాడూ నూలు వడకాలని ఆయన ఎందుకు పట్టుబడు తున్నాడు? కొద్దిగజాల నూలు తయారుచేసే నిమిత్తంకాదు; కాని ప్రజలకు సంతోషంగా కాలం వెళ్ళబుచ్చుటానికి అవకాశం ఉండరాదని ఆయన ఉద్దేశ్యం.

ఆధునికత ఎడల ఆయన వ్యతిరేక భావం దయ్యమై కూర్చుందని ఇందాక అనుకున్నాం. అసాధ్యమైన “ఉన్నతమైన” నైతిక వ్యవస్థను - అహింస, దారిద్య్రం, బ్రహ్మచర్యం వగైరా - ప్రజలకు బోధించటం ఆయన వైఖరి యొక్క రెండవ ఫలితం. అన్ని విషయాలలోలాగే అతి నైతిక విషయాల్లో కూడా సర్వత్రా అసంబద్ధం; అపాయకరం కూడాను. ఉదాత్తమైన నైతిక సూత్రాలను సామాన్య మానవుడు అమలు పరచలేడు; అందు వల్ల వాటిని నిరాదరణ చేస్తాడు. ఈ ప్రమాదం అతి ఆదర్శ ప్రాయమైన నైతిక ప్రబోధంవల్ల కల్గి తున్నది. ఈనాడు జాతీయవాద ఉద్యమంలో నైరాశ్యం నెలకొని ఉన్నదంటే, నైతిక స్థాయి దిగజారిందంటే ఆచరణ సాధ్యంకాని మహాత్ముని శాసనాలే దానికి చాలా వరకు కారణం.

ఉద్యమాన్ని పెట్టుబడిదారీ విధానంతో గట్టిగా ముడివేయడం గాంధీ విద్వేష భావానికి మూడవ ఫలితం. సిద్ధాంతాలు పరిస్థితులకు ప్రతిస్పందనగా పుట్టవనీ, అవి స్వతంత్రంగా రూపొందించ బడతాయనీ, వాటికి తగిన పరిస్థితులు చాలా కాలం తరువాత ఏర్పడితే ప్రజాయోజనం పొందు తాయనీ ఈ మహాసభలో అనేకసార్లు నొక్కి వక్కాణించబడింది. ఈ సూత్రం మహాత్ముని ప్రబోధం విషయంలో కూడా సత్యమవుతున్నది. గాంధీ తన భావాలను సూత్రీకరించినపుడు పెట్టుబడి దారుల ప్రయోజనాలను పెరవేరుద్దామనే సంకల్పం ఆయనకు నిశ్చయంగా లేదు. కాని ఆయన సిద్ధాంతంలోని కొన్ని భాగాలు పెట్టుబడి దారుల అవసరాలకూ, సంప్రదా యాలకూ సరిగ్గా సరిపోతాయి. దక్షిణాఫ్రికాలోనూ, భారతదేశంలోనూ, పెట్టుబడిదారులు ఉత్సాహంతో ఆయనను అనుసరించటం మనందరికీ తెలుసు.

భారతదేశంలోనూ, ఐరోపాలోనూ పెట్టుబడిదారులకు శాంతియుత సంప్రదాయం ఉంది. జమిందారీ విధానంలో ధనవంతుడు సామాజికంగా తనకంటే ఉన్నత వర్గానికి చెందినవారి చేతనూ, దోపిడి ముఠాల చేతనూ, బాధింపబడుతూ ఉంటాడు; బహుశః అందువల్లనే నేమో ఋజుమార్గవర్తన, ఎవరికీ భాధకలిగించక పోవడం, ప్రస్తుతముగా కనబడే పవిత్రత, దాన ధర్మాలు మొదలగు మంచి గుణాల ముసుగు తగిలించుకొని ప్రజాభిప్రాయాన్ని తనవేపు కూడకట్టుకొని తన్ను రక్షించుకోవడం జరిగింది.

పవిత్రతా భావంతోకూడిన అతివై నిక సూత్రాలతో పెట్టుబడిదారులు సంబంధం పెట్టుకోవడం గమనార్హం. ఈ సందర్భంలో కార్లీన్, వెస్లీలు నాయకత్వం వహించి నడిపిన ఉద్యమాలు గుర్తుకువస్తాయి. అతని వృత్తిధర్మంగా పెట్టుబడిదారుడు సమాజానికి దూరం అవుతాడు; అందుచేత అతడు దోషభావంతో కుంగిపోతాడు. అధికాక సాధారణంగా అతడు నీతిబాహ్యమైన పనులు చేస్తూ ఉంటాడు. అందుకు ఫలితంగా తనశరీరాన్ని కష్టపెట్టుకొని ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకోవాలని అభిప్రాయ పడతాడు. ముతక గుడ్డలు, అసౌకర్యమైన వస్త్రాలు ధరించడం, గట్టి పడకమీద శయనించడం, ఆహారాన్ని తక్కువ తీసుకోవటం ఇలాంటిపనులు చేస్తూ వైతికంగా తనస్థాయిని నిలబెట్టుకుంటున్నానని భావిస్తాడు.

అనేక చెడ్డపనులు చేస్తాడు. డబ్బునంపాదిస్తాడు; కాని ఇంతమా జీవితాన్ని అనుభవించటంలేదు. ఇలాంటి నైతిక ధృక్పథం వల్ల మరోలాభం ఉంది. పెట్టుబడిదారుడూ, ఉద్యోగులు కష్టపడి పనిచేసి తక్కువ ఖర్చు పెట్టుకొని, తద్వారా పెట్టుబడి పోగవడానికి సహాయపడతారు. అందుచేత పోటీ ఆర్థిక వ్యవస్థలో పెట్టుబడిదారుడు నిలకొక్కుకోగలుగుతాడు. ఈ కారణాలవల్లనూ, జాతీయవాదంవల్లనూ, భారతదేశ పెట్టుబడిదారులలో మహత్వాగాంధీబోపీఅకు బ్రహ్మాండమైన పేరు ప్రఖ్యాతులు వచ్చాయి. గాంధీతోతాదాత్మ్యం పొందిన ఉద్యమం జాతీయ పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థతో అలా పెనవేసుకుపోయింది; వారు వేరుపడటం అసంభవం.

పెట్టుబడిదారులు అవలంబించే పవిత్రనీతి భావం గతంలో కొన్ని విషయాలలో అభ్యుదయపాత్ర నిర్వహించింది. పెట్టుబడిదారీ తొలిదశలు ఈ భావాలవల్ల ఉత్పన్నమైన నైతిక ఉత్సాహం, భౌతిక సదుపాయాలు బాగా లాభకరంగా ఉపకరించిస్తే. భారతదేశంలో పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ తొలిదశలో ఉన్న దానికి భవిష్యత్తులేదు. అందువల్ల ఈ “పవిత్రత యొడ ప్రీతిభావం” మనదేశానికి ఉపకరించదు. నిజానికి మనం దానిని నిరాకరిస్తున్నాం. అలాంటి నీతిని అవలంబించవలసిన అవసరం ఒకవేళ పూర్వం ఉన్నా ఇప్పుడు అలా జీవితాన్ని అనుభవించకుండా ఉండడం, వ్యక్తిత్వాన్ని చంపుకోవడం చేయవలసిన పనికాదు. అందరికీ జీవితాన్ని సుఖంగా అనుభవించగల పరిస్థితికి, కనీసం సూత్రప్రాయంగా నైనా ఈనాటి సాంకేతిక శాస్త్రం అవకాశం ఇస్తున్నది. ఇందువల్ల సుఖంగా జీవితం గడపకుండా ఉండటానికి తగిన కారణంలేదు. సుఖంగా జీవించడం చరిత్రమానవుడూ చేయవలసినపని అని మనం భావిస్తున్నాం.

పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థతో సంబంధం లేకుండా తమ సిద్ధాంతాలను అమలు పరచ వచ్చని కొంతమంది గాంధీవాదులు చెబుతున్నారు. ఆధునిక సాంకేతిక శాస్త్రాన్ని వాడడం విషయంలో తమ వట్టు సడలించినా, “పవిత్రనీతి” (చాందసనీతి) విషయంలో వారు గట్టిగానే ఉన్నారు. వాస్తవానికి ఆ కౌస్త పెట్టుబడిదారీ సంబంధం లేకపోయినప్పుడు వారు మరి ప్రత్యాఘాతంగా తయారవుతారు.

శ్రీ ఎస్. ఎస్. అగర్వాల్ వ్రాసిన రాజ్యాంగ ముసాయిదాను పరిశీలించండి: దానికి మహాత్మాగాంధీ ఆ మోదముద్ర గ్రహించండి. గ్రామపంచాయితీల ఎన్నికకు అవకాశమిచ్చి ప్రజాస్వామ్యానికి పునాది కల్పించిన మాట వాస్తవమే. గ్రామపంచాయితీ అధ్యక్షులతో తాలూకా పంచాయితీ ఏర్పడుతుంది. అలాగే తాలూకా పంచాయితీ అధ్యక్షులతో జిల్లా పంచాయితీ ఏర్పడుతుంది. అలా పైరాజుకీరు సంస్థలుకూడా నిర్మాణమవుతాయి. ఇదిపూర్తిగా పరోక్ష ఎన్నికపద్ధతి. దీనివల్ల రాజ్యాంగం బొధ్యతారహితమవుతుంది. కరుడుగట్టి పోతుంది. ప్రజాభిప్రాయానికి దూరమవుతుంది. ప్రజాప్రతినిధులకు, వారి సేవలకు ప్రతిఫలము ముట్టదని ముసాయిదాలో వ్రాయబడింది. కాబట్టి పంచాయితీ అధ్యక్షుడినుంచి సై అంతస్తు వరకూ అందరూ ధనవంతులుగానన్నా ఉండాలి! లేక ఏమీ అక్కరలేని సన్మానులన్నాకాలి. ఇది పూర్తిగా మధ్యయుగపు భావన.

ఈ విషయంలో గాంధీవాదం అన్నిస్థాయిలలోనూ ఒకటి చెపుతూంది. ఆధునిక సాంకేతికతను మనం వద్దనుకుంటే స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, ప్రజాస్వామ్యం అసాధ్యమవుతాయి. బీదసమాజంతో వినియోగ వస్తువులు తక్కువగా ఉండి, వాటికోసం తొక్కిసలాట ప్రారంభమవుతుంది. అప్పుడు వాటిని పొందగల కొద్ది మైనారిటీవారు అవిలభ్యంగాక సతమత మౌతున్న మెజారిటీ వారిని అణచివేస్తారు. అదీకాక ఉన్నత స్థాయిలో విద్యలేకపోతే స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, ప్రజాస్వామ్యము అసాధ్యం అవుతాయి. కాని విద్యచాలా డబ్బుఖర్చుతోకూడిన పని. పారిశ్రామికీకరణ లేని సమాజంలో విద్యను ప్రజలకందరికీ అందివ్వడం చాలా కష్టతరమవుతుంది.

ఇలా గాంధీవాదానికి ముఖ్యమైన అన్ని విషయాలలోనూ, మనం దానితో విభేదిస్తున్నాం. ఆ చాంధసపు నీతిని మనం ఆమోదించం. జ్ఞానం, సాంకేతికభివృద్ధి ఒకకూర్చే సదుపాయాలను మనం నిరాకరించం. గాంధీవాదం రెండునాల్కల ధోరణిలో చెపుతున్న పద్ధతిలో పెట్టుబడిదారీ సామాజిక వ్యవస్థకుకాని, పెట్టుబడిదారీపూర్వ సామాజిక వ్యవస్థలకు గాని మనం కట్టుబడి ఉండం. గాంధీవాదం మనిషిని అన్నిరకాల హద్దుల్లో

ఉంచుతుంది; మానవాళిని జాతీయహద్దుల్లో ఇరికిస్తుంది. జీవితాన్ని సాఫల్యంచేసి వాటన్నిటిని మనిషికి లేకుండా చేస్తుంది; ఉదాహరణకు కళలు, క్రీడలు-ఆమాటకొస్తే ఏ సంతోష ప్రవమైన పనికూడా వద్దంటుంది. ఈ హద్దులను మానవాళి అధిగమించాలని మనం కోరుకుంటున్నాం; అందువల్లనే మనం జాతీయవాదాన్ని వ్యతిరేకిస్తున్నాం. విశ్వవిపంచికలు ఈ భూమిమీద వేయాలని ఆశిస్తున్నాం. ప్రపంచంలోని కళలు, సారస్వతం, విజ్ఞానం, సాంకేతికత-ఇవన్నీ ప్రజలకు అందుబాటులోకి రావాలని, ప్రజలకు అర్థంకావాలని, ప్రజలు వాటిని అనుభవించాలని, వాటి వల్ల ప్రజలకు లాభం చేకూరాలని మనం అభిలషిస్తున్నాం.

పేరు వరకు పురుగుపట్టిన వాడం గాంధీవాదం. మానసిక రుగ్మత, దోషభావం, భయం, ఆత్మద్వేషం, ఒకేభావాన్ని పట్టుకొని పేళ్ళాడటం ఇలాంటి మనోవికారాల ఫలితమే గాంధీవాదం. ఇందుకుభిన్నంగా మన భావాలు హేతుబద్ధంగానూ, ఆరోగ్యప్రదంగానూ ఉన్నాయి. అంతిమ విజయం మనదే.

మూడవ అధ్యాయం

నూతన తాత్విక సిద్ధాంతం

(బొంబాయిలో డిసెంబరు 26, 1946 నుండి జరిగిన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ మూడవ అఖిలభారత మహాసభకు ముందు జరిగిన చర్చలలో డిసెంబరు 25న ఎం. ఎన్. రాయ్ చేసిన ప్రసంగపాఠం.)

నిన్ను చర్చలలో కొన్ని అంశాలు లేవనెత్తబడినాయి. వాటికి వివరణగా ఈనాటిచర్చలో మున్ముందుగా నేను ప్రసంగించదలిచాను. మన తాత్విక సూత్రాలను క్లుప్తంగా వివరించినపుడు ఆచార్యశిఖ్ నారాయణరే మౌలిక ప్రశ్నను ఉటంకించారు; కాని ఆ అంశం నర్మగర్భితంగా చెప్పబడింది. దానిని ప్రత్యేకంగా పేర్కొని వివరించవలసియున్నది. అది భౌతికవాదం ఎడల మనవైఖరి. మార్క్సిస్టులు భౌతికవాదంగా పేర్కొంటున్న దానిని మనం ఆమోదించటంలేదు. కనుక మామూలుగా భౌతికవాదానికి వచ్చే ఆక్షేపణలు మానవాదానికి వర్తించవని మనం ఎందుకు స్పష్టపరచరాదని ఫిలిప్ ష్పాట్ ప్రశ్నించాడు. భౌతికవాదాన్ని మనం వదులుకుంటే మనసూత్రాలు చాలామందికి—అందులో ముఖ్యంగా క్రైస్తవ నీతికోవిదులకు అంగీకార మవుతాయని అతడు అన్నాడు. క్రైస్తవ నీతికోవిదుల సానుభూతిని సంపాదించాలనే భావాన్ని ఒక కామ్రేడ్ నిరసించాడు. ఈ విషయమై అపోహలను తొలగించే నిమిత్తం కొన్ని మాటలు చెప్పవలసివుంటుంది. సూత్రాలను వివరించేటప్పుడు శిఖరే వాటిని మూడుమార్గాలుగా విభజించాడు. మనకు కొన్ని విలువలు ఉంటేతప్ప, చరిత్రకు భాష్యం చెప్పలేమని అతడు చెప్పాడు. ఇది మొదటి వరానికి సంబంధించిన విషయం. “విలువ” అనే భావాన్ని పూహించడానికే మనం తడవటాయిస్తున్నాం; అది మన మార్క్సిస్టు సంప్రదాయ ఫలితం. నైతికసూత్రాలు, నైతికవిలువలు మానవ అనుభవ చరిత్రలో పెంపొందింపబడినా, ప్రాథమిక మానవ విలువలనేవి ఉన్నాయని చరిత్ర మనకు నేర్పుతుందని గ్రహించాలి. మానవాళి పుట్టకపూర్వం జీవవరిణామంలో ఒకదశకు ఈ విలుకు సంబంధం వున్నదని మనం చెప్పవచ్చును. నైతికవిలువలు మత సాంప్రదాయానికి చెందినవి

కావు. అవి దై వనిర్మితాలు కావు. వాటిని జీవ సంప్రదాయంనుండి మనం పొందవచ్చును. ఈ విలువలపై పూర్తిగా ఆధ్యాత్మిక భాష్యంచేసే వారితో మనం రగాదా పడనక్కరలేదు; వారిని తిరస్కరించ వనిలేదు. కీర్తి “కొండమీది ప్రసంగం” చేసిన తరువాత నీతిని గురించి కొత్తదేమీ ఇతరులు చెప్పలేదని చాలామంది మా త స్థు లు చె పు తు న్నా రు. పిడివాదానికి లోనుకాకుండా ఉండా లంబే, దీన్ని మతేతరులుకూడా కాదనలేరు.

“కొండమీది ప్రసంగానికి” అనుగుణంగా క్రైస్తవులు నడుచుకుంటూ ఆ ప్రాతిపదికమీద మనతో సహకరించ పూనుకుంటే మనకు అభ్యంతరం ఎందుకుండాలి? అప్పుడు క్రైస్తవ పూజా విధానంలో వారు మనలుకుంటే మనం ఎందుకు కాదనాలి? మన మౌలిక సూత్రాలను రూపొందించే సందర్భంగా వాటిని క్రైస్తవ నీతి కోవిదులు ఆమోదిస్తారని మనం భయపడరాదు. తమరిని అన్యాయంగా, అహేతుకంగా విమర్శించే వారిని చూచి భయపడుతుంటే సత్యాన్వేషణ సాగదు. వాటి అంతర్గత తర్కాన్నిబట్టి మన భావాలను తరచి చూచుకోవాలి. మనసూత్రాలు వరసర వైరుధ్యం లేనివిగా ఉండేటట్లు మనం శ్రద్ధవహించాలి. అవి వాటిపై ఆధారపడేలా ఉండి నిలత్తోక్కుకోవాలి. ఇతరులు మనతో అంగీకరించకపోవచ్చును. దానిని మనం లక్ష్యపెట్టవలసిన అవసరంలేదు.

ఆచరణాత్మకంగా ఆలోచిస్తే ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పుకోవాలి. సూతన సూత్రాలకోసం, ఆదర్శాలకోసం, విశ్వాసంకోసం మనం చేసే అన్వేషణనకు పేర్కరకం ఏమిటి? ఇంతవరకు మనం విశ్వసించిన ఆదర్శాలు వీగిపోవడమే, మనలను ఆలోచించేటట్లు చేసింది; పాతభావాల లోపాలను అనుభవం వెలికి తీసింది. మన పాతభావాలను హేతుయుక్తంగా, వైరుధ్య రహితంగా, నిజాయితీగా మనం అంటిపెట్టుకొని ఉండగలిగితే ఈ చర్చ అనవసరం. ఫ్యూర్ బాక్ సిద్ధాంతాన్ని గురించి మార్క్స్ వ్రాసిన సూత్రాలు తాత్వికంగా మనకు మార్గదర్శకం కావడానికి మామూలుగా తగివుండాలి. వంద సంవత్సరాలనాడు రూపొందించబడిన ఈ తాత్త్విక సూత్రాలు తరువాత సంపాదించబడిన మానవ జ్ఞానసంచయం వల్ల తగినవి కావని అనుభవం ద్వారా మనం గ్రహించాం.

ఈ సూత్రాలను అర్థంచేసుకోవడంలో మామూలు పార్టీసభ్యుడికి ఒక ఇబ్బంది వస్తున్నది. అది ప్రశ్నగా రూపొందుతున్నది. పార్టీని తాత్వికచర్చా సమితిగా మారుస్తారా, లేక అది రాజకీయ పార్టీగానే ఉంటుందా? సూత్రాలయొక్క రాజకీయ భాగాన్ని గమనిస్తే ఈ సందేహం మటుమాయం అవుతుంది. పార్టీని మిషనరీ సంస్థగా మనం మార్చదలచలేదు. నూతన ప్రపంచాన్ని సృష్టించేయాలని ఆశించే రాజకీయవాదులకు మార్గదర్శకంగా తాత్విక దృక్పథం ఉండాలని, సామాజికతత్వ శాస్త్రంలో నీతికి ప్రధానమైన స్థానం ఉండాలని చెబుతున్నాం. ప్యూర్ బాక్ సిద్ధాంతమీద కారల్ మార్క్స్ వ్రాసిన పదకొండవ సూత్రం నుండే మనరాజకీయం యొక్క ప్రత్యేకత ఉద్భవిస్తున్నది. “ఇంతవరకు తత్వవేత్తలు ప్రపంచానికి భాష్యం చెప్పారు; ఇప్పుడు వారు ప్రపంచాన్ని పునర్నిర్మాణం చెయ్యాలి” అని మార్క్స్ వ్రాసాడు. రాజకీయ సిద్ధాంతానికి ప్రాతిపదికగా స్పష్టమైన తాత్వికసూత్రాలు ఉండాలనటం మార్క్సిజంనుండి వేరుపడటంకాదు. మార్క్స్ చెప్పినదానిని విపులీకరిస్తూ మనం ఇలా అంటాం. “ఇంతవరకు తిరుగుమోతులు, మోసగాళ్లు రాజకీయాలను నడుపుతున్నారు; తాత్విక దృక్పథం కలిగిన వ్యక్తులచేత రాజకీయాలలోకి కొన్ని సూత్రాలను ప్రవేశ పెట్టాలి.” రాజకీయపార్టీగా మనం కొన్ని రాజకీయ పోరాటాలను సాగించాలి; కాని వాటికి మార్గదర్శకంగా కొన్ని తాత్విక సూత్రాలుండాలి. సిద్ధాంత సూత్రాలను రూపొందించేటప్పుడు ప్రదర్శనలు, సమ్మెలు, తిరుగుబాటు మొదలైనవాటిని—విప్లవమే వ్యావృత్తిగా ఏర్పరచుకొన్న వారి వడికట్టు వదజాలం—గురించి ప్రసంగించం. రాజకీయ పార్టీయొక్క ఆవశ్యకత, దాని కార్యక్రమం, దాని నిర్మాణం సూత్రాలలో వివరించబడినాయి; ఈ ముఖ్యాంశాన్ని రాజకీయ కార్యవాదులు గమనించాలి. రాజకీయ కార్యాచరణకోసమే రాజకీయ పార్టీ నిర్మాణం చేస్తాం. “విప్లవ సిద్ధాతం లేనిదే విప్లవ కార్యాచరణ లేదు” అనే లెనిన్ సూత్రాన్ని మనలో సందేహనివృత్తి కాని వారికి గుర్తుచేస్తున్నాను. సరియైన, స్పష్టమైన సిద్ధాంతబలం ఉన్నపుడు మన పార్టీ రాజకీయ కార్యాచరణకు ఉపకరించజాలదని మనం ఎందుకు భయపడాలి?

మార్క్సిస్టు రాజకీయాన్ని ఆదర్శంగా ఒక వంక అంగీకరిస్తూనే మార్క్సిస్టు రాజకీయానికి, తత్వానికి మధ్య ఉన్న సంబంధాన్ని మన మితులు గమనించకపోవడం వల్లనే ఈ చిక్కు వస్తున్నది. కార్మిక రాజకీయ పార్టీలు పుట్టకముందే కొన్ని సంవత్సరాలక్రితం తనరాజకీయ సిద్ధాంతాలకు, ఆచరణకు ప్రాతిపదికైన తాత్విక సూత్రాలను పూర్వం బాక్సైన్ తానువ్రాసిన సిద్ధాంత సూత్రాలలో మార్పు వివరించాడు. రాజకీయ కార్యచరణను, తాత్విక సూత్రీకరణను రెండింటి మనం ఒకే సమయంలో సాగిస్తున్నాం. కారల్ మార్క్స్ సిద్ధాంత వ్యాసాలు వ్రాసినపుడు కమ్యూనిస్టుపార్టీ లేదు. ఈనాడు రెండువస్తులు—అంటే పునాది వెయ్యడం, త్వరత్వరగా గోడలుకట్టడం ఒకేకాలంలో చేస్తున్నాం. మార్క్సిజంలో ఏమి సంవత్సరాల గడువులో జరిగిన పనిని ఒక్కసారిగా చేస్తున్నాం; అందువల్లనే కొంత గందరగోళం వస్తున్నది. ఒకచెంప తాత్విక విషయాలను చర్చచేస్తూ, మరోవైపున తిరుగుబాటుకు రూపురేఖలు దిద్దటం సాధ్యంకాదు. అందువల్ల, మనం రాజకీయాలను వర్గ, తాత్విక చర్చను మాత్రమే చేపట్టమని మనలో కొందరు భయపడుతున్నారు; కాలహరణాన్ని వారు సహించలేక పోతున్నారు. అటువంటివారి వైఖరికి విరుద్ధంగా మనవిప్లవ సిద్ధాంతాన్ని మనం సృష్టికరిస్తున్నాం. విప్లవ కార్యచరణ కొట్టవచ్చినట్లు కనబడకపోయినా అది సమర్థవంతంగానూ, ఫలప్రసంగానూ ఉండాలంటే విప్లవసిద్ధాంతం అవసరమవుతుంది.

భౌతికవాద విషయం ఆలోచిద్దాం. మనతాత్విక సిద్ధాంతాన్ని పూర్తిగా అమోదించని వ్యక్తుల, ఉద్యమాల, సహకారానికి సంబంధించిన విలువలను, ప్రాధాన్యతను మనం తక్కువ అంచనా వేయరాదు. అదే సమయంలో గమనించాల్సింది ఏమంటే మన సిద్ధాంతంలో అస్పష్టత లేకుండా చూచుకోవాలి. వేరేసిద్ధాంతాన్ని అమోదిస్తూ మనతోకలిసి పని చేయడానికి ఇష్టపడేవారి సంఖ్య మనదేశంలో చాలాతక్కువగా ఉంది. యూరప్ లో పరిస్థితి ఇందుకు భిన్నంగావుంది. ఉదాహరణకు అఖ్యుదయ క్రైస్తవ ఉద్యమాన్ని యుద్ధానంతర యూరపుఖండ ప్రత్యేక లక్షణంగా గమనించవచ్చును. అది ప్రతిదేశంలోను ప్రాబల్యం గల విశిష్టతగా తయారయింది. క్రైస్తవాన్ని మతంగా కాక నైతిక సిద్ధాంతంగా పరిగణించి ప్రజాస్వామ్య స్వేచ్ఛనూ, సామాజిక

న్యాయాన్ని లక్ష్యాలుగా ప్రకటించే రాజకీయపార్టీల సహకారంలేకుండా ఏ దేశంలోనూ రాజకీయ సమస్యలను పరిష్కరించ జాలము. అవి మధ్యతరగతి రాజకీయపార్టీలు. పెట్టుబడిదారీ సామాజిక వ్యవస్థ భిన్నా భిన్నమైంది. అందువల్ల యేర్పడిన ఆర్థిక అస్తవ్యస్తత, సాంస్కృతిక అయోమయం మధ్యతరగతి ప్రజానీకాన్ని గందరగోళంలో పడవేసింది. అంతకుముందు కొంతవరకు మధ్యతరగతి ప్రజలు కమ్యూనిజం యొక్క ఆకర్షణకు లోనయినారు. కార్మికలోకానికి దైవత్వం ఆపాదించే లక్షణం కమ్యూనిస్టులో వున్నందువల్ల మధ్యతరగతి ప్రజలకు సామాజిక విప్లవంపై గాఢమైన ఆసక్తి ఉన్నా, యింకా అనేక మంచి లక్షణాలుఉన్నా, వారిని కమ్యూనిస్టులు అనుమానంతో గమనించేవారు; కమ్యూనిస్టు పార్టీలలో వారికి తక్కువ స్థానమే ఉండేది. ఏది ఏమైనా, యుద్ధకాలంలో కలిగిన అనుభవంవల్లనూ, యితరతానూ ఫాసిజంఅంటే మధ్యతరగతి ప్రజలకు ఏవగింపు కలిగింది. యూరప్ లోని పెట్టుబడిదారీ సంస్కృతిలోని అన్ని విలువలను కమ్యూనిస్టులు నిరసించటాన్ని మధ్యతరగతి ప్రజలు ఆమోదించ లేక పోయారు. నిరాశ నిస్పృహలు అలముకొన్న ప్రస్తుత వాతావరణంలో ఆ సాంప్రదాయమే పోరాడి సాధించిన తగిన అదర్శాన్ని చూపిస్తున్నది. కాని, పాతకాలపు ఉదారవాదం (Liberalism) వారికి తృప్తినియ్యదు. అందువల్ల పూర్వపు క్రైస్తవ మత ఆదర్శ మగు సామాజిక న్యాయాన్ని వారు తమ లక్ష్యంగా స్వీకరిస్తున్నారు. పెట్టుబడిదారీ ఆర్థికవిధానం కుంటు పడగానే పెట్టుబడిదారీ సామాజిక వ్యవస్థ నాశన మవుతుందని, అందువల్ల సాంస్కృతిక మానసిక విషమస్థితి సంభవిస్తుందని మార్క్స్ భవిష్యత్తును గురించి చెప్పిన సూచన నిజమైంది. కాకపోతే, భయంకరమైన వర్గ పోరాటంలో చిక్కుకొని యిరువైపుల మోహరించే కార్మిక వర్గమూ, పెట్టుబడిదారీ వర్గమూ అనేరెండు శక్తుల వైరుధ్యపు పద్ధతిలో మార్క్స్ చెప్పిన పద్ధతిలో కాకుండా—మరొక పరిణామం జరుగుతున్నది. పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో బహుళ సంఖ్యలో వుండి ప్రాధాన్యతగల మధ్య తరగతిని మార్క్సిస్టు విశ్లేషణ విస్మరిస్తున్నది. సమాజం క్షీణనలో ఉన్నప్పుడు మధ్య తరగతికి పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో విశ్వాసంపోతుంది; కాని అది కార్మిక వర్గంగా—కనిసం మానసిక సాంస్కృతిక రంగాలలో—పరిణమించదు. పెట్టుబడిదారీ ఆర్థిక విధానంలో విశ్వాసం కోల్పోయినా, మధ్యతరగతి ఖూర్చువా సంస్కృతిలోని

విలువల యెడ గౌరవాభి మానాలు కలిగివుంటుంది. కార్మిక విప్లవ పద్ధతిలోకా కపోయినా, సామాజిక విప్లవ అవశ్యకతను మధ్యతరగతి గుర్తిస్తున్నది. పెట్టుబడిదారి సామాజిక వ్యవస్థ భిన్నా భిన్న మైనట్లు రుజువుకావాలంటే మధ్యతరగతి సామాజిక దృక్పథం యొక్క మార్పును గమనించితే చాలు. ఇది కర్మఫలం; సంతానం పూర్వులపై తిరుగుబాటు చేయడం అంటే ఇదే.

ఇప్పుడు జరుగుతున్నదే. కాకపోతే మార్క్స్ చెప్పినట్లుగా పెట్టుబడిదారి సమాజం క్షీణించి విప్లవానికి దోహదం చేసే విషమ పరిస్థితులు ఉద్భవించ సందుస సంప్రదాయ మార్క్సిస్టులు యీ విలక్షణమైన పరిణామాన్ని గుర్తించలేదు. బూర్జువా సంస్కృతి యొక్క సంప్రదాయాన్ని తోసిరాజనకపోయినా పెట్టుబడిదారి సమాజపు ఆర్థిక సంబంధాలను, రాజకీయ ఆచరణను మధ్యతరగతి వ్యతిరేకిస్తున్నది. రానున్న సామాజిక విప్లవంలో అది చైతన్యవంతమయిన శక్తిగా రూపొందింది. వర్తమాన సామాజిక వ్యవస్థ పట్ల మధ్యతరగతి అసంతృప్తి చెందింది. క్షీణిస్తున్న ఆ వ్యవస్థను తిరిగి స్థాపించడానికి మధ్యతరగతి వ్యజలు ఇష్టపడబుంటేము; కాని సంప్రదాయపు మార్క్సిస్టు ఆదర్శాలను ఆమోదించుటకు వారు సిద్ధంకాలేదు; సంస్కృతి, సంప్రదాయం, నైతిక విలువలయెడ కమ్యూనిస్టులు చూపే వ్యతిరేక భావం వల్లనూ, వారి రాజకీయ ఆచరణవల్లనూ మధ్యతరగతికి వారంటే మొగం మొత్తింది.

కార్మిక వర్గం మాత్రమే విప్లవ వర్గం అని అంగీకరించని యీ పరిణామాన్ని యీనాడు గుర్తించడం అత్యవసరం. విప్లవసైన్యం పెరుగుతున్నది; సంప్రదాయపు మార్క్సిస్టులు ఊహించని ఈ కొత్తభావాన్ని సరిగా అవగాహన చేసుకోవాలి. నేర్పుతో సమన్వయం చేసుకోవాలి. ఈనాటి సామాజిక విషమస్థితిలో శక్తుల సంబంధాలను పూర్వపు మాదిరిగా అంచనావేస్తే పై చెప్పిన విధంగా చేయలేము. ఆర్థిక పురోగతిపై మాత్రమే నొక్కుపెట్టే మార్క్సిస్టు వద్దతి సామాజిక విప్లవం అనే లక్ష్యం వైపు మధ్యతరగతిని నడిపించలేదు. ఈనాటి విప్లవతత్వంలో ఆధునిక నాగరిక మానవాభియొక్క సాంస్కృతిక సంప్రదాయానికి, విశ్వజనన నైతిక విలువలకు తగిన ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి వుంటుంది. పెరుగుతున్న

విప్లవసైన్యం ఒకేచోట కూడడానికి అనువైన తాత్విక సిద్ధాంతాన్ని యంతవరకు ఎవరూ రూపొందించలేదు. యూరపులో విప్లవం ఒక పద్ధతిలో సాగుతున్నది. అలాంటి విప్లవ విధానాన్నే మన సిద్ధాంత సూత్రాలతో దూరదృష్టితో రూపొందిస్తున్నాము. యూరపులోని పరిణామంద్వారా ఒక కొత్త యూరపు ఖండం అవతరిస్తున్నది; స్వేచ్ఛా న్యాయాలతో కూడిన నూతన ప్రపంచం ఆవిర్భవిస్తున్నది.

భౌతికవాద తత్వశాస్త్రం నుండి ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలు జనన మొందాయి. ఈ విప్లవ తత్వ సూత్రాలను రూపొందించిన వారిలో ఒకడినిగా నేను భౌతికవాదంలో పూర్తి విశ్వాసము కలిగివున్నాను; అలాంటి తత్వం మాత్రమే ఆచరణ సాధ్యమని నేను భావిస్తున్నాను. రాజకీయ సిద్ధాంతాలతో ప్రత్యక్షంగా సంబంధంలేని నా తాత్విక తచనలన్నింటిలోను నా ఈ విశ్వాసం ప్రదర్శితమైంది. వాటిని వ్రాసేటప్పుడు అసంతృప్తి చెందిన పార్టీసభ్యుల ముఖాలు నాకు కనిపించలేదు; కనుక నిస్సంకోచంగా నేను చెప్పగలిగాను. మానవ నాగరికత పుట్టినప్పటినుంచి భావ ప్రపంచంలో చోటు సంపాదించుకోగలిగిన తాత్విక రీతులన్నీ మౌలికంగా భౌతికవాద స్వభావం కలిగివున్నవే. కనుక మన తాత్విక విశ్వాసాలను మనం దాచుకోనక్కరలేదు. విశాల దృష్టితోను, తార్కిక దృష్టితోను కూడిన వైఖరిని మనం ప్రదర్శించాలన్నప్పుడు నిజాయితీతో కూడిన భయం కలుగుతున్నది. యీనాడు భౌతికవాదం వక్రీకరణకు లోబడినది. దానిని వ్రతిపాదించువారు దానిని నేలబారుగ చిత్రికరించారు “నేను భౌతికవాదిని” అని నీవనగానే నీవు నీతి మాలిన వాడవని, నమ్మకద్రోహివని, ద్వంద్వనీతిని అనుసరించేవాడవని ప్రజలు భావిస్తున్నారు. ఆ దృష్టితో చూస్తే భౌతికవాదాన్ని అంటిపెట్టుకోవడం మంచిదికాదేమో అనేభయం కలుగుతుంది; ఆ భయం సహేతుకం. ఆపదాన్ని మారిస్తే కొంతలో కొంత యీ ప్రజలవైఖరి మారవచ్చు. భౌతికవాదం అనేదానికి ప్రత్యామ్నాయ పదాన్ని అనేక సంవత్సరాలనుండి నేను వెదకుతున్నాను, గట్టిగా ఆలోచిస్తే ఆపదం అర్థాన్ని కోల్పోయింది. అది తప్పుడుభావాన్ని కలుగజేస్తున్నది. తగిన పదాన్ని కనుక్కోవటం ఇంతవరకు సాధ్యంకాలేదు. ఏకత్వస్వభావ వాదం లేక ‘భౌతిక వాస్తవికవాదం’ అనే పదాల ఔచిత్యాన్ని గురించి

అలోచించవచ్చు, కాని ప్రజలు యీ భావాలను అర్థం చేసుకోవాలంటే ఒక పెద్దవ్యాసాన్ని రాయాలి. మొదట్లో యిదికొంత గంభీరంగానికి దారి తీస్తుంది. మనకు నిజాయితీ లేదని మనల్ని కమ్యూనిస్టులు నిందిస్తారు; భౌతికవాదాన్ని మనం విడనాడమనీ, అలా ప్రకటించు కోవడానికి మనకు ధైర్యంలేదనీ వారు అనవచ్చు. మనం యింకా భౌతిక వాదులంగానే ఉన్నామని, అలా చెప్పకోవడానికి మనకు ధైర్యంలేదని, అంతేకాక యెలాగో ఒకలాగు యితరుల ప్రాపకంకోసం తాపత్రయ పడుతున్నామని యితరులు భావించవచ్చును.

అందువలన ఆ భావానికి నేను అంతగా ప్రాముఖ్యత ఇవ్వదలచు కోలేదు. చరిత్రను గురించిన మన సిద్ధాంతం, మన సామాజిక పున్నీర్వాణ సిద్ధాంతం భౌతికవాదం నుండి పుట్టినవే. కాకపోతే అపదాన్ని పదే పదే వాడనవసరంలేదు. మనరాజకీయ ఆచరణను ఆమోదించినవారు చివరకు మన తాత్విక ప్రేరణను అంగీకరిస్తారు. భావ వాదులమని, గాంధీయులమని, యింకా యేమేమో పేర్లతో కమ్యూనిస్టులు మనల్ని పిలుస్తారు; మునుముందుగానే నిందించడం వల్ల మన తాత్విక దృక్పథంపై వారికి అపోహ కలుగుతుంది. అనవసరంగా యీ ప్రమాదాన్ని మనం ఎందుకు కొని తెచ్చుకోవాలి? మన సిద్ధాంత పత్ర వివరణలో అది అనవసరమైనా, భౌతికవాదం అనే పదాన్ని నేను వాడతాను అలాచేయడం పిడివాదముకాదు; వాగాడంబరం కాదు.

వి. జి. కార్నిక్ ఒక ప్రశ్నను లేవదీసాడు. ఇంతవరకునేను చెప్పినదానివల్ల అతనినందేహాలు నిష్పత్తి అవుతాయని భావిస్తున్నాను. “సత్యాన్వేషణ” అనేదానికి ప్రత్యామ్నాయంగా “జీవితపోరాటం” లేక బ్రతకటంకోసం జీవులపోరాటం” లేక “రూపంలో స్వేచ్ఛాపిపాస” అని వాడలేము. జీవితంకోసం పోరాటాన్ని స్వేచ్ఛాపిపాసగా ఒక దృక్పథంలో ఉహించవచ్చు. ఇది వాతావరణాన్ని వ్యతిరేకించే వైఖరి. చుట్టూన్న వరిసరాలు జీవిని అదేవనిగా ఎడతెగకుండా అణిచివేస్తున్నాయి; పక్కతియొక్క పెత్తనంనుండి స్వేచ్ఛను పొందడానికి జీవిసాగించే కృషి మనుగడకోసం చేసే పోరాటంగా రూపొందింది. మానవునికన్న తక్కువస్థాయిలో జీవరాసులలో యీ పోరాటం పూర్తిగా యాంత్రిక మవుతుంది. కాని స్వేచ్ఛాపిపాస ప్రయోజనాత్మకం. పరిణామంలో

మానవునిస్థాయిలో యీ మనుగడకోసం జరిగేపోరాటం ప్రయోజనాత్మకంగా వుంటుంది. కనుక దానిని స్వేచ్ఛాపిపాస అని మనం పిలుస్తున్నాం. సంప్రదాయపు మార్క్సిస్టు వాదానికి, మన సిద్ధాంతానికి యిదే ముఖ్యమైన తేడా.

మనుగడకై సాగించే పోరాటం ప్రయోజనాత్మకం అభ్యుదయకరం అయినప్పటికీ అది స్వేచ్ఛాపిపాస అవుతుంది. శివ్ రే నిన్ను చెప్పినట్లు సంఘటనల శ్రేణికి ప్రాధాన్యత లేకపోతే సంఘటనల శ్రేణికర్మం అభ్యుదయం అనిపించుకోదు. ఆధునిక, భౌతిక శాస్త్రంతో పరిచయం ఉన్నవాళ్ళకు యీ విషయం విశదమవుతుంది. ఉదాహరణకు గమనం యొక్క దిక్కును మనం చెప్పలేం. ఒకేదిశలో గమనం ఉంటుంది. 18వ శతాబ్దం తరువాత 20వ శతాబ్దం వచ్చినది కనుక 18వ శతాబ్దం కన్న 20వ శతాబ్దం అభ్యుదయకరమని చెప్పటకు వీలులేదు. చారిత్రక ప్రక్రియలకు ఎదోఒక అర్థం ఉండవలెను. ప్రయోజనాత్మకతను బట్టియే అర్థం సంతరించుకుంటు జరుగుచున్నది. అలా కాని యెడల సామాజిక పరిణామం యాంత్రికమౌతుంది. ఉదాహరణకు జర్మనీలోని క్రైజర్ పరిపాలనకన్న వీమర్ రిపబ్లికు అభ్యుదయకరం. క్రైజర్ పరిపాలన తరువాత వీమర్ రిపబ్లికు అవతరించింది. అది అభ్యుదయకరమని భావిస్తే, వీమర్ రిపబ్లిక్ కన్న హిట్లరు పరిపాలన అభ్యుదయకరమని భావించాలి. క్రైజర్ పరిపాలనలో నిరాకరింపబడిన కొన్నిమానవ వాంఛలను, ఆశయాలను వీమర్ రిపబ్లిక్ నెరవేర్చింది కనుక, దానిని అభ్యుదయకరంగా పేర్కొంటున్నాము. హిట్లరు వాటిని నాశనంచేశాడు. అతని పరిపాలన క్రింద జర్మనీ తిరోగమించింది. కనుక “స్వేచ్ఛాపిపాసకు బదులుగా మనుగడకై పోరాటం” అనే పదజాలాన్ని వాడరాదు.

“స్వేచ్ఛా పిపాసకు సత్యాన్వేషణ ఉపసిద్ధాంతము (అంటే సత్యాన్వేషణ స్వేచ్ఛాపిపాసనుండి ఉద్భవిస్తుంది.) అనే ప్రతిపాదన సరియైనది కాదని కొంతమంది సందేహం వెలిబుచ్చారు. సేచ్ఛ మానవాదర్శం సత్యం అనేది అది భౌతికవిషయం. అలాగే నప్పుడు ఒకదానిని మరియొకదాని ఫలితంగా ఎట్లు భావించగలము అనేదే ప్రశ్న. మానవ పరి

జామంలో స్వేచ్ఛాపిపాస ఉద్దేశపూర్వకం. యాంత్రికంగా సరిపుచ్చుకొనే వద్దతిలో మనుగడకోసం పోరాటం సాగింప బడటంలేదు. ప్రకృతిని జయించే నిమిత్తం ఉద్దేశపూర్వక ప్రయత్నం ద్వారా మానవస్థాయిలో మనుగడకోసం పోరాటం సాగింప బడుతున్నది. మానవునికి, అతని సమీప పూర్వునికి మధ్యవున్న తేడా ఏమిటి? పృథ్వి సంబంధమైన వాతావరణంతో సర్దుకొనుటకు మానవుని పూర్వీకుడు చేతులను పొడిగించుకొన్నాడు. కొమ్మను విరిచి దానితో ఫలాలను కొట్టుకోవచ్చునని కోతి (ape) గ్రహించిన నాడు యాంత్రికమైన పరిణామం ఆగిపోయింది; తరువాతవచ్చిన జీవపరిణామంలో ఉద్దేశం ముఖ్యలక్షణమైనది. ప్రకృతిని జయించటానికి మానవుడు ఉద్యమించాడు. అప్పుడు మనుగడకోసం చేసే పోరాటం స్వేచ్ఛాపిపాసగా మారింది. అలా ప్రాథమికదశలో ప్రారంభించి 20వ శతాబ్దపు ఆధునిక, సాంకేతిక వద్దతికి చేరుకొన్నాము. అచ్చంగా మనుగడకోసమే కాకుండా స్వేచ్ఛాపిపాస తృప్తికోసం ప్రకృతిని జయించడానికి మానవుడు శక్తివంతమైన సాధనాలను తయారుచేసాడు. సైన్సు సత్యాన్వేషణలో భాగం. మానవుని సేచ్ఛాపిపాస ఫలితమే సైన్సు. కనుక స్వేచ్ఛాపిపాసకు ఫలితంగా సత్యాన్వేషణను పేర్కొంటున్నాము. జీవపరిణామం ఉద్దేశపూర్వకమైనప్పటి నుండి తన స్వేచ్ఛాపిపాసతో మానవుడు ప్రకృతిని జయించ ప్రయత్నించాడు. ఆ ప్రయత్నం విజయవంతం కావాలంటే ప్రకృతిని గురించిన పరిజ్ఞానం విధిగా అవసరమవుతుంది. కనుక మానవుని స్వేచ్ఛాపిపాస ఫలితంగానే సైన్సు వుట్టింది; సైన్సు సత్యాన్ని వెలువరిస్తుంది.

జ్ఞానవిషయమే సత్యం అనే అంశంపై కొంత చర్చించవలసి ఉన్నది. సత్యమంటే ఏమిటి? బాహ్య వాస్తవికతకు అనుగుణమైనదే సత్యం. ప్రకృతి మొత్తం లేక అందులో ఒక భాగమును పరిశీలిస్తున్నప్పుడు దానియొక్క రమారమి రూపాన్ని శాస్త్రజ్ఞానం మన కందిస్తుంది. అందువల్ల జ్ఞాన విషయమే సత్యము అని అంటున్నాము. రెండుకు రెండు కలిపితే నాల్గవుతుంది. ఇది సత్యం. రెండువస్తువులకు మరియొక రెండువస్తువులు కలిపితే అది నాలుగు వస్తువులవుతుంది. ఇది మార్పులేనిది. మనకు కనపడే విషయం. ఎల్లవేళల యిలాగే జరుగుతుంది. సత్యాన్ని గణితశాస్త్ర భావనగా

యెంచుకోవచ్చు. ఇతరతాళి కొలవడానికి వీలులేని వాటినికొలిచే పద్ధతిగా గణితశాస్త్రాన్ని పేర్కొనవచ్చు; ప్రత్యక్షానుభవానికి అందని వాస్తవ ప్రకటనలను పరిశీలించే శాస్త్రమనవచ్చును. అలా స్వేచ్ఛాపిపాస జ్ఞానానికి దారి తీస్తుంది; జ్ఞానవిషయమే సత్యము; వాస్తవంతో పరిచయమే జ్ఞానం. (వాస్తవాన్నిగురించి చెప్పేది జ్ఞానం.) సత్యం వాస్తవంతో పొందికగా వుంటుంది. కనుక జ్ఞానవిషయమే సత్యం. మనుగడయొక్క భౌతిక, మానసిక, నైతిక రంగాలన్నింటిని వివరించే తత్వశాస్త్ర పరిధితో స్వేచ్ఛ, జ్ఞానం, సత్యం అనే అంశాలను సమన్వయ పరచవచ్చు. ఇలాంటి తత్వం ద్వంద్వ భావనను తొలగిస్తుంది. భావవాదాన్ని, భౌతికవాదాన్ని సమన్వయ పరుస్తుంది. స్వభావవాదాన్ని, నైతికశాస్త్రాన్ని సమన్వయ పరుస్తుంది. అలాంటి తత్వాన్ని ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలలో వివరించడం జరిగింది. సామాజిక పునర్నిర్మాణాన్ని మానవస్వేచ్ఛ పెంపొందించడానికి ఉద్దేశిస్తే, విశ్వ జనననైతిక సూత్రాలు అలాంటి సామాజిక పునర్నిర్మాణం యొక్క సిద్ధాంతానికి, ఆచరణకు వ్యతిరేకమైనవి కావు. మన తత్వశాస్త్రంలో హేతుత్వం “అధిభౌతికభావన” కాదు. అది భౌతికనియమ సూత్రంతో ముడిపడివున్నది. అందువల్ల మానవుడు మౌలికంగా హేతువాది. నైతికప్రవర్తనకు మానవాధిక, అధ్యాత్మిక ఆధారం అక్కరలేదు. అది భౌతికంగా (జీవవిషయంగా) నిర్ణయింపబడింది; మానవుడు హేతువాది కనుక అతడు నీతివంతుడు అవుతున్నాడు. ఎస్. కె. దాస్ వెలిబుచ్చిన సందేహాన్ని గురించి కొన్నిమాటలు చెప్పాలి. సామాజిక పరిణామ ప్రక్రియకు సమాంతరంగా భావగమనం ఉంటుందనిచేసిన ప్రకటనలో ద్వంద్వ భావనఉన్నట్లు అతడు సందేహిస్తున్నాడు. చారిత్రక సంఘటనలకు భావగమనానికి మధ్యతేడాను గమనించడంవల్ల ద్వంద్వము ఏర్పడు తుందని అతడు భావిస్తున్నాడు. ద్వంద్వం పోవాలనే అతని ఆదుర్దా మనకూవుంది. కాని మన సిద్ధాంత సూత్రాలలో వివరించబడిన తత్వంలో ద్వంద్వ భావనలేదు. మానసిక ప్రక్రియను రసాయనిక, భౌతిక ప్రక్రియలకు దిగజార్చవచ్చు. అలాగే చివరకు అణువులు, మిక్యుట్ కేంద్రాల ఫలితంగా పేర్కొనవచ్చు. జీవప్రపంచము యొక్క భౌతిక అవనికకు మానసిక చర్యల ఆవిర్భావానికి సంబంధం కనపడుతుంది.

మానవుని యొక్క భౌతిక అంశంలోనికి ఎలాగో ఒకలాగు జొరబడిన అధి
భౌతిక విషయాలుగా పరిగణించరాదు; అంతకుముందే ఉనికికలిగిన
భౌతికాంశ తేని రూపాలుగాను, లేక భౌతికప్రపంచ సంఘటనలతో వీక
కాలంలో మనుగడ కలవిగాను, భావాలను పరిగణించరాదు. కనుక
భావాలపుట్టుక విషయంలో మన తత్వశాస్త్రంలో ద్వంద్వభావనలేదు.
తత్వశాస్త్రానికి ప్రాతిపదికగా అద్వైత భావన మంచిదే. కాని వివిధరూపాల్లో
ప్రకటనమౌతున్న జీవితానికి అద్వైతాన్ని అనువర్తించవేయడం అమాయ
కత్వం అవుతుంది. భావాలు తమంతట తాముగా ఉదయించవనీ,
వాటికి భౌతిక విశ్వ అవనిక ఉంటుందనీ మన తాత్విక వివరణలో చెప్పు
కుంటున్నాము. ఒకసారి భావాలు ఏర్పడిన తరువాత అవి తమ స్వంత
మనుగడ కలిగివుంటాయి. భావాలపుట్టుక తరువాత భౌతిక సంఘటనల
ప్రవాహం రెండుగా చీలుతుంది. అంటే ఉన్నతస్థాయిలో, పరిణామం వల్ల
కలిగిన జీవప్రపంచం రెండు ప్రక్రియలకు లోనవుతుంది. అవి భావగమనం,
భౌతిక సంఘటనల పరుస అనేవే. మనస్సు, పదార్థమూ రెండూ ఒకే
దానినుండి పుడుతున్నాయి. అవిరెండూ బాహ్య వాస్తవికాలు. డెక్కార్ట్
కొంతవరకు సత్యాన్ని గ్రహించాడు. పదార్థం యొక్క బాహ్యవాస్తవికత
అతడు గమనించాడు; కాని మనస్సుకు, పదార్థానికి మధ్య కనపడే
అభాతాన్ని అతడు అధిగమించలేక పోయాడు. ఎప్పటినుంచో శాస్త్రీయ
తత్వం దైవభావనవల్ల బాధితమయింది. నిజానికి మనస్సుకు, పదార్థానికి
మధ్యకనపడే అభాతానికి అతడు పంతెనను కనుగొన్నాడు; కాని, తీరా
ఆ పంతెన దాటబోయేటప్పటికి అతని దైర్యం చలించింది. అతడు
ఆ పంతెనను దాటదలచుకో లేదు. జంతువులను యంత్రాలని చెప్పేదాక
అతని ఆలోచనపోయింది. మరి మానవులు జంతువులు కారా? డెక్కార్ట్
యీ ప్రశ్న పేనుకోలేదు. ఎందుకంటే అతడు సహేతుకంగా వ్యతిరేక
సమాధానాన్ని యివ్వలేడుగనుక. అతని విప్లవాత్మమైన ఆలోచనలను
అతని శిష్యుడు చివరదాకా పొడిగించాడని చాలా మందికి తెలియదు.
“మానవుడు మాత్రమే” అనే గ్రంథాన్ని డి లామెటీగ్ వ్రాసాడు. డెక్కార్ట్
కాలంనుండి యిప్పటివరకు జీవశాస్త్రం యెంతగానో పెరిగింది;
ఆధారంలేని అతని ద్వైత తత్వం యీనాడు చెల్లదు.

శాస్త్రజ్ఞానం సహాయంతో డేకార్ట్ యొక్క తత్వాన్ని మనం దాటి పోగలం; ఆధార రహితంగా ఉన్న అతని ద్వైత భావనను కాదనగలం. మానసిక ప్రపంచానికి భౌతిక ప్రపంచానికి, మధ్య కనబడే అభాతానికి వారధి నిర్మింపగలం. శాస్త్రజ్ఞానం పెరిగినా, బాహ్య ప్రపంచంలో కనబడే అనేకత్వానికి, అద్వైతభావనకు వైరుధ్యంలేదనే అంశాన్ని గుర్తించేవరకు ద్వైతం యొక్క విషవలయంలో నుండి తత్వశాస్త్రం బయటపడలేక పోయింది. ఒకసారి పుట్టినతరువాత భావాలు స్వతంత్రంగా బాహ్య సత్యాలుగా ఉండి, స్వీయ సూత్రాలనుసరించి గమనం కలిగి ఉంటాయని చెప్పడంవల్ల మనం ద్వైతాన్ని తోసి రాజన్నాం. బాహ్య వాస్తవికతను కాదనడం అంటే అదిమొరటు అద్వైతం అవుతుంది. భౌతిక ప్రపంచాన్ని దాటిపోకుండా భావాల పుట్టుకను వివరించ గలగడమే అసలు సమస్య. జీవప్రపంచంలోని ద్వంద్వ ప్రక్రియలకు (మానసిక, భౌతిక ప్రక్రియలకు) చేరువగా వెళ్ళడంవల్ల సమస్యను మనం పరిష్కరించగలిగాము; అలాగే సామాజిక పరిణామాన్ని కూడా ఒకే ఒక జన్మస్థానానికి చేర్చగలం.

సాంస్కృతిక, నైతిక వ్యవస్థలు ఆర్థిక సంబంధాల ఉపరితలాలు కావని అన్నంతమాత్రాన చాలదు. ఆ వ్యవస్థలు ఎలా ఆభివృద్ధి చెందు తున్నాయో వివరించాలి. ఒకవైపున భౌతికతలేని ఆత్మభావన కలిగిన మత దృక్పథం ఉన్నది; దీనిలో ఆధ్యాత్మిక జీవితానికి ఆత్మ పీఠిక శక్తిగా వుంటుంది. భావవాద తత్వాలు సరిగ్గా సంజాయిషీ యివ్వలేవు; లేకపోతే మర్మవాదానికి దారితీస్తాయి. తత్వశాస్త్రం యిలా రెండు రకాలుగా దారిలేని సందులలో ఇరుక్కోకుండా వుండాలంటే బాహ్య వాస్తవికాలుగా గుర్తింపబడిన భావాల పుట్టుకకు భౌతిక ప్రపంచంలోనే స్థానం కనుగొనాలి; ఆ వసే మనం చేశాం.

అదే మన తత్వశాస్త్రంలోని ముఖ్యాంశం; బహుశః తాత్విక భావ ప్రపంచానికి మనం సమర్పించిన కానుక అదే. ఈ అంశాన్ని బాగా వివరిస్తే యిది సూతన తత్వశాస్త్రానికి దారితీస్తుంది; సామాన్యంగా పేర్కొనబడే భౌతికవాదం కాదు. భావవాదమూ కాదు. జ్ఞానశాస్త్ర సంబంధంగా భావవాదాన్ని మనం నిస్సందేహంగా నిరాకరిస్తున్నాము. మానసిక ప్రపంచానికి స్వతంత్ర ప్రవృత్తి కావాలనేంత వరకు భావ

వాదంతో మనం అంగీకరిస్తున్నాము. మానవ మేధస్సు యొక్క సృజనాత్మక శక్తిని కాదంటే తప్ప, భావాల బాహ్య వాస్తవికతని మనం కాదనలేము. చరిత్రకు నిక్కచ్చిగా అద్వైతాన్ని అనువర్తించలేము. భావవాద పరంగా గాని, భౌతికవాద పరంగా గాని అద్వైతవైఖరి చరిత్రయొక్క సమగ్ర స్వరూపాన్ని చూపదు. ఆర్థిక దృష్టితో మాత్రమే చరిత్రను గమనిస్తే దానియొక్క ఒక అంశాన్ని మాత్రమే మనం చూడగలం. సమ్యక్ మానవపరిణామం ప్రక్రియగానే చరిత్రను అధ్యయనం చేయాలి. అంటే మానసిక, సామాజిక సమ్యక్ పరిణామ ప్రక్రియను గమనించాలన్న మాట. భావ ప్రపంచంలోను, భౌతిక ప్రపంచంలోను జరుగుతున్న సంఘటనల సమాంతర ప్రవాహాలను మనం గుర్తించి వాటిగమనాన్ని పరిశీలించాలి. అంతకు ముందున్న ఆర్థిక సంబంధాల నుండి నూతన భావాలు కార్యకారణ సంబంధంగా ఉత్పన్నమైనాయని అంటే మనం పరిస్థితులను తల్లకిందులు చేస్తున్నామన్నమాట. నూతన సామాజిక వ్యవస్థకు నాందిగా విధిగా నూతన సిద్ధాంతం అవతరిస్తుందని మనకు చరిత్ర అనుభవ రీత్యా తెలుపుతుంది. అమలులో ఉన్న ఆర్థిక సంబంధాలను నాశనం చేయడానికి, నూతన వ్యవస్థను నిర్మించడానికి అవసరమైన కార్యాచరణకు కొత్తభావాలు ఉద్దేశాన్ని కల్గిస్తాయి. ఈ మాటను కారల్ మార్క్స్ కూడా కాదనలేడు. నూతన విప్లవ సిద్ధాంతం ఎలా పుట్టిపెరుగుతుంది; అనే ప్రశ్నకు మనం సమాధానం చెప్పాలి. పాతవ్యవస్థల నుండి నూతన భావ ప్రపంచం పుడుతుంది. అంటే భావాలకు స్వీయచరిత్ర ఉన్నదన్నమాట. నూతన సిద్ధాంత ఆవిర్భావ అభివృద్ధులకు, నూతనవర్గ జననానికి మధ్యవుండే సంబంధం కార్యకారణ సంబంధం కాదు; అదికేవలం యాదృచ్ఛికం. మాన వాఘ్యవయస్కిరకంగా నూతన సిద్ధాంతం ఉంటుంది. ఆ ప్రక్రియే సామాజిక గమనంలో కొత్త వర్గపుపుట్టుకలో కనిపిస్తుంది. ఆ కొత్తవర్గం తన ప్రయత్నాలకు, కార్యాచరణ ప్రేరక ఉత్సాహానికి ఆ కొత్త సిద్ధాంతాన్ని ఆసరాగా తీసుకుంటుంది.

నాల్గవ అధ్యాయం

బౌతికవాదం: సంప్రదాయ మార్క్సిజం.

(1946వ సంవత్సరము డిసెంబరు 25న జరిగిన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ 3వ అఖిల భారత మహాసభకు మున్ముందుగా జరిగిన చర్చలో ఎమ్. ఎన్. రాయ్. యిచ్చిన ముగింపు ఉపన్యాసం.)

నై రూప్యమైన (abstract) అభిప్రాయాలకు సంబంధించిన సిద్ధాంత సూత్రాలలోని భాగాన్ని దానియొక్క తార్కిక పటుత్వాన్ని బట్టి విలువ కట్టాలి. మిగతా భాగము ఒక ఆదర్శరూపాన్ని (utopia) చిత్రిస్తున్నది. యుటోపియా అనే పదానికి వాడుకలో చెడు అర్థం ఏర్పడింది; అందువల్ల మనం ఆ పదాన్ని వాడకూడదేమో. భవిష్యత్తును గురించి ఎవరుకూడా స్పష్టమైన రేఖాచిత్రాన్ని గీయలేరని మనం స్పష్టంగా గ్రహించాలి. మానవాళికి భవిష్యత్తులో ఏమి జరుగుతుందనే విషయాన్ని ఖచ్చితంగా చెప్పగలమని ప్రకటించేవారు చరిత్రను ఆర్థిక పరంగా బావ్యం చెప్పేవిధానాన్ని పిడివాదంతో సమర్థించేవారు తప్ప మరెవ్వరూ లేరు. ఇలా మానవాళి యొక్క జాతకాన్ని తయారు చేయవచ్చుననే ఆలోచనా విధానం ప్రమాదకరమని నేను హెచ్చరిస్తున్నాను. ఆధునిక కాలపు అనుభవము ఆ పద్ధతిమీద ఆధారపడరాదని నిర్ణయించింది. మానవ మేధస్సుకు అందని భవిష్యత్తును గురించి రమారమి భావాన్ని కలిగి ఉండవచ్చును. కాని భవిష్యత్తు యొక్క రూపం విధిగా యుటోపియా స్వభావాన్ని (ఆదర్శ స్వభావాన్ని) కలిగియుంటుంది.

ఆచరణ సాధ్యంకాని యుటోపియాను మన రాజకీయ చర్యలకు ఆదర్శంగా మనము పరిగణించటంలేదు. సిద్ధాంత సూత్రాలు చివరి భాగంగా రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ రాజ్యంయొక్క నిర్మాణం సూచించ బడింది; రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ సమాజం యొక్క స్థూల స్వరూపం. చిత్రించబడింది. ఆ సందర్భముగా వ్రాయబడినదంతా తాత్కాలికం; ఈహాధారమైనది. అందువల్ల అనుభవరీత్యా మార్చదానికి పునర్ వ్యవస్థీకరించడానికి అనువైనది. కాని సిద్ధాంత భాగం

మాత్రం తప్పే లేక ఒప్పే కావలసి ఉన్నది. అది దేశకాలాలకు అతీతమైన భావప్రకటనలతో కూడివున్నది; అది తార్కికంగా సమర్థ నియము కాదా అనేదే ప్రశ్న. తాత్కాలికం అనే విశేషణం వీటికి వర్తించదు. ఇచ్చట తర్కం మాత్రమే గీటురాయి. తార్కికంగా సమర్థనియమైన ప్రాధమిక భావాలనుండి గణితశాస్త్రంలో వలె నూతన ప్రతిపాదనలను భావ ప్రపంచంలో రాబట్టగలం. పూర్వ సిద్ధాంతం యొక్క తార్కిక సమర్థతను కాదనవచ్చును; కాని ఒకసారి పూర్వ సిద్ధాంతం పరీక్షకు నిలిస్తే, దానినుండి రాబట్టబడిన భావాలు తాత్కాలికమైనవి కాక పూర్తిగా సరియైన ప్రతిపాదనలుగా యెంచబడవలసి వున్నది; పూర్వసిద్ధాంతం నుండి నూతన భావాలను వెలికితీసే పద్ధతి దోషపూరితం కాకుండా, నూతన భావాలు పరస్పర వైరుధ్యం లేకుండా ఉన్నప్పుడే యిది సాధ్యమవుతుంది.

మౌలికంగా స్వభావం కలిగిన రెండు ఈ కారణాల ప్రాతిపదికపైన యీ సిద్ధాంత భాగంపై సందేహాలు వెలిబుచ్చబడినవి. భావ వాదానికి, భౌతికవాదానికి, భౌతిక లేక సామాజిక, పరిణామ ప్రక్రియలకు, భావ గమనానికి మధ్యపుండే సంబంధాన్ని గురించే మొదటి సందేహం. ఈ అంశంపై నిన్న నా ప్రసంగములో చెప్పినదానికంటే యింకా యెక్కువ చెప్పవలసింది లేదు. ఈ విషయాన్ని మీరు మరొక దృక్పథం నుండి గమనిస్తున్నారు. కనుక మీలో ఆ సందేహం ఇంకా చోటుచేసుకొన్నది. మనం మన నీడను వదలవేము. మనము ఒక పద్ధతిలో విద్యను గడించాము; అది మన అంతరాలతో చెరగని ముద్రవేస్తుంది. విషయాన్ని చైతన్య స్థాయిలో కాకపోయినా మరో దృక్కోణంనుంచి చూచే పరిష్కారం నచ్చదు. సమస్య వారిని గందర గోళ పరుస్తుంది; వారు తృప్తికరమైన పరిష్కారాన్ని సూచించ లేరు. అలా కాకపోతే చర్చ తావేలేదు.

మన చర్చలో మనం మౌలికాంశాలను గురించి ఆలోచిద్దాము. సమస్యలను గురించిన వివిధ దృక్కోణాల తేడాలను మనము పరిశీలిద్దాము, “ప్రవక్తలు” వ్రాసిన పవిత్ర గంధాలు అంతిమ సత్యాన్ని తెలుపుతున్నాయనే సంప్రదాయ మార్కిస్టులు బాష్యము చెప్పిన

పద్ధతిలో భౌతికవాద దృక్పథం నుంచి కొంత మంది కామ్రేడ్లు ఆలోచన సాగిస్తున్నారు. పిడివాద, భౌతికవాద పద్ధతితో సమన్వయం కాని భాగాలు యీసిద్ధాంత సూత్రాలలో ఉన్నాయి. భౌతికవాద తత్వం అంటే ఏమిటి? దానిని గురించి భేదాభిప్రాయాలు ఉన్నట్లుకనపడుతున్నది. భౌతికవాదం, ఆర్థికనియతి వాదం రెండూ ఒకటే నని నేను భావించను. ఆర్థిక నియతివాదం సమాజానికి మాత్రమే వర్తిస్తుంది. అప్పుడు కూడా సామాజిక పరిణామం లోని ప్రతి అంశాన్ని అది వివరించదు. సమాజాన్ని కూడా భాగంగా కలిగిన ప్రకృతి విధానాన్ని విశ్వభావనతో వివరించేది భౌతికవాదం. ఈ అంశం మీద యింతకుక్రితం నేను కొంత మాట్లాడాను. మీలో కొంత మంది ఆ తేడాను గమనించకపోతే, లేక గమనించదలచకపోతే, తద్వారా చరిత్రకు భాష్యం చెప్పడంలో పాక్షిక సత్యమైన పద్ధతిని మొత్తం భౌతికవాద సిద్ధాంతంగా పరిగణిస్తే మీకు యీ సిద్ధాంత సూత్రాలు నచ్చవు; ఇతరత్రా వీటిలో మౌలిక దోషంలేదు. భావాల గమనానికి సామాజిక చారిత్రకాభివృద్ధి యొక్క గతికి సమానమైన ప్రాధాన్యత యివ్వబడింది. ఈ సందర్భంగా మీ అంగీకారాన్ని నేను కోరుతున్నాను. మారుతున్న ఆర్థిక సంబంధాల పునాదిమీద కట్టబడే ఉపరితలంగా మనం భావాలను పరిగణించడం మానివేస్తే తప్ప తతిమ్మా అంశాలపై మనం ఒక నిర్ణయానికొరలేము. అదే మన తాత్విక పద్ధతి యొక్క ప్రత్యేకత; ఇక్కడే మనకు సంప్రదాయ మార్క్సిస్టులకు తేడా. భావాల పుట్టుక భౌతిక ప్రపంచపు అవనికతో జరుగుతున్నది కనుక తార్కికంగా పొందికగలిగి, సనుగ్రహి సిద్ధాంతమైన భౌతికవాదం భావాల బాహ్య వాస్తవికతను కాదనలేదు. ఎల్లప్పుడు మారుతున్న ఆర్థిక సంబంధాల వల్ల భావాలు కలుగుతాయని నమ్మకపోతే భావాలకు ప్రత్యేకమైన చరిత్ర ఉండి ఉండాలి. దానినే భావగమనం అంటాము; చరిత్రలో నూతన అధ్యాయాలను సృష్టించే చర్యలకు నూతన భావాలే ఉత్తేజకారకాలని చరిత్ర మనకు చెప్పుతున్నది.

ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలలో భౌతికవాదం అనే పదాన్ని మనం వాడరాదని ఒక సూచనవచ్చింది. దాని అర్థం ఏమిటి? మనం ఇక్కడ చెప్పిన విషయాలు భౌతికవాదంతో సమన్వయం కావని అర్థం.

లేక మనం తాత్విక శాస్త్రంగా భౌతికవాదాన్ని కాదనాలని. ఆ మాట స్పష్టంగా చెప్పాలని అర్థం. భౌతికవాదం అనే పదం వాడితే అపోహలకు దారి తీస్తుందని మీలో కొందరు భయపడవచ్చు. భౌతికవాదం అనే అంశం మీ మనలో మనకు అపార్థాలు ఉన్నట్లు తోస్తుంది. భావాలకు స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి ఉంటుందనే అభిప్రాయానికి, నాకు తెలిసినంతవరకు, భౌతికవాదం విరుద్ధంగాదు. మానవాళి పుట్టినప్పటినుండి యీ కాలం వరకు భావాల అభివృద్ధిని తార్కికంగా—సామాజిక ఉద్యమాలతో కార్యకారణ సంబంధంలేకుండా—వివరించవచ్చును. వ్యవస్థీకృతమైన ఆర్థిక సంబంధాలను సమర్థించే నిమిత్తం సిద్ధాంత ఉపరితలంగా నైతిక విలువలను, సాంస్కృతిక విధానాలను, భావగమనాలను పరిగణించాలనే దృక్పథానికి నేను వ్యతిరేకిని. చారిత్రక సంఘటనలకు, భావాలకు మధ్య కార్యకారణ సంబంధాన్ని గమనించగలమని దృఢంగా చెప్పబడు తున్నది. నిజమే, కాని మార్క్సిస్టు ఆలోచనకు అది వ్యతిరేకంగా జరుగుతున్నది. భావాలు సామాజిక సంఘటనలకు కారణ భూతమగునని అంగీకరిస్తే ఆర్థికనియతివాదం ఎగిరిపోతుంది. అదే అర్థంలో భావ గమనానికి సామాజిక పరిణామానికి మధ్యగల సంబంధాన్ని సిద్ధాంత సూత్రాలలో మనం స్పష్టంగా చెప్పాము.

మిమ్మల్ని భావవాదులు అని యితరులు పిలిచి అపకీర్తిపాలు చేస్తారేమోనని మీరు భయపడుతున్నట్లుగా తోస్తున్నది. శాస్త్రజ్ఞులమని, తత్వవేత్తలమని, మనల్ని పిలుచుకో తలిస్తే, సత్యం ఎక్కడున్నా, ఎప్పుడు తెలిసినా, దానిని మనం గుర్తించి మన భావాలను, చర్యలను ఆ సత్యంవ్వారా సాగించుకోవలెను. సత్యము, నీతి, వీటియెడల సాపేక్ష దృక్పథాన్ని దరహామీద మనం నిరాకరిస్తామని మీరు అంగీకరిస్తారని భావిస్తున్నారు. కాకపోతే రాజకీయ సిద్ధాంతానికి, రాజకీయ అచరణకు నూతన సూత్రాలను ఏర్పరచడానికి మనం యింతకీమ పడవల్సిన అవసరంలేదు.

భావవాదం అనేదయ్యం మిమల్ని భయపెడుతున్నట్లు కన్నడు తున్నది! అలాంటి భావవాదాల్ని గురించి నన్ను కొంతగా చెప్పనివ్వండి. తాత్వికంగా నికల్పయిన, దృఢత్వం కల్గిన భౌతికవాదినని

నేను గట్టిగా చెప్పుతున్నాను. భౌతికవాదం సాధ్యమయిన ఒకే ఒక తత్వశాస్త్రమని నేను అభిప్రాయ పడుతున్నాను; మరే తత్వశాస్త్రమయినా చివరకు యీ విశ్వం వెలువలికి తీసుకొని వెళ్ళి, దార్మిక ఆలోచనా పరిపంచంలో పడిస్తుంది. అక్కడ ఆలోచనకి అధిపతిగా దేవుడుంటాడు. దేవునికోసం అన్వేషణచేసే యీ కాలపు మానవులు పలురకాలుగా సృష్టి వాదాన్ని సమర్థించాలని తాపత్రయ పడుతున్నారు. శూన్యంలోనుండి సృష్టి బయలుదేరిందని గణితశాస్త్రం ద్వారా ఊహించినా (అలాంటిది అసంభవము.) లేక దైవం మానవ రూపంలో దర్శన మిస్తుందని చెప్పినా లేక ప్రతి ప్రాణిలోను, వస్తువులోను, దైవత్వం ఉన్నదని భావించినా లేక యితరతా భావించినా అన్నిటికీ తేడాలేదు. ఈ భూమి మీద మానవస్వేచ్ఛ అంతరించటమే యీ వాదాల ఫలితం. ఉనికిని, పరిణామాన్ని వివరించే తత్వశాస్త్రం విధికౌగిలినుండి మనల్ని విడదీయ లేకపోతే, నిజాయితీగా మత దృష్టితో తృప్తిపడవచ్చు కదా? భౌతిక వాదం కాక మిగతా తత్వ శాస్త్రాలన్నీ నిజాయితీ లేని మతాల కింద లెక్క! అవి మతాన్ని దొడ్డి తోవలో పరివేశ పెడతాయి. ఆ తత్వశాస్త్రాలను ప్రతిపాదించినవారు. ప్రచారంచేసేవారు. ఆ విషయాన్ని అంగీకరించక పోవచ్చు; వారి మానసిక “సర్క్కుసు” యొక్క అర్థాన్ని ఆ అంశం మార్చదు ఈ అర్థంవారికి స్ఫురిస్తే మానసికంగా వారు నిజాయితీపరులైతే భౌతికవాద వ్యతిరేకులయిన తత్వశాస్త్రజ్ఞులూ, భౌతికవాద వాసనలేని తత్వశాస్త్రజ్ఞులూ క్వాంటం (kant) యొక్క ప్రసిద్ధ ప్రకటనను అంగీకరించాల్సి వుంటుంది; అదేమంటే విశ్వాసానికి లొంగిపోయే పరిస్థితికి తత్వశాస్త్రం చివరకు చేరుతుందని, బహుశః క్వాంటం యంతనిజాయితీతో చెప్పడం అతని తత్వశాస్త్రంలోని భౌతికవాద ధోరణి ఫలితం కావచ్చు.

అపార్థాలమాట అటుంచి, భౌతికవాదాన్ని బండగా సమర్థించే వారివల్లనే అది అపకీర్తిపాలయింది. మానవ మేధస్సు యొక్క సృజనాత్మక శక్తిని వారు కాదనడం ద్వారా మానవ శక్తియొక్క అత్యధిక ప్రాముఖ్యతను వారు గమనించలేకపోతున్నారు. అందువల్ల వారు తాత్వికంగా ఆలోచించలేకపోతున్నారు. భౌతికవాదం ఆలోచనా పరుల విశ్వాసాన్ని చూరగొనాలంటే, స్వేచ్ఛాస్పరియలచేత స్వేచ్ఛను ప్రసాదించే

దానిగా అంగీకరింప బడాలంటే భౌతికవాదం విడివాదపు సనాతన స్థాయి నుండి పైకిరావాలి. అంతేకాదు; భౌతికశాస్త్రం నుండి మానసిక శాస్త్రం వరకు ప్రకృతిని గురించిన అభివృద్ధి చెందే జ్ఞానానికి అనుగుణంగా ఉండేట్లు భౌతికవాదం పెరగాలి. నేనాశించేది అదే. ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలు ఆ ప్రయోజనాల్ని సాధిస్తున్నంతకాలం నేను వాటిని సమర్థిస్తాను; జాతీయభావనతోనూ, వర్గభావనతోనూ, మాత్రమే కాకుండా మానవ స్వేచ్ఛను గమనించి, దానికోసం పోరాడేవారందరూ యిలాంటి వైఖరినే ప్రదర్శిస్తారని నేను నమ్ముతున్నాను.

భాషవాదం అనే దయ్యాన్ని యిప్పుడు వదిలించాలి. తత్వశాస్త్ర వ్యవస్థాపకుల దగ్గరనుంచి కారల్ మార్కుస్ వరకు భావాల చరిత్రను సమగ్రంగా, శ్రద్ధగా విమర్శనాయుతంగా అధ్యయనం చేశాను. సామాజిక, రాజకీయ చరిత్రలు పేరణలు కాకుండానే భావాలచరిత్ర తన కాళ్ళమీద తను నిలబడగలదని చెప్పగలను. దీనికి “తత్వశాస్త్ర చరిత్రే మానవ నాగరికత చరిత్ర” అని ఉద్ఘాటించిన హెగెల్ కారల్ మార్కుస్ కన్న సత్యాన్ని ప్రకటించాడు. ఈ రోజు చరిత్ర అంటే ఏమిటి: చరిత్ర శాస్త్రంగా పరిగణింపబడిన రోజుల్లో చరిత్ర ఎలా వుంది? భాషా చరిత్ర వ్రాయడానికి భాషాశాస్త్రం ఎంతో శక్తివంతమైన సాధనం; అలోచనలు, భావాలు వీటిచరిత్రే భాషయొక్క చరిత్ర; అంటే భావాల చరిత్ర తెలిస్తేనే మనం చరిత్ర వ్రాయగలం. సామాజిక రాజకీయ చరిత్రలో కొన్ని వెలితిస్థానాలు ఉన్నాయి. కాని అస్పష్టవశాత్తు భావాల చరిత్రలోని అన్నిభాగాలను అనాగరికులు, ప్రతివిషయాలు చెరిపేవేయ లేక పోయారు. తొలి క్రైస్తవ మతాధికారుల వ్రాతలనుబట్టి రోము నగరంపై అనాగరికులు దాడిచేయడం మొదలైన చరిత్రను అంటే మధ్యయుగపు తొలిదశ చరిత్రను మనం పునర్నిర్మాణం చేయగలం. భారతదేశ చరిత్ర రాసేటప్పుడు అదే విధానాన్ని మనం అనుసరించాలి. ఆవిషయంగా మనం చాలాపెద్ద యిబ్బందిని ఎదుర్కొంటాం; షాఖ్యంగా బౌద్ధమత పతనం తరువాత భావాల చరిత్రలో కొన్ని అధ్యాయాలు కనుమరుగైనాయి. భావాల అభివృద్ధికి సంబంధించిన శాస్త్రం అంటే తర్కశాస్త్రంవ్వారా ఆ యిబ్బందిని అధిగమించగలం. చరిత్రలో సంబంధం లేకుండా విడివిడిగావున్నా రెండు అధ్యాయాలను తార్కికంగా కలప

వచ్చును; రెండింటిని కాలాన్ని తార్కికంగా పునర్నిర్మాణం చేయవచ్చును.

సామాజిక రాజకీయ చరిత్రలో వున్న భావాలను భావాల చరిత్ర నుండి రాబట్టిన అంశాలతో పూర్తిచేయవచ్చని చాలా సాక్ష్యం చూపగలం. శక నిర్మాణానికి దోహదంచేసే సామాజిక రాజకీయ సంఘటనలకన్న ముందుగా భావోద్యమాలు ఉంటాయి; కనుకనే చరిత్రలోని భావాలను పూర్తిచేయగలం. చరిత్రలోని ఏ సమయంలో కూడా భావాలు దైవపీఠికంగాలేవు. చరిత్రలో ఏ కాలంలోనైనా, భావాలను భౌతిక విశ్వపు ఆవనికలో వుండే వాటి జీవారంభంనకు జాడతీయగలం. ఈ నా వాదనను సమర్థించుకోవడానికి భావపునర్వికాసోద్యమం సంస్కరణోద్యమముల చరిత్రను ఉదాహరించవచ్చును. ఈ రెండు ఉద్యమాలను బూర్జువా ఉద్యమాలుగా పరిగణిస్తున్నారు. అంటే వ్యాపార వర్గాలు ఉదయించినందునల్ల ఏర్పడిన భావపరమైన సంచలనములు. చారిత్రకంగా యిది నిజంకాదు. ఆనాడు జనీవా భాగ్యవంతమయిన వ్యాపార గణరాజ్యం; భావపునర్వికాస ఉద్యమానికి సంబంధించిన ఒక్క మనిషి ఆ నగరంలో ఉద్భవించలేదు. మానవవాద భావాలు ఆ నగరాన్ని సోకలేదు. అలాగే భావపునర్వికాస యుగపు తుదిదశవరకు వెనీసు నగరం అలాగేవుంది — భావపునర్వికాసోద్యమం నాయక మున్యలు ఉదయించిన ఫ్లారెన్సునగరం పైనగరాలకు భిన్నంగా వ్యాపార గణరాజ్యంకాదు. “మెడిచీలు” బూర్జువాలుకాదు; వాళ్ళు సామాజికంగా మధ్యయుగపు ప్రతినిధులు. వర్తమాన బూర్జువా వర్గానికి భావపునర్వికాస మానవవాదానికిమధ్య ఏ సంబంధం లేదు; అంటే కారణకార్య సంబంధం లేదన్నమాట. ఆ కాలపు బూర్జువాలు భావపునర్వికాసోద్యమాన్ని బలపరచలేదు. అందువల్ల భావపునర్వికాసోద్యమాన్ని ప్రతీ ఘాతక అగ్రవర్గాల ఉద్యమంగా ఆధునిక సామాజిక శాస్త్రజ్ఞులు కొందరు చిత్రించి దానిని నిరసించారు. కాని చరిత్రను అభ్యుదయ పరిణామంగా మనం పరిగణించదలిస్తే, భావపునర్వికాసాన్ని ఉత్తేజ పరచిన మౌలిక కారణాలను మనం అన్వేషించాలి. గ్రీసు, రోముదేశాల ప్రాచీన విగ్రహరాధన సంస్కృతిలో మనకు అది కన్పడుతుంది. భావపునర్వికాస ఉద్యమం దేవునిమీద మానవుని తిరుగుబాటు; అలా అది ఆధునిక

నాగరికతకు, స్వేచ్ఛా తత్వశాస్త్రానికి, భౌతికవాదానికి, నాంది పలికింది.

తరువాతాధ్యాయమైన సంస్కరణోద్యమాన్ని (reformation) ను పరిశీలిస్తే కాల్విన్, లూథర్లను బూర్జువాలు ప్రతినిధులుగా పేర్కొంటున్నారు. వాస్తవమేమంటే బూర్జువాలు రిఫర్మేషన్లకు కూడా వ్యతిరేకులు. ఫ్రాన్సులో, జమిందారీ వర్గంనుండి వెలువడిన క్రిందితరగతి ప్రాంతాధికారుల తిరుగుబాటు అది. వ్యాపార వర్గాల వ్యతిరేకంగా ప్రతినిధులుగా కాలిన్, లూథర్లు రాజరికం విలీనమైంది. కేవలమిది ప్రాంతాధికారులు నిరుద్దేశ్యంగా వచ్చారు. వారు “హూజిన్లతో” కలిసిపోయారు. బూర్జువాలు ఆ ఉద్యమాన్ని అణిచివేశారు. జర్మనీలో, పవిత్ర సామాజ్యంనుండి విడిపోవలసిన జమిందారీ రాజవంశీకులు రోమ్పై లూథర్ చేసిన తిరుగుబాటును బలపరచారు. బూర్జువాలు అధికారంలోకి వచ్చినతరువాత వాళ్ళ స్థానాన్ని బలపరచుకోవడానికి ఉత్పత్తి సాధనాల మీద వారికున్న అదుపు వాలలేదు. పరిపాలించాలనే వారి ఆకాంక్షకు ఆధ్యాత్మిక బలం కావల్సివచ్చింది. కాల్విన్లూథర్ల భావాలు వాళ్ళ ప్రయోజనాలను సమకూర్చగలవని వారు గమనించారు. ప్రొటెస్టంట్ల క్రైస్తవాన్ని తమ మతంగా స్వీకరించారు. నా కర్తవ్యమైనంత వరకు సామాజిక సంఘటనలకు భావగమనానికి కార్యకారణ సంబంధంలేదు. సరిగా అన్వయించని హేతువాదంగా మాలిన్సోవిస్కి లేక వెస్టర్మార్క్ వీరిలో ఒకరు మూఢవిశ్వాసాన్ని నిర్వచించారు. చరిత్రకు ఆర్థిక వరంగా భాష్యం చెప్పడాన్ని సరిగా అన్వయం చేయని నియతివాదంగా, స్థూలంగా చెప్పవచ్చు. రెండు సంఘటనలు ఒకేసారి జరిగితే ఒకటి మరియొక దానికి కారణభూతమని చెప్పబడుతున్నది. దీనివలన చాలా గందరగోళం ఏర్పడుతున్నది.

చరిత్రకు ఆర్థికవరంగా భాష్యం చెప్పడాన్ని భౌతికవాద తత్వశాస్త్రం సమర్థిస్తుందని నేను అనుకోను. భౌతికవాద తత్వశాస్త్రం యొక్క సారం అద్వైతమే. ఆర్థిక నియతివాదం ద్వైతభావన కలది; కనుక దానిని భౌతికవాదం నుండి ఊహించలేం; అంతేకాదు దానిలోని ద్వంద్వాలను గుర్తించలేం. నియతివాదాన్ని పాజిటివిస్టు దండయాత్రగా

నుండి రక్షించుకోవాలంటే కార్య కారణ సంబంధాన్ని దృఢం ద్వారా అదోషాన్నుండి విడిపించాలి. భౌతిక, సామాజిక పరిణామ సంబంధంగా కార్యకారణ సంబంధాన్ని ఊహించాలి; అలా ఉన్నట్లు రుజువుచేయాలి. ప్రపంచంలోని కాకుల నన్నింటిని ఎవరు చూడలేదు కనుక కాకులన్నీ నల్లగా ఉన్నాయని బెర్టాండ్ రసెల్ యొక్క అనుభవవాదం (empiricism) చెబుతుంది; దండ్యాలను అంగీకరిస్తే రసెల్ వాదాన్ని అంగీకరించవలసి వస్తున్నది. ఒకరకమైన జీవీయొక్క నిర్మాణాన్ని బట్టి కాకి నల్ల ఈకలు వస్తాయని మనం రుజువుచేస్తే ఈ అనుభవవాదాన్ని తిరస్కరించగలం. కాకిలాగ ఒకపక్షి శారీరక నిర్మాణం కల్గివున్నప్పుడు అది నల్లనిదై ఉండాలి. కార్యకారణ సంబంధం అనుభవరీత్యా కలిగే భావనకాదు; అది తార్కికభావన. అనుభవరీత్యాగాని, తార్కికరీత్యాగాని ఆరంభ నియమివాదాన్ని రుజువుచేయలేం.

భౌతిక జనకమై, లోపభూయిష్టమైన ఆర్థిక నియమివాదాన్ని ఆధారం చేసుకొని మార్క్స్ వర్గపోరాట సిద్ధాంతాన్ని రూపొందించాడు. అది కాలక్రమేణ మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతానికి ముఖ్యాంశమయినది. వర్గపోరాటం చరిత్రే మానవ నాగరికత చరిత్ర అని బూర్జువాలుకు, కార్మికవర్గానికి పోరాటంగా ఆ వర్గపోరాటం పరిణమిస్తుందని, కార్మికులు బూర్జువాలను ఓడించి వర్గరహిత సమాజాన్ని నెలకొల్పుతారని మార్క్సిజం చెబుతుంది. ఇక్కడే మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతంతో పెద్దబలహీనత ఉంది; మార్క్సిజం ప్రకారం వర్గపోరాటం అభ్యుదయ సాధనం గనుక వర్గరహిత సమాజం చలనరహితం అవుతుంది. వర్గరహిత సమాజంలో చరిత్ర యొక్క గతినూత్రం పనిచేయడం మానివేస్తుంది. అభ్యుదయ సిద్ధాంతం పనిచేయదు. అభ్యుదయం ఆగిపోతుంది. మానవాళి చనిపోతుంది. అంతిమ సత్యంగా, వివేచనతో కూడిన ప్రకటనగా, పిడివాదపు ప్రచారకులచేత అర్థంచేసుకోబడి, ప్రచారం చేయబడుతున్న మార్క్సిజం స్వేచ్ఛ యొక్క తత్వశాస్త్రంగా మిగలలేదు. అది మానవాళికి మరణశిక్షగా పరిణమించింది. సిద్ధాంతరీత్యా ఆర్థిక నియమివాదం అటువంటి వివరీతమైన పరిణామానికి దారితీస్తుంది. ఆచరణలో అది మార్క్సిస్టు యుటోపియా (ఉహించుకొను)కు వ్యతిరేకం. కమ్యూనిజంలో రాజ్యం వాడిపోదు.

నియంతృత్వం సోషలిస్టు వ్యవస్థకు భిన్నమైన శక్తులను అణచివేయడానికి ఏర్పడిన సాధనం. రాజ్యం అలాంటి నియంతృత్వంగా ఉండి కమ్యూనిజంలో వాడి పోవడంలేదు; ఆర్థిక సంబంధాలు మానవ జీవితాన్నంతా ఆవరించిలేవని, కమ్యూనిజంలో కూడా అవి న్యాయంగా లేవని యిది ఋజువుచేస్తున్నది. ఎలా చూచినా చరిత్రకు ఆర్థికపరంగా భాష్యం చెప్పడం పొరపాటని తేలింది; అలాంటి లోపభూయిష్టమైన తాత్విక ప్రాతిపదికమీద తయారయిన రాజకీయ ఆచరణ, సామాజిక పునర్నిర్మాణాలకై వేసే ప్రణాళిక స్వేచ్ఛా సాధనకోసం జరిగే పోరాటానికి ఉపకరించవు.

చలన రహితమైన మార్క్సిస్టు యుటోపియాకు లేక శాశ్వత నియంతృత్వం అనే వాస్తవస్థితికి భిన్నంగా స్వేచ్ఛను గురించిన మానవ వాద ఆదర్శాన్ని నేను ఆదరిస్తాను. భావపునర్వికాస యుగం నుండి ఉత్తేజాన్ని పొందుతున్నానని చెప్పడానికి నేను సిగ్గు పడడంలేదు. కారల్ మార్క్స్ కూడా మానవవాదే. మానవాళికి మానవుడు మూలమని మార్క్స్ చెప్పాడని అతని అనుయాయులు మరిచిపోయారు. భావగమనానికి భౌతిక సామాజిక శక్తులు వనిచేయడానికి మధ్యగల సంబంధాన్ని గురించి ఇంతకన్నా ఎక్కువగా చెప్పనవసరం లేదని అనుకుంటాను. భౌతికవాదిగా ఆరెంటిని మానవ పరిణామ ఏకీకృత క్రమంలో ప్రవాహాలుగా యెంచుకుంటాను. మానవ పరిణామ ఆరంభ దశను భౌతిక విశ్వంలో చూడగలిగినంతవరకు మనది భౌతికవాదం. భౌతిక ప్రకృతిలో మానసిక ప్రపంచపు స్వతంత్ర ప్రతిపత్తిని అంగీకరించి నందువల్ల మనసిద్ధాంతం మార్క్సిస్టు భౌతికవాదానికి భిన్నం. భౌతిక వాద ప్రాతిపదికమీద సామాజిక తత్వశాస్త్రాన్ని నిర్మించే ప్రయత్నంలో భావాలకు మనం సహాయక పాత్రను ఇవ్వం. జీవపరిణామంలో మానవ జాతికి పూర్వదశలో ఉద్భవించిన ఉద్వేగం, మేధాశక్తి, సామాజిక, చారిత్రక అభ్యుదయాన్ని నిర్ణయించే అంశాలు. సామాజిక పరిణామ గతివల్లనూ, స్వతంత్ర భావగమనంవల్లనూ, మానవుల నడత నిర్ణయింపబడుతున్నది. అవి ఒకదానిపై మరొకటి ఎడతెగకుండా ప్రభావం కలిగి ఉంటవి; ఈ అర్థంలో చరిత్రను సజీవమైన పరిణామక్రమంగా గమనించవచ్చు.

నీతికి, హేతువాదానికి గల సంబంధం మరియొక మౌలిక ప్రశ్నగా యెంచుకోవచ్చు. ఈ చర్చలో ఎవరోగాని ఒకరు యీ సమస్యను అవగాహన చేసుకొనేదాకవచ్చారు; కాని ఆ అంశాన్ని పూర్తిగా తడవకుండా మరో అంశానికి వెళ్ళారు. హేతువాదం అంటే ఏమిటి? అని ఎవరో ఒకరు ప్రశ్నించారు. హేతువాదం అనే మాటకు అనేక అర్థాలు ఉన్నాయి. హేతుత్వంతో అనుగుణమైనది హేతువాదం అనేది ఎక్కువగా ఆమోదయోగ్యమైన నిర్వచనం. యిది సర్వసాధారణమైన మాట. పద నిర్వచనాలు ఎప్పుడూ ఇలాంటి లోపంతో కూడివుంటాయి. ఈ నిర్వచనం మరోప్రశ్నకు తావిస్తున్నది; హేతుత్వం అంటే ఏమిటి? హేతుత్వాన్ని అద్వైత భౌతికవాదం దగ్గరికి తీసుకొనివెళితే తప్ప హేతువాదం నాకు అర్థరహితంగా కనిపించదు. పద నిర్వచనంకన్న అర్థానికి నేను ఎక్కువ విలువ ఇస్తాను. అల్బర్టస్ మాగ్నస్ అనే ఆయన గొప్ప హేతువాది. అన్నియుగాల హేతువాదంలో గొప్పవాళ్ళలో ఒకడు. కాని ఆయన హేతువాదానికి మన హేతువాదానికి చాలా పెద్దతేడా ఉన్నది. 1819వ శతాబ్దాల హేతువాదం ప్రయోజనవాదయుతం హేతుత్వాన్ని అధిభౌతిక వస్తువుగా ఊహించడం జరిగింది; లేక అది మర్మవిషయంగా ఉంటుంది. హేతుత్వాన్ని దేవతగా చేయడం రాబిస్టియూర్ యొక్క విపరీత వ్యక్తిత్వచేష్టకాదు. ఫ్రెంచి విప్లవదశలో కన్వెషన్ (మహాసభ) లోని “హివర్టిస్టు” సభ్యులు హేతువాద దేవతకు ప్రతిరూపంగా ప్యారిస్ లోని వ్యభిచారిని ఎన్నుకోవడం అసంబద్ధంకాదు. భౌతిక ప్రకృతిలో హేతుత్వం అంతర్గతంగా ఉన్నదని చెబుతూ దాని చర్యలను మేధాశక్తి పరిధిలోనికి తెస్తేనే హేతువాదాన్ని మెరుగుపెట్టిన మతంనుండి తాత్విక లేక శాస్త్రీయ విశ్వాసంగా తేడా చూపించగలం. కనుక హేతుత్వ భావనయొక్క భౌతికార్థాన్ని మనం అన్వేషిస్తున్నాం.

జీవశాస్త్రంలో సహజాతం, అంతర్బుద్ధి, పేర్కరకం అనే పదాలు మనకు తగులుతాయి, వాటికి నిర్వచనాలను యివ్వగలమా? లేక అవి అనుభవ పూర్వకంగా మాత్రమే గ్రహించగలమా? భౌతికవాదానికి సంబంధించి ప్రాథమికంగా అనిర్వచనీయమైనవి లేవు. ప్రతిదాన్ని భౌతికవిశ్వం అనే పీఠంపై నిలబెడుతుంది భౌతికవాదం; కాకపోతే అన్నీ భౌతిక విశ్వపు మౌలిక నియమానికి లొంగిఉండవలసి వుంటుంది.

జీవశాస్త్రంలో హేతుత్వానికి నాకు యుక్తియుక్తమైన వివరణ దొరక నందున యింకా మరికొంత అన్వేషణ సాగిస్తాను. భౌతికవిశ్వం యావత్తు నియతిబద్ధమైన పరిణామ క్రమం. అందువల్ల ప్రకృతిలోని నియతిని హేతుత్వంగా నేను గుర్తిస్తాను. భౌతికవిశ్వంలో సమైక్య భాగాలుగా జీవపరిణామ క్రమాలు, అందులో మానవ, మానసికచర్యలు చోటు చేసుకొంటాయి. అలా భౌతిక ఉనికియొక్క లక్షణంగా హేతుత్వాన్ని గుర్తించవచ్చు. అది భౌతికమూ కాదు; మార్మిక విషయం అంతకన్నాకాదు.

భౌతికవిశ్వం నియతిబద్ధం: కారణం లేకుండా ఏదీ సంభవించదు; ఇది యుక్తియుక్తం. అలా హేతుత్వానికి భౌతికవిశ్వంలో ఉనికి ఉన్నది. భౌతిక ప్రకృతిలోని నియతియొక్క కొనసాగింపుగా జీవ ప్రక్రియలను కనుగొనుటతప్ప సహజాతం అంతర్బుద్ధి, ప్రేరకంలాంటి మార్మిక దృగ్విషయాలను వివేచనాయుతంగా వివరించలేం. మానవాత్పర్యక పరిణామ యంత్రాంగంలో వాటి పుట్టుక ఉంటుంది. ఇంకా కొంతదూరం పయనిస్తే ఒక “లింకు” కన్పడదు పరిణామం అనే గొలుసులో; అదే జీవోత్పత్తికి సంబంధించినది. ఆజీవ ప్రకృతి నుండి జీవం ఎలా ఉద్భవించింది? ఈ సమస్య పరిష్కారమయితే తప్ప హేతుత్వాన్ని భౌతిక విశ్వంలోని నియతితో ముడిపెట్టలేం. సూచించ బడిన పరిష్కారం యెడమనం ఎంత సందేహాన్ని వెలిబుచ్చినా సమస్య ఇప్పుడు గందరగోళపరచదు. కొన్ని రసాయనిక ప్రక్రియల ఫలితంగా జీవం ఉద్భవించిందని సిద్ధాంతరీత్యా మనం ఊహించవచ్చు; కాకపోతే దానిని ప్రయోగాత్మకంగా మనం రుజువుచేయలేక పోవచ్చు.

మానసిక శాస్త్రంలోని అనిర్వచనీయమైన మౌలికాంశాలను భౌతికశాస్త్రంలోని అంశాలను కలిపి అవిచ్ఛిన్నమైన సూత్రం ఉంది. అది దేహధర్మశాస్త్రం [physiology), కణశాస్త్రం [cytology], రసాయన శాస్త్రాలలోగుండా పోతుంది. సహజాతం, అంతర్బుద్ధి, ప్రేరకం లాంటి మార్మిక విషయాల స్పష్టమైన నియతి స్వరూపం గోచరించగానే ఆ సూత్రాన్ని మరోవైపుకు పొడిగించవచ్చు; మానవ మేధస్సు వల్ల సృజించబడి వాటిమీదకు, మేధా బహిర్గతరూపం దృష్టిసారించవచ్చు.

చలించే విద్యుత్ పరీవాహక సముదాయాలనుండి మానవ మేధస్సు, ఉద్యోగం, ఉహ, అమూల్య తాత్విక ఆలోచన, క్లిష్టమైన గణితశాస్త్ర సిద్ధాంతాలు, ఉదాత్తమైన కవిత్వం, ఉన్నత కళాత్మక వస్తువులు వీటన్నింటి వరకు అవిచ్ఛయమైన సూత్రం ఉంది. భౌతికవాద తత్వ శాస్త్రాన్ని మీరు ఏపేరుతోనైనా పిలవండి—భౌతికవాస్తవికత, శాస్త్రీయ హేతువాదం, భౌతికద్వైతం— అది ఈ విశ్వంలోని ఉనికిని పరిణామాన్ని కలిపే ఏకైకసూత్రం. అలా చేస్తే తప్ప చరిత్రకు మనం అర్థంచెప్పలేం. మనిషిని మనం వివరించలేకపోతే, మనిషిని సహజాతాలు కల్గిన పౌరకృతిక హేతువాది యైన జీవిగా స్పష్టికరించక పోతే చరిత్రను మనం విశదీకరించలేం. మానవుడు ఇలాంటి పరిస్థితిలో ఇలా ప్రవర్తిస్తాడని మనం తెలిసికోలేకపోతే చరిత్రకు శాస్త్రపు స్థాయిరాదు.

అచ్చటచ్చట కొన్ని లోపభూయిష్టమైన సూత్రీకరణలుండ వచ్చును. కాని ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలు విశ్వానికి అద్వైత స్వరూపాన్ని ఇస్తున్నాయి. “నిరుమబద్ధమైన భౌతికవిశ్వంలో ఉద్భవించిన మానవుడు హేతువాది.” మానసికశాస్త్రంతోను. మానవశాస్త్రంతోను పోరం భించబడి అవి తమ సన్నిహిత శాస్త్రాలతో పాటు జీవశాస్త్రం లోమిళితమవు తాయి. జీవశాస్త్రం జీవరసాయనశాస్త్రంద్వారా రసాయనశాస్త్రంలో కలుస్తుంది భౌతికశాస్త్రానికి రసాయనశాస్త్రానికి మధ్యవున్న అంతరం నశించింది; అవి సలసలకాగే భౌతిక విషయంనుండి వైరుధ్యంగల ఈనాటి విశ్వానికి అవిచ్ఛిన్నమైన సూత్రం మానవ ఆవిర్భావ సందర్భంగా ఉంది. ప్రతి మానవుడిలోను ఒకేరకపు సహజాతాలు” ప్రేరణలు ఉన్నాయి. ఎందువల్ల నంటే అవి ఒకేచోట పుట్టాయి. అందువల్ల మానవ సాభాగ్యత్యమనే ఆదర్శం ఉహమాత్రమే (utopia) కాదు. విశ్వవిషయంగా ఇలాంటి ఏకీకృత చిత్రింగా మనకు పూర్వం ఉండేదికాదు. మనం దీర్చి చూచి గర్విస్తున్నాం ఆ శాస్త్రజ్ఞానాన్ని వాడదాం. మానవసమాజం నాగరికతతో కూడిన అడవియని, మానవులు ఒకరి కుత్తుకలను మరొకరు కరిత్తిస్తూ పోతేతప్ప అభ్యుదయం సాధ్యంకాదని ప్రకటించే భావాలు తప్పని మనం శాస్త్రజ్ఞాన సహాయంతో దృఢంగా చెప్తాం; ఒక సామాన్య మానవ ప్రేరణ. ఒక సామాన్య మానవగమ్యం ఉన్నాయని ఎలుగెత్తి చాటుదాం.

మానవులందరికీ సర్వసామాన్యమైన వారసత్వం ఉన్నదని మానవులు ఆలోచిక సంఖ్యలో గ్రహిస్తే, మనం యుటోపియాను సమీపించగలం.

నైతికశాస్త్రం యెడల నా వైఖరి భౌతికవాదయుతమైనది. భౌతిక వాద నీతిశాస్త్రం సాధ్యమని నేను నమ్ముతాను. అంతేకాదు, భౌతికవాదనీతి అన్నిరకాల నికులలో ఉత్కృష్టమైనదని నేను విశ్వసిస్తాను; ప్రకృతికి అతీతమైన భగవంతుని అవసరం లేకుండా మానవుడిని నీతివంతుడుగా ఉండేటట్లు భౌతికవాద నీతి అతనికి అవకాశం ఇస్తుంది. మానవ పూర్వ జీవవర్ణామం నుండి నైతికభావనలను, నైతికవిలువలను పొందకపోతే, దేవుని అధికారం మీదనో లేక తాత్కాలిక అధి భౌతిక ఉపాధారం మీదనో మాత్రమే వాటిని విమర్శల కతీతంగా సమర్థించగలం. నీతి మనలో అంతర్గతంగా ఉండనైనా ఉండాలి. లేక ఒక బాహ్యశక్తి ఆజ్ఞలకు లోబడి మనం నీతివంతులంగా ఉండాలి. రెండింటి ఒకే కాలంలో విశ్వసించలేం; మానవుడు హేతువాది. కనుక నీతివంతుడు అనే అభిప్రాయాన్ని నిపు కావడం, నీతినే కావనాల్సి, లేక పూజారులు పండితులు ప్రవచించే నీతిని అంగీకరించాలి. నీతి ఒకరకమైన మానవప్రవర్తన— మానవులు హేతువాదులయితే నీతికి హేతువాదానికి సంబంధం ఉండాలి. నీతి అంటే మనస్సాక్షికి, అంతరంగానికి (conscience) విజ్ఞప్తి. మనస్సాక్షి అంటే ఏమిటి? ఆధునిక హేతువాద నైతిక తత్వశాస్త్రాలలో కూడ అస్పష్టంగా ఉన్న మరోభావన ఇది. సామాజిక బాధ్యతను గుర్తెరగటమే నా దృష్టిలో మనస్సాక్షి. సామాజిక బాధ్యతాభావానికి, వ్యక్తి స్వేచ్ఛకూ తప్పనిసరి అయిన వైరుధ్యంలేదు. స్వేచ్ఛావిపాసనుండి సామాజిక బాధ్యతాభావం ఎలా ఉద్భవిస్తున్నదో మనం రుజువు చేయవచ్చు. మనుగడకై పోరాటం—మానవ సమాజంలో సాగినరీత్యా—సమాజం ఏర్పడడానికి కారణ భూతమయింది. ఈ సంబంధాన్ని ఉద్దేశపూర్వకంగా వక్రీభవితీకృతం, మార్గంగమ్యాన్ని తలక్రిందులుచేయడం సమాజాన్ని ఏర్పరుచుకున్న మనుషుల స్వేచ్ఛా విపాసను పెంపొందించడానికి సమాజం పుట్టింది. కనుక అదివారి వ్యక్తిగతస్వేచ్ఛను అణచివేసే సాధనంగా తయారవరాదు. సమాజంలోని వ్యక్తులు తమ సామాజిక బాధ్యతను గుర్తెరిగి, దానిని విశ్వాసపాత్రంగా అమలు

వరి పేనే సమాజం మనగల్గుతుంది; కొనసాగుతుంది. హేతుసంబద్ధమైన వ్యవస్థతో సామాజిక బాధ్యత వ్యక్తిస్వేచ్ఛకు విరుద్ధంకాదు. మానవులు వస్తుతః తమకున్న హేతుత్వాన్ని, లేక వివేచనలను గమనిస్తే, ప్రతి పౌరునికి తనకున్న స్వేచ్ఛాపిపాసకు అవతల వ్యక్తియొక్క స్వేచ్ఛాపిపాసకు సమన్వయంగా సామాజిక బాధ్యత దానంతటదే చెలకొల్పుబడుతుంది. ఈ భావనను నన్ను ఇంకా వివరించనియ్యండి.

సమాజంలో సభ్యునిగా, నాలాగే స్వేచ్ఛాపిపాసకల వారి సహకారంతో నా అంతర్గత శక్తులను నేను విజయవంతంగా వికసింప చేసుకొనగలనని నేను భావిస్తే సామాజిక బాధ్యత నా సహజ ప్రేరకం అవుతుంది. నా స్వేచ్ఛను ఇతరులు అరికట్టడం, తగ్గించడం, నాకు ఇష్టముండదు; కనుక అలాంటి హక్కును నేను ఇష్టపూర్వకంగా ఇతరులకు ఇవ్వాలి. స్వేచ్ఛాపిపాసను గుర్తించడమే నిర్ణాయకమైన అంశం. ఒకసారి అది ఉంటే ఇతరుల స్వేచ్ఛయెడల గౌరవం సహజంగా ఏర్పడుతుంది; సామాజిక బాధ్యతను అందరూ ఇచ్ఛాపూర్వకంగా స్వీకరిస్తారు. అందరూ ఇలాంటి విశ్వాసంతో నడుచుకుంటే నీతివంతమైన సమాజం ఏర్పడుతుంది. అది హేతుసంబద్ధమైన సమాజం కనుక నీతివంతమవుతుంది. ఇతరులు నాకు కష్టనష్టాలు కలుగజేయాలని నేను కోరుకోను. గనుక నేను ఇతరులకు హానిచేయరాదు. ఈ ఇచ్చిపుచ్చు కోవటమే సమాజానికి పునాది. హేతుసంబద్ధమైన సమాజంలో అంతరంగానికి విజ్ఞప్తి అంటే అధిభౌతిక ఒత్తిడికి లొంగిపోవటమో, లేక దైవశక్తి బలవంతానికి అణగి మణగి ఉండటమో కాదు.

నైతిక భావనకు మానవుని హేతువాద సహజాతానికి సంబంధం కలపకపోతే నైతిక విలువలు పిడివాదపు ప్రతిపాదనలవుతాయి; ఎవరో మనకు అజ్ఞాపూర్వకంగా చెప్తారు వాటిని. పిడివాదపు, అహేతుక, బలవంతపు నీతితత్వానికి సహజంగా ఎదురు తిరిగినందువల్లనే నీతి యెడలసాపే క్షతత్వాన్ని ఆమోదించటం జరుగుతున్నది. సాపేక్షనీతి అవినీతి క్రిందలెక్క. నీతిని సాపేక్షంగా చూడడం తటస్తిస్తే రోమను కేథలిక్ శాఖ అయిన జెసూట్ల నీతిలోనికి జారిపోయినట్లే. ప్రతిదాని ఫలితాన్ని బట్టి దాని మంచిచెడ్డలను నిర్ణయిస్తాం. అవినీతికర ప్రవర్తన మంచి

ఫలితానికి దారితీస్తే దానిని నీతి అంటారు. నీతిశాస్త్రం కావాలనుకుంటే మానవ విలువలనేవి ఉన్నాయని అంగీకరించాలి. మానవాళికి శాశ్వతత్వం ఉంది కనుక మానవ విలువలుకూడా శాశ్వతత్వ స్వభావం కలిగివుంటాయి. శాశ్వతం అనే పదాన్ని భౌతిక అర్థంలో వాడటంలేదు. నైతిక భావనలు, మానవవిలువలు మానవునితో ఆరంభమయినాయని దాని అర్థం; వాటికి మానవాతీతపుమూలంలేదు. అలానే దైవాజ్ఞ, లేక ప్రకృతికి అతీతమయిన శక్తి అనుమూలనుండి ఉద్భవించలేదు. మానవ పూర్వ పరిణామ స్థితికి వున్న మానవ ప్రేరణలను జాడగా తీసికొని వెళ్ళవచ్చుకనుక నీతిని కూడా ఆమూలంనుండి పొందవచ్చును. మానవపూర్వ ప్రపంచంలో వర్తనోరాటం లేదు. మానవాళియొక్క నైతిక ప్రవృత్తి మానవపూర్వపు పరిణామస్థితినుండి వుట్టింది కనుక మానవ ప్రపంచపు నైతిక విలువలు విశ్వజనీనమైనవి. చరిత్రయొడ, తత్వశాస్త్రంయొడ మానవవాద దృక్పథం విశ్వమానవ విలువలను మనం ఊహించేలా చేసింది. కనుక హేతుబద్ధమైన భౌతిక విశ్వపు సందర్భంగా నేను నీతిశాస్త్రాన్ని పేర్కొంటాను. భౌతికవాద తత్వశాస్త్రంలో భాగంగానే హేతుయుక్తమైననీతి సాధ్యమవుతుంది.

సిద్ధాంత సూత్రాలలో మొదటిభాగం చాల మౌలికమయినది. చరిత్రకు హేతుయుత చిత్రణ ఇవ్వటానికి అది అవకాశం ఇస్తున్నది. భవిష్యత్తులో ఏమిజరగటానికి ఎక్కువ అవకాశముందో మనం ఊహించగలం. దానివిషయం సిద్ధాంత సూత్రాల చివరి భాగంలో ఉటంకించడం జరిగింది. మనం ఊహించే చిత్రణభావమైనది కాదు; అది యుటోపియాలాంటిది. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ రాజ్యాన్ని స్థాపించడమే రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీలక్ష్యం. లోపాలకు అస్పృహతకు కొంత అవకాశం ఇస్తూనే రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ రాజ్యస్వరూపాన్ని మనం ఇంచుమించుగా ఊహించగలం. ఏదో ఆచరణసాధన మానవ ప్రయత్నానికి ప్రేరణగా ఉండాలి; అలాకాకపోతే కార్యాచరణకు ప్రోత్సహకారణం ఉండదు; అందువల్లనే రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ రాజ్య స్థాపనను మనం వాంఛిస్తున్నామని మనంచెప్తున్నాం. ఒకసారి అలాజరిగితే మరి పార్టీని ఇంకా కొనసాగించడం ఎందుకు? ఇకముందు ఏమిజరుగుతుందో మనం స్పష్టంగాచెప్పలేం. ఒకసారి మనం కోరుకున్నదానిని సాధించినపుడు, ఇకతరువాత మనం చేయవలసినది ఏమీ ఉండదు.

సామాజిక జీవితంలో ఈనాడు చోటుచేసుకున్న అన్యాయాలను తొలిగించాలంటే ఒకనిర్దిష్టమైన పద్ధతిలో సామాజిక పునర్నిర్మాణం జరగాలి. వ్యక్తిగత ఆస్తిలేకుండా చేయుట, ఉత్పత్తిసాధనాల జాతీయీకరణ, ప్రజాశక్తియుతమైన ఆర్థికవిధానం తప్పనిసరిగా సమసమాజాన్ని సౌకల్యపూర్వకముగా మనం మొండిగా చెప్పటంలేదు; అలాగే మనిషి యొక్క అంతర్గత శక్తుల వికసనానికి విధిగా తోడ్పడతవని అనటంలేదు. ఈ అనుమానం అచ్చంగా సిద్ధాంతపరమైనది కాదు; గుణపాఠం నేర్చు కోవటానికి మనముందు రష్యన్ అనుభవం ఉంది. రష్యాయెడల మన విమర్శనాయుత వైఖరి కేవలం విషయనిష్టమే. (వ్యక్తిగత ఆవేశాలకు కావేషాలకు సంబంధించినది కాదని అర్థం: అనువాదకుడు.) అంతకన్నా మరేవిధంగా రష్యనులు ప్రవర్తించి ఉండలేరని నా వ్యక్తిగత అభిప్రాయం. రష్యన్లు వారు కోరుకున్నదానిని సాధించారని ఆంధ్రవిశ్వాసానికి లోనయినవారు ఇప్పటికీ భావిస్తున్నారు; కాని వాస్తవ మేమంటే, రష్యన్లు ఇప్పుడు జరుగుతున్న దానిని మాత్రమే సాధించ గలిగారు. భారత సమాజాన్ని ఒకవిధంగా పునర్నిర్మాణం చేస్తే భవిష్యత్తు ఖచ్చితంగా నిర్ణయింపబడుతుందని భావించడం—రష్యన్ అనుభవం తర్వాత—పచ్చిపిడివాదం అవుతుంది. సామాజికశాస్త్ర పరిధిలో మారే అంశాలు అనంతం కావుగాని జహుసంఖ్యాకం. ఏ ఒక్క ఆముష్యంలోనూ వాటినిన్నింటిని పరిగణనలోకి తీసుకోలేం. రాజకీయ కార్యక్రమం, ఆర్థిక ప్రజాశక్తిక ఎంతస్పష్టంగా ఉన్నా విప్లవానంతరం సామాజిక శక్తుల సంబంధాలు ఎలా వుంటాయో ముందుగా చెప్పలేం. విప్లవానంతర సమాజం వాస్తవానికి ఎలా కర్మాణం అవుతుందో ఊహించలేం. అంతకుముందు ఊహించని, లెక్కలోనికి తీసుకొనని అసంఖ్యాకశక్తులు ఈ మధ్య కాలంలో రంగంలోనికి దిగుతాయి. అలాగే అనాటి మానవుల ఆకాంక్షలు, ఆశలు ఎలా వుంటాయో? అప్పుడు ఒక రాజకీయపార్టీ వుంటుందో లేక వది రాజకీయపార్టీలుంటాయో ఎలా చెప్పగలం? మనం చెప్పగల్గిందల్లా మనపార్టీకి అప్పుడు వునికి వుండదని మాత్రమే. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ సామాజిక వ్యవస్థ స్థాపన జరిగిన తర్వాత—సిద్ధాంతసూత్రాల చివరిభాగంలో మనం చెప్పినట్లుగా—మన పార్టీకి ఇకవని వుండదు. అది యాంత్రికంగా తనను రద్దుచేసుకోదు. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ రాజ్యంవాడిపోదు; పార్టీవ్యవస్థతో ఏకీకృత

మవుతుంది. రాజ్యం సమాజంలో నహయోగం చెందుతుంది. అదిమన యుటోపియా; అంతకన్నా ముందుకు చూడగలమని మనం చెప్పటంలేదు; ఎందుకంటే మనం అలాంటి అద్భుతకార్యాన్ని చేయలేము కనుక, ఎందుకు అతిగా ఊహించటం:

నిస్సంగులైన వ్యక్తులతో కూడిన రాజకీయపార్టీ నిర్మాణం ఎలా సాధ్యమని ఒక సందేహం ప్రకటింపబడింది. అధికార దాహంవల్లనే రాజకీయ ఆచరణ, ప్రేరణ పొందనక్కరలేదు. రాజకీయ డెమోక్రాటిక్ రాజ్యంలో అధికారం ప్రజలలో విస్తరింపబడుతుంది కనుక, అంటే ప్రజలే అధికారాన్ని చలాయిస్తారు కనుక, ప్రజల పేరుతోగాని, ఏ ఒక్కరి పేరుతోగాని ఏ ఒక్క రాజకీయపార్టీ అధికారంలోనికి రావడానికి అవకాశం లేదు. అలాంటి రాజకీయ వ్యవస్థకోసం కృషిచేసే రాజకీయ పార్టీ నిస్సందేహంగా నిస్సంగులైన వ్యక్తులతో కూడిఉంటుంది, నిస్సంగియైన వ్యక్తిని ఊహించటంలో అంత కష్టం ఏమున్నది? మార్క్సిస్టు పరిభాషలో “వర్గద్వైతం కోల్పోయిన వ్యక్తులు” మనకున్నారు. మీరు బూర్జువా వర్గంనుండి వస్తారు; ఆ వర్గంనుండి విడిపోయి మీరు కార్మిక వర్గంతో చేరతారు. అప్పుడు మీకు వర్గస్వభావంపోదు; మీరు మరోవర్గానికి అంటి పెట్టుకొని ఉంటారు. కారణమార్కుని ఈ విషయాన్ని గ్రహించని అరిమ మానవుడుకాదు; కాకపోతే ఆ భావనను అతడు వివరించలేదు. తత్వవేత్తలు రాజులయిన సమాజం—అంటే నిస్సంగులైన వ్యక్తులు పరిపాలకులయిన సమాజాన్ని ఆదర్శవంతమయినదిగా స్లేటో భావించాడు. నిస్సంగులైన వ్యక్తులను వర్గరహిత వ్యక్తులను మున్ముందుగా ఊహించినవాడు స్లేటో. మార్కుని ప్రణాళికలోని కార్మిక వర్గనియంతృత్వానికి, స్లేటో యూటోపియాకూ దగ్గరపోలికఉంది. కార్మికవర్గ తత్వవేత్తలతో కమ్యూనిస్టు పార్టీ కూడిఉండాని కారణమార్కుని ఆశించాడు. కార్మిక వర్గంయొక్క విప్లవాత్మక అగ్రదళం (పార్టీ) అనేది వట్టి పదజాలంకాదు. ఆదర్శ సమాజాన్ని స్థాపించటమే ఆ పార్టీలక్ష్యం. మార్క్సిస్టులు నమ్మే రాజ్యం “వాడిపోవడం” అనే సిద్ధాంతంయొక్క ప్రాముఖ్యాన్ని వారు గమనించటంలేదు. కార్మికవర్గరాజ్యం ఏ ఒక్కరి స్వప్రయోజనాన్ని సమకూర్చేది కాదని దానిభావం; అది ఒక లక్ష్యానికి సాధనంగా ఉండాలి. పదవిని అంటిపెట్టుకోవాలనే ఆకాంక్షలేని నిస్సంగు

లయిన వ్యక్తుల చేతులలో ఆదిసాధనం మాత్రమేనని భావం. కమ్యూనిస్టు సమాజం అనే లక్ష్యం సెద్దించగానే ఆ సాధనాన్ని విడనాడాలి. అలాంటి త్యాగాన్ని రాగాసక్తతలేని వ్యక్తులు—అంటే స్వేచ్ఛాపిపాస వల్ల పేరడపొందే తత్వవేత్తలు—మాత్రమే చేయగలరు. తత్వశాస్త్రం ప్రపంచ పునర్నిర్మాణాన్ని చేసే తరుణం వచ్చిందని అందుకే మార్కుస్ స్పష్టంగా రాశాడు. మార్కుస్ తత్వశాస్త్రానికి అప్పగించిన విద్యుక్త ధర్మాన్ని తత్వవేత్తలు మాత్రమే కొనసాగించగలరు.

వర్గపోరాట భావనవల్ల (ప్రభోదితుడయి) సంధి కాలంలో (కార్మిక నియంతృత్వ కాలంలో) నిస్సంగులయిన వ్యక్తులు అధికారాన్ని చలాయించడం అనే గొప్పభావనను వివరించే సందర్భంగా మార్కుస్ సరియైన పదాలను వాడలేదు. ఇతర వర్గాలను అణచివేయటానికి ఒక వర్గం అధికారాన్ని స్వాధీనం చేసుకుంటే, దానిని పదభ్రష్టం చేయలేం. మార్కుస్ భావనను విశదీకరించటానికి కార్మికవర్గ నియంతృత్వం అనే పద జాలం సరి అయినదికాదు; ఆశించిన ప్రయోజనాన్ని అది సాధించదు. అనుభవంలో అదే జరిగింది. వర్తమాన సమాజంలోని దురాశ కల ఆర్థిక మానవుణ్ణి తోసిరాజని స్వేచ్ఛగా, నీతిగా చరించే మానవులతో కూడిన శ్రీయోరాజ్యంగా ప్రపంచాన్ని హేతుబద్ధంగా పునర్నిర్మాణం చేసే తత్వవేత్తల సంఘంగా, కమ్యూనిస్టుపార్టీ తయారవలేదు. మానవులలోని అంతర్గత స్వేచ్ఛాపిపాసకు వారు గుర్తించేలా చేయటానికి కృషిచేసే స్వేచ్ఛాభావుకుల సంఘంగా కాక, కార్మికవర్గంపేర అధికారాన్ని పట్టుకొని చలాయించాలనేభావం వల్ల కమ్యూనిస్టుపార్టీ ఆకర్షితమయింది. అధికారాన్ని స్వాధీనం చేసుకో బానికి బుద్ధిపూర్వకంగా ఎన్నుకోబడిన సాధనంగా ఉద్దేశించబడిన పార్టీ తన సభ్యులను స్వేచ్ఛావరులైన మానవులుగా ఎదగనియలేదు. నియం తృత్వాధికారాన్ని గాఢంగా కోరుతూ అది అంతర్గత నిరంకుశత్వానికి దాసోహమంది. “కప్రిమిక్షణ” అనే పదం మంత్రంగా పనిచేసింది. పార్టీయొక్క సమష్టి అహంకోసం సభ్యుల వ్యక్తిత్వం బలిచేయబడింది; తను నిర్మించుకున్న సమాజానికి పార్టీ సమూహా కదా!

తమ అంతర్గత శక్తుల వికాసానికి రష్యన్ కమ్యూనిస్టు పార్టీలోని సభ్యులకు అవకాశం ఉంటే, స్వేచ్ఛాభావన కల స్త్రీ పురుషుల సంఘంగా

పార్టీ ఉండేది; అలాంటప్పుడు అది నియంతృత్వాధికార సాధనంగా పరిణమించేదికాదు. స్టాలిన్ స్థాయి మనుష్యులు పార్టీలో ఎక్కువమంది ఉన్నట్లయితే, స్టాలిన్ నియంత కాలేకపోయేవాడు. అతడు వేరే మనిషిగా ఉండేవాడు; నమూనా వేరేగా ఉండేది కనుక అది సాధ్యమయ్యేది. అలా మానసికంగా అభివృద్ధిచెందిన వ్యక్తులు పార్టీలో ఎక్కువ మంది ఉంటే అధికారం పార్టీఅంతటా వ్యాపించటానికి అవకాశాలు ఎక్కువగా ఉండేవి సాంకేతికాభివృద్ధి అనేది నిపుణులను సృష్టిస్తుంది. ఈనాటి ఆధునిక సమాజంయొక్క సాంకేతిక నిర్మాణాన్ని గమనిస్తే అలాంటి నిపుణులను వేలాదిగా సృష్టించడం ఎందుకు సాధ్యంకాదు? పరిశ్రమలను వికేంద్రీకరణ చేస్తే రాజ్యం మరోవిధంగా ఉంటుంది. కాని రష్యన్లలో సమర్థులైన వారు ఆనాడు లేకుండిరి! అందువల్ల పరిశ్రమలు, అధికారం కేంద్రీకృత మయినాయి.

మానవవాదం సంప్రదాయాన్ని ఘటికపెట్టుకున్న నిస్సంగులైన వ్యక్తుల సంఖ్య పై మనం నిర్మించుకొనిన భవిష్యత్ సమాజం స్వభావం ఆధారపడుతుంది. అది సాధ్యమని నేను భావిస్తున్నాను. నిర్ణాయక అంశం విద్య. విప్లవం వచ్చేలోగా అందరి వ్యక్తులకు అంత ఉన్నత ప్రమాణంగల విద్యలను ఇవ్వలేం; అంటే రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ రాజ్యం ఏర్పడక పూర్వం ఇంత వికాసమైన భారతదేశంలో స్వేచ్ఛా పిపాసకల వ్యక్తులు తగినంతమంది తమను విద్యావంతులుగా చేసుకోవచ్చును. ఒకసారి ఆ ప్రక్రియ ఆరంభింపబడితే అదే వేగం పుంజుకుంటుంది. విప్లవం దానంతట అదే వస్తుంది. సిద్ధాంత సూత్రాలలో వివరింపబడిన సూత్రాలలో నమ్మకం కలిగి, అందులో ఊహించబడిన ఆదర్శాల వల్ల ఉత్తేజితులయిన స్త్రీ పురుషులు ఇరవై వేలమంది రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీలో ఉంటే మనం ఈనాడు ఊహించిన దానికన్నా విప్లవానికి సన్నిహితులం అవుతాం.

బదవ ఆధ్యాయం

చరిత్ర రాడికలిజాన్ని బలపరుస్తున్నది.

నే 26- 12- 46న జాంబాయిలో జరిగిన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ అఖిలభారత మహాసభలో ఎం. ఎన్. రామ్ పార్లమెంటోవన్యాసం.

సరిగ్గా ఆరేండ్ల క్రితం ఈ హాలులోనే రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ ప్రారంభ మహాసభ జరిగింది. బహుశః ఆ రోజు ప్రపంచ చరిత్రలో విశాదకరమైన సమయం. ఇంచుమించుగా యూరపు మొత్తాన్ని కబళించి, ఆసియా వైపు తన కబంధహస్తాలను అంతర్జాతీయ ఫాసిజం చాపుతున్న కాలమది. ఆ పరిస్థితియొక్క తీవ్రతను మనదేశ రాజకీయ నాయకులు గ్రహించలేదు. సామ్రాజ్య వాదమనే పెనుభూతాన్ని చూచి వారు భయపడి ఫాసిస్టు ప్రమాదాన్ని గుర్తించలేదు. అప్పటికి, సామ్రాజ్యవాదం చనిపోలేదు; యుద్ధానంతరం బ్రితకలేని స్థితిలో అది మరణవేదన పడుతున్నది. స్వేచ్ఛకు నిజమైన ప్రమాదాన్ని తెచ్చే ఫాసిజాన్ని వదిలి సామ్రాజ్యవాదం అనే దయ్యంతో సహాయనిరాకరణ అనే మిషతో కార్యాచరణకు పూనుకోవటం నిడతో పోరాటంవంటిది. బానిసత్వంలో మగ్గే ప్రపంచంలో భారతదేశం కాని, మరో ఇతరదేశం కాని స్వేచ్ఛగా ఉండలేదని భావించటం కష్టతరంకాదు. ఆ విశాద సంఘటన జరిగినట్లయితే, అంటే అగ్రరాజ్యాలలో ఏదో ఒక్క రాజ్యం మనదేశంపై దండయాత్ర సాగిస్తే ఫాసిస్టు ప్రమాదం యెడల ఆందోళన చెందని హృస్వదృష్టిగల వైఖరి—పైకి ఎంత సముచితంగా కన్నడిగా— భారతదేశాన్ని ఫాసిజానికి బలి అయ్యేటట్లు చేసేది. అంతర్జాతీయ ఫాసిజం కన్నా ప్రమాదభరితమైన దేశీయ ఫాసిజం తలవత్తలానికి దోహదకారి అయ్యేది.

తాత్విక దృష్టి, సామాజిక దృక్పథంలాంటి అంశాలపై మౌలికంగా విభేదాలున్నా చిట్టచివరకు ప్రజాస్వామ్యం అభ్యుదయ శక్తులు పైకి వస్తాయనే ఆశతో రాడికల్ వాదులు అప్పటివరకు కాంగ్రెస్‌లో ఉన్నారు. యుద్ధం మొదలవగానే ఆ విషమపరిస్థితి యెడల దూర దృష్టితో

సంచరించుమని కాంగ్రెసు నాయకులను అభ్యర్థించారు. ఏ విధంగా నశించినా, యుద్ధానంతరం బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదం అంతరిస్తుందనే విషయాన్ని కాంగ్రెసు నాయకులు గమనించతలుకోలేదు. యుద్ధం మరోరకంగా అంతమయితే బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదం నశిస్తుంది కాని విజయవంతమైన ఫాసిజం అధిపత్యంవహించే వ్యవస్థలో భారతదేశం స్వతంత్రంగా ఉండజాలదు. అందువల్ల అక్షరాజ్యాల ఓటమిని సాధించే నిమిత్తం భారతదేశం తనశక్తినంతా ధారపోయాలని రాడికల్ వాదులు కోరారు. అధికారం కన్న ఉదాత్తమైన అంశాలను, విశాల ప్రాతిపదికగల విషయాలను పట్టించుకోని వారికి, అధికార రాజకీయాలలో మునిగితేలేవారికి కూడ ఈ రాజనీతి వాస్తవ దృక్పథం కలదిగాను, ఆచరణాత్మకంగాను కన్పడిఉండవలసింది. ఎనిమిది రాష్ట్రాలలో కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాలు, ఆగస్టు ప్రజాశక్తి ప్రకారం పునర్నిర్మాణం అయిన కేంద్రప్రభుత్వం వీటి ఆధ్వర్యంలో యుద్ధయత్నాలకు దేశం సమాయుక్తం చేయబడితే కాంగ్రెసు బలపడేది; అధికారంకోసం పోరాటం అవసరమయితే—అంతవరకూవస్తే—రంగం తయారయి ఉండేది. జాతీయనాయకులు తమ దేశ స్వాతంత్ర్య సమస్యను అంతర్జాతీయ ఫాసిజానికి ఎదురుగా జరిగేపోరాటంతో ముడిపెట్టి విశాల దృష్టిని ప్రదర్శించలేకపోయినా, రాజకీయ వ్యూహంలో వారు నేర్పరితనం చూపించగలిగినట్లయితే యుద్ధకాలంలోనే భారత ప్రజలు అధికారాన్ని పొందడాన్ని సామ్రాజ్యవాదం ఆపగలిగి ఉండేదికాదు. ఫాసిస్టు ప్రమాదంయెడ ఉదాసీన వైఖరిని ప్రదర్శించి కాంగ్రెసు నాయకులు రాజకీయలాటరిని నడవకపోతే ఈరోజు ఉన్నట్లుగా ఆరేండ్ల క్రితమే వారు అధికారంలో ఉండేవారు. ఆనాడు వారు వేరు విధంగా ప్రవర్తించగల వివేకాన్ని కనుపరిస్తే ఈనాడున్నట్లు స్వాతంత్ర్య సాధనా సమయంలో అయోమయావస్థలోను, గందరగోళంలోనూ, భారతదేశం ఉండేదికాదు. తను ఆశించిన స్థితిలో తను ఉండివుండేది. సామ్రాజ్యవాదం నశించేది; అందుబాటులో ఉన్న స్వేచ్ఛను ప్రమాదంలో ముంచే దేశవాళీ ఫాసిజం ఉండేదికాదు.

కాంగ్రెస్ నాయకులు అవకాశాన్ని జారవిడుచుకొని భారతప్రజల భవిష్యత్తుతో చెలగాటం ఆడుతున్నప్పుడు ఆ విధానంవల్ల కలిగే

ప్రమాదాల్ని గురించి దేశాన్ని హెచ్చరించవలసిన పరిస్థితి రాడికల్ వాదులకు కల్గింది. భారతదేశ భవిష్యత్తు మరెంతో ప్రమాదంలో పడ్డది; ఆధునిక ప్రపంచం, నాగరికతల అడ్చుట్టం ఏ మౌతుందో తెలియకుండా ఉన్నది. చరిత్రకు సంభవించిన ఆ పెద్ద విషమస్థితిలో రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ పుట్టింది. భారతదేశం స్వేచ్ఛకోసం చేసే పోరాటం అంతర్జాతీయ ఫాసిజంకు వ్యతిరేకంగా జరిగే పోరాటంలో మిశ్రితం కావాలని ఆ పార్టీ ప్రకటించింది. అక్షరాజ్యాలకు వ్యతిరేకంగా జరిగే యుద్ధంలో యిచ్చాపూర్వకంగా చైతన్య యుతంగా ఎట్టి మినహాయింపులు లేకుండా భారతప్రజలు సహకరించాలని విజ్ఞప్తిచేసింది. అంతర్జాతీయ ఫాసిజం ఓడిపోతే బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం బృతకడం సాధ్యంకాదనే అభిప్రాయం మీద ఆధారపడి ఆ విజ్ఞప్తి చేయబడింది. అందువల్ల, ప్రపంచ స్వేచ్ఛయొక్క రక్షణకు దోహదంచేయడం ద్వారానే భారతదేశం తన స్వేచ్ఛను పొందగలుగుతుందని మనం వాదించాం.

రాడికల్ వాదులు చేసిన వివేకవంతమయిన విజ్ఞప్తి చెవిటివాని ముందు శంఖం ఉదినట్లయింది. దేశంలోని రాజకీయ వాతావరణమంతా మిశ్రమ ఉద్యోగలతోను, ఆధార రహితమైన ఆశలతోను, అవాస్తవికమైన అపేక్షలతోను నిండివుంది. భారతజాతికి పుట్టుకతో వచ్చిన ఆత్మవిశ్వాసలోపం బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం వేయిపడగల నాగరాజువలె చావులేనిదనే భావంద్వారా ప్రకటితమయింది; ఆ భావమే సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేక దేశభక్తిగా 'ఉదాత్త' రూపం దాల్చింది. యుద్ధారంభ సమయంలో అంతర్జాతీయ శక్తుల సంబంధాలను పరిశీలనచేసిన తరువాత అక్షరాజ్యాలతో సాయుధ సంఘర్షణ బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద శ్రేయస్సుకు అనుగుణంకాదని, అంతర్జాతీయ ప్రత్యాఘాతక శక్తులకు అక్షరాజ్యాలు అగ్రభాగాన ఉన్నాయని, అందువల్ల అక్షరాజ్యాల ఓటమిని బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం కూడా కలిసిన ప్రపంచ ప్రత్యాఘాతక శక్తుల ఓటమిగా పరిగణించాలని మనం ఆనాడు నిర్ణయాలకు వచ్చాం. అక్షరాజ్యాలకు వ్యతిరేకంగా యుద్ధంలోకి దిగడం బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యానికి ఆత్మహత్యా సదృశ్యమని తేల్చాం. మన రాజకీయ దృష్టిని మరియొక అంశంకూడా నిర్ణయించింది; ఒక్క అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలకు తప్ప యాంత్రి

కరణకు లోపై న సైన్యాల బృహత్ సంఘర్షణ అన్ని దేశాలకు ఆర్థికంగా వివాదకరమావుతుంది. గెలిచినదేశాలు, ఓడినదేశాలు రెండూ ఆర్థికంగా దివాలాతీస్తాయి. కనుక విజయవంతమయిన బ్రిటిష్ దేశం సామ్రాజ్యవాద శక్తిగా కొనసాగలేదు. అంతర్జాతీయ పరిస్థితియొక్క మన పరిశీలన, తద్వారా ఇండియాతోసహా ప్రపంచ భవిష్యత్తును గురించిన మన అంచనా, నిజానికి గణితకాస్త్రంతోని లెక్కవోలే, తార్కికంగా వచ్చిన అనుమానం (deduction)వలె ఉన్నాయి. అయినా మన ఆలోచన ఉపమాతృమని జాతీయశక్తులు అసహనంతో నిరసించాయి. మనం ప్రకటిస్తున్న భావాలు తప్పనిమనల్ని విమర్శించేవారు రుజువుచేయగల శక్తి ప్రదర్శించలేదు; పరిస్థితులు అలాసంభవించవని మాత్రమే వారు గట్టిగా చెప్పసాగారు. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం యొక్క కుతంత్రయుతమైన దుష్టత్వం యీ విషయ స్థితినుండి ఎలాగో అలాగో తప్పించుకుంటుందని భావదేశం పై ఇంకా గట్టిగా కబంధహస్తాలను పెనవేస్తుందని జాతీయ నాయకులు ఆలోచించారు. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం యొక్క దుష్టత్వం నుండి భారతదేశాన్ని, ప్రపంచాన్ని కూడా అక్షరాజ్యాల విజయం విముక్తి ప్రసాదిస్తుందని వారు విశ్వసించారు. అందువల్ల వచ్చిన తార్కిక ఫలితమేమంటే, అక్షరాజ్యాల విజయాన్ని కోరుకోవడమే. ఇది పూర్తిగా ఉపాజనితమైన ఆలోచన; జర్మనీదేశపు సైనికశక్తి అజేయమని వాదించడం వల్ల అక్షరాజ్యాల విజయాన్ని కాంక్షించే స్థితికివచ్చారు. అంతర్జాతీయ స్థితి యొక్క మన పరిశీలనను, భవిష్యత్తును గురించిన మన అంచనాలు అపేక్ష పూర్వకమైన ఆలోచనగా కొట్టిపారేసిన విమర్శకులే సమస్యను దాటవేసే మానసిక ప్రవృత్తిని అలవరచుకున్నారు. న్యాయమార్గాల ద్వారా మనల్ని ఎదుర్కొనలేక విమర్శకులు రకరకాల దుష్టమార్గాలను అనుసరించారు: మనల్ని ఎగతాళిచేశారు; మన మాటలకు వక్రభాష్యాలు చెప్పారు; మన్నులి తిట్టిపోశారు, నిందించారు; చివరకు శారీరకంగా హింసించారు. ఈ పవిత్ర దండయాత్రలో జాతీయవాద పత్రికా ప్రపంచాన్ని వాడుకున్నారు. మన వాణి వినవడడానికి మనకున్న సాధనాలు యించుమించుగా మృగ్యం; పత్రికా ఐహిష్కారంతో పాటు మన సమావేశాలను, సభలను రాడీముతాలచేత పాడుచేయించారు.

కాని చరిత్ర మనపై పున పున్నది; అనేక ప్రయోగాలు అది మనల్ని సమర్థించింది. అంతర్జాతీయ పరిస్థితిని గురించిన మన ఆలోచనలు జాతీయవాదులు అపహాస్యం చేస్తున్న యుద్ధసమయంలోను, యుద్ధానంతరంలోను సంఘటనలు మనం ముందుగా ప్రకటించిన పద్ధతిలోనే యిండుమిండుగా సరిగ్గా సంభవించాయి. భారతదేశానికి ప్రత్యక్షంగా సంబంధించి నంతవరకు కూడా మనం చెప్పినట్లే జరిగింది; యుద్ధమే పోగానే భారతదేశం జాతీయవాద ఆదర్శమైన స్వాతంత్ర్యానికి చేరువ అయింది. యుద్ధంవల్ల బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం తిరుగులేని విధంగా బలహీన పడకపోతే, యిప్పుడు అది చేస్తున్నట్లు, అది అంతతేలికగా అధికారాన్ని వదులుకోదు. విజయవంతమయిన బ్రిటను భారతదేశంపై సామ్రాజ్యవాదపు ఉరిత్యాదును మరింతగట్టిగా బిగిస్తుందని ఊహించి అక్షరాజ్యాఅకు వ్యతిరేకంగా జరిగే యుద్ధంలో పాల్గొనడానికి కాంగ్రెసు సాయకులు నిరాకరించారు; భారతదేశ పరిస్థితిలో బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం నిర్ణాయక శక్తి కాదని విజయ గర్వంతో వారే ప్రకటిస్తున్నారు. కాంగ్రెసు తీర్మానాల వల్ల తిరిగి లొంగిగాని, లేక మంచిమనస్సు కలిగియుండడం వల్ల గాని బ్రిటిషువారు భారతదేశాన్ని వదిలివెళ్లడంలేదు. ఈ దేశాన్ని తమ చెప్పుచేతలతో ఉంచుకొనడానికి అపసరమయిన ఆర్థికబలం, సైనికబలం వారివద్ద మరియికలేవు. పూర్వమే కదిలిపోయిన బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద పునాదులు యుద్ధం వల్ల బద్ధిలైనాయి. ఏ యుద్ధాన్ని బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద దుర్మార్గపు కుట్ర అని జాతీయవాదులు నిరసించారో, ఏ యుద్ధంలో పాల్గొనడానికి వారు నిరాకరించారో ఆ యుద్ధంవల్లనే జాతీయవాద భారతదేశం స్వాతంత్ర్యప్రాంగణం లో అడుగుపెట్టింది మొదట్లోనే ఈ యుద్ధం విప్లవాత్మకమని, విముక్తి ప్రదాయని అని, రాడికల్ వాదులు చేసినప్రకటనలు సరిఅయినవికావా? మనల్ని ఆనాడు నిందించినవారు ఈనాడు సిగ్గుతో తలవాల్చుకోనక్కరలేదా!

రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ స్థాపించబడిన తరువాత ఈ ఆరేళ్ళలోను అనేక సంఘటనలు జరిగాయి. అవి చరిత్రలో నమోదయినాయి. వాటిని యిక్కడ ఏకరువు పెట్టనక్కరలేదు. ఒకే ఒక ప్రమాదకరమైన పరిణామాన్ని గురించి మనం ఆలోచించాలి. యుద్ధ ఫలితాలు మనం ఆశించినట్లు వచ్చాయి; యుద్ధం యెడల జాతీయవాదుల

వైఖరి కూడా మనం ఊహించిన ఫలితాలకే దారితీసింది: భారతదేశంలో ఫాసిజం ఉద్భవించడానికి తోడ్పడింది. అందువల్ల, భారతదేశం స్వాతంత్ర్యపొందడంలో ఆడుగుపెట్టిన అంశానికి స.తోషిస్తూ మరొకవైపున భారతదేశ భవిష్యత్తుకు ఫాసిస్టు ప్రమాదం ఉన్నదనే అంశాన్ని రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ ఆందోళనతో గమనిస్తున్నది. ఈ విషయ చిత్రానికి మరోవైపు నిరాశజనకంగా ఉంది. స్వాతంత్ర్యానికి చేరువలో ఉన్న భారతదేశం మత సరమైన అంతర్యుద్ధ ప్రమాదానికి లోనవుతున్నది: ప్రత్యామ్నాయంగా అరాచకం ప్రబలవచ్చు; దానివల్ల పాసిజం గట్టిగా వేళ్ళు ఊనవచ్చు. సుదూర భవిష్యత్తుయొక్క చిత్రీకరణ అంధకారబంధురంగా ఉంది; ఇతే ఇది మనం ఊహించిన దానికి భిన్నంగాలేదు. రాబోయే ప్రమాదాన్ని గురించి హెచ్చరించడానికి, ఆ ప్రమాదాన్ని ఎదుర్కోడానికి సిద్ధపడే స్వేచ్ఛావాదులను సమీకరించడానికి రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీని స్థాపించాం. పోరాటం యిక ఆలస్యం చేయడానికి వీలులేదు. గత ఆరేళ్ళలో రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ రంగాన్ని సర్థంచేసింది. స్వేచ్ఛాప్రియులు, స్వాతంత్ర్య కాముకులు యుద్ధరంగంలో దిగవలసిన సమయం ఆసన్నమయింది.

రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ ప్రారంభ మహాసభలో ప్రకటించబడిన ప్రజాశీకలో మనం యిలాచెప్పాం; “భారతదేశ భవిష్యత్తు ప్రపంచ భవిష్యత్తు తో ముడిపడివుంది.” ఫాసిజానికి వ్యతిరేకంగా జరిగే పోరాటం విజయవంతమయ్యే బాటలోనే భారతదేశ స్వేచ్ఛా మార్గం ఉంది. రెండు వైపులనుండి భారతదేశ సరిహద్దులను ఫాసిస్టుమూకలు సమీపిస్తున్న తరుణంలోనే ఫాసిజం మన దేశంలో మన మధ్య తలెత్తుతున్నది. కనుక ప్రజాస్వామ్య ఆఖ్యుదయ శక్తులు రెండువైపుల యుద్ధంచేయాలి; దేశంలోని రంగంలో పోరాటం వెంటనే ప్రారంభించాలి. రాజకీయ స్వేచ్ఛకు, సామాజిక విముక్తికి భారతప్రజలు చేసే నిర్ణాయక యుద్ధాలు దేశంలోనే జరగాలి.

రెండేళ్ళ తరువాత లక్నోలో జరిగిన పార్టీ ప్రధమ మహాసభ అంతర్జాతీయ ఫాసిజం యొక్క సైనిక పరాజయం తధ్యమని ప్రకటించి భారతదేశంలో ఫాసిజంయొక్క పెంపుదలను గురించి ప్రజల దృష్టికి

తెచ్చింది. దేశీయరంగంలో రాబోయే ఫాసిస్టు వ్యతిరేక పోరాటానికి అభ్యుదయ ప్రజాస్వామ్య శక్తుల సమీకరణ జరగాలని విజ్ఞప్తిచేసింది. క్షీణిస్తున్న సామ్రాజ్యవాద రాజ్యం యొక్క లాలూచితోను, రక్షణతోను, పెరిగిన దేశవాళీ ఫాసిజం యొక్క దాడి మధ్యలోనే 1941లో కలకత్తాలో పార్టీ రెండవ మహాసభ జరిగింది. రాబోయే ఫాసిస్టు పోరాటంలో ప్రజాస్వామ్య అభ్యుదయ శక్తుల అగ్రభాగంగా రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ ఉన్నదని ఆ మహాసభనాటి బాధాకరమయిన అనుభవం రుజువు చేసింది. ఈ నాటి మహాసభ పిలుపు యిస్తున్నది. జాతీయవాద భారతదేశం వల్లకాక, యితర ప్రపంచ శక్తులచేత సంభవమైన చరిత్ర భారతదేశాన్ని స్వేచ్ఛకోసం జరిగే ప్రయాణంలో మొదటి మజిలీ చివరకు తీసుకొనివచ్చింది. అభ్యుదయ ప్రజాస్వామ్య శక్తులు నిలత్కొన్నాకొని భారతదేశాన్ని స్వేచ్ఛాలక్ష్యం వైపు తీసుకొని వెళ్ళగలవా? లేక సామ్రాజ్య వాదవతనం ఫాసిస్టు విజయానికి దారితీస్తుందా? ఈనాడు మనవదుట ఉన్న ప్రశ్న అది.

ఎంత త్వరగా భారతదేశంలోని ప్రజా జీవితం ఫాసిస్టు పీడికలిలోకి పోతున్నదో గుర్తింపబడడం లేదు. వాస్తవ విషయాలు తమ దృషికి తేబడినప్పుడు ఏ స్వేచ్ఛా ప్రియునికి సందేహం ఉండదు. ఫాసిస్టు ఆచరణ ప్రతిదేశంలోనూ ఒకేరకంగా ఉండనవసరంలేదు. వాస్తవికశక్తిని పబ్లిగా వాడడం ఫాసిజం యొక్క ప్రత్యేకలక్షణం కానక్కరలేదు. బలవంతంగా గాని, లేక ఆ హేతుకతకు విజ్ఞప్తి చేసిగాని స్వేచ్ఛను అణగ తొక్కడం, ప్రజాజీవితాన్ని మూసవోయడం ఫాసిజం లక్షణాలు. “తాత్కాలిక” జాతీయ ప్రభుత్వం కేంద్రంలో స్థాపింపబడిన తరువాత, “ప్రజా” మంత్రివర్గాలు రాష్ట్రాలలో పునరుద్ధరింపబడిన తరువాత భారతదేశంలో ఏమి జరుగుతున్నదో ఒకసారి గమనించండి.

ఉద్వేగ పూరితంగా మూసలోయిమిడి, గుత్త యాజమాన్యానికి లోబడివున్న జాతీయవాద పత్రికలు యింకా అనేక నిర్బంధాలకు లోబైనాయి; వాటిని ఆ పత్రికలు ఆమోదించాయి. భావప్రకటనా స్వేచ్ఛ జాతీయవాద అసహనంవల్ల గొంతు పిసకబడుతున్నది. “జాతీయ ప్రభుత్వానికి” లోబడివుంటే అలాంటి స్వేచ్ఛకు శాసన రక్షణ కల్గుతున్నది.

ఇప్పటికే పౌతికా ప్రపంచంలోని పెద్దభాగం ప్రభుత్వ అదుపుకు లోబడ సిద్ధమయింది. వ్యతిరేకభావాల మాట అటుంచి సంప్రదాయ భిన్నమయిన, విమర్శనాయుతమయిన దృక్పథాలకు జాతీయవాద పత్రికలు అవకాశం యివ్వటంలేదు; అలాంటి పత్రికలు యిప్పుడు తమ స్వేచ్ఛను వదులుకున్నాయి.

సమావేశ స్వాతంత్ర్యం కూడా సమానంగా ప్రమాదంలో పడింది. క్రిమినల్ హిస్టరీ కోడ్లోని ఆ అపియమైన 144వ సెక్షను యిప్పుడు వాడబడినంత తరుచుగా మరెప్పుడూ అమలు పరుపబడలేదు. దానిని అత్యవసర పరిస్థితులలోనే వాడుటకు ఉద్దేశించబడినది; కాని ప్రస్తుతం అది దేశంయొక్క మాములు శాసనమయినది. పౌరహక్కులను అణగ దొక్కుటకు మతస్పర్థలను సాకుగా చూపిస్తున్నారు. జాతీయ ప్రభుత్వం క్రింద, ప్రజామంత్రివర్గాలక్రింద పోలీసులు అడ్డదిడ్డంగా వ్యవహరించడానికి వారికున్నటువంటి అవకాశం, శక్తి పెరుగుతున్నాయి. శాసన సభలు సమావేశంలోన ఉన్న తరుణంలో కూడా ఆర్డినెన్సులు విడుదలచేస్తున్నారు; చాలకాలం పౌరులను నిర్బంధంలో ఉంచడానికి, పౌరులపై వెన్వంటనే కాల్చడానికి అధికారమిస్తున్న ఆర్డినెన్సులు కూడా కొన్ని వున్నాయి. కార్మికుల ప్రదర్శనలపై తరుచుగా కాల్పులు జరగడం అనుభవైక విషయం.

కార్మికోద్యమాన్ని మూసలోకిపోయడం. చాలావరకు సాగింది. సమగ్ర నియంతృత్వ జాతీయవాద సంస్థలో కార్మిక సంఘాలను ఇముడ్చుకోడానికి పథకం వేశారు. కాంగ్రెసులేబరుప్రంటు బ్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెసును మ్రింగటానికి. ఇండియన్ ఫెడరేషన్ ఆఫ్ లేబరు లాంటి స్వతంత్ర కార్మిక సంస్థలను యజమానుల మద్దతుతో ఎదుర్కొనటానికి ఉద్దేశించబడింది. బ్రేడ్ యూనియను కాంగ్రెసు చాలావరకు జాతీయ కాంగ్రెసు అనుబంధ సంస్థగా ఉంటున్నది. చాలా కార్మిక సంఘాలను అదుపులో వుంచుకున్న కమ్యూనిస్టులు కాంగ్రెసు లేబరు ప్రంటు వంధాతో అంగీకరించకపోతే వారిని వెళ్ళగొడతారు. ఆ ప్రక్రియను సులభతరం చేసే నిమిత్తం చాలా రాష్ట్రాలలో కాంగ్రెసు మంత్రివర్గాలు కమ్యూనిస్టులపై కేసులు పెడుతున్నాయి. వాళ్ళు పనిచేసే ప్రాంతాల

నుండి కమ్యూనిస్టులను బహిష్కరించడం, వారిని అరెస్టుచేయడం రోజు వారీచర్యలయినాయి.

పూర్వంకన్న ఇప్పుడు, పౌరుల ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలతో జోక్యం కలుగజేసుకోవడం అధికమయింది. పౌర హక్కులను భంగపరిచే ఈ చర్యలో సంయుక్త రాష్ట్రాల కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం ఊహించరానంతగా గడితేరింది. కాంగ్రెసు తప్ప మిగతా రాజకీయ పార్టీల ప్రముఖ నేతృల ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలను “సెన్సారు” చేయమని జిల్లా పోలీసు అధికారులకు సర్క్యులరు పంపబడింది. ఆ జోక్యానికి అవధులేవు. ప్రభుత్వానికి అవసరమైన సమాజాన్ని అందించే ఉత్తరాల అసళ్ళను కాని, నకళ్ళను కాని ప్రభుత్వానికి పంపమని ఉత్తరువు; అవసరమైతే ఉత్తరాలు చిరునామా దారుకుచేరకూడా చేయవచ్చు; లేక వాటిని మాపు చేయవచ్చు. సామ్రాజ్యవాదం నుండి వారసత్వంగా వచ్చిన రహస్య పోలీసు, లేక సి. ఇ. డి. కాఖలకు తుది నిర్ణయం వదలివేయబడింది. ఇదిఒక రాజకీయ పార్టీ యొక్క నియంతృత్వం. సమర్థ సమగ్ర నియంతృత్వం ఇది. ప్రజాశత్రువులుగా అనుమానింపబడిన వారిపై ననే నిఘావుండేది. కాంగ్రెసును తప్పమిగతా అన్ని రాజకీయపార్టీలను ఆ తెగలోనే వేసింది, మన జాతీయ ప్రభుత్వం. ఈ రకపు అసహనంనుండి తార్కికంగా అధికార పార్టీ తతిమ్మా రాజకీయ పార్టీలను అణచివేసే తత్వం వెలువడుతుంది.

స్త్రీ పురుషుల వ్యక్తిగత జీవితంతో కూడ కాంగ్రెసు మంత్రివర్గాలు జోక్యం కలుగజేసుకో మొదలుపెట్టాయి. ఉదాహరణకు ప్రజానీతిని పంరక్షించాలనే మిషన్ సినీమా ఫిల్ములను తయారు చేయడంలో అనుసరించవలసిన నియమాలను ప్రకటిస్తున్నాయి. ప్రజలకు నిర్మాణ యుతమైన సదుపాయాలు కల్పించే బదులుగా నిషేధాలను అమలు పరచడంలో ఎక్కువ శ్రద్ధచూపిస్తున్నాయి. విధినిషేధాలు అమలు పరచటమంటే స్వేచ్ఛను కదిలించటమే.

ఆలోచనలను—ఉద్యోగాలను మూసపోసి, పౌరహక్కులను అణగ ద్రొక్కడంద్వారా నిరంకుశ రాజకీయ పరిపాలన అవతరించటానికి అనుచైన వాతావరణం సృజింపబడింది. ఆర్థికరంగంలో కూడా ఫాసిజం

పెద్ద పెద్ద అంగలు వేస్తున్నది. ప్రజాధనం వ్యక్తిగత వ్యాపారంలోనికి మళ్ళించడానికి అనువుగా పారిశ్రామిక ఆర్థిక కార్యరేషనును సృష్టించేయడానికి అనువుమైన శాసనాన్ని చేయడం తాత్కాలిక జాతీయ ప్రభుత్వం చేపట్టిన పనులలో ఒకటి. తాత్కాలిక ప్రభుత్వం ఏర్పడిన కొద్దికాలంలోనే దేశస్వయంసంపూర్ణత్వానికి పెద్దగా ప్రయత్నాలు జరిగాయి. అత్యాధునిక ఆయుధాలతో శక్తివంతమైన పెద్ద సైన్యాన్ని ఏర్పాటు చేయాలనేది దేశాన్ని ఘోసిజంపైపు నడిపిస్తున్నదానికి నివర్తనం. ఎంతో ఖర్చుతో కూడిన ఆ అవసర సౌకర్యాన్ని—సైన్యాన్ని—ఏర్పరచు కోవలసిన అగత్యమేమిటి? భారతదేశ ప్రజలు ఇంకమరెక్కవగా పన్నులను భరించగల స్థితిలోలేరు; సైన్యనిర్మాణానికి డబ్బుకావాలంటే అలాంటి భారతప్రజలపై మరింతగా అదనంగా పన్నులు వేయాలి. ఈ విషయాలటుంచి, అహింసను ప్రవచించే ఈ బోధకులు అవసరం లేనప్పుడు శక్తివంతమైన సైన్యాన్ని సమకూర్చుకోవడం విడ్డూరం. పరిశ్రమాధికారులు తయారుచేసిన బొంబాయి ఆర్థికప్రణాళికను జాతీయ ప్రభుత్వం తనసొంతం చేసుకుంది. త్వరగా పారిశ్రామికీకరణ చేయటమే ఆ ప్రణాళిక కేంద్రలక్ష్యం; ప్రారంభంలో భారీ పరిశ్రమల నిర్మాణంద్వారా ఆ ప్రక్రియ సాగాలనేది ఆ ప్రణాళిక పద్ధతి. ఆ ప్రణాళిక ప్రారంభదశకు చేరుకునేటప్పటికే—ప్రజాధనాన్ని హిందినా—అత్యాశ కల పారిశ్రామిక వేత్తలకు మార్కెటు సమస్య ఎదురవుతుంది భారీపరిశ్రమలు ఉత్పత్తి చేసే వస్తువులను ఎక్కడఅమ్మాలి? మోటారు కార్లను, రైల్వేఇంజనులను, విమానాలను ఇతోధిక సంఖ్యలో భారత ప్రజలు కొనలేరు. కృత్రిమంగా మార్కెటును సృష్టించటమే ఆ సమస్యకు పరిష్కారమార్గం. అత్యాధునిక ఆయుధాలతో కూడిన శక్తివంతమైన పెద్ద సైన్యమే ఉపకరించగలదు ప్రారంభంలో ప్రజాధనంతో ప్రారంభించబడిన వ్యక్తిగత రంగంలోని భారీపరిశ్రమలు ఉత్పత్తిచేసే వస్తువులను ప్రభుత్వం కొనుగోలుచేస్తుంది. ఆర్థిక సమస్యలను పరిష్కరించటానికి ఘోసిజం సంప్రదాయ సిద్ధంగా అనుసరించే పథకం అది; మూసపోసిన ప్రజాభిప్రాయమూ సమగ్ర నియంతృత్వ రాజకీయ పరిపాలన ఉంటేనే అలాంటి ఆర్థిక ప్రణాళికను అమలుపరచ వీలు అవుతుంది.

మనదేశం సంఘటనలు ఈ దిశలో జరుగుతున్నాయి. నేను ఈ చిత్రాన్ని స్థూలంగా గీచాను. కాని వంకరగీతలు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి; దారియొక్క జాడలు నిస్సందేహంగా ఉన్నాయి. ప్రమాదాన్ని గురించి హెచ్చరించడానికి ఆరేళ్ళ క్రిందట పుట్టిన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ, సంకుచితమైన అసహనపు జాతీయవాదం దేశాన్ని అపాయంలోనికి నెడుతున్న సమయంలో సహజంగా జాగరూకతతో ఉంది. రానున్న ప్రమాదాన్ని తప్పించుకోవటం బృహత్ కార్యం. పోరాటానికి సిద్ధంగా ఉన్నా, రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ కర్తవ్యాన్ని తక్కువగా అంచనావేయడం లేదు. తొలిరోజుల్లో ఎన్నో ఇబ్బందులకు లోనయిన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ పెరిగింది. జాతీయవాదం ప్రభుత్వం చేస్తుండగా కలిగిన అనుభవం వల్ల ప్రజలలో ఆలోచించేవర్గం తన ప్రభులను విడనాడుతూ ఉంది; కనుక రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ ఇంకా వృద్ధిపొంద గలదు. ఒకనాడు అరణ్యరోదనం చేసినట్లుకనిపించి వివేకవంతంగా గొంతెత్తిన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ జెండాక్రింద అభ్యుదయ గాములు స్వేచ్ఛాప్రియులు చేరే రోజులు ఈనాడు సమీపించాయి.

ఆరేళ్ళక్రితం మనః ఊహించినట్లుగా, అవతరించిన ఫాసిజం యొక్క సవాలును ఎదుర్కోటానికి రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ మూడవ మహాసభ తగినంత బలం కలిగియున్నది. భారతదేశ పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ఫాసిజం వేరే వద్దతులను చేపడుతుంది. జాతీయ వాద భావనయే కాక, ప్రజల వెనకబడిన తనం, దేశంలో ప్రజల మానసిక సాంస్కృతిక జీవితం మధ్యయుగాల నాటివలన ఫాసిజానికి పెద్దసంపదగా భావించవచ్చు. శత్రువుయొక్క సామాజిక పునాదులను బ్రద్దలుకొట్టటానికి మనం ప్రత్యేకంగా శిక్షణపొందిన సిబ్బందిని నియోగించాలి. జ్ఞానవికాసం, హేతువాదం అనే ఆయుధాలతో మన అగ్రగామివళం సాంస్కృతిక వెనుకబడిన తనాన్ని, అంధవిశ్వాసాన్ని, మర్కవాదాన్ని ఎదుర్కో గలదు. భారతదేశంలో ఫాసిజంతో సిద్ధాంత సాంస్కృతిక రంగాలలో పోరాటం సాగించాలి. మన సైన్యం అందుకుతగిన ఆయుధసంపత్తి కలిగియున్నది. సంఘటిత రాజకీయ పార్టీగా ఉన్న కొద్దిరోజులలోనే అంతకు క్రితమున్నూ ఈ కాలానికి అనువైన విప్లవ తత్వాన్ని రాడికల్ వాదులు సంతరించుకున్నారు. భవిష్యత్తుకోసం జరిగే ఈ పోరాటంలో పాల్గొనడానికి స్వేచ్ఛాప్రియులను ఆహ్వానించే సమయంలో వారికి ఈ అజేయమయిన కవచాన్ని ఈ మహాసభ వారికి ఇస్తుంది.

ఆరవ అధ్యాయం

మార్క్సిజం: రాడికలిజం.

దాండాలో జరిగిన రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ మూడవ మహాసభలో డి. 27-12-66న సిద్ధాంత వ్యాసాలపై చర్చ చేసిన ప్రతినిధుల సమావేశంలో ఎం. ఎస్. రాయ్ చేసిన ముగింపు ఉపన్యాసం.

నేను చర్చను ముగించటంలేదు. ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలను సరిగా అవగాహన చేసుకోవాలంటే మరింత చర్చ జరగవలసియున్నది. ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలను ఈ ప్రైమహాసభ ముందు ఉంచటంలో పార్టీ వీటిని రుద్దాలనే కోరికలేదు. డెహ్రాడూను క్యాంపులో జరిగిన చర్చల నుండి కొన్ని సూత్రాలు వెలువడాలని, వాటిని పార్టీ మహాసభ ఆమోదించే వరకు అవి పార్టీ మొత్తాన్ని బద్ధపరచవని నేను డెహ్రాడూను క్యాంపులోను తరువాత జరిగిన రాష్ట్ర క్యాంపులకు వంపిన సర్క్యులరులోనూ స్పష్టంగా చెప్పాను. ఈ మహాసభకు సమర్పించిన సిద్ధాంత సూత్రాలలో మన అనుభవాన్నుండి మనం గడించిన అంశాలు ఇమిడి ఉన్నాయి. వీటిని రెండు దృక్పథాలతో పరిశీలించవచ్చును. మన చర్చలనుండి తార్కికంగా ఇవి ఉద్భవిస్తాయా అనేది మొదటిది; ఇంకొకమెట్టు ఎక్కితే అసలు మన అనుభవ పరిశీలన సరిగా ఉందా అనేది రెండవది.

జాతీయ అంతర్జాతీయ పరిస్థితులను గురించి మన విశ్లేషణ సరియైనదని డెహ్రాడూను క్యాంపులో మనం నిర్ణయానికి వచ్చాం. ఆ చర్చ పార్టీ అంతటాసాగింది. రాష్ట్ర క్యాంపులలో కొన్ని సందేహాలు పొడ సూపినయి; కొంతమంది వ్యతిరేకించడం జరిగింది. పూర్తివివరణ ఇచ్చిన తరువాత డెహ్రాడూను క్యాంపులో జాతీయ అంతర్జాతీయ పరిస్థితులపై మనం జరిపిన విశ్లేషణ సరియైనదనే భావాన్ని పార్టీ మొత్తంమీద అమోదించింది. డెహ్రాడూన్ క్యాంపుకు రానివారు కొంతమంది డెహ్రాడూన్ లో జరిగిన చర్చలు, వాటివల్ల వచ్చిన సారాంశాలు తమను బద్ధపరచవని అనవచ్చును. కాని ఇలాంటి విపరీత అనుభవవాదాన్ని మనం అంగీకరిస్తే శాస్త్రం (Science) లో జరిగే అనర్థాలకన్న ఎక్కువగా

ఇక్కడ అవతరిస్తాయి. ఇలా వ్యతిరేక భావాన్ని వెలిబుచ్చేవారు ఒక రకమయిన వ్యక్తివాదానికి ప్రతినిధులు. సిద్ధాంత సూత్రాలలో మనం చెప్పే వ్యక్తివాదానికి ఇదిపూర్తిగా విరుద్ధం. అలాంటి వ్యక్తివాదపు భావంతోనే వారు రేపు పార్టీనుండి విడిపోతామని అనవచ్చును. పార్టీలో కొత్తదశలో మనం అడుగుపెడుతున్న సమయంలో మనలో కొంతమంది జారిపోతే మనం విచారిస్తాం; కాని అంతకన్నా చేయగలిగిందేమీలేదు.

సిద్ధాంత సూత్రాలను వివరించటంలో చెప్పినదానికన్నా ఇంకా కలుపవలసిందేమీలేదు. వాటి అంతర్దృశాలను అన్నింటినీ ఒకసారిగా విశదపరచలేం. కొంతమంది కామ్యేడ్ల మనస్సులలో ఇంకా అంటి పెట్టుకొనిఉన్న కొన్ని భయనందేహాలను గురించి కొద్దిగా ముచ్చటిస్తాను వాటిని వారు రెండురకాలుగా వెలువరించారు. మనం మార్క్సిజం నుండి ప్రక్కదారి పడుతున్నామా అనేది మొదటిప్రశ్న. అలా మార్క్సిజాన్ని వదలిపెడితే ఎంతదూరం పయనిస్తాం? ఈ ప్రశ్ననే మరోరూపంలో వేశారు: భౌతికవాదాన్ని విడనాడి భావవాదాన్ని స్వీకరిస్తున్నామా? మరోప్రశ్న ఏమంటే, ఏదోఒక తాత్వికశాస్త్రానికి అంటిపెట్టుకోదలచడం మనపార్టీకి తగునా? అంటే మనము భౌతికవాదాన్ని, భావవాదాన్ని రెంటినీ ఆమోదించరాదని భావం.

సిద్ధాంతసూత్రాలు ఇలాంటి సందేహానికి తావుఇవ్వవు; అంతేగాక అలాంటి సలహాను అవి ఆమోదించవు. సామాజిక చరిత్రకాభివృద్ధి రంగాలలో మనం గడించిన అనుభవం దృష్ట్యా మార్క్సిజాన్ని పరిశీలించినందువల్ల వచ్చిన ఫలితమే ఆసిద్ధాంతాల అవతరణ. మార్క్సిజాన్ని అనుభవం దృష్ట్యా పరిశీలించాం. ఆ ప్రయత్నంలో మార్క్సిజంలో నిలిచేదాన్ని, స్థిరమైనదాన్ని, శాశ్వతత్వ స్వభావం కలదాన్ని రక్షించుకోవడానికి కృషిచేశాం. మనకాలపు ప్రపంచంలో మన అనుభూతిని ప్రతిష్టించి మన నడతకు మార్గదర్శకమయ్యే నిర్ణయాలను తేల్చుకోటానికి ప్రయత్నించేశాం. అది మార్క్సిజాన్ని కాదనటంకాదు; మార్క్సిజం యొక్క మౌలిక సూత్రాలను మార్చటంకాదు: అది మార్క్సిజాన్ని అభివృద్ధి పరచటం; సూతనాను భవాలతో సుసంపన్నం కాగలకత్తి—మార్క్సిజం మార్పుకు తావులేని ఆలోచనా వ్యవస్థకాదు—మార్క్సిజానికి ఉన్నది. అదే మార్క్సిజం యొక్క సారం. మత

విశ్వాసాన్ని పోలిన పిడివాదంలోనికి దిగజారకపోతే మార్క్సిజం భవిష్యత్ నిర్మాణానికి ఉపకరించే తాత్విక సిద్ధాంతమవుతుంది; అదే మార్క్సిజం యొక్క సారం. మనం క్రొత్త సిద్ధాంతాన్ని చేపట్టి మార్క్సిజాన్ని విడనాడుతున్నామనే భయంతో ఉన్న మీరు ఈ విశదీకరణతోను, స్పష్టికరణతోను మనో నిశ్చయాన్ని పొందగలరు.

ఈ రోజుల్లో మార్క్సిజాన్ని అనుసరించే సరియైన మార్క్సిస్టులను రుజువుచేయటానికి నేను పెంటనే పూనుకుంటాను. ఒక పవ్తీయేడల విశ్వాసము, సమిష్టి ఉండటమంటే ఆలోచనను తెలిపేటటువంటి చంపుకోవడం కాదు. ప్రపంచాన్ని పునర్నిర్మాణం చేయడానికి చేసే ప్రయత్నాలు—ఆర్థికంగానైనా సరే—భౌతికవాద తత్వం వల్ల ప్రభావితం కావలసిందేనని మన సిద్ధాంత సూత్రాలు ప్రకటిస్తున్నాయి. రాజకీయ ఆచరణాత్మకవాదం (ఒకభావం యొక్క ఫలితాలను బట్టి ఆ భావం యొక్క వస్తుదర్శనం చేసుకోవడం Pragmatism) ఏ సూత్రాలులేని రాజకీయ ఆచరణగా అంటే అపకారవాదంగా పరిణమిస్తుంది కనుక దానిని నేను స్పష్టంగా నిరాకరిస్తున్నాను. ఏ ఒక్క తాత్విక సిద్ధాంతానికి మనం కట్టుబడి ఉండరాదనే మనలోని కొందరు కామ్రేడ్ల “ఆచరణాత్మక” ధోరణిని “వాస్తవిక” దృక్పథాన్ని మనం ఒకవైపున నిరాకరిస్తున్నాం; మరోవైపున మనం భౌతికవాదాన్ని నిస్సందేహంగా ఆమోదిస్తున్నాం. ఆర్థిక సంబంధాలు, మానవ నడవడి, రాజకీయ ఆచరణ, సాంస్కృతిక అనుసరణలు అన్నీకూడ మానవ చర్యల వివిధ అంశాలని నేను నమ్ముతున్నాను. మానవుడు సమాజంలో భాగం. సమాజం ప్రకృతిలో భాగం. జీవప్రకృతి భౌతికప్రకృతిలో భాగం. కనుక మౌలిక తాత్విక సూత్రాలు మార్గదర్శకత్వం వహించనిదే ఏ రాజకీయ ఆచరణ అంతిమ విజయాన్ని సాధించలేదు. శాస్త్రాల శాస్త్రం (Science of Sciences) తత్వశాస్త్రం; అంటే అది జ్ఞానశాస్త్రం అన్నమాట. రాజకీయ అజ్ఞానుల ఆటస్థలమని చెప్పదలచు కుంటే, తప్ప, రాజకీయం తత్వశాస్త్రం నుండి ఎలా విడిగా ఉంటుంది? ఆర్థికంగా సామాజికంగా, రాజకీయంగా, సాంస్కృతికంగా మానవ నడవడిని నియంత్రించే శాసనాలను ఆధ్వైత (భౌతికవాదం) తత్వశాస్త్రం

ఆధారంగా మాత్రమే హేతుబద్ధంగా ఏర్పరచగలం. భౌతికవాద మొక్కజీ సాధ్యమయిన అవిరుద్ధమయిన, అద్వైత తత్వం.

మార్క్సిజానికి రెండు ముఖాలున్నాయి. ఒకటి భౌతికవాదపరం, రెండవది ప్రయోజనవాదపరం (Teleological). మార్క్సిజాన్ని గుర్తకు తీసుకొన్నవారు దురదృష్టవశాత్తు ప్రయోజనవాద అంశంపై నొక్కుపెడుతున్నారు; మనం ఆ సంప్రదాయంతో పెరిగాం. అందువల్ల మనలో కొంతమంది వైరుధ్యంతో మాట్లాడుతుంటాం. సంప్రదాయ మార్క్సిస్టులు నియతివాదాన్ని ప్రయోజనవాద పరంగా అన్వయిస్తారు; ఆ పద్ధతి మనుషులను కీలుబొమ్మలనుచేస్తుంది. మానవాభివృద్ధి పర్యక్రమం అంతా నియతమైనదని వారు భావిస్తారు. చరిత్ర అనే విధి నిర్ణయించిన తీరులో సై నికులవలె మనుష్యులు క్రమంగా సంచరించాలని సంప్రదాయ మార్క్సిస్టుల అభిమతం. సామాజిక శక్తులనుండి, లేదా ఉత్పత్తి సాధనాలనుండి ఈ ఆధునిక దేవతలంతా ప్రజలకున్న అపోహల స్వరూపాలే. మార్క్సిస్టు పండితులు దొడ్డిదోవన మార్క్సిజంలోకి తెచ్చిన ఈ “దైవసంకల్పానికి” వ్యతిరేకంగా మనం మానవవాదాన్ని నిలబెడుతున్నాం. భూమిమీద, దేవతలమీద, వాళ్ళ ఏజెంట్ల మీద తిరుగుబాటుగా వచ్చిన భావవికాసయుగం (Renaissance period) నుండి మనం ఉత్తేజాన్ని పొందుతున్నాం. మార్క్సిజం కూడా మొదట్లో భావవికాస మానవవాదం (Renaissance humanism) నుండి తన విముక్తి ప్రదాయక సంప్రదాయాన్ని పుణికిపుచ్చుకుంది; కనుక మనం మన ఈ చర్యకు మార్క్సిజాన్ని ప్రమాణంగా చూపుతున్నాం. పమాజం యొక్క సమష్టిఅహం ముందు మార్క్సిజం యొక్క సాంకేతికాంశం మానవుణ్ణి బలియివ్వక ముందు మార్క్సిజం మానవుణ్ణి “ఈ ప్రపంచాన్ని నిర్మించే వ్యక్తిగా” చిత్రించాడు.

ప్రపంచం అంతా దైవసంకల్పప్రేరితమనే భావన భావవికాసయుగం వరకు ప్రబలంగాఉండేది: అంతా మున్నుండుగానే నిర్మయింపబడిందట; మనుష్యులు చేయవలసినదల్లా ఆ విధికి అనుగుణంగా సంచరించటమే. సర్వం పూర్వనిర్మితమనే భావానికి (Fatalism) వ్యతిరేకంగా వచ్చిన తిరుగుబాటి భావవికాసం

(Renaissance). తరువాత అనేక కారణాలవల్ల (ఆ పాత చరిత్రను వివరించుటం ఇక్కడ అసాధ్యం) ఆ మానవ తిరుగుబాటు ధోరణిని మరచిపోవడం జరిగింది; కాగా ఆధోరణిని ప్రాతిపదికగా తీసుకునే కొన్ని సామాజిక సిద్ధాంతాలు వెలువడినాయి. అవి తెలిసికొని తెలియకగాని ప్రయోజనవాద దృక్పథాన్ని (Teleological view)ను పునరుద్ధారణ చేసినై.

అంతా ఉత్పత్తి సాధనాలవల్ల నిర్ణయం పడబడుతుందనే సిద్ధాంతాన్ని గురించి ఆలోచించండి. పూర్వం ప్రపంచంలో ప్రతిదానికి ప్రకృతి కట్టకమైన శక్తికి సంబంధం కల్పించేవారు. మార్కుస్ ఉత్పత్తి సాధనాలకు సంబంధంకలిపాడు. ఉత్పత్తి సాధనాలను మున్నుండుగా ఎవడు సృష్టిచేశాడని మనం ప్రశ్నించకూడదా? ప్రారంభంలో ఏముంది? మొదట మానవుడు సుత్రికొడవలి చేతబట్టుకొని పుట్టాడా? కాదు! ఇంతవరకు సృజించబడిన వాటన్నింటికన్న శక్తివంతమైన దానితో అంటే మరో ఉత్పత్తి సాధనంతో మానవుడు ఈ ప్రపంచంలోకి వచ్చాడు. అది అతని మెదడు. అదిదైవ నిర్మితంకాదు; మార్మిక సామాజిక శక్తుల వల్ల ఉద్భవించలేదు. ఈ సృజనాత్మక సాధనంతో అంటే మెదడుతో మానవుడు ప్రపంచ రంగంమీద అవతరించాడు. ఉన్నతమైన జీవరూపాల పరిణామ ప్రక్రియను అర్థంచేసుకుంటే మెదడు యొక్క అభివృద్ధికి సంబంధించిన చరిత్ర విశదమవుతుంది. ఆ చరిత్ర (దానిని వెనుకకు కొనసాగిస్తే) ఖాతక ప్రపంచపు పూర్వరంగంలో కలుస్తుంది. మెదడు చాల శక్తివంతమైన ఉత్పత్తిసాధనం; ఉత్పత్తిసాధనాలను గురించి ప్రసంగించేటప్పుడు ఆ విషయాన్ని మరచిపోకండి! మనందరం ఆ మెదడుతో పుట్టాం; దానివిలువను గుర్తించి మనం దానిని సక్రమంగా వాడుకుంటే అది మన మౌలిక ఆస్తి. మెదడును కాదని సుత్తెనో, లేక విద్యుచ్ఛక్తితో అడించేసుత్తెనో లేక ఆధునిక సాంకేతిక సాధనాన్నో మీరు నమ్ముకుంటే నేను చేయగలిగిందేమీ లేదు; మీ అదృష్టానికి మిమ్మల్ని వదలివేస్తాను.

మెదడును మానవుడు సృజించలేదు; అది అతని జంతువారసత్వం. ఆ మౌలికమైన శక్తివంతమయిన ఉత్పత్తి సాధనంతో ఉద్భవించాడు.

ఆస్పజనాత్మక సాధనసహాయంతో అతడు మొట్టమొదటి అజీవఉత్పత్తి సాధనాన్ని తయారుచేశాడు. తను తయారుచేసిన ఉత్పత్తి సాధనాలకన్న మానవుడు ఉన్నాడు. మానవుని భవిష్యత్తును నిర్ణయించటంలో అతనిని తప్ప అన్నింటినీ మీరు లెక్కలోకి తీసుకుంటున్నారు. అన్ని తాత్విక సిద్ధాంతాలవలె మార్క్సిజం యొక్కలోపం అదే; ఈ లోపం వల్లనే జగ్రపంచం ఈ పరిస్థితికి వచ్చింది. ఈమౌలిక హేత్వాభాసం [fallacy]నుండి మార్క్సిజాన్ని విముక్తి చేయాలని మన సంకల్పం. ఈ రీతిగా మనం చాలాకాలంగా ఆలోచిస్తున్నాం. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ స్థాపకులు ఆలోచించడం మొదలు పెట్టిన తరువాత వచ్చిన తార్కిక ప్రక్రియ యొక్క క్రమాభివృద్ధి ఫలితమే ఈనాటి ఆలోచన.

నేను, నన్నుగురించి చెప్పకోవలవలసినదే. దేనినో చూచి భయపడి, మిమల్ని మోసం చేయటానికి అందరినీ తప్పులుపట్టి ఒక సిద్ధాంత పతాన్ని తయారుచేసామనేభావననుండి మీరు బయట పడటానికి నేను మీకు ఒక విషయాన్ని చెప్పాలి; నేను ఆలోచించడం మొదలు పెట్టినప్పటినుండి రాజకీయాలను మూల్యవంతం చేసే దానికోసం అన్వేషిస్తున్నాను. మొదట్లో అలాంటిది మార్క్సిజంలో దొరికిందని నేను భావించాను, మార్క్సిస్టులు వధాంను చాలాకాలం నేను అనుసరించాను. కాని అది నాకు బండవిశ్వాసం. నాకు మార్గం చూపించడానికి అది మార్గదర్శకత్వం మాత్రమే. నేను మార్క్సిజాన్ని విమర్శనాత్మకంగా ఆమోదించాను. నేను మార్క్సిస్టులాగా ప్రవర్తిస్తున్నప్పుడు కూడా మార్క్సిజాన్ని నా విమర్శనా శక్తిద్వారా పరిశీలిస్తుండేవాడిని. మన కాలపు అనుభవం దృష్ట్యా దాన్ని పరీక్షించేవాడిని. నేను అంతర్జాతీయ కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం నుండి ఎందుకు బయటికి వచ్చానో మీకు తెలుసు. అది ఇప్పటికీ ఇరవై ఏళ్ళనాటి విషయం. మీకు ఆ వాస్తవ విషయాలు సంఘటనలూ తెలుసు. కాని ఆ విషయాల వెనుక ఇమిడి ఉన్నవాటిని మీరు గమనించలేదు. ఈ విషయం మీద, ఆ అంశంమీద అభిప్రాయభేదం కాదది; అది సిద్ధాంత పరమైన విభేదం.

రాజకీయ కార్యకర్తలంతా సిద్ధాంతాన్ని గురించి మాట్లాడుతారు. సిద్ధాంతమంటే ఏమిటి:

సిద్ధాంతమంటే భావాల వ్యవస్థ; అంటే సామాజిక రాజకీయ కార్యాచరణకు సిద్ధాంతం ఆదర్శవంతమైన ప్రమాణం అన్నమాట. సిద్ధాంతాన్ని గురించి మాట్లాడుతున్నప్పుడు నీవు ఆర్థిక నియంతివాదాన్ని గురించి మాట్లాడవు. నీ సామాజిక పరమైన నడత ఆర్థిక సంబంధాల వల్ల మాత్రమే నిర్ణయింపబడటం లేదని చాలవరకు భావాల వల్ల నిర్ణయింపబడుతుందని, నీకు తెలియకుండానే, నీవు అంగీకరిస్తున్నా వన్నమాట; ఎందుకంటే నీవు దేనిని అనుసరించి నీ నడతను నిర్ణయించు కుంటావో ఆ సిద్ధాంతాన్ని నీదయినట్లు చెబుతావు. అంటే నీకొక తాత్విక సిద్ధాంతం ఉన్నదన్నమాట. బందిపోటు దొంగలపార్టీ అయితే తప్ప ఏ రాజకీయపార్టీ అయినా,—సోషలిస్టు, కమ్యూనిస్టు, ప్రత్యాఘాతకం, విప్లవయుతం దక్షిణపక్షం, వామపక్షం లేక ఫాసిస్టు కానివ్వండి—ప్రతి రాజకీయ పార్టీకి ఒక తాత్విక సిద్ధాంతం ఉంటుంది. చాల పార్టీలకు తమకొక తాత్విక సిద్ధాంతం ఉన్నదని తెలియదు; అయినప్పటికీ వాటికి ఒక తత్వం ఉంటుంది. “ఫాసిజం యొక్క తత్వం” అనే నాపుస్తకం ప్రచురింపబడినపుడు మార్క్సిస్టు ప్రపంచమంతా ఎలుగెత్తి ఆరిచింది. ఇది అసంగతం! ఫాసిజానికి తాత్విక సిద్ధాంతం ఎలా ఉంటుంది? ఫాసిస్టువర్గం బందిపోటు దొంగల ముఠా. ఫాసిజానికి వ్యతిరేకంగా కమ్యూనిజానికి (పరిపూర్ణమైన) తత్వశాస్త్రం ఉంది. అందువల్ల గుత్తపెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థగానే ఫాసిజాన్ని వర్ణించారు మార్క్సిస్టు పండితులు; అది పుట్టి పుట్టకముందే నశిస్తుందని ప్రకటించారు. గుత్తపెట్టుబడిదారుల చేత బలవరచబడే ఆ రాజకీయ వ్యవస్థ కమ్యూనిస్టు ప్రచారమనే ఐంద్రజాలిక దండం ఎత్తగానే ఎందుకు నశిస్తుందో ఆ మార్క్సిస్టు పండితులు వివరించలేదు. వారు ఆశించినదానికి సరిగ్గా భిన్నంగా జరిగింది. ప్రపంచ కార్మికులకు ఆధిపత్యం వహిస్తాయనే కమ్యూనిస్టు పార్టీలు ఫాసిజం యొక్క ఆవిర్భవాన్ని ఆవలేక పోయాయి.

ఫాసిజానికి తత్వశాస్త్రం లేదను కోవడం ఖచ్చితంగా మీరపాటు. తాత్విక ఆలోచనతో రవంతయినా సంబంధంలేని రాజకీయ సిద్ధాంత వేత్తలు మాత్రమే ఇలాంటి అల్పజ్ఞానం కల దృష్టిని ప్రదర్శించగలరు. సంఘటనలను గురించి అలాంటి బుద్ధిహీనమైన దృష్టికలవారు తమను మార్క్సిస్టులుగా పిలుచుకోవడం తగదు. చరిత్రను, అందులో వర్తమాన

చరిత్రను శాస్త్రీయ పద్ధతిలో వివరించేది కనుక మార్క్సిజం అన్ని సంఘటనలకు బద్ధమైన, నమ్మించగలగల స్వభావం కలిగిన వివరణ ఇవ్వాలి. వర్తమాన చరిత్రలో ఫాసిజం చెప్పకోదగిన సంఘటన. దానిని విశద పరచాలి. (అది ఎలాంటిదో, ఎందుకు పుట్టిందో తెలియజెప్పాలి). దానిని గుర్తపెట్టుబడిదారీ విధానమని, హిట్లర్‌లు సామ్రాజ్య వాదమని పిలిచి లాభంలేదు. ఫాసిజాన్ని గుర్త పెట్టుబడిదారీ విధానంతో అభేదమయిన దానిగా చెప్పటం చారిత్రాత్మకంగా తప్పు. జర్మనీ ఫాసిజం పుట్టకముందే గుర్త పెట్టుబడిదారీ విధానం ఇతర దేశాలలో ఉన్నది. ఆ దేశాలలో ఫాసిస్టులు అధికారాన్ని చేజిక్కించుకోలేక పోయారు. ఆర్థికంగా వెనుక బడిన దేశమైన ఇటలీలో ప్రప్రథమంగా ఫాసిజం నెలకొల్పబడింది. సాంస్కృతిక వాతావరణం, సిద్ధాంతపరంగా పూర్వ విషయాలు లెక్కలోనికి తీసుకోకపోతే ఫాసిజం ఎందుకు ఆవిర్భవించిందో చెప్పలేం. జర్మనీ యొక్క సాంస్కృతిక, సిద్ధాంత చరిత్రనుండే ఫాసిజాన్ని అధికారంలోకి తెచ్చిన సిద్ధాంతాలు ఉద్భవించాయి. భావగమనంలో ఫాసిజం ఒక మజిలీ. గుర్త పెట్టుబడిదారీ విధానం—ఇంకా సరిగా చెప్పాలంటే క్షీణదశలో ఉన్న పెట్టుబడిదారీ విధానం— ఫాసిస్టు భావాలు తనకు ఉపకరిస్తాయని గ్రహించింది. గతంలోని ఆర్థిక పరిస్థితుల వల్ల జర్మనీలోగాని, ఫాసిజానికి తలగ్గిన మరో దేశంలోగాని సాంస్కృతిక సంప్రదాయం నిర్ణయించబడి ఉండవచ్చును. కాని గుర్త పెట్టుబడిదారీ విధానానికి, ఆర్థికవెనుకబడిన తనపు ఫలితాలకూ కార్యకారణ సంబంధం ఉన్నదనటం పొరపాటు. తరువాత జరిగే సంఘటనలను వివరించటంలో పొరపాట్లు చరిత్రలో భావాల పాత్రను గుర్తించక పోవటం వల్ల సంభవిస్తున్నాయి. ఏ రాజకీయ పార్టీ కార్యాచరణ నయినా అపోహలు లేకుండా పరిశీలిస్తే వ్యతిరాజకీయ పార్టీ కార్యాచరణను ఏవో కొన్ని తాత్విక సూత్రాలు నిర్ణయిస్తున్నాయని తేలుతుంది, కాకపోతే ఆ తత్వ శాస్త్రం సరియైనది కాకపోవచ్చును.

ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలు మన పార్టీ యొక్క కార్యకలాపాలను స్తంభింప చేస్తాయని భావించేవారు. మనల్ని కమ్యూనిస్టులతో పోల్చి అలా చెపుతున్నారు. కమ్యూనిస్టు పార్టీకి ఒక తత్వశాస్త్రం లేదా? తను మార్క్సిస్టు పార్టీయని కమ్యూనిస్టు పార్టీ ప్రకటించుకోవటం లేదా? వారు

మార్క్సిజాన్ని ఆమోదిస్తున్నారు; మార్క్సిజం ఒక తత్వశాస్త్రం. కమ్యూనిస్టు పార్టీ కార్యకలాపాలను వారి తత్వశాస్త్రం స్తంభింప చేయకుండా పైపెచ్చు ఆ పార్టీవారిలో అమితమైన పట్టు దలను సెంపొందిస్తున్నపుడు తత్వశాస్త్రం మనల్ని ఎందుకు స్తంభింపచేస్తుంది? కనుక కమ్యూనిస్టు పార్టీతో పోల్చుకొని మాట్లాడినా రాజకీయాలకు తత్వశాస్త్రానికి సంబంధం ఉండరాదని అనలేం. మనలో కొందరికి కమ్యూనిస్టులు ఆదర్శ పోయలులుగా ఉన్నారు: కమ్యూనిస్టులకన్నా సిద్ధాంతాన్ని గురించి మాట్లాడేవారు మరెవరున్నారు? తప్పుడు తత్వ శాస్త్రం కాని, సరియైన తత్వశాస్త్రాన్ని పొరపాటుగా అవగాహన చేసుకోవడం కాని ఆచరణలో మూర్ఖత్వానికి దారితీస్తుంది. సరియైన తాత్విక దృక్పథం హేతుబద్ధమైన కార్యాచరణకు ఉత్తేజాన్నిస్తుంది; అలాంటి కార్యాచరణ చాల శక్తివంతమైనది; అందువల్ల సమర్థవంతమైనది. మన రాజకీయ కార్యకలాపాలకు ఉత్తేజాన్ని, సంకల్పబలాన్ని, నైతిక ప్రామాణ్యతను ఇచ్చే తాత్విక సూత్రాల సదవగాహన కార్యరంగంలో నిస్తే జానికి దారితీస్తుందని భయపడేవారు, అకర్మణ్యత్వానికి సుముఖమైన మనస్తత్వం కలిగియున్నారు. మనకు తత్వశాస్త్రం ఉన్నా లేకపోయినా వారు అకర్మణ్యత్వాన్ని ఆశ్రయిస్తారు; వెల్వంటనేగాని, తరువాతగానివారికా ఆవస్థతప్పదు. మన కార్యాచరణ సమర్థవంతం కాదని ఇప్పటికీ అలాంటి వారు అభిప్రాయ పడుతున్నారు; కమ్యూనిస్టు విధానంలో మన కార్య కలాపాలు లేవు కనుక వారు అలా తలపోస్తున్నారు. పార్టీ కార్యకలాపాల నుండి వారు తప్పుకోవటానికి ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలు నిమిత్త కారణ మయితే నేను చేయగలిగిందేమీ లేదు. ఏదో కారణం కోసం వారు వెతుక్కుంటున్నారు. ఆ మాటకువస్తే సరియైన విధానంలో వారు ఇప్పుడు కూడా చైతన్యవంతంగా పనిచేయటంలేదు.

మనకూ భౌతిక తత్వశాస్త్రానికి ఉన్న సంబంధాన్ని ఇంతగా వివరించిన తరువాత మనం భావవాదంలోకి జారిపోతున్నామనే అహేతుక భయాన్ని పోగొట్టటానికి మనం ఇంకా ఏమీ చెప్పనక్కరలేదు. ఆ ప్రశ్నను గురించి వివరించే రెండు సిద్ధాంత సూత్రాలు బాగా స్పష్టంగా ఉన్నాయి. సిద్ధాంతసూత్రం వ్యాసం కానేరదు; అది ఒక సిద్ధాంత ప్రతిపాదన. దాన్ని కుదించి చెప్పవలసి ఉంటుంది; ఇంచు మించుగా

నీతివాక్యాల వతు ఉంటుంది. విషయాన్ని గురించి తగినంత జ్ఞానం లేకపోతే అలాంటి ప్రతిపాదనలను అవగాహన చేసుకోవటం కష్టంగా ఉండవచ్చు. అపోహలను దురభిప్రాయాలను వెనుకకు నెట్టి సహజ వివేకంమీద ఆధారపడితే హేతుబద్ధ ప్రతిపాదనలను అర్థంచేసుకోవడం కష్టంకానేకాదు. సాంకేతిక పదజాలాన్ని వాడలేదు. నిగూఢమైనదేమీలేదు. స్పష్టమైన భాషలో చెప్పబడిన స్పష్టమైన ప్రకటన అది. అర్థంచేసుకోదలచి దాని ఉద్దేశాన్ని గమనించ ప్రయత్నించే వారికి అది అవగాహన అవుతుంది. దానిని అనుమానంతోనూ, దురభిప్రాయంతోనూ చూస్తుంటే అందులో దోషాలు ఎన్నటం, అది అర్థంకలేదనటం జరుగుతుంది. ఇది ఒక మేధాసంబంధమైన ఎత్తుగడ; రాజకీయం హేతుబద్ధంగా నైతికంగా ఉండాని, విప్లవకారుడు అపినీతి కరమైన మార్గాన ప్రయోజనాలను సాధించటం—తీవ్రవాద క్రైస్తవులైన జెసూట్ల వలె—అనంగీకార యోగ్యమని మీలో అంగీకరించని వారు బహుకొద్దీమంది మాత్రమే; కాని, మన ప్రతిపాదనలను వ్యతిరేకించడానికి తగిన మేధాసంపత్తి వారికి లేదు. అందువల్ల తమకు అర్థంకావటం లేదని వారు అంటున్నారు. వారు తమ భావాన్ని పార్టీ మొత్తంపై రుద్దలేరు. వారు మెజారిటీ నుండి వేరుపడతున్నారు. వారిపై శిక్షణ చర్య తీసుకుంటామని బెదిరించటం రాజకీయం యొక్క సూత్రాలకు, భావానికి విరుద్ధం. సిద్ధాంతసూత్రాలను వ్యతిరేకించే వారు, లేక ఆ సిద్ధాంత సూత్రాలలో కొన్నిభాగాలను వ్యతిరేకించే సోదరులు యాంత్రిక క్రమ శిక్షణను మెచ్చుకునేవారు. వారు మానసిక ఒత్తిడిలో విశ్వాసమున్నవారు; కాని రాజకీయ దృష్టిలో క్రమశిక్షణ సంఘటనకు సంబంధించిన నీతి. రాజకీయం యొక్క మౌలిక సూత్రాలను అర్థంచేసుకోలేనివారు క్రమశిక్షణ యెడమన వైఖరిని కూడ అర్థంచేసుకోలేరు; అందువల్ల మూర్ఖంగా క్రమ శిక్షణను నెలకొల్పాలనే వారు పార్టీలో క్రమశిక్షణారాహిత్యాన్ని ప్రవేశ పెట్టడానికి ప్రయత్నించ వచ్చు.

ఆర్థిక సంబంధాల వల్ల మాత్రమే చారిత్రాత్మక సంఘటనలు నిర్ణయించబడతాయనే దృక్పథాన్ని మనం కాదంటున్నాము కనుక, భావాల రంగంలో మనం ఆ ప్రమాణాన్ని అమలుచేయం. నైతిక విలువలు, సాంస్కృతికరీతులు, కళాభిరుచులు, అన్నీ ఆర్థిక సంబంధాల

ఉపరితలాలు అనే మార్క్సిస్టు అభిప్రాయాన్ని మనం అంగీకరించం. బూర్జువాకళ, బూర్జువాతత్వశాస్త్రం అనే వదాలను మార్క్సిస్టులు వాడుతుంటారు. బూర్జువాసమాజపు ఆర్థిక సంబంధాల ఉపరితలాలు ఇవి అయితే, అవి పెట్టుబడిదారీవిధానపు ఫలితాలన్నమాట. కానీ వాస్తవం ఏమిటి: బూర్జువా తత్వశాస్త్రం అనుబంధమున్న ఆధునిక భావవాదం పెట్టుబడిదారీ సమాజం ఆవిర్భవించకముందే ఉదయించింది. కారల్ మార్క్సు హేగెలును కాళ్ళపై నిలబెట్టి వుండవచ్చు. కానీ తను మాత్రం హేగెల్ తలపై స్థానం ఏర్పరచుకున్నాడు. సామాజిక రంగంలో ప్రధాన పాత్ర వహించేదిగా ఇంకా రూపొందిన కార్మిక వర్గ ప్రవక్త కాదాతను: ఏ సిద్ధాంతాన్నయితే ఒక వర్గం ఆమోదిస్తుందో ఆ సిద్ధాంతం ఆ వర్గం యొక్క సృష్టి అని అతని వాదన. కానీ నిజానికి మార్క్సు ఈ తన సిద్ధాంతాన్ని తప్పని తనే రుజువుచేశాడు.

వ్యతిరేక వైఖరిని అలవర్చుకొని ప్రతి ద్వంద్వి చెప్పినదంతా తప్పనటం తేలిక. కానీ అదిచాలదు; ఒకరిని తప్పని సీపు అన్నప్పుడు సీపు ప్రత్యామ్నాయాన్ని సూచించగలిగి ఉండాలి. ఉపరితలం అనేది గాలిలో తేలియాడేది కాదని మనం రుజువుచేస్తే తప్ప, ఈ అసంగతమైన మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతాన్ని చెన్నీయేనే కాదనలేం; ఉపరితలానికి కూడా వేరులు ఉంటాయి. సామాజిక అనుభవం వల్ల భావాలు ప్రభావిత మవుతాయి; అలాగే భావాలు సామాజిక చారిత్రక సంఘటనలపై ప్రభావం చూపిస్తాయి. కానీ భావాలకు ఒక తార్కిక వద్ధతి, ఒక గమనమూ ఉన్నాయి. ఈ ప్రతిపాదనను స్థిరీకరిస్తేనే ఉపరితల సిద్ధాంతాన్ని సవాలు చేయగలము. సిద్ధాంతాలు ఉపరితలాలు కావని, అవి స్వయం సంపూర్ణమైన నిర్మాణాలని రుజువుచేయాలి. సామాజిక సంబంధాల వల్ల భావాలు ప్రభావితం అయితే అది కార్య కారణ సంబంధఫలితం కాదు; అది కేవలం యాదృచ్ఛికం.

భౌతిక విశ్వం యొక్క పరిధిలోకి భావగమనాన్ని తీసుకొని రాలేక పోతే, మనం భావవాదంలోకి పోతాం. భావగమనానికి చరిత్ర యొక్క, జీవితం యొక్క భౌతిక ప్రక్రియలకు సంబంధం కలిగించక పోతే దానిని ప్రకృతికి కీలకమైన లేక అధి భౌతికఅంశం వల్ల జన్మించిన దానినిగా

గమనించవలసి ఉంటుంది; అంటే మతం లోనికి జారిపోవడమవుతుంది. అందువల్ల భావోత్పత్తి ఎలా జరుగుతుందో, భావం ఎలా పెరుగుతుందో మనం విశదపరుస్తాం. భావవాదం జ్ఞానవాద పరిధిలోనే నిలబడగలదు. కనుక మనం జ్ఞానవాద పరంగానే భావవాదాన్ని త్రోసిరాజంటున్నాం. భావవాదం మరొక ప్రమాణం మీద ఆధారపడలేదు. జీవశాస్త్ర సంబంధమైన జ్ఞానం ఇటీవలవరకు వెనుకబడి ఉన్నందున భావవాదంలో రంగంలో చోటుచేసుకో గల్గింది. జ్ఞానసముపార్జన ఎలా జరుగుతుందనే విషయం సమస్యగా ఉండేది. దానిని ఆధారంచేసుకుని భావవాదం భౌతికవాదంపై యుద్ధానికి తలపడింది. కాని శారీరక శాస్త్రంలోనూ, తత్వసంబంధమైన ఇతర శాస్త్రాలలోనూ కనుగొనబడిన విషయాల వల్ల ప్రత్యక్షజ్ఞాన సముపార్జనకు సంబంధించిన సమస్య పరిష్కారమయింది. జ్ఞానసము పార్జన తెగని సమస్య కాకుండా పోయినందునను, భౌతిక విజ్ఞాన శాస్త్రానికి మనోవిజ్ఞానశాస్త్రానికి ఉన్న అభాతాన్ని అధిగమించ గల్గినందు వలనను భావాలుకు జీవపరిణామ ప్రక్రియ ద్వారా భౌతిక విశ్వంయొక్క అద్వైత భావన వరకు జాడతీయ గలం.

ఇది మన సిద్ధాంతం. భావాలు వాటంతట అవి ఉనికి గల్గలేవు. అజీవ ప్రకృతి అనే అవనిక నుండి మానవుని శారీరక నిర్మాణం పెరిగినట్లే మానవుని హేతుత్వాన్ని ఉద్వేగాన్ని మానవునికి పూర్వదశలోని జీవపరిణామానికి, ఇంకా భౌతిక విశ్వంయొక్క సామాన్య పునాదులకు జాడ తీయ వచ్చును. జీవితంలో ఏ అంశాన్నో తీసుకొని, దానిని తత్తిమ్మావాటితో జతపరచి, భౌతిక విశ్వంలో ఉన్న సామాన్య ప్రారంభ దశకు జాడతీసే తత్వశాస్త్రం సరియైన తత్వశాస్త్ర మవుతుంది. అది దేవుణ్ణి సింహాసనా చ్యుతుని చేస్తుంది; ఆలా దేవుణ్ణి పదవీభ్రష్టుణ్ణి చేయలేకపోతే స్వేచ్ఛకోసం పోరాడిలాభంలేదు. మానవుడు మానసికంగాను, నైతికంగాను స్వేచ్ఛా వరుడు కాకపోతే ఈ భూమి మీద అతడు స్వేచ్ఛను పొందలేడు. అలాంటి స్వేచ్ఛాతత్వం కార్యాచరణకు ఏ మానవుని అయినా ప్రోత్సహించాలి! మహత్కార్యాలు చేయడానికి అతనికి శక్తినివ్వాలి. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ ఉద్యమం ఇతరులతో ప్రేమేయం లేని ప్రత్యేక ఉద్యమంకాదు. ఆ ఉద్యమం యెడల అభిమానం చూపే వారిని ప్రబోధించటమే దాని ప్రముఖ కర్తవ్యం. మన తాత్విక సూత్రాలను మన పార్టీ సభ్యులందరూ

మొదటి నుంచి అంగీకరించక పోవచ్చు. కాని ఒకసారివారు పార్టీ సభ్యులయితే వారు సంపూర్ణమైన చైతన్యం కల రాడికల్ వాదులగుటకు వారికి సహాయపడుతుంది. ప్రపంచాన్ని వున్నట్లా ఇంచేయ దలిచిన పార్టీగా రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ విశ్వాసంకల భౌతికవాదుల పార్టీగా ఉండాలి.

రేపిపాటికి ప్రపంచాన్ని మనం మార్చలేం. ఒక ఉద్యమాన్ని సృష్టించేటపుడు ఆ ఉద్యమంలో చేరదలచిన ప్రతి ఒక్కరిని “మీకు దైవంలో విశ్వాసం ఉన్నదా లేదా?” అనే ప్రశ్నవేయలేం. ప్రజలు ఎందుకు దేవునిలో నమ్మకం కలిగి ఉంటున్నారు? వాళ్ళు నిస్సహాయులు కనుకనే. వారికి కొంత ఊరట, కొంత ఊతకావాలి. అందుకే వారు దేవుని మీద ఆధారపడతారు. గత యుగాలలో భారత ప్రజల స్థితి చాలాపెరం గాను, నిరాశాజనకంగాను ఉన్నది; తరువాత మరోజన్మ ఉంటుందనే నమ్మకం వారికి లేకపోయి ఉన్నట్లయితే ఈపాటికి భారతదేశం ఒక బ్రహ్మాండమైన సిచ్చాసుపత్రిగా తయారయ్యి ఉండేది. మత విశ్వాసం వారికి అవసరం; వారు జీవితం సాగించడానికి అది ఉపకరించింది. ప్రయోజన రహితం, నిరాశాజనకం, బాధాకరం అయిన వారి జీవితాలకు ఏదో అర్థాన్ని—అది ఉపకల్పితమైనదే కావచ్చు—అందించింది మతం. ఈ ప్రపంచంలో, ఈ జన్మలో భారత ప్రజలు స్వేచ్ఛను. ఆనందాన్ని ప్రయోజనాత్మకంగా పొందాలంటే భావవిషయంగా ఈవాతావరణం మారాలి. సమూల సామాజిక మార్పుకు ముందుగా తాత్విక విప్లవం రావాలి. ప్రజలకు నైతిక మానసిక స్వేచ్ఛ యొక్క సందేశాన్ని అందజేసే తత్వ శాస్త్రాన్ని విప్లవ రాజకీయ పార్టీ కలిగి ఉండాలి. భారత ప్రజలను బంధించే బానిసత్వం అనే గొలుసులో దైవ విశ్వాసం చాల బలమైన లింకు. అనాది కాలం నుండి స్వచ్ఛందంగా అంగీకరింపబడిన భావ బానిసత్వం అనే గొలుసుపై రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ సూత్రాలు బలమైన సుత్తెదెబ్బలు కొడతాయి. విధి మీదను, విధిని నిర్ణయించే దైవం మీదను, లేక దేవుళ్ళ మీదను తిరుగుబాటు చేయమని ప్రబోధించే పాఠశాలగా రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ ఉద్యమం ఉంటుంది. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ ఉద్యమం ప్రబోధకులకు శిక్షణ ఇచ్చే కళాశాల. ప్రబోధకులకు ఆ ఉద్యమం బోధచేస్తుంది. మొదట్లో దేవునిమీద తిరుగుబాటుచేయమని ప్రజలను

కోరం. తాము నిస్పృహయులమనే విశ్వాసాన్ని ఇన్నాళ్ళు కల్గించారు ప్రజలకు; అలా వారు నిస్పృహయులు కావని రుజువుచేస్తుంది రాడికల్ ఉద్యమం. తాము స్వచ్ఛందంగా లొంగివుండడం వలన, నిస్పృహవలన, అకర్మణ్యత్వంవలన ఈ దుఃఖ భాజనమైన ప్రపంచాన్ని తామే నిర్మించామని గ్రహించినపుడు ఇంతకన్న తక్కువ దౌర్భాగ్యం కలిగిన, మెరుగైన ప్రపంచాన్ని తామే సృష్టించుకోగలరని ప్రజలు భావించడం జరుగుతుంది, ఈ ప్రకారం క్రమక్రమంగా వారు తమలో విశ్వాసం పెంచుకుంటారు. అలా ప్రజాస్వామ్య ఉద్యమం ఉత్తేజితం కాకపోతే అది ప్రక్కదారి పడుతుంది. అందువల్లనే నియంతృత్వం కావాలనడం ఈనాడు మోజుగా మారింది. ఈ ఉన్నాదాన్ని రాడికల్ ప్రజాస్వామ్యమొక్కటే, అదుపులో పెట్టగలదు.

మన పార్టీ హస్తాంతంలోలేదు. అది భారతదేశ ప్రజానీకంలో భాగం ప్రజల బలహీనతలు, రుగ్మతలు, దానిలో ప్రతిఫలిస్తాయి. భారతదేశ ప్రజలలో అధిక సంఖ్యాకులు దేవునిలో విశ్వాసం కలిగిఉన్నారు. కనుక మన పార్టీలో కొంతమంది సభ్యులుకూడా ఆ జాతీయ వారసత్వంలో వాటా పొందిఉండవచ్చును. పార్టీలో వారి స్థానం విచిత్రమైనది. వ్యాధిని ఏ నిరోధమూ లేకుండా వ్యాపింపచేసే కుష్టురోగులు కాదు వారు. ఆసుపత్రిలో శిక్షణ పొందిన నర్సులు, అర్హతగల డాక్టర్లు రోగులకు ఆ వారసత్వ జాడ్యాన్ని ఎలా వదలిస్తారో అలాగే పార్టీలో వారికి మానసిక జాడ్య విముక్తి కలుగుతుంది.

ఈ మహాసభ అయిపోయిన తర్వాత కొద్దికాలంలోనే ఇరువది వేల మంది కొత్తసభ్యులను మనం చేర్చుకున్నామనుకోండి; సహజంగా వారు అంతా మన 'జాతీయ విలక్షణత్వం' లేక 'సాంస్కృతిక సంప్రదాయం' అయినఅపోహలతో నిండిన మనస్సుగల మామూలు భారతీయులు. రాడికల్ డెమాక్రాటిక్ పార్టీవేలుపల ఎక్కువగా రాడికల్ వాదులు పెరుగుతారని మనం ఊహించం. అది సాధ్యం అయితే మనం ఏమీచేయవలసిన పని లేదు; రాడికల్ డెమాక్రాటిక్ పార్టీ అవసరం అవుతుంది. మన కొత్త సభ్యులు మున్నుండు రాడికల్ వాదులుగా తయారవతారు. అంతవరకే వారి తాహతు; అట్లుకాని ఎడల వారు రాడికల్ డెమాక్రాటిక్ పార్టీలో ఎందుకు

చేరుతారు: వారిని చరిపూర్ణ రాడికల్ వాదులుగా తయారు చేయటం మన ద్వితీయ కర్తవ్యం. ఇది చాలా ప్రాముఖ్యత కల పార్టీ కార్యక్రమమని గుర్తించని దీర్ఘానుభవజ్ఞులలో చాలమంది మనపార్టీలో ఉన్నారు. కొత్త శక్తులు అధిక సంఖ్యలోకి వస్తే, వారు అపరిపక్వ మనస్సులు అయినందున పార్టీ నిధిల మవుతుందని, అవకాశ వాదులకు క్రిడా రంగం అవుతుందని వారు భయపడుతున్నారు. ఆ అనుభవజ్ఞులైన రాడికల్ వాదులకు పార్టీయెడల విశ్వాసం ఉన్నది; అయినా పార్టీ కార్యక్రమాన్ని గురించి వారికి పొరపాటు అభిప్రాయం ఉన్నది. వారి దృష్టిలో పార్టీ ఎల్లవేళలా తదితర ప్రపంచంపై ఏదోరకపు చర్యకు పూనుకోవలసి ఉన్నది. పార్టీకి అంతరంగిక జీవితం ఉంటుందని వారు విస్మరిస్తున్నారు. వారు ఈ ఘోరమైన తప్పిదాన్ని చేస్తున్నారు; అది పార్టీ అభివృద్ధిని అటకాయిస్తున్నది. మున్ముందు వికసనం పొందగల శక్తియుక్తులు కల మానవులతో పార్టీకూడుకొని ఉన్నదని వారు గ్రహించనందున వారు ఈ పొరపాటు పడుతున్నారు; మానవ స్వేచ్ఛకొరకు జరిగే ఈ పోరాటంలో నాయకత్వం వహించే అర్హతగల స్వేచ్ఛాజీవులుగా రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీసభ్యులు రూపొందాలి. దానికి మున్ముందుగా వారు తమ శక్తియుక్తులను వికసించ చేసుకోవాలి. తమసభ్యుల మానవ వికాసానికి పార్టీతోడ్పడాలి; అంతేకాక మానవ విముక్తి పోరాటానికి నాయకత్వం వహించగల అర్హతను వారికి సంతరించిపెట్టాలి.

పార్టీ అంటే మనకు కొత్తరకపు ఆలోచన ఉన్నట్లు మీకు విదితం అవుతున్నది. దీనిని ఉదహరించడానికి నేను వాడుకలోవున్న ఒక ఉపమానాన్ని చెప్తాను. రాజకీయ పార్టీని జీవితో పోల్చవచ్చును; అది అంతరంగిక జీవితము కలిగి, చైతన్యం కలిగి ఉంటుంది. అంతరంగిక జీవితం అంటే ఏమిటి? స్వయం సంపూర్ణమైన జీవయొక్క భాగాల మధ్య ఉండే సంబంధమే అది. జీవికి తన చుట్టూ ఉన్న పరిసరాలతో కూడా సంబంధం ఉంటుంది. జీవయొక్క అంతరంగిక జీవితం స్తంభించి పోయినా, లేక అది పనిచెయ్యడం ఆగిపోయినా ఏమి జరుగుతుంది? ఆ జీవి చచ్చిపోతుంది. అంతరంగిక జీవితం చైతన్య రహితం అయితే, జీవికి పరిసరాలతో ఎట్టిసంబంధం ఉండబోదు. ఒకజీవి తన పరిసరాలపై ప్రతిచర్య చేయగల్గివుండే, జీవిప్రప్రథమంగా బ్రతికి ఉండాలనే అంశాన్ని

మనపార్టీలోనే అనుభవ వృద్ధులు గుర్తించటంలేదు; అంటే మరో మాటలో చెప్పాలంటే పార్టీయొక్క ఆంతరంగిక జీవితంపై పార్టీ కార్యక్రమం ఆధారపడుతుంది. తమ మూర్ఖాభిమానంతో పార్టీకార్యక్రమం యెడల తమ కన్న తప్పుడు భావనతో మనపార్టీలోని అనుభవ వృద్ధులు పార్టీని చంపుతారు. పార్టీ మానవులతో కూడుకొనిఉన్నదని గ్రహించి, పార్టీలో ప్రతి సభ్యుణ్ణి పరిపూర్ణ వికాసంకల వ్యక్తిగా తయారుచేయడం ప్రథమ కర్తవ్యం అని గుర్తెరింగి, పార్టీకి అంత చైతన్యం కలదని జ్ఞాపకం చేసుకొని—అంటే పార్టీ తనను తాను గుర్తించగలస్థితి కలిగి ఉన్నదనే భావాన్నిపొంది పార్టీని రక్షించాలని మనం కాంక్షిస్తున్నాం. మనకు 20 వేల మంది సభ్యులుంటే, అందులో 15 వేలమంది పార్టీ ఆంతరంగిక జీవితాన్ని చైతన్యవంతంగా స్పందింప చేస్తూవుంటే, తతిమ్మావారు బాహ్య కార్యక్రమాల్లోపాల్గొంటూ వుంటే పార్టీ ఇతోధికంగా వృద్ధిహిందుతుంది; పార్టీయొక్క బాహ్యకార్యక్రమం కూడా సమర్థవంతం అవుతుంది. మన నూతన దృక్పథాన్ని నిర్ణయించిన మన అనుభవాన్ని ప్రతి సభ్యుడూ గుర్తించడంలోనే మన పార్టీయొక్క ఆంతరంగిక జీవితం ఇమిడివుంది. ఇది చాలా మహత్కార్యం. ప్రస్తుతానికి ఇది చాలా ముఖ్యమైన పార్టీ కార్యక్రమం.

సామాజిక పునర్నిర్మాణాన్ని గురించి మనం ఒక నూతన భావాన్ని పెంపొందిస్తున్నాం. పిడి వాదపు సూత్రాల కలగూర గంప కాదు మన సిద్ధాంతం. బహుశః ఇది మొదట్లో ఏకొద్దిమంది వ్యక్తుల మస్తిష్కాలలోనే ఉద్భవించి ఉండవచ్చును; తరువాత అది తార్కికంగా పరిణామం పొందింది. ఒకసారి ఆ భావన బలపడిన తరువాత మొత్తం పార్టీ అంతటికీ ఈ భావాన్ని ఎరుకపర్చాలి. అదే నాయకత్వం యొక్క విదుక్త ధర్మం. ప్రజలలో అవ్యక్తంగా ఉన్న పీరిణను వెలికి తీయడం ద్వారా వారు గుర్తించేలా చేయటం నాయకత్వ విధి; అంటే ప్రభోధం చెయ్యడమే నాయకత్వ బాధ్యత. అనుచరవర్గం ఎంతమంద బుద్ధికలదైతే నాయకత్వం అంత గొప్పదని ఈ దేశంలో విశ్వశింప బడుతున్నది. భారత ప్రజలు మానసికంగా వెనుకబడి ఉన్నందున నాయకత్వాన్ని గురించి అలాంటి భావన ఉదయించింది. ఏ దేశానికి తగిన నాయకత్వం ఆ దేశానికి లభిస్తుందనేది శుష్క పీలొపన కాదు.

భారత దేశంలోని రాజకీయోద్యమం ఏ తాత్విక శాస్త్రాన్ని హిందీ ఉండలేదు; దానికి క్రమశిక్షణ మాత్రం చాల ఉన్నది. రాజకీయ పార్టీని గురించిన ఈ అవగాహన మన పార్టీలో కూడ ప్రవేశించింది. నియంతృత్వం విప్లవకారుల ఆదర్శమై కూర్చున్నది. నియంతృత్వాన్ని సెలకొల్పడానికి సాధనం రాజకీయపార్టీ; అది విప్లవపార్టీ అని పిలవబడాలంటే పార్టీలో అంతర్గత ప్రజాస్వామ్యం ఉండరాదు. మన పార్టీసభ్యులు ఈభావన కబంధపాటై అనుండి బయట పడాలి. ఎంత ఎక్కువమంది సభ్యులు కొత్త భావాలను ఆమోదిస్తే అంత త్వరగా పార్టీని గురించి, పార్టీనాయకత్వాన్ని గురించి పాత భావాలు కలవారియొక్క ప్రభావం తగ్గిపోతుంది. అందు వల్లనే పార్టీకి తత్వశాస్త్రంతో అనుబంధం ఉండడాన్ని వారు వ్యతిరేకిస్తున్నారు.

అధికారం యెడ మన ప్రైఖరి మనలో కొంతమంది మనస్సులలో సందేహాలను, అపోహలను సృష్టించింది. రాజకీయాధికారం లేకుండా సామాజిక పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమాన్ని అమలు పర్చటానికి వీలులేదు. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ అధికారాన్ని ఎలా హస్తగతం చేసుకొంటుంది; అధికారం అనే ముఖ్య సమస్యను మన ఈనూతన దృక్పథం దాటవేయటం లేదా? విప్లవరాజకీయాలకూ, అధికారం స్వాధీనం చేసుకోవటానికి అవినాభావ సంబంధం సెలకొల్పుకున్నందువల్ల ఈ అనుమానం కలుగుతున్నది. మన దృష్టిలో స్వేచ్ఛను సాధించటమే రాజకీయం యొక్క లక్ష్యం; అధికారం ఆలక్ష్యసాధనకు ఉపకరించే పనిముట్టు మాత్రమే. రాడికల్ వాదం అధికారాన్ని గురించిన సమస్యను తప్పించుకొనితిరగదు; దానిని పూర్వాపర సందర్భంగా ఉచితస్థానంలో సెలకొల్పుతుంది. సామాజిక పునర్నిర్మాణం చేయాలనే మిషన్ అధికారాన్ని నిరవధికంగా అంటిపెట్టుకునే నిమిత్తం అధికారాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవాలని రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ అభిలషించదు; ప్రజానీకం సర్వ సత్తాకశక్తివంతమై అలా సమర్థవంతంగా వ్యవహరించే అవకాశాన్ని ప్రజలకు కల్పించే ప్రజాస్వామ్య నిర్మాణాన్ని రాడికల్ పార్టీ ప్రతిపాదిస్తున్నది. ఈప్రక్రియ పూర్తి అయిన తరువాత ఏ మిషన్ గాని ఏ రాజకీయపార్టీ అధికారాన్నికై వశం చేసుకోవాలదు; అధికారంపై నొక్కుపెట్టే విప్లవ రాజకీయ సిద్ధాంతం, గాని ఆచరణ గాని స్వేచ్ఛను హరించేసే విధానాన్ని అంతర్గర్భితంగా కలిగిఉంటుంది.

సాధనం అక్షయమై బైరాయిస్తుంది; అధికారంలో వున్న రాజకీయపార్టీ యొక్క శాశ్వత నియంతృత్వాన్ని సమర్థిస్తుంది. అధికారాన్ని గురించిన ఈ “విప్లవ” సిద్ధాంతాన్ని ఆచరణకు అన్వయిస్తే ఈ దిగువ ఫలితాలు వస్తాయి; స్వేచ్ఛ సమకూడాలంటే అధికారం హస్తగతమవటం అవసరం; కనుక జాతిపేరుతోగాని, వర్గపేరుతోగాని విప్లవపార్టీ అధికారాన్ని సంపాదించాలి; అధికారం ఒకపార్టీచేతుల్లో ఉంటుందికనుక, ఆ దేశ ప్రజలందరికీగాని, ఆ వర్గప్రజలందరికీగాని అది అందుబాటులోనికి రాదు; దానిని కొద్దిసంఖ్యలో వున్న ఒకమూలవాదు గుత్తకు తీసుకుంటారు; అధికారాన్ని ఎవరూ ఇష్టపూర్వకంగా వదులుకోరు. కాబట్టి అందరికీ స్వేచ్ఛరావటం అసంభవమవుతుంది. అధిక సంఖ్యాకుల శాశ్వత బానిసత్వాన్ని సమర్థించే నిమిత్తం జాతి, వర్గం అనే సాముదాయక అహం అను తయారుచేయటం జరిగింది.

అందువల్ల స్వేచ్ఛ అనేభావాన్ని మన ముందు ప్రముఖంగా ఉంచుకుంటున్నాం. సెచ్చా సముపార్జనకు ప్రజలకు అధికారం హస్తగతం కావటం అవసరం; మార్పుకులోనయిన పరిస్థితుల్లో, వివిధశక్తుల సంబంధాలు మారుతున్నపుడు అధికారాన్ని స్వాధీనం చేసుకునే రీతులు వేరువేరుగా ఉంటాయి. విముక్తి ప్రదాయిని అయిన హ్యూమనిస్టు తత్వశాస్త్రంపై ఆధార నడిన మన సామాజిక పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమంలో విప్లవ పార్టీ అధికారాన్ని గుత్తగా అనుభవించే ప్రమాదం లేదు. ప్రజానీకాన్ని అంతనూ ఆవరించే ప్రజాసంఘాలకు అధికారం చెందాలని మనం ప్రతిపాదిస్తున్నాం; అంతేగాని పార్టీకి అధికారం కట్టబెట్టాలని మనం ఆశించడం లేదు. సమాజంలోని ప్రతి వయోజనుడూ అధికారాన్ని చలాయించటానికి వీలుగా అధికారాన్ని ఎలా ప్రసారం చేయాలో మన ముసాయిదా రాజ్యాంగంలో వివరించాము.

అనుభవం వల్ల గుణపాఠాన్ని నేర్చుకొని ఇటు పొర్ల మెంటరి ప్రజాస్వామ్యాన్ని-అటు ఏ రకమయిన నియంతృత్వానయినా మనం తృణీకరించాం; కాని మనం గాలిలో ఆధార రహితంగా తేలియాడటం లేదు; మనం మూడవ ప్రత్యామ్నాయాన్ని సూచిస్తున్నాం. అది వైరెంటికన్నా మంచిదని మనం భావిస్తున్నాం; కాకపోతే అన్ని

తాలాలకు అది వర్తిస్తుందని మనం అనం. గతం నుండి కొన్ని సూత్రాలను వెలికి తీస్తాం; అది మన ప్రస్తుత కార్యక్రమాలకు మార్గంవర్ధకం అవుతాయి. అవి భవిష్యత్తును గురించి ప్రతిపాదనలు అంచనాలు మాత్రమే; అవి కేవలం ఊహారాలు. సాధ్యమయ్యే అన్ని ప్రభావాలను మనం పరిగణనలోకి తీసుకొనలేం. అయినా, పౌరపాలుకు తగిన అవకాశం ఇచ్చి, మహత్వాలు సంభవించవని గ్రహించి ఒక పద్ధతిలో సంఘటలు జరుగుతాయని మనం ముందుగా చెప్పవచ్చు. మన సిద్ధాంత సూత్రాల చివరి భాగం అలాంటిది; అది అనుభవం మీద చెప్పబడిన విషయం కాదు; కాకపోతే అది తార్కికంగా సమర్థనీయం. సమాజంలోని సభ్యులందరికీ ఇతోధికమైన స్వేచ్ఛను గ్యారంటీచేసే సామాజిక రాజకీయ ఆర్థిక నిర్మాణపు రూపు రేఖలను మనం ఊహిస్తున్నాం.

రాడికల్ తత్వశాస్త్రం యొక్క సమన్వయ యుతమైన చిత్రాన్ని మీ ముందు ఉంచాను; ఆ తత్వశాస్త్రం వల్ల ఉత్తేజితులైన వారు సాధించవలసిన సామాజిక పునర్నిర్మాణ చిత్రపు రూపురేఖలను కూడా వివరించాను. ప్రపంచానుభవం మీద ఆధారపడి రూపొందించబడిన విప్లవ సిద్ధాంతాన్ని, ఆ చరణను ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలు విశద పరుస్తున్నాయి.

ఏడవ అధ్యాయం

కమ్యూనిజాన్ని అదిగమించి నవ్యమానవవాదం వైపు

(బొంబాయిలో జరిగిన 9వ అఖిలభారత రాజీకర్ డెమోక్రాటిక్ ఫార్టీ ఉహాసభలో
నెం. 29-12-46ది న ఎం. ఎన్, యే చేసిన ముగింపు ఉపన్యాసం.)

రాజకీయ పార్టీ మహాసభకు సంబంధం లేనిదిగా కన్పించే పత్రంపై నేను మాట్లాడవలసి ఉన్నది. ఆ పత్రాన్ని ఇచ్చట చదివాం; దానిని అచ్చువేసి పంచడం కూడా జరిగింది. రాజకీయ సమావేశంలో ఇలాంటి విషయాలు ఎందుకు చర్చించవలసి వచ్చిందో ప్రశ్నించుతూ తప్ప, మహాసభకు హాజరయిన తతిమ్మా వారిలో పెక్కుమంది ఆశ్చర్యపడుతుండ వచ్చు. ఏదో కొత్త విషయాన్ని చెప్తున్నట్లుగా కన్పడే చిన్న రాజకీయ పార్టీని ప్రోత్సహించే నిమిత్తం వారు మూడురోజుల నుండి ఎంతో ఆచరణతో మహాసభకు హాజరవుతున్నారు. వారికి నిరాశకలిగి ఉండవచ్చును; వారు విమర్శనా ధోరణిలో ఉండవచ్చును; వారు ఇలా అనుకుంటూ ఉండవచ్చును; మన దేశాన్ని ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు పాత రాజకీయ పార్టీలను మహానాయకులను చీకాకు పరుస్తున్నాయి. వాటి యెడల కొత్తపార్టీ ఎట్టి వైఖరి ప్రదర్శిస్తుందో వాటిని ఎలా పరిష్కరించ దలచిందో అనే భావంతో వినడానికి మేము ఇక్కడికి వచ్చాం; కానీ, ఆచరణాత్మక విషయాలపై తన ఆభిప్రాయాలను ఎరుకపరచకుండా రాజకీయాలకు సంబంధంలేనట్లు కన్పడే ఇతర సమస్యలపై ఆభిప్రాయాలు వెల్లించుచుతూ ఈ కొత్త పార్టీ కాలం ఎందుకు వృధాచేస్తున్నది:

ఇలా ఆలోచించడం రాజకీయాల యొక్క సరియైన అవగాహన కాదు; అది పూత మెరుగులను అర్థంచేసుకోవడమే. ఇలాంటి అవగాహన మన దేశంలోనే కాకుండా వర్తమాన ప్రపంచం అంతటిలోనూ చాల గందరగోళాన్ని సృష్టించింది. మానవాళి భవిష్యత్తులోని అంధకారాన్ని తొలగించి కాంతివంతం చేయాలంటే రాజకీయ సమస్యల యెడల కొత్త దృక్పథాన్ని అలవరుచుకోవాలి. ద్వితీయ ప్రపంచ యుద్ధపు వినాశాన్ని

తట్టుకొని సభ్యప్రపంచం నిలబోక్కుకున్నది; కాని అది చరిత్రలో తీర్మానమైన విప్లవస్థితిలోనే ఇరుక్కొనిఉన్నది. ఆధునిక నాగరికత యావత్తూ ఇబ్బందిలో పడింది. నాగరిక మానవ సమాజం సాధించిన విజయాలపై ఆధారపడి సృజించబడిన సాంస్కృతిక మానసిక విలువలకు ప్రమాదం సంభవించనున్నది. ప్రపంచం యొక్క భవిష్యత్తుతో చెరలాటలాడబానికి వృత్తి రాజకీయ వాదులకు అనకాశం ఇస్తూ, రాజకీయం ముగ్ధ భూయిష్టమని వైదొలగటం మానవాళి అమూల్య వారసత్వాన్ని గౌరవించేవారు చేయరాని పని. వారు శాంతిని గురించి మాట్లాడుతున్నారు; ప్రపంచం మరో యుద్ధంపై పుజారిపోతున్నది. కనుచూపుమేర రాజకీయార్థిక భద్రతలేదు. మొత్తం మీద ఇది నిరాశాజనకమైన భవిష్యత్ చిత్రణ; అయినా ఇది నిస్పృహకు దారితీయకుండా ప్రశాంతమైన ఆలోచనకు దారితీయాలి.

పరాజయం సంపూర్ణమైన చెడుకాదని మనకు మానసికశాస్త్ర అధ్యయనమూ, చరిత్ర పఠనమూ చెపుతున్నాయి. నిజానికి పరాజయం ఆలోచనను ప్రకోపింపజేస్తుంది. తల మున్నగు చేసి వేసే కష్టాలను ఎదుర్కోవలసిన అవసరం లేకుండా విజయాన్నుండి మరో విజయానికి సాగిపోతూ ఉంటే తృప్తిగా ఉండడం అలవాటు అవుతుంది; ఈ అలవాటు ఆలోచనను తుగ్గించివేస్తుంది. మన ప్రయత్నాలు విఫలమయినపుడు, మనబాట ముళ్ళబాటగా కన్నడినపుడు మనం తీవ్రంగా ఆలోచిస్తాం; ఆ ఆపత్సమయంలో మానవజ్ఞానమూ, అవగాహనశక్తి విజృంభిస్తాయి; మానవాళిముందు అభ్యుదయ పథం గోచరిస్తుంది. ఈ విషమ స్థితిలో మెరుగైన అంశం అది ఒక్కటే; విషాద మేఘచ్ఛాయలలో మెరుపు తీగ అదే.

వాళ్ళ భావాలను ఇష్టా యిష్టాలను బట్టి ప్రపంచాన్ని పునర్నిర్మాణం చేయాలని, అంతర్జాతీయ సంబంధాలను నెలకొల్పాలని దేశ దేశాలలో ప్రభుత్వ నేతలుగా ఉన్న రాజకీయవాదులు, రాజకీయ వేత్తలు కృషి చేస్తున్నారు. వారెవరూ స్వేచ్ఛా ప్రవృత్తి కలవారు కాదు; వారికి స్వప్రయోజనాలూ, స్వయం కల్పితభావాలూ ఉన్నాయి. ఇలా ప్రపంచానికి మాట్లువేసే ప్రయత్నం నిష్ఫలమవుతుందని నిష్పక్షపాతం

గాను, ఉద్యోగ రహితంగాను పరిశీలించేవారు అభిప్రాయ పడుతున్నారు. ఆధునిక నాగరికతకు తీవ్రమైన జాడ్యం వచ్చింది; జాడ్యాన్ని సమూలంగా తీసివేసే బాషధం కావాలి. వారు తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నారు; కొత్త భావాలు ఉదయిస్తున్నాయి. ఫలవంతంకాగల భావాలు వస్తున్నాయి. ఈ విషయ స్థితిలో నుండి బయటపడాలంటే ఆ భావాలనన్నింటిని తార్కికంగా సంగతమైన వ్యవస్థలో సమన్వయ పరచాలి.

మహాసభ ఆమోదించిన సిద్ధాంత సూత్రాలలోని భావాలు కొత్తవి కావు. వాటి పరిణామానికి బాధ్యతవహించిన గొప్పతనం ఒక్క రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీకే చెందదు. అవి ఈ కాలపు భావనకు ప్రతీకలు. చరిత్ర ప్రారంభదశనుండి మానవుని చర్యలను ప్రభావితంచేసిన స్వేచ్ఛా జ్యోతిని ఫాసిస్టు విజయం ఆర్పివేసే ప్రమాదం సభ్యతా ప్రపంచానికి సంభవించిన తరుణంలో ప్రపంచంలోని దైర్య స్త్రీర్యస్తులయి మేధాశక్తి గల స్త్రీ పురుషులు ఈ ప్రమాదం నుండి బయటపడడం ఎలాగని ఆలోచించడం ప్రారంభించారు. కాలక్రమేణా వారి సంఖ్య పెరిగింది; వారి ఆలోచన సాహసోపేతంగా సాగింది; వారి భావాలు స్పష్టమైన రూపాలను సంతరించుకున్నాయి. పాతభావాలు పసక్లోపయాయి; వాటి ప్రభావాన్ని కోల్పోయాయి; సభ్యతా ప్రపంచం ఘుండు కొత్త భావాలను ఉంచవలసి వచ్చింది. ప్రపంచం యావత్తూ బ్రహ్మాండమైన యుద్ధ సంఘర్షణలో ఉన్నప్పుడు ఇలా ఆలోచిస్తున్న వ్యక్తులు పరస్పరం సంప్రతించుకోలేక పోయారు; వారు ప్రపంచంలో తలోమూల ఉండడం వల్ల ఆ చిక్కువచ్చింది. మానవ సమాజాన్ని సమూలంగా పునర్నిర్మాణం చేయటానికి చేసే ప్రయత్నాలను ఉత్తేజపరిచే కొత్త తత్వశాస్త్రాన్ని వారు నిర్మించలేక పోయారు. యుద్ధం ముగిసినందుకు సంతోషిస్తున్నాం; శాంతి ఇంకా సుదూరంగా ఉంది. అయినా ఒక పనిచేయవలసి ఉన్నది. ఆ పనే ప్రపంచాన్ని శాంతికి చేరువచేస్తుంది. యుగభావనకు ప్రతీకలుగా ఉన్న స్త్రీ పురుషులు ఇన్నాళ్ళు ఎవరికి వారుగా ఆలోచిస్తున్నారు; ఎవరికి వారుగా కార్యాచరణకు పూనుకుంటున్నారు. వారంతా ఇప్పుడు సమైక్యంగా ఒక నూతన తాత్విక సిద్ధాంతాన్ని రూపొందించవలసి ఉన్నది. మానవాళి యొక్క భవిష్యత్తును అలాంటి తాత్విక సిద్ధాంతమే వ్యాజ్యమానం చేయగలదు.

మన దేశంలో కూడా ఇలాంటి ఆలోచనకు బాటలు వేసినవారున్నారు. యుద్ధారంభకాలంలో వారు రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీని నిర్మించారు. అది కాలగమనంలో మరచిపోలేదు మామూలు రాజకీయ సంఘటన కాదు. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ స్థాపకులు గంభీరమైన ఉద్వేగం వల్ల ఊగిపోయారు; మానవాళి భవిష్యత్తును గురించిన అవగాహన వల్ల ఉత్తేజితులయ్యారు. దురదృష్టవశాత్తు, అనాడు, వారి చర్యను ఇతరులు సరిగా అర్థంచేసుకోలేదు; దానిని అపార్థం చేసుకోవటం జరిగింది. వారిని నిందించారు; వారిపై అపవాదులు వేశారు, వారిని అపకీర్తిపాలు చేశారు. ఇదంతా కొందరు భారతీయులు చేసిన పని. అభ్యుదయం—ప్రత్యాఘాతం అనే శక్తులమధ్య చావుబ్రతుకుల పోరాటంలో మానవాళి యావత్తూ సతమతమవుతున్న సమయంలో అభ్యుదయ శక్తుల సరసన భారతప్రజలను నిలబెట్టే ప్రయత్నంలో రాడికల్ వాదులు విఫలమైనారు. ఆవైఫల్యం మనకు ఒక రకంగా మేలు చేకూర్చింది. పెద్ద పెద్ద సమస్యలను గురించి ఆలోచించడానికి అది సమయం కాదు; అయినా కొంత తీవ్రాలోచన చేయడానికి అది అవకాశం ఇచ్చింది. విద్యాహీనులయి వెనుకబడివున్న అశేష భారతప్రజానీకం విషయం అలా ఉంచండి. విద్యాలాభంపొంది ప్రాచీన సంస్కృతిని అవగాహన చేసుకొని, ఉదాత్త ఆశయాల వల్ల ఉత్తేజితులయిన చిన్న వర్గం మాట ఏమిటి? ఇదేదో కేవలం బ్రిటీషు సామ్రాజ్యవాదం, జర్మను ఫాసిజముల మధ్య పోరాటమేకాదని, మానవాళి యావత్తునూ ఆవరించిన తీవ్ర విషమస్థితియని వారెందుకు గ్రహించ లేక పోయారు? ఆ ప్రమాదంలో మానవాళి బ్రతకటమో, లేక నశించటమో సమస్యగా తయారయిందని వారు ఎందుకు తెలుసుకోలేక పోయారు?

ఈ ప్రశ్నలకు జవాబులకోసం మేము చుట్టూ కలియజూచాం. మనదేశ రాజకీయ జీవితం యావత్తూ లోతులేని పునాదిపై ఆధారపడివుందని మేము కనుగొన్నాం. ఈ భావన అంత క్రొత్తది కాదు మాకు. రాజకీయవాదులు స్వాతంత్ర్యం, సేచ్ఛ, సోషలిజం, కమ్యూనిజం, వర్గ రహిత సమాజం, ఆర్థిక పునర్నిర్మాణాలను గురించి ప్రసంగించారు; కాని, ఎవరూ ఇలాంటిప్రశ్నలను వేయలేదు; జాతీయ స్వాతంత్ర్యం కొరకు మేము ఎందుకు త్యాగం చేయాలి? రూపంలేని స్వేచ్ఛకోసం మేము ఎందుకు పోరాడాలి? సోషలిజం, కమ్యూనిజం భూప్రపంచంలో

ఎలా నిర్మిస్తారు? ఉత్పత్తి సాధనాలను జాతీయ రాజ్యానికో, లేక వర్గ రాజ్యానికో దత్తం చేసినంత మాత్రాన మన సమస్యలు ఎలా పరిష్కరించం అవుతాయి? అలాంటి ప్రశ్నలను నిర్లక్ష్యం చేశారు. రాజకీయ సామాజిక పునర్నిర్మాణాన్ని గురించిన ఈ ప్రైవేటు దృక్పథం భారతదేశానికే పరిమితం కాదు. ఇలాంటి దృక్పథాన్నే ఇతరదేశాలవారూ కలిగిఉన్నారు. అందువల్లనే రాజకీయచరణ అధికారం కోసం కుగ్రమ్మలాటగా తయారయింది. సామాజిక పునర్నిర్మాణం కోసం జరిగే ఉద్యమం ఒక ఓటమి నుండి మరో ఓటమికి పయనించింది. ఆధునిక చరిత్రను పునఃపరిశీలనచేసి, గుఱపాఠాన్ని నేర్చుకొని ఈ ప్రశ్నలను—అచ్చంగా మనదేశం వరకే గాక ప్రపంచం మొత్తానికి సంబంధించి లేవదీయాలని మేము నిర్ణయించుకున్నాము. ప్రపంచం యావత్తునూ ఆవరించిన బ్రహ్మాండమైన విషమస్థితిని అవనికగా తీసుకొని భారతదేశ సమస్యను పరిశీలిస్తేనే దానిని పరిష్కరించగలమని మేము అవగతం చేసుకున్నాం. మానవ విలువల గుర్తింపు అనే పునాదిపై నిర్మితమైన నూతన జీవిత తత్వంయొక్క ఆసరాతోనే స్వేచ్ఛ, సమాజపునర్నిర్మాణం అనే సమస్యలపై దృష్టి సారించవలసిఉన్నది. దేశం, లేక వర్గంయొక్క పరియోజనాలు కాకుండా మానవుని అవసరాలను దృష్టిలో ఉంచుకొనే రాజకీయ ఆచరణను రూపొందించుకోవాలి.

దేశంలో అనేక సిద్ధాంతాలు, సూత్రాలు, ఇజాలు ప్రబలంగా ఉన్నాయి. మరో సిద్ధాంతం నిజానికి క్రొత్తదయితేతప్ప, ఆలోచనా పరుల దృష్టిని ఆకర్షించదు. కాని, ప్రపంచంలో పూర్తిగా క్రొత్తదంటూ ఏదీ ఉండదు. చరిత్ర మహత్వాల క్రమం కాదు. శూన్యం నుండి ఏదీ రాదు. క్రొత్త పాతలోనుండి ఉద్భవించేదే. మానవుని అంతర్శక్తులు వికసించటంవల్ల క్రొత్త అంశాలు వస్తాయి. మానవచరిత్రలో గొప్పదైన ఈ విషమస్థితికి స్పందించిన ఇతరదేశాల స్త్రీ పురుషుల మనస్సుల్లోకూడా రాడికల్ డెమోక్రసీ సిద్ధాంతసూత్రాలలో రూపొందించ బడిన భావాలు మెదులుతున్నాయి. ఈ భావాలు మేమే తయారుచేసినవనీ, వీటిని ఇంకెవ్వరూ వాడుటకు వీలులేదనీ మేము అనం. ఈ సూత్రాల ఉద్భవానికి, సూత్రీకరణకు, వివరణకు మాకు చేతనయినంత వరకు మేము దోహదం చేసాం. మానవాళి వారసత్వమైన శాశ్వతవిలువలను పునఃపరిశీలన

చేయటంవల్ల, మానవచరిత్రకు తాత్వికపరంగా భాష్యం చెప్పడంవల్ల ఈ సిద్ధాంత సూత్రాలు వెలువడినాయి. సభ్యతా ప్రపంచం మీద అలముకొన్న అంధకారం ఈ నూతన ధృక్పథంవల్ల పోగొట్టగలం. “భవిష్యత్ లో ఏమి జరుగనున్నదో అంచనాపెయ్యగలం”.

ప్లేటోకాలం నుండి రాజ్యానికి - వ్యక్తికి ఉన్న సంబంధం రాజకీయ సమస్యగా ఉంటూ వచ్చింది. రాజకీయవేత్తలను ఈ సమస్య చిత్తకు పరచింది. దానిపర్యవసానంగా ఆధునిక రాజనీతి తత్వశాస్త్రం వ్యక్తిని సమాజానికి ప్రతిద్దండిగా నిలిపింది. సమాజానికి, వ్యక్తికి చుక్కెదురైతే వ్యక్తుల శ్రేయస్సును నష్టపరిస్తే తప్ప సామాజికాభ్యుదయం సాధ్యం కాకపోతే - సమాజపరిధిలో వ్యక్తులసమన్వయం - కుదరకపోతే యావత్తు మానవ చరిత్ర ఏకలమైనట్లే. స్వయం నాశనం చేసుకొనే యాంత్రిక వైపరీత్యం లాగా కాక ఇతరత్రా ప్రపంచానికి భవిష్యత్ ఉండబోదు. ఈ విషమపరిస్థితిని అవగాహన చేసుకోవాలన్నా, దాని నుండి బయట పడి మార్గాన్ని అన్వేషించాలన్నా సమాజానికి - వ్యక్తికి, వ్యక్తికి - రాజ్యానికి మధ్యఉండే సంబంధం అనే మౌలిక సమస్యను పునర్విచారణ చేయవలసి ఉంటుంది.

ఆధునిక ప్రపంచంలో ముఖ్యంగా 19 వ శతాబ్దపు మధ్యకాలం నుండి వ్యక్తి ప్రత్యాఘాతుక రాజకీయసిద్ధాంతల నుండిగాక అభ్యుదయ, ముక్తి ప్రదాయక సిద్ధాంతలలోనుండి కూడా నిష్క్రమించాడు.

వ్యయొక్క సర్వసత్తాక శక్తిని గుర్తించనందువలనే నాజీ యిజాన్ని, ఫాసిజాన్ని సమగ్ర నియంతృత్వాలుగా నిరసిస్తున్నాం; సంఘమనే యంత్రంలో ఒక భాగంగామాత్రమే వ్యక్తిని పరిగణించాయి. ఆ యంత్రానికి సమిష్టి అహాన్ని సమకూర్చాయి. నిన్ను మాపార్థి ప్రధానకార్యదర్శి ఇచ్చిన రిపోర్టులో జాతీయవాదం దాని అంతర్గత తర్కం వల్ల సమగ్ర నియంతృత్వంగా పరగణిస్తుందని చెప్పారు; జాతీయవాదం సమిష్టిభావం కల జాతి అనే భావనపై ఆధారపడింది. అది భౌతికభావన; అయినా, రక్తమాంసాదులు కలిగిన మానవులు జాతిని మోహనతం చెయ్యడానికి, ప్రతిష్టపాత్రం చెయ్యడానికి త్యాగం చెయ్యాలట. అదే జాతీయవాదం యొక్క సారం. ఒక అవాస్తవికమైన దానికోసం, ఒక

భృమ కోసం వాస్తవాన్ని త్యాగం చెయ్యటమంటే ఇదే. జాతీయవాదం అద్వైత మతంలాంటిది అయితే తప్ప, జాతి వ్యక్తియొక్క అవిచ్ఛిన్న విశ్వాసాన్ని పొందలేదు; మరియొక్కదైవం ఉండరాదు; మరెవ్వరూ త్యాగఫలంలో వాటాను ఆశించరాదు. దేశాన్ని జాతి దేవత యొక్క దేవాలయంగా పరిగణిస్తున్నారు. ఈ దేశంలో నివసించే వ్యక్తులందరూ ఎవరి యెడలనూ విశ్వాసం చూపరాదు; తమపట్ల తాము కూడా విశ్వాసం కలిగి ఉండరాదు. ఏ రాజకీయ దేవత యొక్క అస్తిత్వాన్ని ఋజువు చెయ్యలేమో, ఆ దేవత యొక్క గుప్తస్వభావం వలన వ్యక్తి జాతియెడల విశ్వాసం కలిగి ఉండవలెను. ఈ ఒక్క అవాస్తవిక అంశాన్ని ప్రజానీకం బానిసత్వరీతిలో అంగీకరించకపోతే జాతి మనుగడ సాగించలేదు.

రాజకీయమతంయెడల మూఢభక్తి విపరీతంగా ఉన్న ఈదేశంలో జాతీయవాదం—జర్మన్ దేశానిదైనా లేక జపాను దేశానిదైనా—సమగ్ర నియంతృత్వ శాఖగానే యెంచుకోవాలి. జాతి అనే భావననుండి తార్కిక ఫలితంగాకాక అచిరకాలంలోనే అది అనుభవైకవేద్యం అవుతుంది. నిజానికి భారతజాతీయవాదం తన నియంతృత్వ కోరలను చాస్తున్నది. “ఒకేదేశం, ఒకేపార్టీ, ఒకేనాయకుడు” అనేసూత్రంమీద వ్యతిరేకత లేకుండా ఈ దేశంలో ప్రచారం చేయబడుతుంది. ఆచరణలో అసహనం పెచ్చు పెరుగుతుంది. రాష్ట్రాలలోను, కేంద్రంలోను ఒకేపార్టీ ప్రభుత్వాలను నడుపు తున్నది. ఐక్యత పేరుతో ఈవిర్బాటును సమర్థించడం జరుగుతున్నది. అదేమిషమీద జాతీయవాదరాజకీయానికి వ్యతిరేకతను దేశద్రోహంగాను, దేశభక్తిలేనిదిగాను చిత్రించబడుతున్నది. జాతీయవాదం జెండాక్రింద భారతదేశం సమగ్రనియంతృత్వం వైపు సాగిపోవుతున్నది. అంతేకాదు, ఆదారిన చాల దూరం పరునించింది.

స్వేచ్ఛాభావనకు వ్యతిరేకమైన సమగ్రనియంతృత్వం భారతదేశ రాజకీయజీవితాన్ని మరోవైపునుండికూడా ఆక్రమిస్తున్నది. దేశంలోవుండే ప్రజల సముదాయంగా కాకపోతే జాతికిఉనికిలేదు; అలాగే దానిలో ఉండేప్రజల సముదాయంగాకాక వర్గానికిఉనికిలేదు. కమ్యూనిజం—జాతికికూడాకాదు—ఒక వర్గానికి సమర్థిఅహంను ఆపాదిస్తున్నది; చిట్టచివరకు ఒకవర్గంతప్ప అన్నివర్గాలు నశించిపోయి, సమాజంవర్గరహితం

అవుతుంది. అలాంటిసమాజాన్ని నెలకొల్పడమేలక్ష్యం; సమాజాన్ని ఒకజీవిగాభావించి దానిపరిణామాన్ని అభ్యుదయంగా ఆశించడమే లక్ష్యం. జీవిగా సమాజం భాగాలతో నిండిఉంది; కాని, భాగాలకు సొంతఉనికి ఉండదు. సొంతచరిత్ర వుండదు. సామాజిక అభ్యుదయాన్ని పెంపొందించడమే దానిపని. సమాజనిర్మాతలైన రక్తమాంసాదులతోఉన్న మానవులు సమష్టిఅహం అనే రూపరహిత ఉహారచిత భావనకు లొంగిపోవలసిందే. ఏ స్త్రీ పురుషులు లేకపోతే జాతిగాని, సమాజంగాని, వర్గంగాని ఉనికికలిగి ఉండదో, ఎవరిఉనికి, సృజనాశక్తి సామాజిక రాజకీయనిర్మాణానికి అత్యవసరమో, ఆ స్త్రీ పురుషులను లొంగదీసుకోవడం జాతీయవాదానికి, కమ్యూనిజానికి లక్షణం; అది నిరంకుశత్వానికి సిద్ధాంతపరమైన పునాదిని ఏర్పరుస్తుంది. కమ్యూనిజానికి మౌలిక విశ్వాసంగాఉన్న కార్మిక నియంతృత్వభావన కమ్యూనిజానికి అత్యవసర షరతుగా రూపొందటం యాదృచ్ఛికంకాదు, వైపరీత్యమూకాదు. సమష్టిఅహానికి ఒకమార్మికశక్తిని ఆపాదించి మానవుడిని లొంగదీసుకునే స్వభావాన్ని దానికి అందజేయుడం వలననే నిరంకుశత్వభావన ఉదయించింది. మానవుడు సామాజిక ప్రపంచ సృష్టికర్త; అతని సర్వసత్తాకతను నిరాకరించే ఏ సామాజిక నిర్మాణం కూడా విముక్తిప్రదాయమని చెప్పలేం,

సంధికాలంవరకే అయినా, కమ్యూనిజం నిరంకుశత్వంతో పొత్తుకలిగి ఉంటుందనేవిషయాన్ని ఎవరూ కాదనటంలేదు. జాతీయవాదం ఎంతగా సమగ్ర నియంతృత్వ స్వభావం కలిగివుందో అంతగా కమ్యూనిజం కూడా ఆస్వభావాన్నే కలిగి వుందనే భావాన్నిమాత్రం తీవ్రంగా వ్యతిరేకిస్తారు. ఎందుకంటే సమగ్ర నియంతృత్వం స్వేచ్ఛకు వ్యతిరేకం కనుక, ఆ అంశాన్ని ఇంకా ఎక్కువగా పరిశీలిద్దాం. సమాజంయొక్క ఆర్థిక జీవితంపై అల్పసంఖ్యాక వర్గాలు ఇంతకాలమూ పెత్తనంచేయుడంవల్లనే అసమానతలు ఉద్భవించాయని వాదించడం జరుగుతున్నది; మరో మాటలోచెప్పాలంటే ఉత్పత్తిసాధనాలు వ్యక్తులస్వంత ఆస్తి కావడం వల్లనేనని భావం. అందువల్లనే ఉత్పత్తిసాధనాలు వ్యక్తులపరంగా కాక రాజ్యపరంగా వుండాలట. అప్పుడు ఆర్థికసమానత్వం ఏర్పడుతుంది; దాంతో దానంతటదీ రాజకీయసమానత్వం ఏర్పడుతుంది. పైకిఇది సమంజసంగా కనిపించవచ్చు. కాలగమనంలో ఎలాగోఅలాగు సంభవించే

ఉహరాజ్యంగా పాతకాలపు సోషలిస్టులు కలలుకన్నారు. కారల్ మార్క్స్ యుటోపియన్ సోషలిస్టులను ఎగతాళిచేసి పెట్టుబడిదారీ విధానం నుండి కమ్యూనిజానికి దారితీసే సామాజిక మార్పుయొక్క యంత్రాగాన్ని విశదీకరించాడు. అది యాంత్రిక ప్రక్రియ కాదు; అది పెట్టుబడిదారీ విధానంలోని అంతర్గత వైరుధ్యాలవల్ల నిర్ణాయకమైనది; అందువల్లనే ఆమార్పు అనివార్యమవుతుంది.

కొర్మికవర్గం అధికారాన్ని చేజిక్కించుకుంటుంది. ఆవర్గంయొక్క సమష్టి అహాన్ని బహిర్గతంచేసేరాజ్యాన్ని నెలకొల్పుతుంది; ఉత్పత్తి సాధనాలపై యాజమాన్యాన్ని వ్యక్తుల ఆధీనంనుండి ఆవర్గం అధీనంలోకి బదిలీచేస్తుంది. యాజమాన్యం సమష్టిస్వభావాన్ని పొందుతుంది. కాని, ఇది నిజంగాజరుగుతుందా? యాజమాన్యం ఒకవర్గంచేతుల్లోనుండి తీసి మరొకవర్గం చేతుల్లోపెట్టడం సంభవిస్తుంది. పెట్టుబడిదారీ, యాజమానులంతా కలిసి పెట్టుబడిదారీవర్గం అవుతారు; ఆ వర్గానికి సమష్టిఅహం, వ్యక్తిత్వం వుంటాయి. ఆ వ్యక్తిలో ఆలోచిస్తే పెట్టుబడిదారీయాజమాన్యం అచ్చంగా వ్యక్తిపరమైనదికాదు; అదికూడా సమష్టియాజమాన్యమే. అందువల్ల యాజమాన్యపు మార్పిడి వాస్తవానికి ఏమార్పును తేవటం లేదు, అయినా, ఉత్పత్తిసాధనాలపై యాజమాన్యాన్ని జాతీయం చేశామని, సమాజపరంచేశామని చెప్తావుంటారు. వాస్తవానికి యాజమాన్యం అప్పటికీ “స్వకీయం” గానే ఉంటుంది; యాజమాన్యం సమాజానికి చెందకుండా ఒకవర్గానికి మాత్రమే చెందుతుందికనుక, అలా చెప్పవలసివస్తున్నది. అయితే దానిని సంధికగా వర్ణిస్తారు. క్రమక్రమంగా అన్నివర్గాలు అంతరించి పోతాయట. సమాజం రాజ్యంతో సహాయోగం చెందుతుందట; సమాజం రాజ్యం ఒకటే ఔతవట. ఇదికూడా నమ్మతగినదిగా కన్నడుతుంది ఘోరదృష్టితోచూస్తే. అందువల్ల మార్క్సిజాన్ని అభ్యుదయకరమని, విమోచన పరిధాయకమని అభివర్ణించారు. అలా ఒక శతాబ్దం పొటు మానవాళిలో ఆత్యధిక కులభావనాశక్తిని అది ఆకట్టుకుంది.

కాని రాజ్యం ఇంకా అస్తిత్వం కలిగిఉంటున్నది; అధికారంలో ఉన్న వర్గంచేతిలోని సాధనం రాజ్యం అని మార్క్సిజం చెబుతున్నది. వర్గవ్యవస్థ లేనప్పుడు, సమాజం యావత్తుతో రాజ్యంసహయోగం చెంది నప్పుడు, రాజ్యం అధికార సాధనంగా ఉండదు; అంటే దానికి పనిలేదు కనుక రాజ్యం అంతర్ధాన మవుతుంది. ఇలాంటి ధోరణికి వాస్తవికతలేదు; ఇది కోరికపై ఆధారపడిన ఊహజనితం. దీనితో అంతర్గత తార్కిక వైరుధ్యాలున్నాయి. అత్యధికంగా పారిశ్రామికీకరణ పొందిన సమాజం రాజకీయంగా సంఘటితం కానక్కరలేదనేదే ఈ పొరపాటుభావం. వివిధ పరిస్థితుల్లో రాజ్యం ఏ పనిని నిర్వహించినా, ప్రాయిికంగా అది సమాజపు రాజకీయ నిర్మాణమనే విషయాన్ని మనం గుర్తుంచుకోవాలి. అందువల్ల కమ్యూనిజంలో రాజ్యం వాడిపోతుందనే మార్కుస్ ఊహత్మక భావనకు అనుభవంలో చోటుండదు. ఆ “యుటోపియా” లోనే మానవునికి స్వేచ్ఛ లభిస్తుందని చెపితే మానవుడు ఎన్నడూ స్వేచ్ఛను అనుభవించలేడు. కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంత వ్యవస్థలో స్వేచ్ఛారాహిత్యం అంతర్గతంగా తార్కిక పద్ధతిలో ఇమిడిఉంది. మార్కుస్ స్వయంగాను, మార్క్సిస్టు సిద్ధాంత కర్తలున్నూ తమ భావాలను తార్కికంగా చివరి వరకు ఆలోచించలేదని తోస్తుంది. మార్కుస్ మానవవాది. స్వేచ్ఛాతత్వంగా తన తాత్విక సిద్ధాంతాన్ని రూపొందించాడు. ఆ సిద్ధాంతంలో ఎంత భావాన్నత్యం ఉన్నా, ప్రవక్త ప్రవచన ఉత్తేజిత శక్తి ఉన్నా అది లోపభూయిష్ట మయితే, దానిని అలోచనాపరులు విశ్వసించలేరు. కనుక మరియొక అంశాన్ని జోడించటం జరిగింది. సమష్టి అహంను ఊహించడమే అది. సాముదాయక సామాజిక అభ్యుదయాన్ని సాధించడానికి సామాజిక పునర్నిర్మాణం జరగాలి. కమ్యూనిజం “యుటోపియా” గా, ఊహ కల్పిత వ్యవస్థగా మంచి లక్షణం కలిగిఉండేది; ఇప్పుడు కమ్యూనిజం దానిని కోల్పోయింది. స్త్రీ పురుషులు వ్యక్తులు అనే భావనను తిరస్కరించి, స్వేచ్ఛారాహిత్య భావనకు ప్రమాణాన్ని కమ్యూనిజం అందించింది. మొదట్లో స్వేచ్ఛాసాధన సిద్ధాంతంగా బయలుదేరిన కమ్యూనిజానికి పట్టిన దుర్గతి ఇది.

సమాజానికి వ్యక్తికి గల సంబంధం ఏమిటి అనేది కీలకసమస్య. యావత్తు సమాజం అంటే ఏమిటి? సమాజంలోని మానవులందరినీ

మింజిందీ, అధిగమించిందీ అవుతుందా సమాజం? కమ్యూనిస్టు సమాజాన్ని నిర్మించడానికి మనమంతా త్యాగాలు చేయాలట; ప్రతి ఒక్కరూ దాని కోసం కృషిచేయాలట. సామాజికాభ్యుదయం అవసరమే; లేకపోతే మానవాళి పురోగమించలేదు. ఇదంతా ఏమిటి? దీని అర్థం ఏమిటి? వ్యక్తిని సమష్టి అహంకు బలి ఇవ్వటమే అది. వ్యక్తికి—సమాజానికి ఉన్న సంబంధాన్ని సరిగా అన్వయించు కోలేక లోపభూయిష్టమైన ఒక సిద్ధాంతం నుండి మరో లోపభూయిష్టమైన సిద్ధాంతానికి రాజకీయ ఆలోచన గెంతుతున్నది. ఈ పరిణామాన్ని చూస్తూ ఒక నాడు నిస్పృహయులంగా ఉండిపోయాం. వ్యక్తి ఎలా ఉద్భవించాడో, సమాజం ఎలా ఏర్పడిందో, ఎలా పరిణామం చెందిందో ఎవరికీ తెలియదు ఒకనాడు. అప్పుడు ఊహకే ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇవ్వవలసి వచ్చింది. కాని ఈ రోజుల్లో మనం అలా అంధకారంలో వెదుక్కోనక్కరలేదు; కనీసం ఆంతగా ఆపద్ధతిలో సంచరించనక్కరలేదు. అది భౌతిక ఊహధారాలపై రాజకీయ సిద్ధాంతాలను నిర్మించనవసరం లేదు. మానవుని అవతరణ, అతని పరిణామాన్ని గురించి జీవశాస్త్రమూ, మానవశాస్త్రమూ మనకు అనుభవ పూర్వక జ్ఞానాన్ని అందిస్తున్నాయి. సమాజం వ్యక్తుల సృష్టి అని మనం తెలిసుకున్నాం. వ్యక్తి ప్రధముడు; వ్యక్తి సమాజాని కన్న ప్రాముఖ్యతలో ముందువాడు. వ్యక్తి యొక్క స్వేచ్ఛాభ్యుదయాలను సాధించటానికి సమాజం సాధనం, మాత్రమే. కాని లక్ష్యమైన స్వేచ్ఛాభ్యుదయాలు విస్మరింపబడ్డాయి. ఇలా లక్ష్యేన్ని, సాధనాలను తప్పుగా తారుమారుచేయటానికి కారణం సమాజంలో మానవుని స్థానాన్ని గురించిన పొరపాటు అవగాహనే; రాజకీయ ఆచరణ. సామాజిక నిర్మాణాలనుండి నీతిని వేరుచేయటమే. అదే ఈనాటి విషమస్థితికి కారణం. ఈ విషమస్థితి యొక్క మూలానికి మనం పోతేతప్ప దానిని అధిగమించలేము:

మనము మానవునితో సౌరంభించాలి. వ్యక్తి అనేది నిరాకార భావన అని మహాగొప్పగా ప్రచారంచేస్తున్నారు; భౌతిక విజ్ఞాన శాస్త్రంలో అటువు ఎలా నిరాకార స్వరూపమో వ్యక్తికూడా ఉనికిలేని సామాజిక అటువని చెబుతున్నారు. సమాజం మానవులచేత నిర్మింపబడలేదని, అది ఒక గుంపుగా మానవాతీత శక్తిచే సృజింపబడిందని, పై సిద్ధాంతాన్ని

అంగీకరిస్తే, నమ్మవలసివస్తుంది. కాని ఈ సామూహ్యకథావనను ప్రచారం చేసేవారు కూడ మానవుడు తన ప్రపంచాన్ని తానే సృష్టిస్తున్నట్లు అంగీకరిస్తారు. అలా సమాజం మానవనిర్మితమని అంగీకరింపబడుతున్నది. మానవుడు సమాజాన్ని ఎందుకు సృష్టించాడు? ఎలా నిర్మించాడు? తన ఉనికి కోసం అతడు చేసిపోరాటంలోనే సమాజాన్ని మానవుడు సృష్టించు కున్నాడు. జీవ పరిణామ అవనికలో ఉద్భవించిన మానవ జాతి తన పోరాటాన్ని వ్యక్తులుగా సాగించింది. మనుగడ కోసం పోరాటాన్ని నడిపి చేస్తే విజయవంతంగా సాగించగలరని వారు కాలక్రామేణ తెలుసుకున్నారు. అదే సమాజ ఆవిర్భవానికి కారణభూతమయింది.

మనుగడ కోసం జరిగే పోరాటం యొక్క లోగుట్టు ఏమిటి? అదే స్వేచ్ఛా పిపాస. ప్రకృతియొక్క భయానక శక్తులకు వ్యతిరేకంగా మన పూర్వీకులు - ఆదిమమానవులు - పోరాటం నలిపి వుండకపోతే ప్రాకృతిక పరిస్థితులు వారిని అంతంచేసి ఉండేవి. వారిని సంహరింప జూనిన శక్తుల బారి నుండి వారు తమరిని రక్షించుకో పూనారు. అస్తిత్వంకోసం జీవి చేసే పోరాటాన్ని కొనసాగిస్తే స్వేచ్ఛాపిపాస ఏర్పడుతుంది; అదే మానవాభ్యుదయానికి ప్రేరణ. మనుగడ కోసం జరిపే పోరాటాన్ని సమర్థవంతంగాను, ఉన్నత స్థాయిలోనూ సాగించడానికే మానవాళి ఆ ప్రేరణతో ఆదిమ సమాజంలో తనను నిర్మాణం చేసుకుంది. స్వేచ్ఛను సాధించుకోవడానికి అతను నిర్మించుకున్న సాధనం చివరకు అతని స్వేచ్ఛను హరిస్తుందనడం సహేతుకమా? అప్పుడు మానవాళి చరిత్ర అంతా ఒక వైరుధ్యంగా కన్పడుతుంది. సమాజం మానవునికి సంకెళ్ళను తగిలించిందన్న మాట యుద్ధార్థమే; మన కాలంలో మానవుడు యంత్రాన్ని సృష్టించాడు; అది అతనిని బానిసను చేసింది. స్వేచ్ఛా పిపాసను అరికట్టజాలం. యుగాలతరబడి మానవుడు స్వేచ్ఛ కోసం పోరాడాడు; ఇప్పటికీ పోరాడుతున్నాడు. అతని పోరాటానికి చాల సుదీర్ఘమైన చరిత్ర ఉన్నది. ఈ అంశాన్ని అర్థంచేసుకుంటేనే మనం చరిత్రను అవగాహన చేసుకోగలం.

సమాజంకన్న వ్యక్తి ముందు వాడని, స్వేచ్ఛను వ్యక్తుల మాత్రమే అనుభవించగలరని మున్నుండుగా గుర్తించాలి. ఈ భావన రాజకీయ తత్వశాస్త్రానికి ప్రాతిపదిక కావాలి. ఈ ఆభిప్రాయమే మీ ముందుంచిన సిద్ధాంత పత్రం యొక్క కేంద్రభావం. వ్యక్తి స్వేచ్ఛను 'గ్యారంటీ'గా ఇవ్వలేని, లేక పైనచెప్పిన రీతిలో స్వేచ్ఛను గురించి ఆలోచించలేని రాజకీయతాత్వికశాస్త్రం మనలను తప్పుదారి పట్టిస్తుంది.

సామూదాయకంగా సృష్టించబడిందన్న సమాజంలో, కేంద్రీ కృత మయిన సమాజంలో, మానవుడు స్వేచ్ఛను అనుభవించడం ఎలా సాధ్యం అనేది తరువాతి ప్రశ్న. వ్యక్తి స్వేచ్ఛ అనే ఉదాత్త ఆదర్శంతో ఉదార వాదం ('లిబరలిజం') ప్రారంభయినా, పెట్టుబడిదారీ స్వేచ్ఛావ్యాపారం కాని, పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం కాని, ఈ సమస్యను పరిష్కరించలేవు. సోషలిజం కాని, కమ్యూనిజం కాని మనలను ఆ లక్ష్యంపై పు తీసుకొని వెళు తున్నట్లు లేదు. అంతేకాదు; అది వ్యక్తి స్వేచ్ఛా భావాన్ని నిరశిస్తున్నది. కనుక, దారి ఏది? మనం దేనినో క్రొత్త దానిని ఊహించాలి; ఉత్పత్తి సాధనాలను వ్యక్తి యాజమాన్యం నుండి తొలగించటం ప్రాతిపదికగా కల ఆర్థిక పునర్నిర్మాణ వ్యవస్థను, వ్యక్తి స్వేచ్ఛను సమన్వయం చేయగల ప్రత్యమ్నాయ రాజకీయ సామాజిక నిర్మాణాన్ని గురించి మనం ఆలోచించాలి.

రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ రెండేండ్ల క్రిందట స్వేచ్ఛా భారతదేశం యొక్క ముసాయిదా రాజ్యాంగాన్ని భారత ప్రజల ముందు ఉంచింది. అది పైన వివరించబడిన లక్షణాలు కల రాజ్యాన్ని చిత్రికరించింది. నిర్మాణ ప్రజాస్వామ్యం దాని మౌలిక భావం. మూడేండ్లకో, నాలుగేండ్లకో ఒకసారి తన వోటును బ్యాలటు పెట్టెలో వేయడానికి మించి సర్వసత్తాక వ్యక్తికి సామాజిక రాజకీయ నిర్మాణంలో మరే పని లేదు; వ్యక్తులను అణువులుగా భిన్నాభిన్నంగాచీల్చివేసే పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం లోని పరిస్థితి ఇది. ఈ పద్ధతి వల్ల అధికారం అల్పసంఖ్యాకుల చేతుల్లోకేంద్రీ కృత మవుతుంది; అందువల్ల ఆచరణలో అది స్వేచ్ఛాసాహిత్యానికి దారితీస్తుంది. ఈ లాంఛనాయుతమైన ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రతిద్వందిగా మార్క్సిస్టు రాజకీయశాస్త్రమూ, అవరణా తయారయినాయి. ఉన్నత ప్రజాస్వామ్య

నికీ మెట్టుగా, సంధిదశగా, కార్మికనియంతృత్వాన్ని మార్క్సిజం ప్రతిపాదించింది. ప్రజాస్వామ్యమే మార్క్సిస్టుఆచరణం కూడా. ఉన్నతస్థాయి ప్రజాస్వామ్యాన్ని చేరుకోవటానికి సాగించే పయనంలో కార్మిక నియంతృత్వం ఒక మజిలీ మాత్రమేనట. ఆ ప్రజాస్వామ్యం ఎలా ఉన్నత స్థాయిది? అది పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యానికి భిన్నంగా ఉంటుంది; కాని అది ఉన్నత స్థాయి దశదానికి ప్రమాణం ఏమిటి? పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యంలో అధికారం పేరుకు మాత్రమే ప్రజలందరికీ చెందుతుంది. కాని ఆచరణలో వ్యక్తి చేతిలో ఏ అధికారమూ ఉండదు; పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యంలో వ్యక్తి నిస్సహాయుడు. ఈ లోపాన్ని లేకుండా చే సైనే సోషలిజం ఉన్నతస్థాయి ప్రజాస్వామ్యాన్ని స్థాపించగలదు. వ్యక్తి స్వేచ్ఛను అసాధ్యంచేసే సమాజంతో సోషలిజం ముడిపడిఉంటే, అది పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం కన్నా ఏమీ మెరుగయింది కాదు.

అయితే, ప్రజాస్వామ్య సాధన అసాధ్యమని, గత మూడు వందల సంవత్సరాల మానవ జీవిత చరిత్ర అంతా వ్యర్థమని మనం ప్రకటించాలనా? అలాంటి ప్రతిక్రియ చిహ్నమే ఫాసిజం. ప్రజాస్వామ్యం పనికిరాదని ఫాసిజం ప్రకటించింది; ప్రత్యామ్నాయంగా నియంతృత్వాన్ని సూచించింది. ఫాసిజానికి, కమ్యూనిజానికి మరేతేడా ఏమిటి?

ఫాసిజం యొక్క సమిష్టి అహం జాతి కనుక ఫాసిస్టు నియంతృత్వం కమ్యూనిస్టు నియంతృత్వంకన్న ఎక్కువ ప్రజాస్వామ్యముకన్నైనదిగా పైకి కన్నడుతుంది పై పై చూపులకే; జాతి ప్రజాస్వామ్యభావన అయితే, జాతీయ నియంతృత్వం ఎందుకు అవసరమవుతుంది? జాతి సర్వాధికారిగా, నియంతగా వ్యవహరించనక్కరలేదు! జాతీయవాదం యొక్క ఉన్నతోన్నత రూపంగా జాతి యొక్క సమిష్టి అహంన్ని ఇముడ్చుకునే నియంతృత్వ రాజ్యాన్ని ఫాసిజం స్థాపిస్తుందనేమాట వాస్తవం. ఫాసిజం జాతిమొత్తానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నట్లు ప్రకటిస్తున్నది కనుక, ఒక వర్గానికి ప్రతినిధిగా ఉండే కార్మిక నియంతృత్వం కన్నా ఉన్నతమయిన ప్రజాస్వామ్యంగా ఫాసిజం భాసిల్లుతున్నట్లు లాంఛనంగా, స్థూలంగా కనిపిస్తుంది. ఇలాపై కి కన్నడప్రత్యేకతను ఆధారంగా తీసుకుని పార్లమెంటరీ

ప్రజాస్వామ్యానికి వ్యతిరేకంగా బయలు వెడలిన ఫాసిజం తమ్యూనిస్టుల కన్నా త్వరగా ప్రజల దృష్టిని ఆకట్టుకున్నది.

ఈనాటి విషమ స్థితికి పరిష్కారం కనుగొనాలని ఆకాంక్షించే వారందరూ పరిగణనలోనికి తీసుకోవలసిన విషాద సఘటన ఇది. కనులు మూసికొని దానిని విస్మరించ ప్రయత్నించటం వ్యర్థప్రయత్నం. కమ్యూనిస్టు ప్రణాళిక (కమ్యూనిస్టు మానిఫెస్టో)నుమారు వంద సంవత్సరాలనాడు ప్రకటితమయింది. డెబ్బదియైదు సంవత్సరాల తరువాత ఒక దేశంలో ఆవర్ధతిన విప్లవం వచ్చింది. ఆ విప్లవానికి ప్రతిచర్యగా ఫాసిజం పుట్టుకొచ్చింది; పదేళ్ళలో యూరపును ఊడ్చి పెట్టింది. ప్రజలు కమ్యూనిస్టులను విడనాడి ఫాసిస్టులను అనుసరించారు. ఇది వాస్తవం; సోషలిస్టు ప్రజాస్వామ్య వాదులు ద్రోహం చేశారనీ, వారు పిరికి వందలనీ, ఇంకా ఏవేవో సాకులు చెప్పి లాభం లేదు. ఈ వాస్తవ విషయం మనలను ఆలోచనా పేరితులను చేయాలి. పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం విఫలమయిందని మాత్రమే కాక, ప్రజాస్వామ్యాన్ని గురించిన మార్క్సిస్టుల భావన లోపభూయిష్టమని ప్రమాదకరంగా లోపసమన్వితమని, మనం గుర్తిం చాల్సి ఉంటుంది. అందువల్లనే అది ఎక్కువగా ప్రజలను ఆకర్షించలేక పోయింది.

అధిభౌతిక ఊహధారాల మీద ఈకాలంలో రాజకీయ సిద్ధాంత నిర్మాణం చేయలేము. శాస్త్రీయ జ్ఞానం మీద అది ఆధారపడాలి; శాస్త్రీయ తత్వశాస్త్రం దానికి ప్రాతిపదిక కావాలి. మన సిద్ధాంత వ్యాసాలలో ఆ ప్రయత్నమే జరిగింది. చరిత్ర ఆర్థిక నియతమయినదనే సిద్ధాంతానికి ప్రతి చ్చాయంగా వ్యక్తి ఊహమాత్రమనే భావన తార్కికంగా ఉదయిస్తున్నది. ఈ చరమకారణ వాదం (TELEOLOGY) యొక్క చిత్రమేమంటే అధిభౌతిక తత్వశాస్త్రం నుండి ఉద్భవించటం. (ఈ జగత్పరిణామానికి ఆర్థికతే మూలకారణమని మార్క్సిజం చెతున్నందున అది ప్రాయోగికంగా చరమకారణ వాదం అయింది- అనువాదకుడు) అంతా ఆర్థికతవల్ల నిర్ణయింపబడితే విప్లవానికి అవకాశమేదీ? సంఘటనలు ఒకదాని తర్వాత మరొకటి జరిగిపోతాయి; మానవునికి వాటితో ప్రమేయం ఉండదు. ఆర్థికత అనే విధిదేవత చేతిలో అతడు కీలుబొమ్మ. కాని విప్లవమనే భావం

లోనే మానవుని సర్వసత్తాకత ఇమిడి ఉన్నది. పెట్టుబడిదారీ విధానం శిథిలమవుతుంది. దాని స్థానంలో సోషలిజం పెరుగుతుంది. ఆర్థికనియతి వాద దృష్ట్యా ఇది ఏవిధంగా జరుగుతుందో వివరించటం కష్టతరం. భౌతిక వాద దృష్ట్యా చరిత్రను వివరించిన మార్కుస్ విప్లవం సాధ్యమని నిరూపించడానికి ఆర్థికనియతివాదం నుండి వైదొలగవలసి వున్నది. చరిత్ర యొక్క కార్యకారణ ప్రక్రియలో మానవుని సర్వసత్తాకతను మార్కుస్ అంగీకరించాడు. పెట్టుబడిదారీ విధానం క్షీణించినా, కార్మికవర్గం తిరుగుబాటుచేసి అధికారం నుండి పెట్టుబడిదారులను తొలగించకపోతే పెట్టుబడిదారీ విధానం కాశ్చతంగా కొనసాగుతుందని మార్కుస్ చెప్పాడు.

కనుక, మానవుడే సమాజాన్ని సృష్టించాడని మళ్ళీ చెప్పుకోవలసి వస్తున్నది. సమాజాన్ని నిర్మించడం, దానిని మరల కూలత్తాయడం, మళ్ళీ నిర్మించడం దానిని నాశనం చేయడం ఇలా ఎన్ని సార్లు మానవుడు చేయాలి? సమాజాభివృద్ధిని కాపాడేవి ఆర్థికాంశం కాకుండా ఇతరాలు వున్నవనే గుర్తింపుమీద ఈ సమస్య పరిష్కారం ఆధార పడుతుంది. ఇక్కడే తాత్విక రంగం ప్రముఖంగా ముందుకొస్తుంది. సామాజిక రాజకీయ సమస్యలకు రాజకీయ పరిష్కారమార్గాన్ని అన్వేషించే ప్రయత్నంలో కొన్ని మౌలిక తాత్విక ప్రశ్నలను మనం ఎదుర్కొంటాము. భౌతిక వాదానికి, భావవాదానికి మధ్యగల సంఘర్షణను మనం సమన్వయ పరచాలి.

మానవుడు సమాజాన్ని సృష్టించాడని అంగీకరించగానే భావవాదం ప్రవేశిస్తుంది. భౌతిక విశ్వాం యొక్క వాస్తవికతను కాదనే భావవాదం కాదిది; భావాల స్వతంత్ర ప్రతిపత్తిని గమనించే భావవాదమిది. మానవుడు సమాజాన్ని ఎలా సృజించగలిగాడు, ప్రపంచాన్ని మార్చాలని, విప్లవాన్ని తేవాలనే భావం మానవునికి ఎలా కలిగింది? ఈ ప్రశ్నలకు జవాబు చెప్పాలంటే మనం భావగమనాన్ని పరిశీలించాలి. మానవుని భావాలు, మానవుని ఆలోచనాప్రక్రియ చరిత్రతో కాస్తో కూస్తో సంబంధం కలిగి ఉన్నాయి. మానవుని మెదడు కూడా ఉత్పత్తి సాధనమే; అది విపణి వస్తువులన్నింటిలో వినాశనకరమైనవిగా భావాలను సృజిస్తుంది. (రాయ్ ఇక్కడ ఆర్థిక శాస్త్ర పదజాలాన్ని వాడుతున్నాడు- “అనువాదకుడు.”) సామాజికపరిణామంలో

భావాలకు అత్యంత ప్రధానమయిన పాత్రను నిర్దేశించకపోతే మనం మత ధర్మశాస్త్రంలో పడిపోతాము. పచ్చి ఆర్థికనియతి శాస్త్రం మనల్ని విధిక్యత సిద్ధాంతం దగ్గరకు తీసుకొనివెళ్తుంది. పాతకాలపు దైవసంకల్ప వాదానికి మారు పేరే ఆర్థిక నియతివాదమని బెర్నార్డుషా ఒకసారి అన్నాడు. ఒక సారి ఆ జారుడు బల్ల మీద అడుగిడితే వ్యష్టి లేక సమష్టి స్వేచ్ఛలకు తిలోద కాల్పవ్వలసిందే. సంఘటనల గమనం దైవక్యవ వల్ల నిర్ణయింపబడినా, లేక అనివార్యమయిన ఆర్థిక నియమాలననుసరించి నిర్దేశింపబడినా మానవునికి వాటిపై అదుపులేదు; మానవుడు వాటిని మార్పు చేయలేడు. మనుగడ కోసం అతడు జరిపే పోరాటం విజయవంతం కాదు; ఈ ప్రపంచంలో సంభవించే అత్యంత విషాదంగా మానవజీవితం పరిణమిస్తుంది.

ఒక మౌలికమయిన ప్రశ్నను వేసుకుంటే ఈ విషవలయాన్ని చేదించ గలుగుతాము. మొట్టమొదటి ఉత్పత్తి సాధనం ఎలా సృజింపబడింది? ఎవరు దానిని సృజించారు? చెట్టు చిటారి కొమ్మనవున్న పళ్ళను కోసికోవా లనుకున్న కోతి చెట్టుపైకి ఎక్కకుండా ఒక కొమ్మను కోసి దానిని చేతిలో ధరించి తద్వారా తన చేతి అందుబాటును పెంచి పళ్ళను కోసికొనినప్పుడు మొదటి ఉత్పత్తి సాధనం ఉద్భవించినట్లు ఊహించవచ్చు. మనుగడకోసం జరిగిన పోరాటంలో అది పెద్ద ముందడుగు. మొదటి ఉత్పత్తి సాధనం సృష్టి చేయబడింది. చేతులతో పళ్ళు కోసుకోవాలంటే కోతి చేతులను పొడి గించుకోవాలి. అది లక్షల సంవత్సరాల పరిణామ ఫలితంగా జరుగుతుంది. ఆ అవసరాన్ని తప్పించుకోవడానికి కోతికి ప్రేరణ కలిగింది. తత్ఫలితంగా కోతి మెదడులో సృజనాత్మక భావన పుట్టింది. సామాజిక ప్రపంచసృష్టిలో మొదటి చర్య అది! మొట్టమొదటి సారి ఉత్పత్తి సాధన సృష్టి అది. మానవాతీత శక్తివల్లగాని, ఆర్థికనియతివాదఫలితంగా గాని అది జరుగ లేదు. ఆర్థికనియతివాదం వని జేయడం ప్రారంభించిన దశను దాటి సామాజిక జీవిత ప్రారంభాన్ని, మానవ కార్యాచరణ ఆరంభాన్ని నిర్ణయించడమంటే భావాలకు ప్రకృతి కఠితమైన లేక అధిభౌతికమైన మూలాన్ని చూర్చడం కాదు. అలా భావాలమూలాన్ని శోధించడం భౌతిక వాదతత్వశాస్త్రాన్ని పిడివాదంనుండి బయట పడవేయుటమన్న మాట. మానవపూర్వ జీవప్రేరణలకు సజంధం కలిగించి భావారంభాన్ని

శాస్త్రీయంగా వివరించడం జరిగింది; భౌతికవాదంలో భావాలకు సముచితస్థానం ఇవ్వబడింది; సమగ్రమైన స్వయం సంపూర్ణమయిన తత్వశాస్త్రం రూపొందించబడింది. అదే సమయంలో ఆర్థికనియతి వాదాన్ని తృణీకరించటంలేదు; సమాజ ప్రారంభంతర్వాత అది అమలులోకి వస్తుంది. సామాజిక పరిణామ సూత్రాలను వివరించేముందు సమాజ ఆవిర్భావాన్ని విశదీకరించాలి. మానవుడు ఈ భూమిపై అపతరించినప్పటి నుండి అతడు ఆర్థికజీవికాదు; ఈనాటికి “ఆర్థికజీవి” ఈజుకల్పిత జీవిమాత్రమే. మానవజాతి ఆవిర్భావం భౌతికంగా నిర్ణయింపబడింది. ఆర్థికనియతివాదం భౌతికనియతివాదం ఒకటేనని గందరగోళంగా భావించరాదు. వ్యాప్తికి ఎల్లలులేని నిర్దిష్టరూపం కల్గిన విశ్వంలో భౌతిక నియతివాదంపని చేస్తుంది. రెండవది సామాజిక మానవ ప్రపంచంలో అమలులోఉంటుంది; ఇక్కడ కూడా అంతప్రాధాన్యతా కలిగిన ఇతర అంశాలకు లోబడి ఉంటుంది. ఆర్థికనియతి వాదాన్ని చరమకారణత్వవాద స్వభావాన్నుండి, విధిక్రమ భావననుండి వేరుచేస్తున్నాం. విశ్వ వ్యాప్తమైన భౌతిక నియతివాదం ఆర్థికనియతి వాదంయొక్క మూలస్వరూపమని వివరించటం ద్వారానే అలా చేయగలుగుతున్నాం.

మనుగడ కోసం జరిగే పోరాటం మానవపూర్వ జీవపరిణామంలో ప్రాథమికపేరైనది. ఆ పోరాటక్రమంలో ఉద్భవించింది మొట్టమొదటి జీవేతర-శారీరకేతర ఉత్పత్తిసాధనం. దానిని మానవుని పూర్వీకులు సృష్టించేవారు. ఆ శారీరక భాగం, ఆ మెదడు యొక్క అభివృద్ధి ఆ సంఘటనకు ముందుగా జరిగింది. ఆ సంఘటన జరగడం యావృచ్ఛికంకాదు. అది కొంత వరకు ఉద్దేశింపబడిన చర్యయే. అలా జీవేతరఉత్పత్తి సాధనాన్ని సృజించటం, ఆ చర్య బాగా అభివృద్ధిచెందిన మెదడుగల జంతువు చేసిన పనే. ఆ మెదడు ఆలోచించగల శక్తి కలిగిఉంది. ఉత్పత్తిసాధన సృష్టికి ముందు ఒక భావం సృష్టి అయింది (కోతి మెదడులో). ఆర్థిక జీవితపు పునాదులు లేని దశలో ఆర్థిక నియతివాద ప్రక్రియను ఉపహించలేం కనుక భావారంభాన్ని ఆ ప్రక్రియ వెలుపల అన్నేపించాలి. నిజానికి, మానవుని పూర్వీకుని మెదడులో ఉద్భవించిన ఒక భావం ఆప్రక్రియ ప్రారంభమవడాన్ని సాధ్యం చేసింది.

మానవపూర్వ జీవవరిణామ సందర్భంగా భావాలపుట్టుకను మనం గమనిస్తున్నాం. భౌతిక ప్రకృతి అవనికలో జీవవరిణామం సంభవిస్తుంది. చరమకారణ సిద్ధాంతానికి లోనుకాకుండా చరిత్రకు భాష్యం చెప్పాలంటే భావాలకు సర్వసత్తాక స్వాతంత్ర్యస్థానాన్ని ఇవ్వాలి. ఆ భావాలు భౌతిక ప్రకృతి పూర్వరంగం నుండిపుడతాయి. ఇలా భావాలకు సర్వ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి ఇచ్చినందువల్ల మనం భౌతికవాద పీఠాన్ని వదిలి ఆధిభౌతిక భావవాద ఊబిలో దిగటంలేదు. అలా చేయడంవల్ల తత్వశాస్త్రాన్ని చీకాకువరచే సమస్యలలో ఒక దానిని పరిష్కరిస్తున్నాం; అదే ద్వంద్వాల సమస్య చేతన ప్రపంచానికి అచేతన ప్రపంచానికి మధ్య వైరుధ్యం లేదు. ప్రతి దానిని మనం ఒక ఏకీకృత పూర్వరంగానికి తెస్తున్నాం.

అదే రాడికల్ వాదం యొక్క మౌలిక తాత్విక సూత్రం. ఒకసారి ఇంతకుముందు చెప్పుకున్న దానిని సెమరువేసుకుందాం. మానవ చరిత్ర నియతమైనది: కాని ఏ ఒక్క నిర్ణాయకాంశమూలేదు. భావాలను, ఆర్థిక శక్తులను లెక్కలోకితీసుకోవాలి. భావగమనమూ, ఆర్థికావృద్ధిగతి రెండూ సమాంతరంగా జరిగే ప్రక్రియలు. రెండూ మానవుని స్వేచ్ఛా పిపాస నుండి ఉద్భవించినవే; కాలక్రమంలో ఒకప్రక్రియపై ప్రభావం చూపుతుంది. ఒకే ఒక మూలంనుండి పుట్టే ఈ రెండు ప్రక్రియలను పరిగణ లోకితీసుకొని, ఒకసామాజిక సిద్ధాంతాన్ని, రాజకీయ తాత్వికసిద్ధాంతాన్ని రూపొందించగలిగితేనే వ్యక్తియొక్క సర్వసత్తాకతను తోసిరాజనని సమాజాన్ని పునర్నిర్మాణం చేయగలం. మానవుడిని ఒకయంత్రంగా, యంత్ర నిర్మితమయినమనిషిగా, సమాజం అనే పెద్దయంత్రంలో ఒకచిన్నచక్రంగా తయారు చేస్తే సామాజిక పునర్నిర్మాణ ప్రయోజనం వమ్ము అవుతుంది: స్వేచ్ఛామానవుల సంక్షేమ సమాజనిర్మాణానికి ప్రత్యామ్నాయంగా మన మొకపకడ్బందీ జైలును నిర్మించినవారం అవుతాము; అందులో ప్రజల కిచ్చే భౌతిక సౌకర్యాలు వారిభౌద్ధిక నైతిక శక్తిని నశింపుచేయగలవి. పుష్టిగా పోషింపబడి తృప్తిగా ఉండే పండుల పశుశాలగా అందు లోనూ చుట్టూ విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవహిస్తున్న తీగె కంచెగల పశుశాలగా ఆప్రత్యామ్నాయసమాజాన్ని అభివర్ణించవచ్చు. యంత్రంలో ప్రతిచక్రాని

ఎగిరి పోవడానికి స్వేచ్ఛనిస్తే, యంత్రం పనిచేయదనే మాట వాస్తవమే. ఆ సంధిగ్ధావస్థలో నుండి వెలికివచ్చుటకు మార్గముంది. మానవుణ్ణి సమాజానికి నమూనాగా ఎంచాలి. సామాజిక వ్యవస్థను అంతటిని రూపొందించగల సత్తా ప్రతిమానవునిలో అంతర్గతంగా ఉన్నదని మనం గ్రహించాలి. అప్పుడు సమాజంలోని మానవుని స్థానం వళ్ళ చక్కనిలోని పల్లుగా పరిగణించవలసిన అవసరం ఉండదు. తన వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యాన్ని వదులుకోకుండానే మానవుడు తన సామాజిక బాధ్యతను నిర్వర్తించగలడని, స్వేచ్ఛాయుత మానవులతో స్వేచ్ఛాయుత సమాజం ఏర్పడగలడని, అలాకాకపోతే స్వేచ్ఛ మోసపూరితమవుతుందని మనకు స్పష్టమవుతుంది. సమష్టి ప్రయత్నాల ఫలితంగా తన అంతర్గత శక్తుల వికాసాన్ని కలుగజేసుకునే లక్ష్యంతో మానవుడు సమాజంలోకి వస్తున్నాడు. అత్యధికంగా క్లిష్టమయిన ఈ ఆధునిక సామాజిక నిర్మాణం తప్పని సరిగా కేంద్రీకృత స్వభావంకలిగి ఉంది. అలాంటిసమాజంలో సర్వసత్తాక వ్యక్తిగా మానవుడు చోటు చేసుకోగలడు. ఉత్కృష్టశారీరక జీవిగా మానవుడు వ్యక్తిగా స్వేచ్ఛా పిపాసను పొందుతాడు. సమాజనిర్మాణానికి ఆ స్వేచ్ఛా పిపాసే ప్రేరకశక్తి అయింది. అందువల్ల వ్యక్తుల సామాజికబాధ్యతను విధి కృతంగా పేర్కొన నక్కరలేదు. చూమూలు పస్టిరితుల్లో దానిని స్వచ్ఛందంగా నిర్వహించడం జరుగుతుంది. సమాజంలోని సభ్యుని యొక్క అంతర్గత శక్తుల వికసనానికి దోహదం చేయటానికి సమాజం ఉద్దేశింపబడింది. సమాజ పరిణామం, సమాజ అస్తిత్వభద్రత అందుకు అవసరమవుతున్నాయి. అందువలన వ్యక్తిస్వేచ్ఛ అనేభావం సామాజిక భద్రతతో పొసగనిదేమీ కాదు.

ఒకసారి తాత్వికంగా ఆ నిర్ణయానికి వస్తే, సరియయిన రాజకీయ సిద్ధాంతాన్ని రూపొందించటం తేలికవుతుంది. అది పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యాన్ని తిరస్కరిస్తుంది; ఉన్నతస్థాయి ప్రజాస్వామ్య సాధనపేరుతో నియంతృత్వంతో చెలగాటమాడే ప్రయోగ ప్రమాదాన్నుండి తప్పిస్తుంది. ప్రత్యమ్నాయం నిర్మాణ ప్రజాస్వామ్యం. వ్యక్తిని ఒక్కణ్ణిగా వదిలివేయరాదు; సమాజ రాజకీయార్థిక నిర్మాణంలో ఒంటరి

మానవుడు ఏ పనీ చేయలేడు. అందుకనే నిజంగా ప్రజాస్వామ్యమైన రాజ్యంయొక్క 'యూనిట్లు' (ప్రాథమిక వ్యవస్థలు) నిస్పృహయై న ఒంటరి మానవులు కాక, "ప్రజా సంఘాలు" అని మనంపిలిచే చిన్నసంఘాలుగా ఉండాలని మనం ప్రతిపాదిస్తున్నాం. ఆ ప్రజాసంఘాలతో రాజ్యం ఏర్పడుతుంది; ఆ సంఘాలు చిన్నపరిమాణంలో రాజ్యస్వభావాన్ని కలిగి ఉంటాయి. అవి చిన్నవయినందున వ్యక్తులను అణచివేయలేవు. అది చిన్న సంఘటిత సంస్థకనుక, మనిషియొక్క అంతర్గతశక్తుల వికాసానికి ఎక్కువ స్వేచ్ఛను ఇస్తుంది. ఈ ప్రాథమిక వ్యవస్థారూపాలు "పిరమిడ్" (అగ్రమున కోణాకారంగా కలసికొను ఈజిప్టులోని రాతి కట్టడం) ఆకారంలో వున్న రాజ్యంలో భాగాలుగా ఉంటాయి. మీరు మనం ప్రకటించిన చిత్తురాజ్యాంగం చదివే ఉంటారు. ఒకవేళ దానిని చదవక పోతే ఇప్పుడు చదవండి. ఆ సందర్భంలోనే మన సిద్ధాంత వ్యాసాలను మీరు సరిగా అవగాహన చేసుకోగలరు. అధికారం సర్వదా ప్రజలకు చెంది ఉండడమనేది రాడికల్ ప్రజాస్వామ్యం యొక్క మరో విశిష్టలక్షణం. స్థానిక "రిపబ్లికులలో" (రాజరికం లేని రాజ్యాలలో) సమీకృతమయి, వాటిద్వారా సర్వసత్తాక అధికారాన్ని ఎల్లప్పుడూ చలాయించగల అవకాశం ప్రజలకు ఉండే విధంగా రాజ్యాంగనిర్మాణం జరగాలి. ప్రజలు తమ అధికారాన్ని ప్రతినిధులకు ఇవ్వడంఉండదు. ప్రాతినిధ్యపరిపాలన ప్రజాస్వామ్యాన్ని వ్యతిరేకించి నశింప చేస్తుంది. ఈ ప్రాతినిధ్యం మనకు తెలియకుండానే ఎంతవరకు సాగిపోతుందో రాజ్యాంగ నిర్ణయ సభలో నెహ్రూవండితుడు ప్రతిపాదించిన రాజ్యాంగ అక్షయనిర్దేశన తీర్మానాన్ని జాతీయవాదులు హర్షంతో పొగిడారు. భారతదేశాన్ని సర్వస్వతంత్ర సర్వసత్తాక ప్రజారాజ్యంగా చేయటమే ఆ లక్ష్యం. ఆ తీర్మాన పాతాన్ని జాగ్రత్తగా చదివితే ఆ ప్రకటనలోని బండారం బయటపడుతుంది; అంతేకాదు- దాని ప్రమాదం కూడా బహిర్గతమవుతుంది. సార్వభౌమత్వం ప్రజలదే అన్నది ప్రజాస్వామ్య మూలసూత్రం. ప్రజలనుండి సర్వసత్తాకత వచ్చిందని మన రాజ్యాంగ నిర్ణయసభ ప్రకటించింది. సర్వసామాన్యంగా అంగీకరింపబడిన ప్రజాస్వామ్య సూత్రానికి ఇది భిన్నమయింది; ప్రమాదకరమయినది. జాతీయవాదులు ఏర్ప

రిచే ఈ స్వతంత్ర సర్వసత్తాక భారత రిపబ్లిక్కులా అధికారం ప్రతినిధులకు శాశ్వతంగా దత్తం చేయబడింది. రాజ్యం ప్రజల నుండి సర్వసత్తాక అధికారాన్ని దత్తంచేసు కుంటుంది. రాజ్యాంగం యొక్క ఈ మౌలిక ఆధారభావనకు భాషించేస్తే సర్వసత్తాకత ప్రజలకు చెందిఉండి అప్పుడప్పుడు రాజ్యాన్ని నిర్వహించే ప్రతినిధులకు దత్తం చేయబడుతుందని అనడానికి అవకాశం ఉండదు. రాజ్యం సర్వసత్తాకతను పొందుతుంది; అంతే. ప్రజలకును సర్వసత్తాక శక్తిని బహిష్కరించేసేవరకు అలా ప్రతినిధులకు దానిని దత్తం చేయడమే; దానికి కూడా వారు నోచుకోరు. అంటే సర్వసత్తాక శక్తిని ప్రతినిధులకు ఇవ్వటమనేది లేదు. స్వచ్ఛందంగా ప్రజలు దానిని దత్తంచేసిన ఉదాహరణ ఒకటన్నాలేకపోతే భవిష్యత్తులో రాజ్యాంగ నిపుణులైన న్యాయవాదులు సర్వసత్తాక శక్తి ప్రజలకు ఏనాడూ చెందలేదని వాదిస్తారు. (ఇలాంటి వాదననే ఇందిరమ్మ అనుయాయులూ, భారతకమ్యూనిస్టు పార్టీవారు దేశ అత్యయిక పరిస్థితిలో చేసారు. ||అనువాదకుడు). శక్తికిమూలమూ లేక పుట్టుక స్థానమూ నిధిగా యజమానికానక్కరలేదు. ఒక హక్కుపై యజమాన్యం దాని వాడుక వల్ల స్థిరపడుతుంది. సర్వసత్తాకశక్తిని రాజ్యం పొందింది; అంతేకాని ప్రజలు దానికి దత్తంచేయలేదు; వారు ఏనాడూ ఆ సర్వసత్తాక శక్తికి యజమానులుగా లేరు. లాంఛనాయుతంగా అధికారాన్ని దత్తంచేయటమంటే వాస్తవంగా అన్నింటా ప్రజలు దానిని కోల్పోవటమే. సర్వసత్తాకశక్తి ప్రజలకు చెంది ఉంటుందని లాంఛనాయుతంగా ప్రకటించటంలో తార్కికంగా నిగూఢమయిన భావన ఏమంటే ప్రజలు ఆ అధికారాన్ని ప్రతినిధులకు దత్తం చేయవచ్చును లేక మానివేయవచ్చును; అంతేకాదు, అధికారాన్ని ఇచ్చిన తరువాత కూడా దానిని తిరిగి తీసుకోవడానికి ప్రజలు హక్కు కలిగి ఉంటాడు. అవసరమయితే దానికోసం తిరుగుబాటుకూడ చేయగలరు. అందువల్ల తిరుగుబాటు చేయడానికిగల పవిత్రమైన హక్కు ప్రజాస్వామ్య హక్కుగా గుర్తింపబడిందన్నమాట. సార్వభౌమత్వం ప్రజలకు చెందిందనే సంప్రదాయ ప్రజాస్వామ్యసూత్రాన్ని కాదని, రాజ్యం ఆ అధికారాన్ని పొందిందనే ప్రకటనతో ప్రారంభించి స్వతంత్ర సర్వసత్తాక భారత

రిపబ్లికు యొక్క రాజ్యాంగం తిరుగుబాటు చేయడానికి గల పవిత్ర హక్కును రద్దుచేసి, నియంతృత్వాన్ని శాసనబద్ధం చేస్తుంది- ప్రజల సార్వభౌమాధికారాన్ని శాశ్వతంగా, ఒక్కసారిగా, వారికి లేకుండా చేస్తుంది. జాతీయ రాజ్యాధికారానికి మార్మికమూలంగా మాత్రమే “ప్రజ” పరిగణింపబడుతుంది; ప్రజానీకాన్ని విస్మరించడం జరుగుతుంది.

రాడికల్ ప్రజాస్వామ్యంలో అధికారాన్ని బదిలీచేయటం కాని, ప్రతినిధికి దత్తంచేయటం కాని జరుగదు. అధికారం సర్వసత్తాకశక్తి గల ప్రజలది; సర్వదా వారిచేతులతోనే ఉంటుంది. ఒక అల్ప సంఖ్యాక వర్గాన్ని ప్రతినిధి వర్గంగాచేసి అధికారం దత్తం చేయటమంటే అధికారాన్ని వదులుకున్నట్లే. అధికారం ఒక అల్పసంఖ్యాక వర్గానికి దత్తం చేసామనుకోండి; ప్రజలనుండి అధికారాన్ని చేజిక్కించుకున్న ఆ అల్ప సంఖ్యాకవర్గం ఆ అధికారాన్ని చలాయించటానికి ఒక యంత్రాంగాన్ని సృష్టించి, ఆ యంత్రాంగాన్ని ఆసరాగాతీసుకుని తన స్థానాన్ని పదిల పరచు కుంటుంది. ఫ్రెంచి విప్లవము, రష్యను విప్లవము జరిగిన రోజుల్లో అధికారాన్ని ఆక్రమించుకున్న వారిపై సాయుధతిరుగుబాటు చేసి వారిని తొలగించడం జరిగింది. తరువాత కాలంలో అధికారాన్ని పొందిన ఆ అల్ప సంఖ్యాక వర్గం శక్తివంతమైంది; అందువల్ల ప్రజల తిరుగుబాటు ఎన్నటికీ విజయవంతం కాని స్థితి ఏర్పడింది. రష్యను విప్లవం తరువాత మనకు వచ్చిన నూతనానుభవం అది; విప్లవాన్ని గురించి వాస్తవక దృష్టి కలిగిన సిద్ధాంతాన్ని వివరించాలన్నా, రాజకీయ ఆచరణ విషయంలో ఆచరణకు అనువయిన కార్యక్రమాన్ని తయారుచేయాలన్నా ఆ అంశాన్ని గమనించాలి. నూతన విప్లవమార్గం లేకపోతే స్వేచ్ఛ అనే ఆదర్శాన్ని వదులుకో వలసి వస్తుంది; అప్పుడు ప్రజలు స్వేచ్ఛా జీవులు కాలేరు; ప్రజాస్వామ్యం సాధ్యం కాదు.

ఆ నిరాశాజనక వైఖరిని మనం తీసుకోము. ప్రజాస్వామ్యం సాద్యమని, స్వేచ్ఛను సాధించటం అసాధ్యం కాదని మనం అంటాము; కాకపోతే కొన్నిషరతులు పెడతాము. ప్రజాస్వామ్య వాదులు, స్వేచ్ఛ కొసం పోరాడేవారు, విప్లవకారులు వీరంతా ఒక వర్గం సాయుధ

తిరుగుబాటు ద్వారా అధికారాన్ని చేజిక్కించు కోవాలని, తద్వారా ఇతరులను ఆ వర్గంలోని వారిని అణచివేయటానికి, వారి స్వేచ్ఛను వమ్ముచేయటానికి ఆ వర్గ నియంతృత్వం నెలకొల్పాలని భావించటం మానివేస్తేనే స్వేచ్ఛా ప్రజాస్వామ్యాలు సాధ్యమవుతాయి. ప్రప్రథమ మానవావర్ణమైన స్వేచ్ఛను అన్వేషించే నిమిత్తం అన్ని వర్గాల ప్రజలలోని వివేకవంతులూ- తాము పుట్టిన వర్గంతో నిమిత్తంలేకుండా- అందరూ ఐక్యంగా కృషి చేయటానికి అవకాశం వున్నది. మానవ సంబంధాలలో ఆర్థికనియతి, సూత్ర ఆచరణ పరిమితిని మనంత వుని సరిగా గమనించ వలసి వుంటుంది; మానవతాసారాన్ని గుర్తించిన వివేకవంతులయిన మేధావుల మధ్య ఉన్న మానవసంబంధాల విషయంలో ముఖ్యంగా ప్రైవేటాన్ని గుర్తించుకోవాలి. వ్యక్తి స్వేచ్ఛగా తప్ప స్వేచ్ఛను ఊహించలేము.

సామ్రాజ్యవాద దోపిడిగురించి, వారసునించే అణచివేత విధానాన్ని గురించి ఈ దేశంలో మనం ఎక్కువగా మాట్లాడుతున్నాం కదా! మన దేశంలో మంచిది అనిచెప్పటానికి వీల్లేనివి అనేకం ఉన్నాయి. ఒకసారి ప్రపంచాన్ని కలయచూడండి. భారతదేశంలో కన్నా తక్కువ స్వేచ్ఛను అనుభవించే అనేకదేశాలు మనకు కన్నడతాయి. దేశంగా గమనిస్తే జపాను స్వతంత్ర దేశమే; కాని జపాను దేశస్తులకు స్వేచ్ఛలేదు. మనకూ అలాంటి స్థితే సంభవించవచ్చును. స్వేచ్ఛకు ప్రమాదం మనకు మరో దిశ నుండి రావచ్చును. తార్కికంగా ఆలోచిస్తే అది సాధ్యంగా కనిపిస్తున్నది. కార్మిక వర్గం అధికారాన్ని చేజిక్కించుకోవచ్చు; అయినా, దేశం మొత్తం విషయాన్నుంచి, కార్మికులకు స్వేచ్ఛ కరువుకావచ్చు. ఇది అనుభవంలో రుజువయ్యిందికదా! కార్మికవర్గం అధికారాన్ని స్వాధీనం చేసుకుని నియంతృత్వాన్ని స్థాపించిన తర్వాత పార్టీ అనే పేరుతో వ్యవహరించే ఒక సంఘటిత, స్వయంసంకల్పం కల్గిన అల్పసంఖ్యాక వర్గానికి అధికారాన్ని దత్తం చేయడం జరుగుతుంది. కార్మికవర్గం పేరుతో పార్టీ కొత్తపరిపాలకవర్గంగా తయారవుతుంది. కార్మికరాజ్యం ఆ పార్టీయొక్క స్వప్రయోజనాన్ని సాధించే విషయమవుతుంది. కార్మిక

విప్లవ విధానంలో పేర్కొన్నట్లు, అందువల్ల, రాజ్యం (STATE) వాడిపోదు. రాజ్యం నియంతృత్వ స్వభావం కలిగి వున్నందున ఈ అణచివేత లక్షణం కలిగిన అల్పసంఖ్యాక వర్గపాలన శాశ్వతమవుతుంది.

విప్లవం ఇలా నిష్ప్రయోజనమవుతున్నది. అయితే అది ఉద్దేశ పూర్వకంగా జరిగిన చర్య ఫలితం కాదు; తప్పుడు రాజకీయ సిద్ధాంతం వల్ల అలా జరుగుతున్నది. వ్యక్తి స్వేచ్ఛగా ఉండడానికి గల హక్కును ఉద్ఘాటన చేయటం వల్లనే ఇలాంటి విప్లవవైఫల్యాన్ని తప్పించుకోగలం. మౌలిక ప్రశ్న ఉదయిస్తున్నది. స్వేచ్ఛ అంటే ఏమిటి? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పటానికి తికమకపడతారు. స్వేచ్ఛ అనే పదానికి విస్తృతమైన అర్థాన్ని వ్వాలి. ప్రతి మానవజీవి అనుభవానికి అందే పద్ధతిలో దానికి భాష్యం చెప్పాలి. మార్క్సుకు పూర్వం ఉన్న రాజకీయ తత్వవేత్తలు ఉదారవాదులు (LIBERALS). వారికి వ్యక్తి స్వేచ్ఛలో విశ్వాసం ఉన్నది. అయినా వారుకూడ ఆ భావనలో స్పష్టమైన వాస్తవ అంశాన్ని పొందుపరచ లేక పోయారు.

స్వేచ్ఛలో యధార్థవస్తువును మనం ప్రవేశపెడుతున్నాం. జీవ పరిణామ ప్రక్రియ యావత్తును సమీక్షించు కున్నందువల్ల స్వేచ్ఛకు యధార్థ వస్తుత్వాన్ని మనం ఇస్తాం. మనుగడ కోసం జీవి జరిపే పోరాటాన్నే ఉత్తమస్థాయిలో - అంటే బుద్ధికుశలత, ఉద్వేగాలస్థాయిలో కొనసాగించటమే స్వేచ్ఛ కోసం పోరాటమవుతుంది. మరో మాటలో చెప్పాలంటే వ్యక్తులలోని శక్తుల పరిపూర్ణ వికాసానికి అడ్డుతగిలే ప్రతిబంధకాలన్నీ క్రమానుగతంగా అదృశ్యం కావడమే స్వేచ్ఛ. అలా కాకపోతే, చరిత్ర విషయ కాలాల్లో లాంఛనగా చేసే ప్రగటనలు, కాలగమనంలో గౌరవాన్ని పంపించుకున్న ఉద్ఘాటనలు - 'మానవుడు స్వేచ్ఛగా జన్మించాడు; స్వేచ్ఛ నా జన్మ హక్కు' లాంటివి - వట్టిసర్వసాధారణమైనవి, రసహీనమైనవి అవుతాయి. శాస్త్రవిజ్ఞానం దృష్ట్యా, వికసనపొందటానికి మానవునిలో అనేకానేక అంతర్గత శక్తులు అనంతంగా ఉన్నాయని గ్రహిస్తే తప్ప - ఊరక నోటి మాటగా చెప్పితే చాలదు - స్వేచ్ఛ అనే ఆదర్శాన్ని చేరకము. ఈ అంశాన్ని గుర్తిస్తే స్వేచ్ఛను కొలవటానికి

మనకు ఒక ప్రమాణం దొరుకుతుంది. ఒక సంఘం అనుభవించే స్వేచ్ఛను కొలవాలంటే ఆ సంఘ సభ్యులు వాస్తవానికి అనుభవిస్తున్న స్వేచ్ఛను మదింపు చేసుకోవాలి; వారి అంతర్గతశక్తుల వికసనాన్ని చారు ఏ మేరకు చేసుకోగలుగుతున్నారు అనేది ప్రశ్న. శక్తివంతమైనవి, స్వతంత్రమైనవి కొన్ని దేశాలు ఉన్నాయి; కాని ఆదేశాలలో ప్రజలకు సంకెళ్ళు - బంగారు సంకెళ్ళే ననుకోండి - తగిలించబడ్డాయి. కనుక, మానవాళి తప్పుడు భావాలతో మోసగింపబడకుండా ఉండాలంటే అభ్యుదయాన్ని కొలవటానికి మనకు ఒక కొలమానంకావాలి. పూర్వకాలంలో నాటికన్నా ఈనాటి సమాజంలో వ్యక్తి స్థానం మెరుగుగా లేకపోతే ఏ కారణాన్ని పురస్కరించుకొని ఇరవయ్యో శతాబ్దం అభ్యుదయకరమని చెప్పగలుగా? పందొమ్మిదవ శతాబ్దం తరువాత ఇరువదవ శతాబ్దం వచ్చింది కనుక విధిగా ఇరవయ్యో శతాబ్దం అభ్యుదయకరం కానక్కర లేదు. కాలగమనంలో వరుసగా సంఘటనలు జరగడమే అభ్యుదయం కాదు. ఆ సంఘటనల గమనానికి మనం ఇచ్చే అర్థాన్ని, ప్రాముఖ్యాన్ని బట్టి ఉంటుంది అభ్యుదయం. కాలంలో వచ్చిన మార్పుయొక్క ప్రాధాన్యతను గుర్తించటం, అభ్యుదయాన్ని మదింపు చేయటం ఒక ప్రమాణం ఆధారంగానే చేయగలం; ఆ ప్రమాణమే వ్యక్తియొక్క స్థానం. స్త్రీ పురుషులు తమ అంతర్గత శక్తులను వికాసవంతం చేసుకోవడానికి, తాము పూర్వంకన్న ఎక్కువ అభివృద్ధిని పొందడానికి, తమ శక్తులను విహారితం చేసుకోగల మానవులుగా తయారవడానికి, మేలైన వ్యక్తులుగా రూపొందడానికి ఆ మార్పు ఏ మేరకు దోహదం చేస్తుందనేది కొలమానం. స్వేచ్ఛావిపాస సత్యాన్వేషణల వయనంలో తాము ఎంతవరకు ముందుకు సాగిపోగల్గామనేది ప్రశ్న. ఆ ప్రమాణాన్ని బట్టి చూస్తే మనం పూర్వకాలంకన్న అభ్యుదయం సాధించామా అనేది అనుమానాస్పదమవుతున్నది; కారణమేమంటే భవిష్యత్తు అంధకారబంధురంగా ఉండటమే. మానవాభ్యుదయం కుంటుపడి పూర్వపు భయానక స్థితికి మరలి వెళ్ళే ప్రమాదం ఉన్నది.

[వతి దానికి మానవుడే కొలమానం కావాలని చెప్పటంలో మనం కొత్తగా చెప్తున్నదేదీ లేదు. రెండు వేల అయిదువందల సంవత్సరాల

నాడు, తత్వశాస్త్రానికి పునాదులు వేసినవారిలో ఒకడైన ప్రిటోగోరస్ ఈ విషయాన్నే చెప్పాడు. కార్మికనియంతృత్వభావానికి ఎవరు ప్రవక్త? ఊహజనిత సమష్టి అహానికి ఎవరి అనుయాయులు వ్యక్తిని బలి కోరుతున్నారో, ఆ కారల్ మార్కుస్ ఈ విమోచనాత్మక భావాన్ని పునరుద్ఘాటించాడు. “మానవుడు మానవాళికి మూలం” అని కారల్ మార్కుస్ చెప్పాడు. అన్ని విలువలకు గీటురాయిగా ప్రిటోగోరస్ చెప్పినదాని కన్నా కారల్ మార్కుస్ చెప్పిన దాంట్లో బాహ్యస్పష్టత వున్నది. ఆ పురాతన రుషి చెప్పిన దానికన్నా కారల్ మార్కుస్ మెరుగుగా చెప్పగలిగాడు; దానికి కారణం అతనికాలంలో అతనికి లభ్యమయిన శాస్త్రజ్ఞానం ఇతోధికం కావడమే. మార్కుస్ చెప్పినదాని అర్థం ఏమిటి? ముందుగా మానవుడు-తరువాత సమాజం; సమాజంకన్న మానవుడు ప్రాప్రథముడు. మానవపూర్వ జీవ పరిణామాన్ని కొనసాగించటంలో తన అంతర్గత శక్తుల వికసనానికి సమాజం మానవునికి సాధనం మాత్రమే. సాధనం కోసం లక్ష్యాన్ని జారవిడువ కూడదు; సామాజికాభ్యుదయానికి కొలమానం సమాజంలో వ్యక్తి యొక్క స్థానమే. అది మార్క్సిజం యొక్క తాత్వికమౌలికాంశం. ఆ మార్క్సిజానికి సాముదాయిక తాత్వికభాష్యాన్ని వ్యవలంపిస్తే అది సమగ్ర నియంతృత్వంగా పరిణమించింది.

మనం “యుటోపియా” ను కాంక్షించటం లేదు. (అంటే మనం కలలు కంటూ కూర్చోదలచలేదు). ఒక విప్లవం అయిన తరువాత పూర్వంకన్న మానవుడు కొంతగా ఇతోధిక స్వేచ్ఛను పొందగలడని మనం చెబున్నాం; తరువాత వచ్చే మరో విప్లవం మానవుని స్వేచ్ఛను మరింతగా పెంపొందించవచ్చు. అలా కాకపోతే స్వేచ్ఛ అనేది అధిభౌతిక భావన అవుతుంది. వ్యక్తి స్వేచ్ఛ అభ్యుదయానికి ఒకేఒక కొలమానం. వ్యక్తి స్వేచ్ఛను నిరసించే మేధావులు కొందరికి మానవుని మంచితనంతో విశ్వాసం లేదు. వారు నిరాశా నిస్పృహలకు లోనయి అభ్యుదయ భావననే గేలీచేస్తున్నారు. కాలగమనంలో సంఘటనల వరుస అనిచరిత్ర చెప్పుకుంటే అభ్యుదయం అనేది లేనేలేదని వారంటారు. సంఘటనల వరుసక్రమం యొక్క ప్రాధాన్యమును వివరించి వారికి జవాబు చెప్పగలం; కొన్ని సంఘటనల వల్ల సమాజంలో మానవుని

స్థానంలో వచ్చిన మార్పు యొక్క ప్రాధాన్యత. సాంకేతికభివృద్ధి వల్లనూ, మానవుని ఉత్పాదక శక్తిలో వచ్చిన అభివృద్ధి వల్లనూ, సామాజికభ్యుదయాన్ని అంచనా వేయవచ్చు; కాని ఆ అభ్యుదయం వ్యక్తిని పూర్వంకన్నా ఇంకా ఎక్కువగా తుడిచి పెట్టినా, మానవ మేధస్సును మూసలో పోయిపూసినా, అతని సృజనాశక్తిని సాధారణీకరణ చేసి చట్రంలో బిగించినా అది తల్లకిందుల అభ్యుదయ మవుతుంది. అంటే అది తిరోగమన మన్నమాట. మానవ స్వేచ్ఛను అందుబాటులోకి తెచ్చే భౌతిక పరిస్థితులను కల్పించడమే నాగరికత యొక్క మంచి లక్షణం. విమోచనాత్మక తత్వప్రాతిపదికపై నాగరిక సమాజం న్యాయ దృష్టితో నిర్మాణం చేయబడితే తన అంతర్గత శక్తులను పెంపొందించు కోవడానికి వ్యక్తికి అధికాధిక అవకాశం ఉంటుంది. వ్యక్తులైన స్త్రీ పురుషులకు స్వేచ్ఛను సంతరించి పెట్టటానికి, కనీసం స్వేచ్ఛా పథంలో వారిని ఉంచటానికి, నాగరికతకు అవకాశం ఉంది; అందువల్లనే అది అభ్యుదయ కరమవుతుంది. ఈ అవకాశాన్ని నాగరికులైన స్త్రీ పురుషులు వినియోగించుకుంటారా, లేదా అనేది వారిపై ఆధారపడుతుంది. ఈ అవకాశాన్ని బంధాలలో ఉన్న మానవులు కల్పించారు. ఆ అవకాశం బంధాలను తెగించివేయగలదు.

మనం ఒక రాజ్యాంగ ముసాయిదాను తయారు చేశాం. దానిని సిద్ధాంత సూత్రాల చివరి భాగాలలో క్లుప్తంగా పొందుపరిచాం. రాజకీయ తత్వశాస్త్రం సంకల్పించే సమాజ రాజకీయ నిర్మాణ రూపం అది. ఈ భావాలవల్ల, ఆత్యధిక సంఖ్యలో, వ్యజలు ఉత్తేజితులయితే తప్ప ఈ ఉపాచిత్రం వాస్తవ రూపం తాల్చదని మనం గమనిస్తున్నాం. నూతన సామాజిక పునర్నిర్మాణాన్ని చేయటానికి ఈభావాలను మున్ముందుగా ఆమోదించిన వారితో ఒక రాజకీయ పార్టీని నిర్మిస్తున్నాం. (తరువాత ఆ పార్టీ—రాజకీయ డెమోక్రాటిక్ పార్టీని 1948 లో రద్దు చేయడం జరిగింది || అనువాదకుడు) పాత విలువలను పునః పరిశీలనచేసి మదింపు చేయడం ద్వారాను, శాస్త్రజ్ఞానం వల్లనూ ఒకనూతన రాజకీయ సిద్ధాంతాన్ని రూపొందించాం; ఆ రాజకీయ సిద్ధాంతాన్ని ఆచరణలో

పెట్టటానికి ఒక రాజకీయ పార్టీ అవసరమవుతున్నది. సమాజానికి మానవుడు ఎలా నమూనా అయినాడో, అలాగే రాడికల్ ప్రజాస్వామ్య సమాజానికి రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ నమూనాగా ఉంటుంది. ఆ రాడికల్ ప్రజాస్వామ్య సమాజంలో వ్యక్తిసేచ్ఛకూ, సామాజిక బాధ్యతకూ వైరుధ్యం ఉండదు: వ్యక్తిస్వేచ్ఛని ఆశిస్తూ, తమ అంతర్గత శక్తులను వికసనం చేసుకుంటూ సమాజం ఎడల తమకున్న బాధ్యతలను స్వచ్ఛందంగా స్వీకరిస్తారు; ఇష్టపూర్వకంగా నెరవేరుస్తారు. స్వేచ్ఛా జీవులైన వ్యక్తుల విజయంగా సామాజికవిమోచన లభిస్తుంది. వారు వ్యక్తులుగా అనుభవించే స్వేచ్ఛనంతా మూటకడితే అదే సామాజిక విమోచన అవుతుంది. స్వేచ్ఛకోసం పోరాడుతాననే సైన్యంలోని సి పా యి లా గా మూసపోయ్యబడి స్వేచ్ఛను వదులుకునే స్త్రీ పురుషులవలెకాక, స్వేచ్ఛా భావన వల్ల ఉద్దీపనం పొందిన స్త్రీ పురుషులతో రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ ఏర్పడుతుంది. ప్రపంచానికి స్వేచ్ఛను ప్రసాదించే ప్రయత్నం చేసే స్త్రీ పురుషులు ముందుగా తాము మానసికంగాను, నైతికంగాను, స్వేచ్ఛా జీవులుగా వ్యవహరించగలరని సోదాహరణంగా మనం నిరూపిస్తాం. సమాజ ఆర్థిక పునర్నిర్మాణం జరిగితేనే స్వేచ్ఛ సాధ్యమవుతుందని భావిస్తే మనం ఆ అందని మౌని పండ్లను ఆశించ వద్దు. పాత విప్లవ విధానం అచరణాత్మకం కాదని మనం అంగీకరించాం. న్యాయం, ధర్మం అనే సుగుణాలను కల్గిన స్త్రీ పురుషుల సంఖ్య పెరిగిన మేరకు సమాజం న్యాయ సమ్మతం అవుతుంది. అలాంటి స్త్రీ పురుషులను సమీకరించే రంగస్థల మవుతుంది రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ; స్వేచ్ఛా జీవులైన స్త్రీ పురుషులతో కూడిన భవిష్యత్ సమాజానికి అది శిసలైన ప్రతిరూపం అవుతుంది.

ప్రపంచం ప్రస్తుతం అయోమయావస్థలో ఉన్నది; తప్పు దారిని పోతున్నది. ఒక నూతన రాజకీయ సిద్ధాంతాన్ని, రాజకీయ అచరణను అలాంటి ప్రపంచం ముందు రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీసమర్పిస్తున్నది. చరిత్రలో ఎన్నడూ ఇంత గంభీర విషమస్థితి ఏర్పడలేదు. అలాంటి పరిస్థితిలో నాగరిక మానవాళికి ఒక మార్గం చూపుతున్న మనం ఈ యుగ పందేశాన్ని దేశమంతటా వాడవాడలా వ్యాప్తిచేసి తద్వారా అత్యధిక

సంఖ్యాకులను ఆకర్షించి, ఉత్తేజితులను చేసి వారిని రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీలో చేర్చుకోవాలి. రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ ఉద్యమం అలా పెరుగుతుంది; అప్పుడే దేశాన్ని ఆవరించిన నైరాశ్యం సరిస్తుంది. భవిష్యత్తును గురించిన ఆశాజనకమైన దృష్టి ఒక్క భారతీయ ప్రజలకే అవసరం కావటంలేదు; యావత్ నాగరిక ప్రపంచం దానికి ఎదురు చూస్తున్నది. రాడికల్ తత్వశాస్త్రమూ, రాడికల్ ప్రజాస్వామ్య సూత్రాలు ఒక్క భారతదేశానికే గాక, ప్రపంచంలోని ఇతర ప్రాంతాల ప్రజలకు కూడా ఉజ్వల భవిష్యత్తును సూచిస్తున్నాయి. అందువల్లనే మన తత్వశాస్త్రాన్ని విశ్వం అంతటికీ అన్వయించే మానవాదమంటున్నాం. ప్రెంచి వారు, జర్మనులు, రష్యన్లు బానిసత్వంలో ఉంటే భారతదేశస్థులు స్వేచ్ఛను అనుభవించ లేరని మనం స్పష్టికరిస్తున్నాం. మన ఆదర్శం విశ్వవ్యాప్తమైన రాజ్యం లోనే సఫలమవుతుంది; మానవాళినంతటిని ఆవరించే సహకార శ్రేయో రాజ్యంలోనే, విశ్వ మానవ సౌభ్రాతృత్వంలోనే అది ఒనగూడుతుంది. ప్రపంచ విషమస్థితికి పరిష్కారం జాతీయ రాజ్యాల ఎల్లలలో దొరకదని మనం దృఢంగా నమ్ముతున్నాం. సోషలిజం మరో జాతీయవాద రాజ్యాన్ని సౌపించటం మనం చూస్తున్నాం. ఒకే రకమయిన జాతీయ రాజ్యాలు ఉన్నప్పుడు యుద్ధాలు సంభవించాయి. రెండురకాల జాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పడినప్పుడు మనం నాగరికత నాశనంవైపు, మానవాళి వినాశనం వైపు పయనిస్తాం.

అందువల్ల, సమష్టి అహం ముందు వ్యక్తిని బలిచేసే పెట్టుబడిదారీ జాతీయవాదం కాని, సోషలిస్టు జాతీయవాదం కాని పనికిరావు. వ్యక్తి యొక్క సర్వసత్తాకతపై ఆధారపడి స్వేచ్ఛాజీవుల సౌభ్రాతృత్వ రూపంగా ఉన్నదే సేచ్ఛా సమాజం. అదే మన సందేశం. కొంత కాలం మన గొంతు అరణ్య రోదన మయింది. కాని ఈనాడు ఎక్కువ మంది మన మాటను వింటున్నారు. దానిని ఎవరూ అణచి వేయలేరు. దానిని భాతరు చేయకుండా ఉండలేరు. అది పునరుజ్జీవనమైన మానవాళి హక్కు; సంకెళ్ళను తెగించుకున్న మానవుని శక్తివంతమైన కంఠస్వరమిది. ఇక్కడ భారతదేశంలో మనం ఎలుగెత్తి చాటుతుంటే నాగరిక

ప్రపంచంలోని సుదూర ప్రాంతాల నుండి ఇలాంటి కంఠధ్వనే వినపడుతున్నది. భావాల పరంగా నూతన సౌభాగ్యతృప్త్య వ్యవస్థను యుగశక్తి ఏర్పరుస్తున్నది; స్వేచ్ఛ అభ్యుదయాల కొత్తబాటను మానవాళికి చూపిస్తున్నది.

అంతాకాశీ 20/5/1968

రాడికల్ హ్యూమనిస్టు సూత్రాలు

[ఈ 22 సూత్రాలు 1946 డిశంబరులో బొంబాయిలో రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ మహాసభలో ఆమోదించబడినై. 1948 డిశంబరు కలకత్తా సమావేశంలో రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ రద్దయి, రాడికల్ హ్యూమనిస్టు ఉద్యమంగా అవతరించే సందర్భంలో 19, 20వ సూత్రాల్లో స్వల్పమైన మార్పుతో ఈ 22 సూత్రాలనే రాడికల్ హ్యూమనిస్టు సూత్రాలుగా ఆమోదించడం జరిగింది.]

1. మానవుడు సమాజానికి నమూనా. సహకార పూర్వక సామాజిక సంబంధాలు వ్యక్తిలో అంతర్గతంగా వున్న శక్తులు వికసించడానికి తోడ్పడుతవి. వ్యక్తి అభివృద్ధి సామాజికాభ్యుదయానికి ప్రమాణం. వ్యక్తులు లేకుండా సమాజం లేదు వారు అనుభవించే స్వేచ్ఛా సుఖజీవనాల యొక్క సమష్టిభావంగా కాక సామాజికవిముక్తి, అభ్యుదయం అన్న ఆదర్శాలు ఊహకల్పితాలై, ఎన్నడూ పొందరానివిగానే వుండిపోతై. సుఖజీవనమనేది నిజంగా వుంటే, వ్యక్తులు అనుభవించేదిగా వుంటుంది. జాతిపేరుతోగాని, వర్గంపేరుతోగాని, మరియే ఇతర రూపాలతోగాని మానవసమాజానికి సమష్టిభావం ప్రతిపాదించటం పొరపాటు; అట్లా ప్రతిపాదించే అచరణవల్ల వ్యక్తిని దానికి బలియివ్వటమే అవుతుంది, సమష్టి సౌష్ఠ్య మనేది వ్యక్తుల సుఖజీవనంయొక్క వ్యాపారమే.

2. స్వేచ్ఛా విపాస, సత్యాన్వేషణలు మానవాభ్యుదయానికి ప్రధాన హేతువులు. స్వేచ్ఛా విపాస అంటే మానవుడు తన మనుగడకు చేసే పోరాటాన్నే ఉన్నతస్థాయిలో — అనగా బుద్ధికుళతలక, ఉద్వేగాలతోకూడిన స్థాయిలో — సాగించటమే. సత్యాన్వేషణ స్వేచ్ఛావిపాసను బట్టి నివృన్నమైన ప్రతిచ్ఛాయ. ప్రకృతినిగూర్చిన తనవరిజ్ఞానం పెంపొందినకొలది, భౌతిక, సామాజిక వాతావరణ దౌష్ట్యాలనుండి మానవుడు కృమీభివృద్ధిగా విముక్తుడు కావడానికి అది ఉపకరిస్తుంది. సత్యమంటే జ్ఞానవిషయమే.

3. వ్యక్తిగతంగా కానీ, సమష్టిగతంగా కానీ, మానవుడుచేసే హేతు యు క మైన ప్రతి ప్రయత్నంయొక్క ప్రయోజనం అనుక్షణాభివృద్ధిగా స్వేచ్ఛను పొందటమే. స్వేచ్ఛ పంటే—యంత్రీకృతమైన సంఘంయొక్క చక్కంలోని అకులవర్తకాక, స్వయం సంపూర్ణ మానవులుగా వున్న వ్యక్తులలోని శక్తుల పరిపూర్ణ వికాసానికి అడ్డుతగిలే ప్రతిబంధకాలన్నీ

క్రమానుగతంగా అదృశ్యం కావడమే. ఏ సమష్టి ప్రయత్నం యొక్కగాని, సామాజిక వ్యవస్థ యొక్కగాని అభ్యుదయత్వ విమోచనత్వాల్లోగల విశిష్టతకు అందులోని వ్యక్తుల స్థానమే కొలతబడ్డది. సమాజంలోని వ్యక్తులు వాస్తవంగా పొందుతున్న ప్రయోజనాన్నిబట్టి యే సమష్టి కృషియొక్క ఫలితానైనా నిర్ణయించాలి.

4. నియమబద్ధమైన భౌతికప్రకృతినుండి ఉద్భవించడంవల్ల మానవుడువస్తుతః హేతువాది. హేతుత్వం జీవలక్షణం గనుక, అది సంకల్పానికి విరుద్ధం కాదు. మేధాశక్తి, ఉద్వేగం అనేవి ప్రాణుల సర్వసామాన్య లక్షణాలకు సంబంధించినవిగా నిరూపించబడ్డాయి. అందుచేత చారిత్రక నియతివాదం సంకల్పానికున్న స్వేచ్ఛను మినహాయించి పరిహరించలేదు. వాస్తవానికి మానవ సంకల్పమే అత్యంత బలమైన నిర్ణాయకశక్తి. అల్పకాలపాతే హేతు నియతమైన చరిత్రగమనంలో విప్లవాలకుస్థానమేవుండదు. అయితే సహేతుకము, శాస్త్రీయము అయిన నియతివాదాన్ని, సర్వమూ అంతిమ ప్రయోజనం దృష్ట్యా జరుగుతుంటేనే వాదానికి, లేక మతవిషయక కర్మసిద్ధాంతానికి ముడి పెట్టడానికి వీలులేదు.

5. భౌతికవాదాన్ని పౌరపాటుగా వ్యాఖ్యానించుకోవడం వల్లనే చరిత్రను ఆర్థిక సూత్రానుగుణంగా వ్యాఖ్యానించడం జరిగింది. యీ వివరణలో ద్వైతభావం యిమిడి వుంది. భౌతికవాదం కేవలం యేకత్వాన్ని ప్రతిపాదించే సిద్ధాంతం. చరిత్ర నియతమైన గమనం కంటే; అయితే దీనికి కారణాలు అనేకం. వానిలో మానవ సంకల్పం ఒకటి. ఇది సూటిగా యెల్లప్పుడూ ఆర్థిక అవసరాలకు సంబంధించి యేర్పడుతున్నదని అనడానికి వీలులేదు.

6. భావోత్పత్తి ఒక దేహధర్మం. పరిసరాను గ్రహించటంవల్ల అది యేర్పడుతుంది. భావాలు ఒకసారి యేర్పడిన తర్వాత, స్వయం నియమబద్ధాలై తమంతామూ మనగలవు. భావగమనమూ, సామాజిక పరిణామమూ ఒకదానిపై మరొకటి తన ప్రభావం ప్రసరింప జేసుకుంటూ పరస్పరం సమాంతరంగా సాగిపోతవి. అయినా ప్రభావ మానవ పరిణామ క్రమంలోని యే ప్రత్యేకాముష్యంలోనూ చారిత్రక సంఘటనలకూ, భావోద్వమాలకూ సూటిగా పరస్పర కార్యకారణ భావం నెలకొల్పడానికి వీలులేదు. సాంస్కృతిక రీతులూ, నైతిక విలువలూ వ్యవస్థిత ఆర్థిక సంబంధాలపై యేర్పడిన భావగీత సాధాలుకావు. ఇవికూడా చారిత్రకంగా నియతమైనవే; అయితే, యీ చరిత్ర భావగమనచరిత్ర.

7. నూతన స్వేచ్ఛా ప్రపంచాన్ని సృష్టించడానికి విప్లవమనేది సమాజ ఆర్థిక పునర్నిర్మాణ దశను అధిగమించాలి. పీడనకు, దోపిడీకి గురిఅయిన వర్గాల వేరుతో రాజకీయాధికారాన్ని వట్టుకోవడంతోనూ, ఉత్పత్తి సాధనాలలో సొంత ఆస్తిని నిర్మూలించడంతోనూ స్వేచ్ఛ తీవ్రతగా సిద్ధించదు.

8. స్వేచ్ఛ అనే లక్ష్యన్ని చేరుకోడానికి కమ్యూనిజమో, సోషలిజమో సాధనం కావచ్చునేమో, బతికే ఆది యెంతవరకు అప్రయోజనాన్ని పొందిస్తుంది అనేది అనుభవాన్నిబట్టి నిర్ణయించుకోవాలి. [ఇంగ్లీషు పాఠబుద్ధుడైన] వాస్తవిక మానవుణ్ణి జాతి లేక వర్గం అనే ఊహామాతృమైన ఒక సమష్టి అహానికి దానినను చేసే రాజకీయ విధానము, ఆర్థిక ప్రయోగము స్వేచ్ఛ అనే లక్ష్యన్ని చేరుకోడానికి తగిన సాధనాలు కావడానికి వీలులేదు. ఎందుకంటే స్వేచ్ఛ నిరోధం స్వేచ్ఛకు దారితీస్తుందని వాదించడం అర్థరహితం. మైగా వ్యక్తిని ఊహామాతృమైన సమష్టి అహానికి శిల్పవదం స్వేచ్ఛకాదు. వ్యక్తియొక్క సర్వస్వావ్యాన్ని గుర్తించక, స్వేచ్ఛ అనే అదర్బాన్ని వట్టి మిథ్యగా క్వాటించేసే ఏ సామాజిక తత్వ శాస్త్రమైనా, సమాజ పునర్నిర్మాణ విధానమైనా అతి పరిమితమైన అభ్యుదయ, చిన్నత ప్యాపిస్టుల కంటే అదనమేమీ కల్గి ఉండడానికి వీలులేదు.

9. రాజ్యం సమాజం యొక్క రాజకీయ నిర్మాణం కాబట్టి, కమ్యూనిజం క్రింద అది వాడిపోవడమనేది నిరాధారమైన అపోహ మాత్రమే — ఈ అపోహను అనుభవం బద్ధంగా చేసింది. పరిశ్రమలను సమాజపరం చేయడమీద ఆధారపడే ప్రజాశిక్షాబద్ధమైన ఆర్థిక విధానం కావాల్సే శక్తివంతమైన రాజకీయ యంత్రాంగం వుండాలి. ఆ యంత్రాంగం ప్రజాస్వామ్యపు అడుపులో వున్నప్పుడు మాత్రమే నూతన సామాజిక వ్యవస్థలో స్వేచ్ఛకు హామీ వుండగలదు. ప్రజాస్వామ్యం, వ్యక్తి స్వేచ్ఛ లేకుండా చివరగా వర్గం ఉత్పత్తి చేయడానికి ప్రజాశిక్ష సంభవంకాదు.

10. ప్రభుత్వ యాజమాన్యం, ప్రజాశిక్షా బద్ధమైన ఆర్థిక విధానం ఉన్నంతమాత్రాన చేవి శ్రామికులపట్ల దోపిడీని అంతమొందించనూలేవు; సంపదను సమం గా పంచివేయడానికి దోహదమూ కాకాలవు. రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యం లేకుండా ఆర్థిక ప్రజాస్వామ్యం కానీ, ఆర్థిక ప్రజాస్వామ్యం లేకుండా రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యం కానీ నింభవం కాదు.

11. నియంతృత్వం శాశ్వతంగా నిలిచాకొట్టుకోటానికి మొగ్గునుంది. రాజకీయ అయంతృత్వంలో ప్రజాశిక్షా బద్ధమైన ఆర్థికవిధానం — సామర్థ్యం. సమష్టిప్రయత్నం, సామాజికాభ్యుదయం అన్న పేరుతో — వ్యక్తిస్వేచ్ఛను నిరాదరిస్తుంది. తత్ఫలితంగా సోషలిస్టు సమాజంలో ఉన్నత ప్రజాస్వామ్యరూపం, ప్రస్తుతం చావిస్తున్నట్లుగా, సంభవంకాదు. నియంతృత్వం తానాశించే లక్ష్యన్ని తానే నిరాదరిస్తుంది.

12. లాంఛనప్రాయమైన పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యంలోని లోపాలుకూడ అనుభవంలో బయలుపడినై. అధికారదత్తతే ఆ లోపాలకు కారణం. ప్రజాస్వామ్యన్ని సవర్ణవంతం చేయాలంటే అధికారం నిరంతరం ప్రజలలోనే గుర్రవైవుండాలి. అంతేకాక ప్రజలు తమ సర్వస్వావ్యాన్ని సర్వకాల సర్వావస్థల్లోనూ సమర్థవంతంగా చలాయించుకోడానికి మార్గాలు, సాధనాలు వుండాలి. ఏకాకులనపౌరులు వాదాపు ఎల్లప్పుడూ క్రియతః శక్తి హీనులుగానే వుంటారు; తమ సర్వస్వావ్యాన్ని అమలుపరచుకోడానికి, ప్రభుత్వ యంత్రాంగం మీద నిర్మలమైన అజమాయిషీ చలాయించుకోడానికి వారికి సాధనాలు వుండవు.

13. లాంఛనపూరితమైన పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యంలో లి:రలిజం నిరర్థకం కావడమో, నగరీక పాలు కావడమో జరుగుతుంది. స్వేచ్ఛావ్యాపారమాత్రం మనిషిని మనిషి చేయకోడానికి చట్టబద్ధమైన అవకాశాన్ని మాత్రమే కల్పిస్తుంది. ఆర్థికమానవుడు అన్న భావన స్వేచ్ఛాదాయకమైన వ్యక్తివాద సూత్రాన్ని సిరోద్దిస్తుంది. ఆర్థికమానవుడు బానిసైనా కావాలి, లేక బానిస యజమానైనా కావాలి. మానవుడు సహజంగానే తనలోని హేతుబద్ధత కారణంగా నీతిపరుడుగా రాణించే వివేకి అన్న వాస్తవికత "ఆర్థిక మానవుడు" అన్న న్యూనభావాన్ని ప్రతిపాదించాలి. నితి అంటే అంతరంగానికి జరిగే విన్నపమే. అంతరంగమంటే పరిసరాల ఉనికిని వాసనాపేరితంగా గుర్తింపి ప్రతికరించడమే. అది చైతన్యం మట్టంలో యాంత్రికంగా జరిగే జీవప్రవృత్తే. అందువల్ల అది అసహేతుకం.

14. పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రత్యామ్నాయం నియంతృత్వంకాదు. శక్తిహీనులైన, ఏకాక్షులుగా చేయబడిన వ్యక్తిగత పౌరులతో కూడిన లాంఛన ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రత్యామ్నాయం నిర్మాణాత్మకమైన ప్రజాస్వామ్యమే. దేశవ్యాప్తంగా ప్రజాసంఘాల ఆర్థికతో కూర్చబడిన నిర్మాణాత్మక ప్రజాస్వామ్యం పునాదిగా శంభాకారంగా నిర్మాణమైన రాజ్యంలో పార్లమెంటు శీర్షంగా వుండాలి. అప్పుడు సమాజంయొక్క రాజకీయ వ్యవస్థ అయిన రాజ్యం యావత్తు సహజంతో సహాయంగా చెందుతుంది. తత్ఫలితంగా రాజ్యం స్థిరంగా ప్రజాస్వామికమైన అడుపులోపుంటుంది.

15. మానవుడు యోచనపరుడు; వ్యక్తిగా మాత్రమే ఆతడలా మనగలడు; అలాంటి మానవుడు తన ప్రపంచానికి తానే కర్త అన్న ప్రధాన చారిత్రక సత్యాన్ని బలపరచటమే విప్లవాత్మకమైన, స్వేచ్ఛాదాయకమైన ఏ సామాజిక తత్వకాన్త్రంయొక్క కర్తవ్యమైనా. మెదిదోక ఉత్పత్తిసాధనం: అది అత్యంత విప్లవాత్మకమైన నరుకును ఉత్పత్తి చేస్తుంది. ప్రాతను బిర్తలుకొట్టే భావాలు లేనిదే విప్లవాలు రావు. తన సృజనాశక్తిపై విశ్వాసం కల్గి, ప్రపంచాన్ని పునర్నిర్మించగలమనే దృఢసంకల్పించే ప్రేరేపింపబడి, భావబలంచే చైతన్యం పొంది, స్వేచ్ఛామానవులతో కూడిన స్వేచ్ఛాసహజమనే భావంతో ఉద్దీపితులైన మానవుల సంఖ్య ఇతోధికంగా పెరిగేకొలది ప్రజాస్వామ్యం సంభవమయ్యే పరిస్థితి కల్పించబడుతుంది.

16. సామాజిక విప్లవ విధానం, కార్యక్రమం సామాజికాభ్యుదయ ప్రాథమికసూత్రాల పునరుద్ధాతనమైన అచారపథాలి. స్వేచ్ఛాసూత్రాలు, సహేతుక సహకార జీవనము పూర్తి పదికగా ధీక్షయిత విస్తృత ప్రయత్నంతో ప్రజలను విద్యావంతులుగా చేయడం ద్వారా మాత్రమే సామాజిక వికాసం రాగల్గుతుంది. అప్పుడు ప్రజలు విప్లవానంతర సామాజిక ఆర్థిక పునాదుల నిర్మాణానికి సమర్థవంతమైన ప్రజాస్వామిక సంఘాలుగా సమీకృత మవుతారు. సామాజిక విప్లవానికి నూతన పునర్నికాసం ప్రోద్బంధం పొందిన మనుషుల సంఖ్య వేగంగా పెరగాలి; ప్రజాసంఘాల విధానం వేగంగా విస్తృతం కావాలి; యూరెంటికి సాయుజ్య సంబంధం వుండాలి. అదేవిధంగా స్వేచ్ఛ, సహేతుకత, సామాజిక సామరస్యత సూత్రాలపైన విప్లవ కార్యక్రమం అచారపథాలి. అప్పుడు అన్నివిధాల గుర్తవద్దతులు, సామాజిక జీవితక్రమంలోనే స్వార్థాలు అంతమొందుతే.

17. మానవుణ్ణి మానవుడు దోచుకొనే అవకాశాన్ని తొలగించే విధంగా సమాజ ఆర్థిక పునర్నిర్మాణం జరగటం రాడికల్ ప్రజాస్వామ్యానికి తొలిమెట్టు. బౌలికావసరాలు ఇతోధికంగా తృప్తిపరచబడితే తప్ప సమాజంలోని వ్యక్తిగత సభ్యుల వైజ్ఞానిక, కళాత్మక మానవ శక్తులు వికసించలేవు. ఇతోధికంగా పెరిగే జీవన ప్రమాణానికి హామీయిచ్చే ఆర్థిక పునర్నిర్మాణం రాడికల్ ప్రజాస్వామ్య రాజ్యానికి పునాది. ప్రజలను ఆర్థికంగా విముక్తుల్ని చేసినప్పుడే స్వేచ్ఛా లక్ష్యంవైపుకు పురోగమించగలుగుతాం.

18. మానవుల అవసరాలనుబట్టి వారి వినియోగం. వందేబీ నిమిత్తం ఉత్పత్తి జరిగే పద్ధతిపైన నూతన సామాజిక వ్యవస్థయొక్క ఆర్థిక విధానం ఆధారపడి వుంటుంది. దాని రాజకీయ వ్యవస్థలో ప్రజలను నిజమైన అధికారంనుంచి తొలగించే అధికార దత్తం మినహాయించబడుతుంది. అందులో మొత్తం వయోజనులంతా ప్రజాసంఘాల ద్వారా ప్రత్యక్ష జోక్యం కల్గించుకొంటారు. దాని సంస్కృతి విజ్ఞానాన్ని సర్వత్రా వ్యాప్తి చేయడంమీద, తక్కువ అడుపు, అత్యధిక అవకాశంగల శాస్త్రీయమైన సృజనాత్మకమైన కార్యకలాపాలకు ఉత్సాహాన్ని రేకేత్తింపడంమీద ఆధారపడి వుంటుంది. హేతువాదంమీద శాస్త్రంమీద నిర్మించబడటంవల్ల నూతన సమాజం అవశ్యంగా ప్రణాళికా విధమవుతుంది. అయితే యీ ప్రణాళికను వ్యక్తిస్వేచ్ఛ ప్రధాన లక్ష్యం. నూతన సమాజం రాజకీయంగాను, ఆర్థికంగాను, సాంస్కృతికంగాను, ప్రజాస్వామికంగా వుంటుంది. తత్ఫలితంగా అది తనను తాను సంరక్షించుకోగల ప్రజాస్వామ్య మవుతుంది.

19. నూతన స్వేచ్ఛా ప్రపంచాన్ని సృష్టించానే దృఢసంకల్పంతో సంఘటితమైన స్వేచ్ఛా మానవుల సమష్టి యత్నాల ద్వారా రాడికల్ ప్రజాస్వామ్య ఆదర్శం సాధించబడుతుంది. వారు ప్రజలకు కాబోయ్యే పరిపాలకులుగా కంటి, దర్శకులుగాను, స్నేహితులుగాను, తత్వ శాస్త్రజ్ఞులుగాను పనిచేస్తారు. స్వేచ్ఛా అదర్శానికి తగినట్లుగా వారి రాజకీయ ఆచరణ హేతు యుతంగాను, అందువల్ల నైతికంగాను వుంటుంది. స్వేచ్ఛవైపు ప్రజల సంకల్పం పెరిగే కొలది, వారియత్నం ప్రబలమవుతుంది. చివరకు వికసించిన ప్రజాభిప్రాయం, ప్రజలయొక్క వివేకవంతమైన చర్యద్వారా రాడికల్ ప్రజాస్వామ్య రాజ్యం సార్వభౌమమవుతుంది. అధికార కేంద్రీకరణకు, స్వేచ్ఛకు పొరుగుదూరదని గుర్తించడంవల్ల వీలైనంతగా అధికార వికేంద్రీకరణ చేయడమే రాడికల్ ప్రజాస్వామ్యవాదుల లక్ష్యమవుతుంది.

20. వ్యక్తి స్వేచ్ఛను హరించకుండా, అందరి అభ్యుదయ సంపదలకు దోహదమిచ్చేట్లుగా సమాజ పునర్నిర్మాణం జరగడానికి చివరకు పౌరునికి విద్య ముఖ్యవశ్యకత. ప్రజాసంఘాలు పౌరునికి రాజకీయ, పౌరవిద్య గరవే పాఠశాలలుగా వుంటాయి. రాడికల్ ప్రజాస్వామ్యరాజ్య నిర్మాణం, వ్యాపారం నిన్నుంగులైన వ్యక్తుల్ని ప్రజాకార్యాలలో ముందుకు రప్పిస్తుంది

అటువంటి వ్యవస్థలతో కూడిన ప్రభుత్వ యంత్రాంగం ఒకవర్గం చేతుల్లోవుండదు; కా బట్టి మతరుల అధికారం జోలికి పోదు. ఆధ్యాత్మికంగా స్వేచ్ఛగావున్న వ్యవస్థలు అధికారంలో వున్నప్పుడే రాష్ట్రస్థాయిలను చేదించి అందరికీ స్వేచ్ఛను యివ్వగలరు.

21. రాడికల్ వాదం శాస్త్రాన్ని సమాజ నిర్మాణంలోనికి చొప్పిస్తుంది: వ్యక్తిత్వాన్ని సమష్టి జీవితంతో సమన్వయం చేస్తుంది: స్వేచ్ఛకు నైతిక-వైజ్ఞానిక, సామాజిక విలువ నిస్తుంది; అర్థిక నియతివాద తక్కువ, భావగమన నూత్రాలు సరైన గుర్తింపు పొందే పనుగ్ర సామాజికాభ్యుదయ సిద్ధాంతాన్ని యిస్తుంది; దానినుండే నేటి సామాజిక విప్లవానికి కావలసిన విధానాన్ని, కార్యక్రమాన్ని రాబట్టుతుంది.

22. “మానవుడే అన్నిటికీ ప్రమాణం” [[పొటాగరసు]. “మానవుడే మానవజాతికి మూలము” [[మార్క్సు]] అన్న సూక్తాలనుండి రాడికల్ వాదం బయలుదేరుతుంది: మానవీక విముక్తిపొందిన నైతిక మానవుల సమష్టి కృషిద్వారా ప్రపంచాన్ని స్వేచ్ఛా మానవుల కామన్వేయగా, సౌభ్రాతృత్వ వ్యవస్థగా పునర్నిర్మించాలని వాదిస్తుంది.

